อ พระเสด็จนิวัตต์เข้า คืนนคร
เหมร้อมพระมิ่งเมืองสมร แม่เจ้า
ทวยราษฎร์สโมสร สันนิบาต
ซาบซ่านบานใจเส้า ใส่ท้าวชโยถวาย

ตุลาคม ๒๕๗๕

ประกาศลดราคา ไทยเขษม รายเดือน ฉะบับเก่า ๆ อีกครั้งหนึ่ง

เพื่ออุดหนุนห้องสมุดโรงเรียนและบุทคล ทางสำนักงานได้ขายไทยเขษม รายเดือน ฉะบับเก่า ๆ อย่างลดราคามาพักหนึ่งแล้ว แต่บัดนี้ มีผู้ขอให้ขายลดราคาต่อไปอีก จึ่งต่ออายุออกไปถึงสิ้นเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นหมดเขตต์ ต่อนั้นไปจะขายตามราคาปกติ จำกัดตั้งแต่ฉะบับ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๗ ถึง ฉะบับ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ ดั่งมีราคาแจ้งต่อไปนี้ :—

๑. ซื้อทุกฉะบับรวม ๕๒ เล่ม (ตั้งแต่ กันยายน ๒๔๖๗ ถึง ธันวาคม ๒๔๗๑) เป็นเงิน ๑๓ บาท

๒. ซื้อตั้งแต่ฉะบับไหนก็ได้ แต่เรียงกันไปครบ ๑๒ เล่ม คิดราคา ๑๒ เล่ม ต่อ ๕ บาท

๓. ซื้อปลีก ฉะบับไทยกำสรด (มกราคม ๒๔๖๘) เล่มละ ๒ บาท, ฉะบับมกราคม ๒๔๖๗, ๒๔๖๙, และ ๒๔๗๐ เล่มละ ๑ บาท, ฉะบับอื่น ๆ เล่มละ ๕๐ สตางค์

๔. ถ้าต้องการให้เย็บเล่มปกแข็งด้วย จะเย็บรวม ๖ ฉะบับ เป็นเล่มหนึ่ง หรือ ๔ ฉะบับ เป็นเล่มหนึ่งก็ได้ โดยคิดอัตราอย่างถูกที่สุด คือ ชะนิดหุ้มผ้าเดิรทองสัน เล่มละ ๗๕ สตางค์, สันหนังหุ้มผ้าเดิรทองสัน เล่มละ ๑ บาท ๕๐ สตางค์

โปรดส่งเงินพร้อมกับสั่งซื้อ ไปยังโรงพิมพ์ไทยเขษม ค่าส่งไม่คิด

สารบัญเรื่อง

(ปีที่ ๘ เล่ม ๖ วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๔)

มาสานุสสรณ์ . . . . . หน้าพิเศษ

บทละครพูดชวนหัว . . . ศศีรังศี . . . . ,, ๗๘๓

คาดไม่ถึง . . . . . ว. สารคาม . . . . ,, ๗๘๘

แก้โกง . . . . . ส. มีมุทา . . . . ,, ๗๙๔

วิทยุทำเหตุ . . . . . ป. ชมะโชติ . . . . ,, ๗๙๗

ปฏิมาฝ่ายจีน . . . . เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป ,, ๘๑๓

ปัญหาของชาวเกาหลี . . . เทพสุคนธ์ . . . . ,, ๘๕๖

บทนำบางเรื่อง . . . . . ,, ๘๖๗

ความดำเนิรของโลก . . . ไทยเขษม . . . . ,, ๘๗๕

พระราชบัญญัติ, กฎเสนาบดี, ประกาศ . . . . . ๖๓—๑๒๔

สาสน์สมเด็จ

กำลังของบ้านเมือง

◎ อันนารีเรานิยมชมโฉม ชวนประโลมเล้าเล่ห์เสน่หา บุรุษงามกำลังวังชา เป็นที่น่านิยมงามงอน อันสิมามณฑลคนสะพรั่ง จะเป็นที่ยืนยังสโมสร เพราะกำลังโยธาพลากร กำจรฤทธิ์เลื่องฦๅไชย หญิงประดับกายาด้วยอาภรณ์ อลงกรณ์เรืองรองผ่องใส กองทัพประดับกรุงไกร วิไลเลิศกว่าแก้วมณี ควรจะนิยมชมทหาร ปราบพาลให้เราเกษมศรี อยู่สุขทุกทิวาราตรี เพราะมีทวยหาญชาญณรงค์ ปวงคนทุจจริตคิดพาล ระราญไม่ได้ดังประสงค์ แม้ใครเหิมจิตต์คิดทะนง จะต่อสู้ก็คงได้เห็นกัน ชาวเราไม่ยอมง่าย ๆ จะสู้ตายดีกว่าเป็นแม่นมั่น เต็มใจยอมสละชีวัน ฉับพลันเป็นพลีราชา อย่าให้ว่าเกิดมาเสียชาติ อย่าให้ว่าเราขลาดเป็นชาติข้า ให้ว่าเป็นทหารชาญศักดา ให้ว่ากล้าสมเป็นลูกผู้ชาย ฯ

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ชาติสามัคคีเสวก

กำลังของบ้านเมือง

◎ อันนารีเรานิยมชมโฉม ชวนประโลมเล้าเล่ห์เสน่หา บุรุษงามกำลังวังชา เป็นที่น่านิยมงามงอน อันสิมามณฑลคนสะพรั่ง จะเป็นที่ยืนยังสโมสร เพราะกำลังโยธาพลากร กำจรฤทธิ์เลื่องฦๅไชย หญิงประดับกายาด้วยอาภรณ์ อลงกรณ์เรืองรองผ่องใส กองทัพประดับกรุงไกร วิไลเลิศกว่าแก้วมณี ควรจะนิยมชมทหาร ปราบพาลให้เราเกษมศรี อยู่สุขทุกทิวาราตรี เพราะมีทวยหาญชาญณรงค์ ปวงคนทุจจริตคิดพาล ระราญไม่ได้ดังประสงค์ แม้ใครเหิมจิตต์คิดทะนง จะต่อสู้ก็คงได้เห็นกัน ชาวเราไม่ยอมง่าย ๆ จะสู้ตายดีกว่าเป็นแม่นมั่น เต็มใจยอมสละชีวัน ฉับพลันเป็นพลีราชา อย่าให้ว่าเกิดมาเสียชาติ อย่าให้ว่าเราขลาดเป็นชาติข้า ให้ว่าเป็นทหารชาญศักดา ให้ว่ากล้าสมเป็นลูกผู้ชาย ฯ

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

บัพพชิตกถา

บทละครพูดชวนหัวองก์เดียวจบ

เรื่อง

"หัวเสีย"

โดย "ศศีรังศี"

ตัวละคร : ๑. ทิดน่วม พันธุ์เผือก อายุ ๔๕ ปี สามี หัวเสียเก่ง
๒. แม่ปราง —,,— อายุ ๕๐ ปี ภรรยา ขี้หลงขี้ลืม

นอกจากนี้มีเด็กลากรถ ๒ คน

ฉาก : ตอนหนึ่งของถนนพาหุรัด เวทีด้านขวา (ของคนดู) สมมติว่าเป็นตึกแถวขายผ้าต่าง ๆ ห้องหนึ่ง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเห็นว่ามีผ้าภายในร้าน เห็นแต่ผ้าแถบแดงบีดริมบังสาดหน้าร้าน มีหนังสือยอกขายของลดราคา และทางด้านนี้ให้มีทางเข้าออกได้ด้วย ส่วนทางเข้าออกในโรงสมมุติว่าเป็นถนน

เบื้องฉาก : ว่างสักครู่หนึ่ง เด็กลากรถลากออก มีแม่ปรางกับทิดน่วมนั่งมาในรถ

แม่ปราง แน่ะ! มะล่ะพิ่ทิด (ชิ้ท่ร้าน) อิฉันยอกว่าลด_ว่าลด แม่ะ!

ทิดน่วม น่า! ฉันเห็นแล้วละ เฮ้ย! ปั่งชิวะ_ปั่งทางซ้ายมือหน้าร้านนั่นน่ะ

เจ๊กลากรถ ฮ่อ_ปั่ง (วางคานรถลง) อ้อ, ล้อจะมาซื้อของลดราคา อั๊วรู้น่อ

ทิดน่วม (ลงจากรถ) อ้าว, เท่าไหร่ล่ะ ยอกมา?

เจ๊กลากรถ ซี่หลิงหนึ่งก็เลียวกัง

ทิดน่วม (ฉุนกึก) อ้ายเปรต! ตกลงกันว่า ๒๐ สตางค์ไม่ใช่หรือวะ?

เจ๊กลากรถ ยี่สิกซิตัง ล้อยอกว่ามาตะพางหัง เท่านั้ง นิลอมาถึงข้างหม้อน่ะกายมาก ๆ อั๊วขอซี่หลิงหนึ่งลิเลียวน่อ อาเสี่ย!

ทิดน่วม เฮ้ย! ยี่สิบสตางค์เท่านั้นแหละ อย่าให้มันถึงสลึงนะ แม่ปราง เดี๋ยวจะเคยตัว (เดินเข้าในร้านขายผ้า)

แม่ปราง ฮุ้ย! ช่างมันเถอะ สลึงก็สลึงชิเกียจะต่อปากต่อเสียงกับมัน (ส่งธนบัตรใบละ ๑ บาท ให้)

แม่ปราง เอ้า, ทอนมาสามสลึง

ทิดน่วม ฮ่อ! (รับธนบัตร) ล้อจะกับเมื่อลาย อาคุงนาย? (นับสตางค์ส่งให้) อั๊วะคอยล้อ

แม่ปราง (รับสตางค์) ไม่ต้อง ไปเถอะ!

(เจ๊กลากรถเข้าโรง แม่ปรางยืนนับสตางค์สักครู่หนึ่ง)

แม่ปราง เอ๊ะ! นี่ยังไงกัน? (นับใหม่อีก)

(เสียงทิดน่วมในโรงทางขวา)

ทิดน่วม เข้ามาซี่ แม่ปราง! มัวร่ำไรอยู่นั่นแหละ

แม่ปราง เดี๋ยวค่ะ! นับสตางค์ทอนอยู่_ดูเหมือนเจ๊กมันจะทอนผิด__

ทิดน่วม (ถลันออก) ว่าไงนะ? ทอนผิดรึ?

แม่ปราง เดี๋ยวก่อนค่ะ! อิฉันจะนับดูใหม่อีกที (นับเรื่อย) โอ๋, ผิดจริง ๆ แหละค่ะ

ทิดน่วม (ตะลึง) ผิดหรือ? บ๊ะ, ระยำจริง ๆ (ย้องปากตะโกนในโรง) เฮ้ย_เจ๊ก! กลับมานี่ก่อน (ย่น) ผิทะเลแท้ ทอนผิดได้

โว้ย ไหน_นับดูใหม่ให้ดีซิ

แม่ปราง ผิดหริง ๆ แหละค่ะ

ทิดน่วม ผิดไปเท่าไหร่ ?

แม่ปราง เอ! เดี๋ยวค่ะ ลองนับใหม่ดูก่อน (นับอีก)

ทิดน่วม (ย่นอย่างหัวเสีย) เบื่อหริง ๆ เชียว นับไม่รู้จักได้เรื่องสักที

(เจ๊กลากรถคนก่อน ออก) เฮ้ย! อ้ายแย๊ะ เองทอนสตางค์ผิดแน่ะ จะว่ายังไง ?

เจ๊กลากรถ (ตะลึง) ไม่ผิดน่อ อ้านายเถาอั๊วทองให้อาคุงนาย สามซิหลิงหริง ๆ

ทิดน่วม ก็เขานับดูแล้วนี่นะ เองจะโกงริ ? (ทำท่าชิงชัง)

เจ๊กลากรถ อั๊วไม่โกงล้อน่อ เชื่ออั๊วซิ อั๊วลากลกในมวงไทย สามปี ล้เลียว ไม่เคยโกงไคซักหงเลย___

ทิดน่วม ช้า_พูดมาก! (กับแม่ปราง) ผิดไปเท่าไหร่ แม่ปราง ?

แม่ปราง สิบสตางค์ค่ะ_สิบสตางค์!

ทิดน่วม อ้าว, เห็นไหม ? เองทอนผิดไปสิบสตางค์ เอามาซิ!

แม่ปราง ไม่ใช่หรอกค่ะ มันทอนเกินมาให้เราสิบสตางค์นะ อ้าว! เอาคืนไป (ส่งสตางค์อันละสิบให้เจ๊กลากรถ)

ทิดน่วม (อ้าปากค้าง ตกตะลึง) เอ๊ะ! หล่อน หมายฟามว่า มัน เกินมาเราสิบสตางค์ดอกหรือ? อาไร้! เงียบเสียก็แล้วกันนี่นา โง่หริง ๆ

เจ๊กลากรถ (หัวเราะชอบใจ) แฮ่ะ! แฮ่ะ! ล้อคิกจะโกงอั๊วเลียว อาคุงนายพูหญิงลิหริง ๆ เต่คุงนายพูชายชิโกงแท้ ๆ___

ทิดน่วม (ฉุน) ชะ_ชะ! อ้ายแย๊ะเปรตมึงว่ากูชิโกงริ ? (หยักรั้ง) เดี๋ยวพ่อ_ฮึม! หลีกไปนา_ประเดี๋ยวจะเจ็บตัว ข้ากำลังหัวเสียอยู่ วอนเตะเสียหริง ๆ เทียว

เจ๊กลากรถ ป่าวน่อ! อั๊วไม่ล่ายว่าอาลายล้อ (เข้าโรงไป)

แม่ปราง อย่าไปทำมันเลย พี่ทิด (เก็บสตางค์เข้าห่อ) สงสารมันว่าที่จริงมันลากเร็วทันใจดี สลึงหนึ่งก็ไม่น่าเสียดาย_____

ทิดน่วม ว่าไงนะ? นี่หล่อนให้มันไปตั้งสลึงเชียวรึ? เวรจริง ๆ (เกาหัว) บอกแล้วว่าอย่าให้มัน_อย่าให้มัน ไม่เห็นจะต้องเชื่อ มันทอนเกินมาสิบสตางค์ก็ช่างคืนให้มันไปเสียอีก โง่มาก_โง่อย่างไม่มีใครเขาจะโง่เท่า ถ้าเย็นฉันละก้อ___อย่าหวังเสียเลย

แม่ปราง พี่ทิดละก้อ, กะอีสตางค์สิบสตางค์เท่านั้น มันไม่พอเลี้ยงตัวไปจนตลอดชีวิตหรอกน่ะ จะไปโกงมันทำไม

ทิดน่วม ย่ะ! ไปทำใจดีพาซื่อกับอ้ายเจ๊ก อ้ายแย่ะ หน่อยเถอะ เฮอ! มาเถอะ (เข้าโรงทางร้านขายผ้า แม่ปราง ยังลังเลใจอยู่สักครู่จึงหยิบห่อสตางค์ขึ้นมาแก้ออกนับใหม่อีก)

แม่ปราง (บ่นพึมพำ) อืม! เงินหนึ่งบาททอนสามสลึง__ถูก! แต่_อ้อ, ถูกแล้ว เราไม่ได้เอาเศษสตางค์ติดมาด้วยเลย

(ทิดน่วมกะโดดออกจากร้าน ขยี้มือแม่ปรางอย่างตื่น ๆ แม่ปรางตกตะลึง)

อะไรกัน พี่ทิด?

อะไรล่ะ! สตางค์ของฉันสิบสตางค์ตกหายเสียแล้วละซิ เอ! ฉันใส่ไว้ในหูเมื่อตอนจะมานี่นา

แม่ปราง (พูดดัง) เวรละ! งั้นอีฉันก็เอาให้เจ๊กมันไปเสียแล้วล่ะซิ ถูกแล้ว! จำได้ว่าพี่ทิดเอาส่งอีฉันในรถเจ๊กน่ะเอง แต่อีฉันมันขี้ลืม จึงนึกว่าเย็นสตางค์ที่เจ๊กมันทอนเกินมา ช่วยตะโกนให้มันกลับมาอีกที เร็ว!

ทิดน่วม ตายโหงล่ะหว่า! แม่ปรางนี่ใจคอเย็นยังไงไปนะ นึกว่าจะพอเสมอตัวซิ กลับเข้าเนื้อไปตั้งสิบสตางค์ (ตะโกน) เจ๊กโว้ย! เจ๊ก! (ย่น) ไม่ควรเลยนี่น้า (ตะโกนอีก) เชี่ย! เชี่ยโว้ย!

แม่ปราง ฮุ้ย! ช่างมันเถอะค่ะ นึกว่าฟาดเคราะห์ไปที (มองในโรง) แน่ะ, เห็นไหม? มีใครมาข้างมันไปเสียแล้วละ สิบสตางค์

เท่านั้น นึกว่าโยนทิ้งน้ำไปเสีย ก็แล้วกัน

(เด็กลากรถคนใหม่ออก)

เด็กลากรถ ล้อจะป่ายหนาย อาคุงนาย?

ทิดน่วม (ตะลึง) ใครบอกเองว่าจะไปไหน?

เด็กลากรถ เลยว้อเรียกอั๊วทำมาย?

ทิดน่วม ข้าไปเรียกเองเมื่อไหร่ล่ะ อ้ายผี! เขาเรียกคนอื่นตะหาก

เด็กลากรถ (ขึ้นเสียง) ทำมายจะไม่เรียกอั๊วเข็งคงลากลก เมื่อตักกลอเรียกเชียทำมายฮ่า?

ทิดน่วม (ฉุน) วอนอีกแล้วโว้ย ให้ห่าจิกเถอะวะ (ขึ้นเสียงดังลั่น) ข้าไม่ได้เรียกเอง_ไม่ได้เรียกเอง อ้ายแป๊ะ! ได้ยินไหม?

เด็กลากรถ อ้ายแป๊ะ? อั๊วม่ายซ่ายอ้ายแป๊ะน่อ อั๊วเข็งคงหนุ่ม————

ทิดน่วม (งุ่นง่าน) อย่ามายั้วนาโว้ย จะยอกให้ เดียวพ่อเตะ (ตั้งท่า) ให้เสด็จเสียหรอก พะผ่าเถอะ! หัวเสียใหญ่แล้วละ เพราะนังปรางทิเดียว__

แม่ปราง โฮ้ย! อย่ามาโทษอีฉันเลย อีฉันมันเย็นคนขี้หลงขี้ลืม มาตั้งแต่กำเนิดแล้ว รู้สึกลมไม่ใคร่ดีเหมือนกันแหละ — กลับกันเถอะหรือ?

ทิดน่วม กลับก็กลับ ดีเหมือนกัน ผ้าเผ้าเลยไม่ต้องซัก เฮ้ย! อ้ายแป๊ะไปก็ไปซิวะ ประตูผี!

เด็กลากรถ ฮ่อ! ประตูผี สางสิกสิตางน่อ (วางรถ)

ทิดน่วม เออหน่า! สามสิบข้าก็ยอมอุทิศวะ ลากให้เร็วที่สุดเชียว

เด็กลากรถ อย่ากั๊วน่อ!

(ทิดน่วมกับแม่ปรางขึ้นนั่งเด็กลากเข้าโรง)

—ปิดม่าน—

จบ

คาดไม่ถึง

โดย "ว. สารคาม"

—๑—

"คุณสุภาพคะ เธอมีคู่มั่นแล้วหรือคะ" ประมูลถามสุภาพ ขณะที่สุภาพเดินมาหาหล่อน "เขาลือกันว่าเธอจะมั่นกับมาลี"

"เธอทราบจากใคร ประมูล" สุภาพถามมา

"ช่างเถอะค่ะ ดิฉันจะรู้จากใครก็ไม่ประหลาด ว่าแต่เธอมีคู่มั่นหรือเปล่า"

"ฉันไม่อยากยึดมั่นเธอ ประมูล คุณพ่อฉันคำนึงจะมั่นมาลีให้แก่ฉัน แต่ฉันขอผัดตริกตรอง"

"ดิฉันขอแสดงความยินดีด้วย" ประมูลพูดแล้วยิ้ม

"เธอยินดี" สุภาพพูดด้วยความพิศวง "เธอคิดว่าฉันสมควรมีครอบครัวหรือ"

"ดิฉันคิดเช่นนั้น" ประมูลตอบ "เธอก็สำเร็จการศึกษาแล้ว วิชชาชีพเธอก็มี"

"แต่ถ้าฉันมีคู่มั่น ฉันจะไม่มีอิสสระเหมือนเดี๋ยวนี้ ฉันจะมาหาเธอ—และ—และสนทนากับเธอเหมือนเดี๋ยวนี้ไม่ได้"

"จะประหลาดอะไรล่ะคะ" ประมูลพูดด้วยน้ำเสียงปกติ "เมื่อเธอมีคู่มั่น เธอก็สามารถไปสนทนาปราศรัยกับคู่มั่นของเธอได้อย่างดิฉันเหมือนกัน หล่อนจะเป็นผู้ที่น่าสนทนายิ่งกว่าดิฉันเสียอีก และเมื่อเธอแต่งงานแล้ว เธอก็จะมีคู่สนทนาตลอดชีวิต"

"ประมูล เธอคิดว่าฉันจะรักผู้ที่จะเป็นคู่มั่นของฉันหรือ"

"ดิฉันคิดเช่นนั้น ถ้าเธอไม่รักหล่อนเธอจะขอผัดเวลาตริกตรองต่อคุณพ่อเธอเพื่ออะไร"

"เธอเข้าใจผิดยกใหญ่เสียแล้ว ประมูล ที่ฉันขอเวลาตริกตรองต่อคุณพ่อ ก็เพราะฉันยังไม่มีข้อแก้ตัวอย่างอื่น คุณพ่อต้องการให้ฉันมีครอบครัวเสียเร็ว ๆ และฉันก็ได้ทัดทานเรื่องนี้มาหลายครั้งแล้ว ฉันเรียนท่านว่าฉันต้องการความรัก ต้องการแต่งงานกับผู้ที่ฉันรัก ท่านได้ให้โอกาสแก่ฉันที่จะแสดงความรักมาช้านาน เมื่อท่านเห็นว่าฉันไม่สามารถหาคู่รักได้ ท่านจึงขอร้องให้ฉันมั่นมาลี ฉันจะปฏิเสธเสียทีเดียว ก็ดูกะไรอยู่

จำเป็นอยู่เองที่ฉันจะต้องขอผัดตริกตรอง แต่ถ้าฉันมีข้อแก้ตัว ฉันจะยอกเลิกเรื่องนี้กับท่านทันที”

“ข้อแก้ตัวอะไรกันคะ” ประมลถาม

“ถ้าฉันมีคู่รักที่พอใจคนหนึ่ง และสามารถแต่งงานด้วยได้ นั่น จะเป็นข้อแก้ตัวที่ดีที่สุด”

“แต่มาลี หล่อนสวยมาก ทั้งเป็นคนร่ำรวยด้วย ดิฉันตรองไม่เห็นว่า เพราะเหตุใด เธอจึงรังเกียจมาลี นอกจากนี้ ดิฉันยังทราบว่าหล่อนรักเธอด้วย”

สุภาพ หน้าสลด “ประมูล เธอคิดว่านอกจากมาลีแล้ว จะไม่มีใครรักฉันอีกหรือ” ชายหนุ่มพูดอ่อย ๆ

“ดิฉันจะทราบได้อย่างไร เท่าที่ดิฉันทราบก็เห็นแต่มาลีเท่านั้น ที่รักเธอ แต่อาจมีคนอื่นอีก ที่ดิฉันไม่ทราบ”

“ประมูล” สุภาพเรียกชื่อหล่อน เขาเผยอริมฝีปากจะพูด แต่แล้วหยุดชะงัก

“เธอเรียกดิฉันทำไมคะ” ประมูลถาม

ชายหนุ่มจ้องหน้าหญิงสาวด้วยแววตาอันเศร้าแล้วกล่าวว่า

“เธอช่างไม่เห็นใจฉันเสียเลย เธอไม่คิดบ้างเลยหรือว่า ที่ฉันมาหาเธอ สนทนากับเธอ ก็เพราะฉันรักเธอ เธอลืมเสียแล้วหรือว่า เราได้พบกันครั้งแรกที่ร้านพาหุรัด เวลานั้น เธอ ยังไม่ คุ้นเคยกับฉัน เหมือนเวลานี้ เธอกับฉัน ต่าง มองกันด้วยความ ประหลาดใจที่เราอยู่บ้านใกล้เคียงกัน แต่ไม่ได้พบเห็นกันบ่อยนัก เราน่าจะสนิทสนมกันเสียนานแล้ว ต่อมา ฉัน พยายาม หาโอกาส จนเป็นที่คุ้นเคยกับเธอ ถามจริง ๆ เถอะ ประมูล เธอเคยคิดที่จะรักฉันบ้างไหม”

“แปลกจริง คุณสุภาพ ทำไมเธอจึงพูดกับดิฉันอย่างนี้” ประมูลพ้อ

“ไม่ใช่ของแปลกเลย ประมูล ฉันควรยอกความในใจแก่เธอเสียนานแล้ว”

“ดิฉันเห็นว่า เมื่อผู้ใหญ่ของเธอต้องการให้เธอแต่งงานกับมาลี เธอก็ควรปฏิบัติตาม”

“โธ่! ประมูล ฉันบอกเธอแล้วว่า ฉันไม่รักมาลี ฉันรักเธอ” สุภาพพูดด้วยความจริงใจ

“แต่ดิฉันไม่เคยรักเธอเลย ดิฉันคิดว่าดิฉันชอบพอกันฐานเพื่อนฝูง เท่านั้น”

“ฉันจะมีหวังในความรักของเธอบ้างไหม” สุภาพวิงวอน “ประมูลจ๋า เธอคิดไหมว่า เธออาจรักฉันได้ ในวันข้างหน้า ฉันยินดีที่จะรอฟังคำตอบของเธอเสมอ”

ประมูล สั่นศีรษะ แล้วกล่าวว่า “ดิฉันคิดว่าเธอมีหวังน้อยที่สุด อย่ารอดีกว่า มันจะฆ่าเวลา อันมีค่า ของเธอ ให้หมดเปลืองไปโดยใช่เหตุ”

สุภาพหน้าสลด “ฉันเสียใจมาก ประมูล ฉันไม่ควรพบปะเธอ แต่ก่อนมา ฉันเองเคยเคียมตัวเสมอว่า ฉันรูปร่างไม่สวย จนก็จน วิชชาความรู้ก็น้อย แต่เธอทำให้ฉันมีมานะ เธอเอาอกเอาใจฉันมาก ฉันเห็นความพอใจของเธอจากใบหน้าอันยิ้มแย้ม ความปราณีจากแววตาอันสัตย์ซื่อ สิ่งเหล่านี้เร้าใจให้ฉันมีความหวัง ฉันพึงทราบเดี๋ยวนี้เองว่าเธอไม่รักฉัน”

ประมูล มองหน้า อันเศร้า สลด ของ สุภาพ ด้วยความสงสาร “อย่าเสียใจซิคะ คุณสุภาพ เธอเป็นลูกผู้ชาย ต้องทำใจกล้า นอกจากดิฉันแล้ว เธอยังมีสตรีอื่นถมเถไปที่จะรักเธอ ผู้ใหญ่ของเธอจะสู่ขอมาลีให้เธอก็ดีแล้ว มาลีหล่อนสวยกว่าดิฉัน—รวยกว่าดิฉัน—ทั้งวิชชาความรู้ก็ดีกว่าดิฉันเป็นอันมาก เวลานี้มาลีก็รักเธอ คนบ้านใกล้เรือนเคียงเธอก็เห็นว่า เธอสมควรแต่งงานกับมาลี ดิฉันไม่อยากได้ชื่อว่า ดิฉันแย่งความรักจากคนอื่น ถ้าดิฉันแต่งงานกับเธอ ใคร ๆ ก็คงพากันลงความเห็นและนินทาว่า ดิฉันพรากความรักจากมาลี ด้วยความยั่วยวน ดิฉันคิดอยู่เสมอว่าเธอเป็นชายที่มีเจ้าของอยู่แล้ว และเพราะเหตุนี้ ดิฉันจึงไม่พยายามที่จะรักเธอ”

“ประมูลจ๋า ทำไมเธอจึงพูดเช่นนั้นเล่า” สุภาพ พูดอย่างเศร้า ๆ “ฉันไม่ได้เกิดมาสำหรับความสุข ของ ผู้อื่น ฉันเกิดมาสำหรับความสุขของฉันเอง ถ้าฉันแต่งงานกับมาลี มาลี คงได้รับความสุข แต่ฉันจะต้องทุกข์ระทมใจจนตลอดชาติ เมื่อฉันไม่พอใจมาลีครั้งใด ฉันจะคิดเสมอว่า ถ้าเป็นเธอแล้วคงจะไม่ทำความไม่พอใจให้แก่ฉันเช่นนั้น แล้วคราวนี้ฉันจะตั้งต้นคิด—คิดแล้ว—คิดเล่า เธอคิดว่า จิตต์ใจของฉัน จะทานทนต่อ ความเสียใจเช่นนั้นได้หรือ”

“เธอคิดมากเกินไป คุณสุภาพ สตรีย่อมเหมือนกันทั้งนั้น ที่เธอพูดเช่นนี้ก็เพราะเธอยังไม่เห็นคุณ ความดีของ มาลี” ประมูล พูดแล้วหัวเราะ

ความเศร้าของสุภาพกลายเป็นความโกรธ “ประมูล หัวเราะเยาะฉันหรือ เธอเห็นการปฏิเสธ ความรัก ของ เธอ เป็น การ ขบขัน หรือ ฉันกำลังพูดกับเธอถึงปัญหาสำคัญแห่งชีวิต—ความสุขในอนาคตของฉัน ย่อมแล้วแต่ถ้อยคำ

ที่เธอจะพูดในขณะนี้ อาการที่เธอหัวเราะแสดงว่าเธอเหยียดความรักของฉันว่าไม่มีค่า เธอต้องการให้ฉันแต่งงานกับมาลีหรือ ได้ซิ ฉันยินดีจะปฏิบัติตามคำพูดของเธอทุกอย่าง ฉันจะพยายามแต่งงานกับมาลีให้เร็วที่สุด แล้วเธอจะได้แลเห็นว่า การปฏิบัติตามคำพูดของเธอนั้น ฉันได้รับความช้ำชอกหัวใจปานใด”

พอพูดขบ สุภาพ ริบก้มหน้าสาวเท้าออกไปจากที่นั่น โดยไม่ไยดีต่อเสียงที่ประมูลร้องเรียกทั้งนี้ทำให้ ประมูล ข้องดูกิริยาของ สุภาพ ด้วยความประหลาดใจ จนกะทั่งสุภาพหายลับไปจากสายตา ประมูล คิดในใจว่า สุภาพ เป็นบุรุษที่น่ารัก ความจริงหล่อนก็รักสุภาพ แต่ถ้าหล่อนแต่งงานกับสุภาพ ใคร ๆ ก็คงนินทาหล่อนว่าแย่งความรักจากมาลี หล่อนรู้สึกเสียใจที่หล่อนทำให้สุภาพโกรธ และหล่อนตั้งใจจะขอโทษเขาในวันหน้า

—๓—

ประมูลไม่ได้เห็นหน้าสุภาพสองหรือสามวัน หล่อนจำคำพูดที่เขากล่าวแก่หล่อน อย่างแม่นยำว่า เขาไม่ได้เกิดมาสำหรับความสุขของผู้อื่น เขาเกิดมาเพื่อความสุขของเขาเอง คำพูดของเขา ทำให้หล่อน มีความคิดใหม่ว่า หล่อนเองก็ไม่ได้เกิดมา เพื่อความสุขของมาลีหรือคนอื่น หล่อนเกิดมาเพื่อความสุขของตัวหล่อนเอง ถ้าหล่อนแต่งงานกับสุภาพ ความรักจะทำให้หล่อนและสุภาพได้รับความสุข เป็นผลดีแก่ตัวหล่อนเองและสุภาพด้วย จริงอยู่ การแต่งงานระหว่างหล่อน กับสุภาพ จะทำให้มาลีช้ำใจ แต่นั่นไม่ใช่ความผิดของหล่อนหรือของสุภาพ เพราะสุภาพไม่เคยรักมาลีเลย เป็นความผิด ของ มาลีเอง ที่ไป หลงรัก สุภาพฝ่ายเดียวต่างหาก และถ้าสุภาพ แต่งงานกับมาลี มาลีจะได้รับความสุข แต่สุภาพจะต้องช้ำใจไปจนตลอดชีวิต หล่อนไม่ต้องการให้สุภาพ ชายที่หล่อนรัก ได้รับความทุกข์ร้อนเช่นนั้น การที่ สุภาพไม่มาพบหน้าหล่อนหลายวัน ทำให้หล่อนรู้สึกว่า สุภาพดีอย่างไรหล่อนตั้งใจจะขอโทษสุภาพ และสารภาพความจริงใจ

หลังจากวันที่สุภาพขอความรักจากหล่อน ประมาณ ๔—๕ วัน ประมูลเห็นสุภาพเดินผ่านหน้าบ้านหล่อน ชายหนุ่มไม่ได้หันหน้ามา

มองบ้านหล่อนเหมือนเช่นเคย สีหน้าสุภาพ ชายหนุ่ม สะบัดแขนให้หลุดจากมือหล่อน เคร่งขรึม และมีแววแห่งความเศร้า หล่อน และรีบเดินออกไปจากที่นั่น เรียกชื่อเขาเสียงดัง เขาหยุดชะงัก ประมูลรู้สึกว่าหล่อนหมดหวังในความรัก

"แหม! คุณสุภาพ เธอหายหน้าไปไหน จากสุภาพแล้ว สุภาพเห็นมาลีดีกว่าหล่อน นาน เห็นจะกำลังจัดการมั่นกับมาลี" เหมือนคนทั้งหลายเข้าใจ หล่อนเอามือซบ

หล่อนต้องการพูดเย้าเขาเล่น แต่คำพูด หน้าสะอึกสะอื้นด้วยความเศร้า แต่แล้วหล่อน ของหล่อนบาดหัวใจเขา สีหน้าของเขาแดง รู้สึกแค้นสุภาพ หล่อนตั้งใจไว้ว่า หล่อนจะ ขึ้นด้วยความโกรธ แต่สุภาพเย็นคนใจแข็ง ต้องมีสามีดีกว่าสุภาพให้จงได้ เพื่อแสดง เขาผินหัวเราะแล้วกล่าวว่า "เธอพูดถูกทีเดียว ให้สุภาพเห็นว่า การเลิกรักหล่อน เย็นสิ่งที่น่า ประมูล ฉันพึงทราบว่า มาลีดีอย่างไร ฉัน เสียดาย ขอขอบพระคุณในคำแนะนำของเธอมาก ฉัน จะแต่งงานกับมาลีในเร็ว ๆ นี้"

คำพูดของชายหนุ่ม ทำให้สาวน้อยพิศวง หล่อนไม่คิดว่า ชั่วเวลาเพียง ๒—๓ วัน จะทำ ให้สุภาพเปลี่ยนความคิด

หล่อนเอามือเกาะแขนชายหนุ่มแล้วกล่าว ว่า "ต่อไป เธอเห็นจะไม่มาหาดีฉันอีกกะมัง"

สุภาพหัวเราะอีกครั้งหนึ่ง "แน่นอนทีเดียว ประมูล เธอจะไม่ได้เห็นฉันมาที่บ้านเธออีก ฉันไม่ต้องการพบเธอ—เห็นหน้าเธอ เพราะไม่ มีประโยชน์อะไร นอกจากจะเตือนความจำ ให้ฉันระลึกถึงความช้ำใจที่ฉันได้รับมาแล้ว"

ประมูล ได้แต่งงานกับ บุรุษที่มีเกียรติยศ และมีฐานะดีกว่า สุภาพ หล่อนคอยฟังข่าว เสมอว่า เมื่อใดสุภาพ จะแต่งงานกับมาลี แต่ หล่อนก็คงไม่ได้รับข่าวคราว แม้กะทั่งการมั่น ต่อมาอีกหนึ่งปี หล่อนได้ทราบด้วยความ ประหลาดใจว่า มาลี ได้แต่งงานกับชายอื่นแล้ว

ต่อมามิช้า คุณป้าของสุภาพซึ่งชอบพอกับ หล่อน ๆ พบเข้า จึงถามว่า "ดิฉันได้ข่าวว่า คุณสุภาพจะแต่งงานกับมาลี ทำไมแม่มาลี จึงแต่งงานกับคนอื่นเสียล่ะคะ"

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ป้าของสุภาพพูดด้วยน้ำเสียงปกติว่า “แม่ประมูล แม่เอาที่ไหนมาพูด พ่อสุภาพไม่เคยเกี่ยวข้องกับมาลีเลย”

คำพูดนี้ทำให้ประมูลหน้าสลด

“ก็ดิฉันได้ข่าวว่า คุณพ่อของคุณสุภาพดำริจะมั่นมาลีให้คุณสุภาพอย่างไรล่ะคะ”

“ไม่จริงเลย” ป้าของสุภาพคัดค้าน “ฉันไม่เคยได้ทราบข่าวนั้นเลย ทราบแต่เพียงเย็นเลา ๆ ว่า สุภาพเคยรักสตรีคนอื่นอยู่ แต่แล้วดูเหมือนเลิกกัน เพราะดูสุภาพเศร้าโศกมากเวลานี้”

ประมูลเมื่อได้ฟังเช่นนั้นรู้สึกสงสารสุภาพหล่อนพึงคิดได้ว่า การที่สุภาพพูดกับหล่อนถึงเรื่องมาลี ก็เพื่อต้องการให้หล่อนอิจฉามาลีเท่านั้น สุภาพยังคงรักหล่อนเสมอ

คำพูดสองสามคำของสุภาพและมาลี ทำให้เขาทั้งสองพลัดพรากจากความรัก ประมูลได้รับความสุขสบายเวลานี้ แต่สุภาพได้รับความทุกข์ร้อน ประมูลสังเกตเห็นสุภาพมองหล่อนอย่างน้อยใจเสมอ และหล่อนเองรู้สึกว่าเย็นการสมควรที่สุภาพจะตำหนิหล่อนเช่นนั้น.

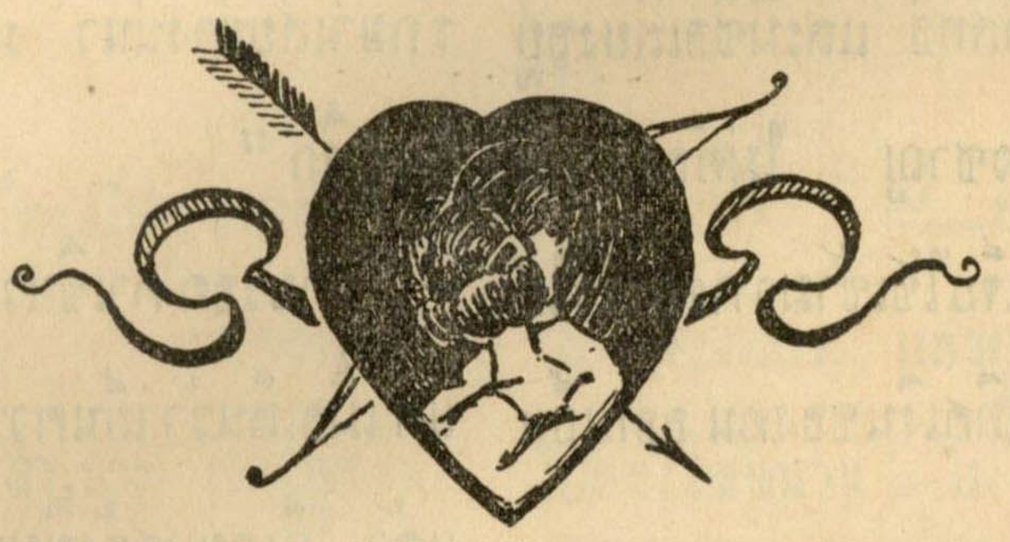

◎ ฟังคำหวาน ปานจิบ ทิพโยชน์ คำขู่ข่ม ขมโสต โกรธกรังหัว
น่าให้เกรง คมกว่า น่าให้กลัว ใช้คำยั่ว โมโห ออกโง่เอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

แก้โกง

โดย "ส. มีมุทา"

ณกาลครั้งกะโน้น มีชายคนหนึ่ง ชื่อนายรอด เป็นคนเหนียวแน่นอย่างยอดเยี่ยม เงินทองกว่าจะหลุดออกมาแต่ละสตางค์แดงนั้นยากแสนที่จะยาก อยู่มามีช้ามีนานก็บังเกิดอาการเจ็บกะเสาะกะแสะขึ้น จะไปหาหมอมารักษาด้วยตนเอง ก็เกรงว่าหมอจะเรียกเอาค่ารักษาแพง ๆ เพราะหมอในตำบลที่นายรอดอาศัยอยู่นั้น ก็มีอยู่ผู้เดียวเท่านั้น ที่สามารถรักษาโรคได้อย่างศักดิ์สิทธิ์ และมีชื่อเสียงอยู่ทั่วไปว่าเป็นหมอที่เชี่ยวชาญ ไม่ต้องสงสัย นายรอดยอมให้ความเจ็บไข้เข้ามาครอบงำไปพลาง ก่อนที่จะยอมอุทิศเงินของตน ออกเป็นค่าตรวจรักษาตนเอง

ต่อมาอีก ๒—๓ วัน อาการป่วยของนายรอดก็กำเริบขึ้น แกคิดว่าถ้าไม่ไปหาหมอตรวจอาการและรักษาให้ เห็นจะไม่มีเวลาหาย แต่กะนั้นก็ดี เพื่อที่จะให้รู้ราคาค่างวดหรือทางดำเนินในการค่าตรวจรักษา ของหมอเสียก่อน นายรอดจึงได้พะยุงร่างไปบ้านนายอยู่เพื่อนบ้าน ซึ่งได้เคยถูกหมอผู้มีชื่อรักษาให้หายจากโรคภัยมาแล้ว

นายอยู่ทักว่า "มีธุระอะไรหรือพ่อรอด วันนี้มาถึงนี่"

นายรอด "จะมาปรึกษาพ่ออยู่สักหน่อยเฮอ, เต็มทีหมู่นี้ เจ็บไข้ออดแอดเต็มทน"

นายอยู่ "ก็ไม่หาหมอหรือซื้อหยูกยารักษาเสียบ้างนี่นา มัวแต่ขี้เหนียวอยู่ จะตายไม่รู้สึก"

นายรอดตาเขียว เมื่อถูกว่าเอาอย่างจัง ๆ แต่เมื่อเห็นว่าเป็นความจริง และควรให้เขาว่าแล้ว ก็เลยแสร้งยิ้มเหย ๆ

"ไม่ใช่เช่นนั้นหรอก รักตัวเหมือนกันกำลังจะมาถามพ่ออยู่ อยู่เดียวนี้เทียว"

นายอยู่ "ถามเรื่องอะไร พ่อรอด?"

นายรอด "คือฉันอยากรู้ว่า ท่านหมอดิที่เคยรักษาพ่ออยู่ เขาคิดค่าตรวจรักษายังไง

กัน ?”

นายอยู่ “เขาเอาค่าตรวจครั้งแรก ๑๐ บาท ครั้งที่ ๒ และต่อ ๆ ไปเอาครั้งละ ๓ บาท เท่านั้น”

นายรอด “ครั้งที่ ๒ และต่อ ๆ ไป เอา ๓ บาท !”

นายอยู่ “ข้า”

นายรอด “อิม์, ชอบกล” แล้วก็ท่องอยู่ในใจเรื่อย ๆ ว่า “ครั้งต่อ ๆ ไปเอาครั้งละ ๓ บาทเท่านั้น”

เมื่อได้พูดคุยกันอีกสักครู่หนึ่ง นายรอดก็ลากลับบ้าน แต่ไม่ลืมท่องข้อความวรรคข้างบนนั้นมาตลอดทาง

วันรุ่งขึ้น นายรอดก็ตรงไปหาหมอดี เพื่อขอให้ตรวจและรักษาตน เมื่อพบกันแล้ว นายรอดก็รีบส่งเงินให้ ๓ บาท แล้วพูดว่า “นี่ครับ, ค่าธรรมเนียม ผมขอความกรุณาช่วยตรวจผม อีก สักครั้งเถอะ”

หมอดี เงยหน้าขึ้นดูหน้า นายรอดด้วยประหลาดใจ

หมอดี “ค่าตรวจ _ ๓ บาท ?”

นายรอด “ครับ, ก็ท่านมีธรรมเนียมอยู่ว่าค่าตรวจครั้งหลัง ๆ คิด ๓ บาทเท่านั้นไม่ใช่หรือ ?”

หมอดี “ถูกละ_____”

นายรอดแกเตรียมหาอุบายของแกมาแล้ว เพราะความเหนียวของแก ที่จะไม่ยอมเสียเงินมากขึ้นอีกถึง ๗ บาท แกจึงตู่เอาดื้อ ๆ ว่า “ก็ผมเคยมาตรวจครั้ง ๑ แล้ว และได้เสียเงินให้ท่านแล้ว ๑๐ บาท”

หมอดีได้ฟังคำพูดของนายรอดก็นึกรู้และคิดในใจว่า ‘เจ้าหมอนี่โกงพอใช้ ถึงจะว่าฉลาดก็ฉลาดแกมโกงดี ๆ เรานี่เอง เอาละเจ้า’

หมอดี “อ้อ_อ้อ, ฉันก็ชักจะหลง ๆ ไป จริงแล้ว, แล้วดูเหมือนฉันได้ให้ยาท่านไปลองใช้ขนาน ๑ ไม่ใช่หรือ ?”

นายรอด อึกอัก “ครับ, ครับ นั่นแหละแน่ทีเดียว กรุณาตรวจดูอาการผมอีกสักครั้งเถิด มันไม่ค่อยทุเลาลงบ้างเลย” พูดพลางยื่นเงิน ๓ บาทนั้นให้ หมอดีรับเงินนั้นใส่ลิ้นชัก แล้วทำเบ็นลูบ ๆ คลำ ๆ มองหน้าตา

ถือ, เป็นบ่อเกิดแห่งความประมาท และอื่น ๆ อีกมากมายนัก เดี๋ยวนี้ บางประเทศก็มีกฎหมายห้ามมิให้พลเมืองเสพสุราแล้ว เช่น ประเทศสหปาลิรัฐอเมริกาเป็นต้น สุราเป็นของเลว ทำด้วยอาหารบูดเน่า สิ่งที่ดี ไม่ควรเสพสุราเลย___"

ทิดเหมย เอื้อมมือไป ยีดสวิช วิทยุก็พลันสงบ แล้วกล่าวขึ้นอย่างฉุนเฉียว "ฮิ_ฮิ! หนอยแน่ะ, ใครช่างเทศน์นะ, ผ่าเถิด, มันว่ากินเหล้าไม่ดี, กูไม่อยากฟังเทศน์ของมัน!"

ทิดแหวว เสริม "ตกนะรก! มันว่าไม่เคยกินเหล้า ลองมาดื่มเข้าสักแก้ว ก็จะติดใจ"

ทิดจุ่น ยกแก้วขึ้นดวด แล้วตีหน้าเหย ๆ "ตืนตาย! รสชาติโอชารสออกยังงี้มันว่าเป็นของบูดของเน่าได้นี่ หนอยแน่ะยังว่าเป็นยาพิษ, อ้ายตัวตีด!"

ต่อจากนี้ไป ทิดทั้งสามต่างก็จดแก้วดื่มกันคนละเอือกสองเอือก พลางแช่งชักหักกะดูกให้แก่ผู้ ซึ่งลงความเห็นว่าสุราเป็นยาพิษจนฟังเอาศัพท์ไม่ได้ ในที่สุดกับเข้าหมดเหลือแต่ถ้วยแต่จานเปล่า ๆ แต่เหล้ายังคงเหลืออีกเกินกว่าจำนวน ซึ่งทั้งสามรับรองได้ว่า พอจะดวดได้อีก เวลานี้หน้าของทิดเหมย แดงดังหนึ่งผลตำลึงสุก, ตัวร้อนยังกับว่าเป็นมาแลเรีย, ทิดจุ่น ก็นัยน์ตาแดงราวกับว่า ฤษีตาไฟ กะสับกะส่ายมีอาการคล้ายคนไม่เต็มคน! กะอักกะอ่วนจะคายพิษเข้าหมึงระคนกับอาหาร ซึ่งเป็นของแกล้มนั้น ออกเสียให้ได้ ส่วน ทิดแหวว เจ้าภาพเล่า ก็มีลักษณะไม่ใช่เล่น เป็นอันเป็นไปต่าง ๆ นานา ตีหน้าได้หลายหน้า ประเดี๋ยวบูดประเดี๋ยวบึ้ง, ประเดี๋ยวยิ้ม, ประเดี๋ยวหัวเราะ ส่วนอาการกะอักกะอ่วนจะคาย 'พิษ' แล้วจะคายเล่านั้น ก็ไม่แพ้อาการของทิดจุ่น แม้กะนั้นก็ดี ทิดแหวว ยังมีน้ำใจแข็งพอที่จะสั่งให้แม่ทองอิ่มภรรยาผู้ว่าง่าย ของแกให้จัดการยิ้งเนื้อแห้ง (เค็ม) เป็นเครื่องแกล้มเพิ่มเติมได้อีกเป็นอันถนัด

"นี่แน่ะพี่เหมย" ทิดแหววว่า "ง่า_ลอง (อ้วก!) ชะ_ชะเสมหะติดคอจริงฮิ, พี่ทิด_ง่า, ลองเขี่ดไอ้วิ_วิท_ทา_ท่ายูเครื่อง ดเคราของมันสักนิดสักหน่อย ไม่ได้เหรอ?"

"ก็_ก็ถ้ามันเสียไปใครจะแก้ให้ข้าเล่าโว้ย?"

"พิโธ่, พี่จุ่น จะแก้ให้ไงล่ะ"

ทิดเหมย มองหน้า ทิดจุ่น อย่างตั้งคำถาม

ในตัว ส่วนทิดจุ่น มิแต่อาการยิ้มแห้ง ๆ ตามเคย ซึ่งนับได้ว่า เย็นคำตอบในตัว ตอบคำถามในตัวของ ทิดเหมย พอสมกัน.

"ให้ฟ้าผ่ากลิ้นชักลิ้นงอซิวะ" ทิดเหมย ขึ้นเสียง "นี่จะให้ข้าคิดเอายังไง? จุ่นได้แต่ยิ้มเหย ๆ เท่านั้น จะว่ายังไงก้ะไม่ว่า!"

"โธ่, พี่จุ่น, ก็รับรองเสียหน่อย ซิว่าจะแก้ให้" ทิดแหวว กะตุ้นให้ ทิดจุ่น เซ็น "สัญญา."

ทิดจุ่น เกือบจะยิ้ม แต่ไม่ทันได้ยิ้ม "เอาซิน่ะ, เย็นไรก็เย็นกัน, เย็ดก็เย็ดกัน, เสียก็เสียไป, กลัวทำไมหื้อ, จุ่น อยู่นี่ทั้งคน, ขอให้มันมีลาน อย่างหิบเสียงหรื้อนาฬินาเถอะจะแก้ให้ดู!"

"ผ่าซิโว้ย!" ทิดเหมย ส่งเสียง "ราคามันไม่ถูก ๆ นา จาขอกให้, ๑๕๐ บาทที่เดียวนา!"

ตอนนี้เองอาการเกือบจะยิ้มของ ทิดจุ่น ซึ่งยังตกค้างอยู่ก็พลันยิ้มออกมาได้ทันควัน และหันหน้าไปมองทิดแหววเย็นเชิงปรึกษา เพราะราคา ๑๕๐ บาทนั้น แม้ ทิดจุ่น จะเซ้งหรื้อขายทอดตลาด ร้านแก้นาฬิกา ของแก ก็ยังมีราคาไม่ถึง. แต่ทิดแหวว หาได้รับการปรึกษาของทิดจุ่นไม่ เย็นแต่ยกแก้วเหล้าขึ้นดวดและติหน้ายุดเยิ้วเท่านั้น.

"เยี่ด!" พอวางแก้วเหล้า ทิดแหวว ก็ออกคำสั่ง "เยี่ดเถอะน่ะ พี่จุ่น รับรองแล้วน่านา"

ทิดจุ่น "———!?"

"เอา! ตกลง"

ดังนั้น หิบวิทยุจึงถูกเยี่ด ออกโดยมือของทิดเหมย, เผอิญหิบด้านหนึ่งแตกออกเพราะเครื่องมือเยี่ดไม่สมที่จะใช้เยี่ด เสียหายในชั้นนี้ พลันถูก ทิดเหมย ตีราคาไปแล้วเย็นเงิน ๕ บาท.

"แหม, ชั้นแต่หิบไม้เบา ๆ อย่างนี้ก็แพงด้วย?" ทิดแหวว ท้วง

"ก็มันต้องทำมาจากนอกไหมเล่า?" เจ้าของเถียง.

"ไม้อะไรสวยดีนี่ แต่เนื้อไม้คล้ายไม้ฉำฉา" ทิดจุ่นเอ่ยขึ้นบ้าง

"ฉำฉาที่ไหน, นี่แหละไม้มาโฮกกันนิละ" ทิดเหมย ค้าน

หิบวิทยุถูกเยี่ดออก ปรากฏเย็นเครื่องรับชะนิดเอ็ดดี้สะโตน ๒ หลอด.

ทิดแหวว ดีใจ มาก ที่ ได้เห็น เครื่อง วิทยุ ทิดจุ่น ตกตะลึง ด้วยเหตุที่มันไม่ มีลาน ตามที่คาด.

"อ้ายนี่เห็นจะเป็นตะเกียงนะ ?" ทิด แหวว เอามือจิ้มหลอด

"ไม่ใช่หรอก, เขาเรียกว่าไฟฟ้า" เจ้าของอธิบาย.

"ส่วนลวดที่ขดเป็นวงนี่อะไรกันล่ะ ?"

"อ้ายแดงมันบอกว่าเขาเรียกว่า คอยล์"

"อะไรนะ ?"

"คอยล์"

"อ้อ !"

"อ้ายนี่ล่ะ ? — อุ้ย !" ทิดจุ่นชี้ไปที่ลวดอีกเส้นหนึ่งพลันร้องเอ็ดดังหนึ่งถูกทุบและหดมือทันที "วะ_ว้า, อะไรแฮ้มันกัดมือยังกะเอาเข็มมาแทง ?"

"จุ่น ถูกไฟฟ้าเข้าแล้วโว้ย" ทิดเหมยคิใหหัวเราะร่วน.

พูดกันไป พูดกันมา ทิดเหมยกลับหวนไปพูดถึงเรื่องหิบแตกอีก

"เรื่องหิบใครจะใช้เงิน ๕ บาทกันแน่ ?" ทิดแหวว "พี่จุ่นซิ"

ทิดจุ่น "ทิดแหววซิ จึงจะถูก"

ทิดแหวว "ไม่ถูก, ก็พี่จุ่นรับรองว่าเสียหายจะแก้ให้, เมื่อแก้ให้ไม่ได้ก็ต้องใช้เงินซิ !"

"บ๊ะ, ข้าไม่ได้ว่าถึงเรื่องการเงินนี่นา ข้ารับว่าจะแก้ให้เท่านั้น ถ้ามันเสียไป ก็แหวว ให้เขาเบิ้ดอยากดูเครื่องมันเช่นนี้ก็ต้องใช้ค่าเสียหายจึงจะถูก" ทิดจุ่น เถียงคอเป็นเอ็น

"ไม่ถูก, ที่ถูกมันต้องแบ่งกันใช้คนละ ๑๐ สลึงซิ" ทิดเหมย พิพากษา.

"ผิดอีก น่ะแหละ," ทิดแหวว ค้าน "ที่จริงฉันกับพี่จุ่น ไม่ควรต้องใช้ค่าเสียหายเลย เพราะพี่เหมยเป็นคนเบิ้ดหิบเอง เมื่อมันแตกหักไปเช่นนี้ พี่เหมยก็ต้องรับผิดชอบเองซิ !"

"แล้วกัน" ทิดเหมยเหงื่อตก "อย่างนี้ก็ริยำน่ะซิ, ข้าไม่ยอมโว้ย !"

ขณะนี้ เผอิญแมวเจ้ากรรมของทิดแหววที่เลี้ยงไว้ประจญหน้ากันเข้ากับแมวของเพื่อนบ้านตัวหนึ่งตรงนอกชานบ้าน, จึงคำรามกันข่าว_ข่าว แล้วก็พัดกันกลม แมวของทิดแหวว สู้ไม่ได้ก็วิ่งหนี คู่ปรปักษ์ก็วิ่งตามแต่อุตตริวิ่งผ่าเข้ามาในวงแห่งโลกวิทยุของสามทิดนั่น ค่ปรับไล่ทันพอดี เลยเกิดกัดพัดกันกลมอยู่กลางวง สามทิดต้องกะโดดเผ่นหนีทันที

"เฮ้ย ! เครื่องวิทายุของข้าฉิบหายหมดละโว้ย !" ทิดเหมยส่งเสียงสนั่น.

"ย๋าว! __ ย๋าว! พั๊ด ๆ ๆ! ย๋าว! ข้าแก้ไม่ได้, แก้ไม่เย็น"

พั๊ด! พั๊ด!!"

"น้ำโว้ย, เอาน้ำมาลดแมวทิโว้ย!" ทิดแหวว ร้องขอความช่วยเหลือ

"ทิด__ทิด__เครื่องวิ_ทา_ยุ เร็ว, เครื่องวิทายุเร็ว ___" มิทันที่ทิดจุ่นตะโกนหมดประโยคก็พอดีมีเสียง "โคลม_เพละ!" เครื่องวิทยุหกคะเมน! แมวตกใจวิ่งแตกตื่นไปหมด.

ทิดเหมย ตบอกผาง "ฉิบหายแล้วไฟฟ้าแตกหมด, เครื่องเครากระจายหมด!"

ทิดแหวว "ไม่เย็นไร ซื้อหลอดไฟใส่ใหม่ ส่วนเครื่องที่แตกกระจายนี่ยกให้พี่จุ่นเขาแก้ก็ได้!"

ทิดจุ่น "ข้าแก้ไม่ได้!"

ทิดเหมย "๑๕๐ บาท!"

ทิดแหวว "วะ, แก้ซิ, ต้องแก้ซิ รับรองแล้วนี่นา"

ทิดจุ่น "ข้าแก้ไม่ได้"

ทิดเหมย "เถอะน่า, ๑๕๐ บาท!"

ทิดแหวว "เอ๊ะ, พี่จุ่นจะเอี้ยวหรือ!?"

ทิดจุ่น "เอ๊ะ, ก็ข้าบอกว่าเครื่องอย่างนี้ ยาท."

ทิดจุ่น "ผิดธรรมเนียม, เอ้า_มาพูดกันใหม่ดีกว่า, คนละ ๑๐ สลึงตามที่ว่าน่ะ ข้ายอมใช้ให้ละ, ส่วนเครื่องมันราคาเท่าไรข้าไม่รับรู้เพราะข้าไม่ได้ทำเสียหาย"

ทิดแหวว "อย่างที่พี่จุ่นว่านั้นถูกธรรมเนียมแล้ว"

ทิดเหมย "อย่าเล่นโกงกันนา, ถูกแล้วที่ว่าไม่ได้ทำเสียหายนั้น แมวมันทำของข้าเสีย แต่ขอถามหน่อยว่าแมวที่มากัดกันนี่แมวของใคร?"

ทิดจุ่น "แมวของทิดแหวว!"

ทิดแหวว "ตายซิกู แมวมันถึงสองตัวด้วยกันนี่นา."

ทิดเหมย "อ้อ, แมวของแหววหรอก? ดีแล้ว, ต้องใช้ให้ข้าทีเดียว ๑๕๐ บาท."

ทิดแหวว "แมวมันทำเสีย ก็ไปเอาเงินกับแมวมันซิ"

นายรอด "ฉันตรวจดู—ก็ยังไม่เห็นอาการผิดแปลกอะไร จงอุตส่าห์รับประทานยาขนานนั้นไปอีกหลาย ๆ มื้อก่อน แล้วฉันจะได้ปรุงให้ใหม่"

นายรอด สะดุ้งเล็กน้อย รู้สึกชาและตะลึงขนถึงอ้าปากค้าง "ว่ายังไง นะครับ———โปรดพูดอีกครั้งเถอะท่าน"

แทนที่จะสงสาร หมอดีนึกสมน้ำหน้ามนุษย์เช่นนี้เสียซ้ำ แกยิ้มเย็นเชิงเยาะแล้วพูดให้นายรอดฟังด้วยคำพูดอันช้า ๆ ชัด ๆ อีกครั้ง ๑ ซึ่งทำให้นายรอดแทบร้องไห้โฮ !

อย่าทะนงตนว่ารู้
ใช่ว่าจักสามารถ
ย่อมมีที่เขาปราชญ์
ดังนิยายนี่ชี้ให้
เฉลียวฉลาด นักแล
หมดได้
เปรื่องกว่า ตนพ่อ
เห็นข่ำ

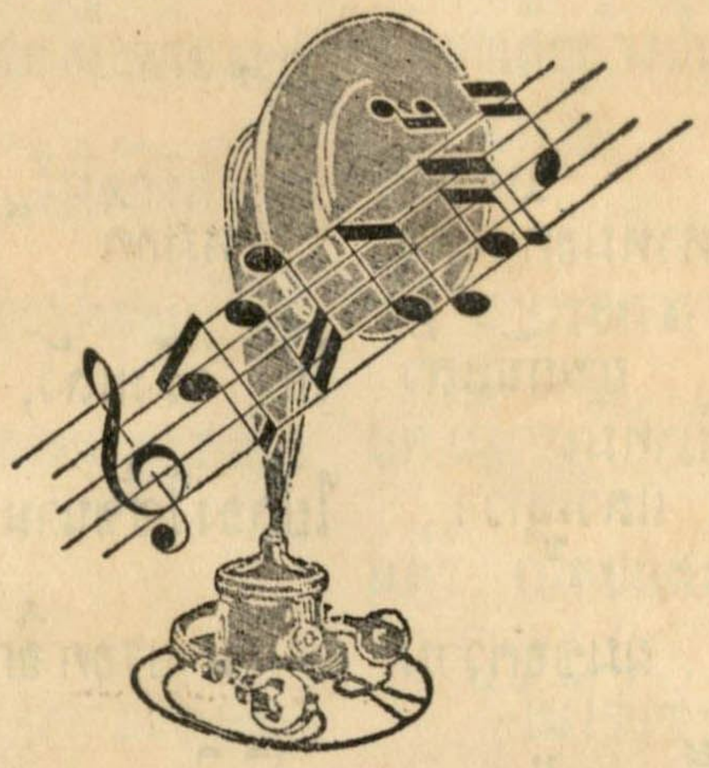

◎ คนหน้าใหญ่ ได้สหาย แต่จ่ายมาก
หน้าใหญ่เท่า กะเบ๊าใหญ่ พอใช้พลาง

คนเหนียวหาก รอดจ่าย สหายห่าง
แต่หน้าถ่าง เกินกะเบ๊า มักเข้าเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

วิทยุทำเหตุ

ป. ชมะโชติ

แต่ง

ในจังหวัดสุพรรณดูเหมือนทั้งจังหวัดไม่มีใครเลยจะออกชื่อลือนามเท่ากับทิดเหมย จนชาวบ้านร้านตลาดพากันขนานนามว่าทิดเหมยหัวสมัย เพราะแกหัวสมัยเอาเสียจริง ๆ สมกับชื่อ, โลกจะก้าวหน้าไปสักกี่คับกี่วา แกเย็นรู้หมด, พงศาวดารครั้งกรุงโรมเย็นไปแล้วอย่างไร. เดี๋ยวนี้ในเมืองจีนกำลังทำอะไรกัน, หรืออีกกี่ร้อยปีกี่พันปีข้างหน้าโลกจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรไปอีก แกเข้าใจได้ดี และเล่าแจ้งชี้แจงแก่ชาวบ้านร้านตลาดจนหมดไส้หมดพุง คำบอกเล่าของแกมักจะมีหลักมีฐานอ้างโน่นอ้างนี่ประกอบเหตุแสดงผลจนชาวบ้านพากันเห็นจริงเห็นจังไปทั้งหมด แม้แต่แกพยากรณ์ว่าอีกพันปีข้างหน้าโลกจะเปลี่ยนทางโคจรใหม่ พระอาทิตย์จะขึ้นทางทิศตะวันตกและจะตกทางทิศตะวันออกพวกชาวบ้านก็พากันเชื่อทั้งหมด และพากันเข้าใจไปว่า ทิดเหมยคือ บรมศาสตราจารย์องค์โต ๆ องค์หนึ่งทีเดียว.

ทิดเหมย ไม่ได้ปริญญามาจากมหาวิทยาลัยสำนักไหน เมื่อแกยังเย็นเด็กนั้น แม้ชั้นมูล ๓ ก็ยังสอบตก หรือจะว่าแกเย็นคนได้รู้ได้อ่านได้ยินได้ฟังมากก็ไม่เชิง เพราะแกก็อยู่กับบ้านตลอดทั้งปีไม่เคยย่างก้าวออกจากตำบลที่อยู่เลย หนังสือพิมพ์ก็ไม่เคยรับ ทั้งนี้ไม่ใช่อื่นไกลเลยเย็นเพราะลูกชายคนหัวปีของแก เย็นคนพอจะมีความรู้อยู่บ้าง และทำงานอยู่ในโรงงานจำหน่ายกระแสไฟฟ้าแห่งหนึ่งในพระนครนั่นเอง ถ้าลูกชายกลับไปเยี่ยมแกที่บ้านครั้งไรแกก็ได้รับความรู้เย็ดเตล็ดต่าง ๆ ซึ่งพ่อลูกชาย เล่าให้ฟัง ตามความเย็นไป ของโลกที่เปลี่ยนแปลง ก็พอเหมาะดีทีเดียวที่ลูกชาย ของแก ออกจะเย็นคน ชอบคยอยู่มาก และตัวแกเอง ก็เย็นคน ชอบ เก็บเรื่อง ฟังเรื่องประดิดประดอยต้นชนปลาย ขยายคิบเย็นศอกขยายศอกเย็นวาอยู่ด้วย บางทีลูกชายเขียนจดหมาย ส่งข่าวทุกข์สุขและเล่าเรื่องแปลก ๆ ทางกรุงเทพ ฯ ให้แกได้อ่าน แม้เรื่องมีเพียง

๑ หน้ากระดาษฟุลสแก๊ป แกก็สามารถขยายเรื่องนั้นให้ยาวออกไปได้อีก หากจะต้องใช้กระดาษชนิดเดียวกันเรียบเรียงก็คงสิ้นกระดาษราว ๆ ครึ่งริม ดังนี้แหละแกจึงมีเรื่องมีราวพูดกับชาวบ้านเย็นตอเย็นตาไปได้ชั่วตายีสิตาชาติ!

เดี๋ยวนี้ชาวบ้านเกิดลือกันกะฉ่อนอีกแล้วว่าทิดเหมยมีของวิเศษ ถึงกับกลางคืนที่บ้านแกต้องรับแขกคืนละหลายสิบคน ชาวบ้านต้องช่วยกันออกสตางค์เฉลี่ยเย็นค่าน้ำชาหมากพลูบุหรี่ให้แก่ทิดเหมย สำหรับเลี้ยงดูทุก ๆ คืน เงินจำนวนนี้ถูกทิดเหมยหักกึ่ง คือเย็นค่าหมากพลูบุหรี่เสียกึ่งหนึ่ง อีกกึ่งหนึ่งเย็นค่าภาษี "รัฐบาล" ของแก ของวิเศษตามที่ชาวบ้านแตกตื่นมาดูกันนั้นหาใช่อื่นไกลเลย คือ วิทยุเครื่องเล็ก ๆ เครื่องหนึ่งของแกนั่นเอง วิทยุเครื่องนี้ลูกชายของแกซื้อมาให้จากกรุงเทพ ฯ.

คืนวันหนึ่ง ทิดเหมยถูกทิดแหววเชิญไปร่วมอาหารมื้อเย็นด้วยกันที่บ้านของทิดแหวว ในจำนวนที่ถูกเชิญมีทิดขุนรวมอยู่ด้วยคนหนึ่ง ทิดแหววนั้นเย็นคน ออกจะมั่งคั่งมีหลักมีฐานเย็นยิ่งกว่าแผ่นมีลูกสาวหน้าเอนดูอยู่คนหนึ่ง ซึ่งทิดเหมยเมียง ๆ จะขอตบแต่งให้แก่ลูกชายของแกอยู่ด้วย ส่วนทิดขุนเย็นคนพอมื้อกินมื้อและเย็นช่างแก้นาฬิกาของตำบลนั้น แต่ไม่ใช่ช่างแก้นาฬิกาประกาศนียบัตรหรือดิโปลม่ามาจากไหนมิได้.

ในคืนวันนั้น ทิดเหมยยกเอาหีบวิทยุเครื่องเล็ก ๆ ของแกติดมือไปด้วย หวังจะกระทำความขันเทิงให้เกิดในวงแห่งการกินอาหารนั้น

การกินข้าวมื้อเย็นที่บ้านทิดแหววออกจะมีรสดีมาก ถูกปาก เหมาะใจ ทิดเหมย เอาเสียจริง ๆ, เพราะว่าเอ้หมึงก็ดี, กะปิขั้วก็ดี, ผัดพริกขิงก็ดี, กะเทียมดองก็ดี, และแกงไก่ใส่กัญชาเหล่านี้ล้วนแต่เย็นอาหารที่พิงใจทิดเหมยทั้งสิ้น.

เมื่ออาหารพอถ่วงท้อง เอ้หมึงพอให้เมาและแกงไก่พอให้มึนเหมาะดีแล้ว ทิดแหววก็ชักไปที่วิทยุของทิดเหมย พลางว่า

"พี่เหมยเกลอแก้ว ถึงเวลาหรือยังเล่าที่จะไขหีบเสียง วิ_วิท_ งำ_ทา_ยุ ของพี่ทิด?"

ทิดเหมย มองตามฝาห้องรอบ ๆ

"ไหนเล่านาฬิกาของทิดแหวว เวลาเท่าไรล่ะ?"

ทิดแหววชี้ไปที่นาฬิกาแมงดาโกโรโกโสของแกที่แขวนอยู่ที่ฝาห้อง

"เว_ เวลาสองยามแล้วไม่ใช่หรือนั่น, พี่จุ่น ?"

ทิดจุ่น ชะเง้อมองด้วยความประหลาดใจ !

ทิดเหมย ตกใจร้อง "หา !"

ทิดแหวว "นาฬิกา !"

ทิดเหมย "รู้จักแล้ว ว่ามันเป็นนาฬิกา. เวลาเท่าไรล่ะ ?"

"สองยาม !"

"หา, เท่าไร ?"

"หกทุ่ม"

"ใครว่า ?"

"งั้นก็เวลาเที่ยงคืน พูดกับคนหัวสมัยช่างยากจริงแฮ้ !"

"นี่รึ เวลาเที่ยงคืน สองยาม หกทุ่มแล้วแหวว ?"

"ถูกละ นาฬิกาของฉันบอกอยู่โต้ง ๆ นี่นา"

ทิดเหมย ชะเง้อดนาฬิกา

"เวลาเท่าไรแน่ จุ่น" ถามอย่างแปลกใจ

ทิดจุ่น ยิ้มแห้ง ๆ "เข็มยาวก็ชี้ตรงสองยาม เข็มสั้นก็ชี้ตรงสองยาม แต่__นาฬิกานี่ชอบกล !"

ทิดเหมย ประหลาดใจ "ชอบกล !"

ทิดจุ่น หันไปถามเจ้าของนาฬิกา "นาฬิกาของทิดน่ะไม่ได้ไขลานมากี่วันแล้ว ?"

ทิดแหวว ฉงน "ก็ไขเมื่อกลางวันนี่นา พอเที่ยงบ่ายฉันก็ตั้งนาฬิกาไขลานเรียบร้อยดีนี่! ทำไมมันหยุดหรือ ?

"หยุด !" ทิดจุ่นยิ้มแห้ง ๆ "ถ้าจะไม่ได้การเสียแล้วละ ทิดแหวว ถ้าทิดตั้งนาฬิกาไขลานไว้เมื่อตอนเที่ยง กลางวัน จริง นาฬิกาเรือนนี้ต้องเสียแน่ ก็เข็มมันไม่เขยื้อนสักนิด, ตั้งยังไงก็อยู่ยังงั้น, พรุ่งนี้ให้เด็ก ๆ มันเอาไปทิ้งไว้ที่บ้านฉันเถอะ ฉันจะแก้ให้"

"จริง !" ทิดเหมยเห็นจริง "ก็นาฬิกาตายเห็นอยู่กับตาเช่นนี้ สองยามบ่ายนี่แย่น่ะซี อะไรได้พระอาทิตย์พึ่งจะตกไปหยก ๆ"

"ถ้าจะจริงอย่างว่าเสียแล้ว" ทิดแหวว คล้อยตาม "ไอ้นาฬิกาเรือนนี้ทำพิษมาหลายครั้งแล้ว เดี๋ยว ๆ หยุด ๆ เอาแน่ไม่ค่อยจะได้ เมื่อวานซืนนี้เขียด ออกดูพบ ตัวแมงสาบ อยู่ในห้องเครื่อง ๔_๕ ตัว แมงชะนีนี่ร้ายนักเข้าไปอยู่ที่ไรนาฬิกาหยุดทุกที มันเข้าไปกินน้ำมันหยอดเครื่องเสียหมด น่าเจ็บใจจริง ๆ"

ทิดจุ่น ยิ้มแห้ง ๆ

"ถ้างั้นก็ให้จุ่นเขาไปหยอดน้ำมันเสียสักทีปะไร" ทิดเหมย ออกความเห็น

เป็นอันตกลงกันว่านาฬิกาเรือนนั้นตกเย็น

ธุระของ ทิดจุ่น จะต้องหยอดน้ำมันให้.

"นี่ ๓ ทุ่มหรือยังล่ะ ?" ทิดเหมยถาม

"เห็นจะได้" ทิดจุ่นตอบ

ทิดแหวงหลากใจ" ทำไม ? จะเบ็ดหิบเสียงต้องถามเวลาด้วยหรือ ?"

"อ้าว นี่ยังไม่รู้" เย็นโอกาสที่ทิดเหมยจะต้องแสดงปาฐกถา "ธรรมดาวิทยุอย่างนี้จะเบ็ดให้มีเสียงได้ต้องหาโอกาสเหมาะ ๆ ท้องฟ้าโปร่ง ๆ, พายุไม่มีฝนไม่ตก เพราะเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ ถ้าไม่งั้นเบ็ดเท่าไหร่ ๆ ก็ไม่ดัง !"

ทิดแหวว ร้อง "อ้อ !"

ทิดจุ่น ยิ้มแห้ง ๆ !

ทิดเหมย ยกเอาหิบวิทยุตั้งตรงกลางวง.

"ไหนล่ะที่ไขลาน ไม่มีหรือนี่ ?" ทิดแหวว ถามพลางลูบคลำตามหิบ

"ไม่มีหรอกแกเอ๋ย" เจ้าของตอบ

"ไม่ไขลานมันจะดังกันอย่างไร ?"

"แหวว ยังไม่เข้าใจ เครื่องชะนิดนี้ไม่มีลานไขหรอก มันไม่ใช่หิบเสียงนี่นา มันเย็นวิทยุ ต่างหาก กดปุ่มนี้, หมุน หมุดนั้น, ประเดี๋ยวก็ดัง ยางทีแกจะยังฉงนอยู่จะอธิบายให้ฟังสักหน่อย, เครื่องอย่างนี้มันมีไฟอยู่ในตัว นี่ไงล่ะหิบง่า_หิบ_ง่า_หิบไฟฟ้าเขาเรียกว่า_เรียกว่า บั๊กเตรี่ ส่วนเข้าสายลวดโยงกันยุ่งขนหลังคานั้น นั่นแหละ คือ สายไฟฟ้าเมือนกัน มันรับไฟฟ้าที่เขาส่งมาเย็นเสียงต่าง ๆ ไงล่ะ อ้ายแดงมันเล่าให้ฉันฟังว่าเสียงที่เขาส่งมานั้น เย็นลูกคลื่นกะเพื่อม มาบนฟ้าทีเดียว พอแล่นมาถูกกะไอ้สายไฟฟ้าของเราเข้ามันก็มาเกาะอยู่ แล้วก็แล่นลงมาตามสายเข้ามาในหิบนี้ พอเข้ามาก็ถูกไฟฟ้า บั๊กเตรี่ หม้อนี้บังคับให้มันหนีเย็นเสียงต่าง ๆ ออกมาจากปากลำโพงนี่อีกทีหนึ่ง เข้าใจไหมล่ะ ?"

"ชอบกลดีนี่" ทิดแหวว กล่าวอย่างพึงใจ "ไง ? พี่ทิดจุ่น เครื่องอย่างนี้คงผิดกับเครื่องหิบเสียงนะ ?"

ทิดจุ่น ตอบกะอ้อมกะแอ้ม "ก็เห็นจะต่างไปบ้าง แต่คงไม่มากนัก ต่างกันตรงมีไฟฟ้านั่นแหละ เครื่องเคราของมันเห็นจะคล้าย ๆ กับหิบเสียงนั่นเอง"

ทิดเหมย ค้าน "ผิดมากเย็นกองสองกองก็อ้ายแดงมันเบ็ดหิบให้ฉันดูนี่นา ในนั้นมีลวดพันกันยุ่ง, มีหลอดไฟฟ้า, มีแผ่นทองเหลือง ฉันเข้าใจได้ดี"

ทิดจุ่นเถียง "ถึงอย่างนั้นก็เถอะ คงไม่ผิดกันนักหรอก ดูแต่นาฬิกาซิ รูปร่างต่าง ๆ

กัน ชะนิดต่าง ๆ กัน เรือนเล็ก เรือนใหญ่ อ้ายเครื่อง เครา ของมัน ก็ไปใน ตำรา เดียวกัน หมด ผ่าซิ, ถ้าฉันได้เห็นว่าวิทายุอย่างนี้ มันมีเครื่องอย่างไรสักครั้งเดียวเท่านั้น ถ้าเสีย ส่งไปให้ฉันแก้ ฉันก็คงแก้ได้ จริงนา, ของในโลกนี้น่ะ มันไม่ หนีไป จากความรู้ความเข้าใจของมนุษย์เราได้หรอก จะบอกให้ !”

“จริงอย่างพี่ทิดจุ่นว่า” ทิดแหววเห็นด้วย “พี่ทิดเหมย ก็ลองเยี่ดูเครื่อง มันสักทีไม่ได้หรือ ?”

“ถ้ามันเสียไปใครจะแก้ ให้ฉันล่ะ ?”

“ก็พี่จุ่นเขาแก้ได้นี่นา”

ทิดเหมย จ้องหน้า ทิดจุ่น ส่วนทิดจุ่นคงมีอาการยิ้มแห้ง ๆ ตามเคย

“อย่าพึ่งเยี่ดเลยน่า รอให้ อ้ายแดงมันมาเยี่ดให้ดูดีกว่า”

“งั้น ก็ลอง ลง มือ เยี่ดให้ มัน มี เสียง ดูที หรือ”

ทิดเหมย เริ่มกดสวิช, หมุนโน่นหมุนนี่ สักครู่ก็มีเสียงดัง

“เว้า__ว้_า_ว_อ๊อด_ออด_ว้าว_ เว้า_ว้_า_ว !!”

“.....?” ทิดแหวว หน้าตาตื่น

ทิดจุ่น ตกใจ “.....!”

“ว้_า_ว__ว้าว__เว้า !”

“นี่หรือเสียงของมัน ไม่ไหวละพี่ทิด อย่างนี้ละก็ลูกของฉันตื่นหมดเย็นแน่ ไม่น่าฟังสักนิด !”

“เดี๋ยวเถิดน่ะ ไฟฟ้ายังเดิรไม่สะดวก” ทิดเหมย ชี้แจง “วันนี้อากาศไม่ดี ฝนตกที่ไหนเย็นแน่ทีเดียว”

พอหมุนโน่น กดนี่สักหน่อยก็กลับมีเสียงดังอีก “.— —.— —.—.— .—. .... —.—. —— ”

ทิดแหวว ร้อง “อ้าวทีนี้กลับมีเสียงดัง” อด ๆ __อด__อ_ด ชอบกลแฮ้”

ทิดเหมยว่า “จวนได้ที่แล้ว อ้ายเสียงสั้น ๆ ยาว ๆ นี้ไงล่ะ คือ เสียงวิทยุที่เขาส่งเย็นตัวหนังสือมาตามอากาศ เดี๋ยวก็ดังเย็นเสียงคนพูด”

ทิดแหวว “ชอบกล !”

ทิดจุ่น “___ !?”

สักครู่, พอทิดเหมยหมุนหมุดวาริ เอเบิล คอนเด็นเซอร์ ของเครื่องวิทยุไปประจวบกับศูนย์ แห่งคลื่น ซึ่งสถานีวิทยุแห่งมะนิลาใช้ส่งอยู่ก็เกิดเย็นเสียงขึ้นดังนี้ :—

“อิด_อิด ว้าว ฮัลโล__ฮัลโล__ฮัลโล___”

ทิดเหมย ตบมือผาง "ไหมล่ะ, ดังแล้วละ, บอกไม่เชื่อ" "___ And อีด_อีด__ Mr. Smith of New York__อีด_ว้_า_ว__ the story of Northpole __ว้าว__ว้_า_ว"

"อะไรกันดังชอบกล เหมือนแมวร้องแฮะ" ทิดจุ่น ฉงน.

"เดียวซี่" เจ้าของวิทยุอธิบาย "เวลานี้คลื่นมันลอยมาตามลม ยังเกาะสายลวดของเราไม่แน่น ไฟฟ้าก็ยังเดิรไม่สะดวก จึงมีเสียงตอดยังงี้ เดี๋ยวเดียวก็ดังชัดเจนดีหรอก"

"___ Gentlemen and Ladies, I come here to give you a lecture __ว้_า_ว__ อีดๆ__North pole the magic land to which I have given more times ___ว้าว___"

"เสียงชอบกล" ทิดแหวว ถาม "นี่เจ๊กหรือฝรั่งพูดกันแน่ พี่ทิด?"

ทิดเหวย ลูบหนวด "ฝรั่งพูดซี่ เขาพูดส่งมาจากอเมริกาไงล่ะ ไม่ดีแฮะ ไม่รู้เรื่อง ฟังที่บางกอกดีกว่า"

ว่าแล้ว ทิดเหมย ก็หมุนหมุดต่อไป พลันเป็นเสียงดนตรี "____

"เก่ง__เก่งจริง พี่เหมย" ทิดแหวว ชม "ยังงี้จึงจะเพราะดี"

ขณะที่ดนตรีซึ่งส่ง จาก สถานี ศาลาแดง กำลังดังสนั่นอยู่นั้น สามสหายถือเอาเป็นการบรรเลง จึงเริ่มต้นดื่มและกินอาหารกันสืบไป.

ทุกคนใน ครอบ ครัว ของ ทิดแหวว ต่างก็ตื่นเต้นยินดีในวิทยุของ ทิดเหมย จึงมารวมออกันอยู่ข้าง ๆ รวมทั้งลูกสาว น่าเอ็นดู ของ ทิดแหววด้วย.

พอเสียงดนตรีวิทย สงบลง เป็นการพักชั่วคราว ทิดเหมย เหลือบไปเห็นลูกสาวทิดแหวว นั่งอยู่ข้าง ๆ จึงหันไปจ้องหน้ากระทำอาการเสมือนกับจะยักคิ้ว แล้วว่า

"แม่หนู แม่หนูน้อยน่าเอ็นดู" สะอึกครั้งหนึ่งกระทำท่าเหมือนจะอาเจียน เพราะความฉุนคลื่นเหียน ของ แอลกอฮอล์ขึ้นเบื้องสูง! ถึงกับกระทำเอาคำพูดต้องชะงักไปชั่วครู่ แล้วก็กล่าวต่อ "แม่หนูเอ๋ย รอให้อ้ายแดง ของลง มันมา ครั้งนี้ ลุงจะให้มันซื้อ มาให้แม่หนูเครื่องหนึ่งนะแม่หนูนะ นอนฟังกันมันกล่อมเพลินนักทีเดียวแม่หนูเอ๋ย"

"ง่า__พี่__พี่ ทิดเหมย" ทิดจุ่นสะกิดพลางเตือน

ขณะนี้หน้าทิดแหววแดงผิดปกติ.

"เออ__นี่แน่ะแหวว" ทิดเหมยกล่าวต่อไป ฤทธิเอ้หมิงกยิงกำเริบขึ้น "ปีนี้ปีอะไรนะ__ อ้อ __ง่าปีมะเมีย, __เดียวก่อน, วอก, ระกา, จอ, กุน, ชวด, ฉลู__มะเส็ง__มะเมีย อ้ายแดงของฉันถ้าจะนับปี อายุก็ได้ ๒๓ ขวบแล้ว เดี๋ยว__เดี๋ยวนี้แม่หนูของทิดแหววอายุได้เท่าไหร่ เกิดปีอะไรนะ ?"

ทิดจุ่นยิ้มแห้ง ๆ "พี่__พี่ทิด__โธ่"

ทิดแหววฉุนอีก "ถามทำไมกัน ลูกของฉันยังไม่ต้องการจะมีผัวหรอก"

หันไปตวาดลูกสาว "ไป__ไป, อีหนูไปให้พ้น !"

ทิดเหมยหัวเราะร่วน "บ๊ะ, แหวว ใจน้อยจริงโว้ย, ล้อเล่นหน่อยก็โกรธด้วย !"

ทิดจุ่นยิ้มแห้ง ๆ "โธ่, อย่าเอ็ดอึกทึกครึกโครมไปเลย พี่ทิด อายชาวบ้านเขาเขี__ง่า เขี ริ__ริ__ว่า__ริท__ทา__ยุกันอีกเถิด"

ทันใดนั้นเอง เสียงวิทยุก็ดังขึ้นกลบความร้าวซึ่งจวนจะแตกอยู่แล้วนั้น

"ฮัลโล! ต่อไปนี้ท่านผู้เฒ่าอันอายุวรรณะซึ่งมีอายุ ๑๐๕ ปีแล้ว แต่กะชุ่มกะชวย เหมือนเด็ก ๆ จะได้บรรยายให้ท่านเข้าใจว่า การที่ท่านมีอายุยืนเช่นนั้น เพราะเหตุไร__"

ต่อไปนี้เป็นคำพูดของ นายอ้น อายุวรรณะผู้เฒ่า "___ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้ามีอายุได้ ๑๐๕ ปีแล้ว แต่ข้าพเจ้ายังรู้สึกว่าสังขารและความเป็นอยู่ ตลอดจนอิริยาบถทุกสิ่งทุกอย่างของข้าพเจ้า ___ ยังหนุ่ม และแข็งแรงกว่าอายุมากนัก ข้าพเจ้าใคร่จะบอกให้ท่านทราบว่า อายุของข้าพเจ้านี้ยังที่จะยืนยงคงอยู่ได้ถึงสองพันปีก็อาจเป็นได้ ถ้าหากเป็นไปจริง ๆ, ข้าพเจ้าก็คงถูกโลกคาดหน้าตราชื่อว่า 'หนุ่มสองพันปี' เป็นแม่นมั่น, เช่นนั้นมิใช่หรือ ท่านทั้งหลาย ?

"อะไรกระทำให้ข้าพเจ้ากล้าพูดได้เช่นนี้ ? ไม่ใช่อื่นไกล, คือ การไม่เสพสุรายาเมาของมึนเมานั่นเอง, ข้าพเจ้าไม่เคยดื่มสุราเลย เป็นความจริง, อายุของข้าพเจ้าที่ยืนยาวมาได้เช่นนี้ก็เนื่องจาก ข้าพเจ้าไม่เคยเสพสุราเลยแท้ ๆ แน่นอนทีเดียว.

"เชื่อว่าหลายท่านคงเชื่อแล้วว่า สุราเป็นยาพิษ ให้โทษแก่ผู้เสพเป็นอันมาก กระทำให้ร่างกายทรุดโทรมลำไส้พิการ เป็นสื่อแห่งโรคต่าง ๆ นอกจากเป็นโทษแก่ร่างกายแล้วยังให้โทษประการอื่น ๆ อีก คือ เป็นต้นว่าเสียทรัพย์, เสียชื่อเสียง, ก่อการวิวาท, ขาดผู้เชื่อ

ทิดจุ่น “แหวว พูดถูก!”

ทิดเหมย “นี่เอ็งจะมาเล่น ‘หมอความ’ กับข้าหรือ, ผ่าวะ, เมื่อจะเล่น ‘หมอความ’ กะข้าก็ได้ ข้าจะได้เรียกตำรวจมาเอาตัวไปเดี๋ยวนี้, เมื่อวานซืนนี้อ้ายแด่นของ ทิดคง ไปกัดเอาขาของ ยายแย้ว เข้า, ทิดคงยังต้องใช้ค่าทำขวัญถึง ๒๐ บาทเลย, อ้ายนี่แมวของแหวว ทำวิทยุของข้าเสียเช่นนี้ มันก็ไปเรื่องเดียวกับอ้ายแด่นแหละวะ, ไปขึ้นโรงขึ้นศาลกันก็เอา ผ่าซิ.”

ทิดจุ่น “พี่เหมย พูดถูก”

ตอนนี้เล่นเอาทิดแหววหน้าซีดพูดไม่ออก, มองดูเครื่องวิทยุทำตาปริบ ๆ.

ทิดเหมย “อย่าให้มันถึงโรงถึงศาลเลย เรามัน กันเอง, มาตกลง กันเอาเอง ดีกว่า, เงิน ๑๕๐ บาท เท่านั้น ถ้าถึง โรง ถึงศาล มันจะยิ่งจะยาด เสียยุบเสียยับ!”

“พุโธ่ พี่เหมยจ๋า” ทิดแหวว เล่นวิธีออด “ฉันเองก็ไม่อยากให้ถึงกับต้องพ้องร้องกันถึงโรงถึงศาลอย่างว่านั่นแหละ แต่_ _แต่_ _”

ทิดแหวว หันหน้าไปทาง ทิดจุ่น แสดงอาการขอความช่วยเหลือ แล้วว่า “_ _แต่_ _ง่า, พี่จุ่น เราช่วยกันออก คนละครึ่งนะ!”

ทิดจุ่น ยิ้มแห้ง ๆ “ก_ _ก็แมวของแหวว ทำ_ _ทำนี่, แหววก็ใช้เขาคนเดียวซิ, ข้าเองเงิน ๆ ทอง ๆ หมู่นี้ อัตคัด ขัดสนยากจนเต็มทีด้วยนา.”

ทิดแหวว ถอนใจดังจนทิดเหมยตกใจ.

“พี่เหมยจ๋า” ทิดแหววอ้อนวอน “๑๕๐ บาทมีแพงไปหรือ? อย่าเอาให้ถึงเลย สงสารแก่ฉันบ้างเถิดอย่าให้ฉันถึงกับต้อง ฉิบหายขายตัวเลย”

“อาไร้, เงิน ๑๕๐ บาทเท่านั้น, ฉิบหายขายตัว, ก็นา แปลงถัดของยายหุ่นไปนั่น ขายเสียก็ได้นี่” ทิดเหมย ชี้ทางให้

“นั่นมันนาของอีแดงมัน ฉันขายไม่ได้หรอก.”

“ขอยืม จุ่น ก่อนก็ได้”

“ข้า_ข้า ก็ไม่มีเงินเหลือใช้นักหรอก” ทิดจุ่น ว่า

ทิดเหมย “ควายสองตัวขายซี”

ทิดแหวว “ไม่ใช่ของฉันนี่”

ทิดเหมย “ของใคร?”

ทิดแหวว "ของอิแดงมัน"

ทิดจุ่น "โธ่, เรากันเองแท้ ๆ นี่นาพี่เหมย สงสารบ้างซี่, ลดหย่อนผ่อนผันให้แหววบ้างไม่ได้เหรอ ?"

ทิดเหมย "ก็กันเองน่ะซิถึงเอาแต่เพียง ๑๕๐ บาทเท่านั้น ถ้าอ้ายแดงมันรู้เข้าละก้อมันเอาตั้ง ๒๐๐ บาทเทียวนา."

ทิดแหวว "พี่เหมยจ๋า, ไม่มีวิธีอื่นจะช่วยฉันได้บ้างหรือ!"

ทิดเหมย ลูบหนวด นิ่งคิดชั่วครู่ แล้วว่า "มีอยู่วิธีเดียว คือ ใช้เงินสดมาบ้างก่อนสัก ๕๐ บาท อีกร้อยหนึ่งนั้น ขอมอยไว้เพื่อ__เพื่อ__"

ทิดแหวว "เพื่ออะไร พี่เหมย ?"

"เพื่อขอมั่นอิแดง ของ ทิดแหวว ให้กับอ้ายแดงลูกชายของข้า!"

ทิดแหวว ตกตะลึง ทิดจุ่น ยิ้มแห้ง ๆ "มีวิธีเดียว, ตกลงไหมล่ะ ?"

ทิดแหวว ทำท่าจะพูด แต่ไม่พูด.

"เราจะได้เย็นทองแผ่นเดียวกัน, ว่าไงจุ่น ?" ทิดเหมย ว่า

ทิดจุ่น "ย่ะ__ย่ะ ดิ!"

ทิดแหวว ถึงกับคราง "ตัดสินใจให้เด็ดขาดเถอะน่ะ, แหวว"

ทิดเหมย เร่ง "ตกลงกันนะ"

ทิดแหวว "อิแดง__โอ้, มัน, มันง่ายยังเด็กนักนี่ พี่เหมย"

ทิดเหมย "เถอะน่ะ, อ้ายแดงมันยอกกะข้าว่ามันชอบนี่นา! มันยังไง, แต่งกันยังก็ได้"

ทิดแหวว "โอ้!___"

ทิดเหมย "เมื่อไม่ตกลงก็ต้องให้บ้านเมืองตัดสินให้อย่างเร็ว อ้ายแด่นของทิดคงน่ะแหละ"

ทิดจุ่น "แหวว เอ๋ย, ตกลงเถอะ, ที่จริงพี่เหมย คิดอยากให้เย็นทองแผ่นเดียวกันนี่นา, และลูกชายของพี่เหมย เขาก็เย็นคนมีฟามรู้ดีทำงานทำการอยู่ถึงในยางกอก นานไปยางทีจะได้เย็นเจ้าคนนายคน แม่หนูลูกของทิดแหวว จะได้เย็นคุณนายกะเขาบ้าง"

จะเย็นด้วยกลัวขึ้นโรงขึ้นศาลอย่างทิดเหมยพูด หรือจะเย็นด้วยอยากให้อิแดงเย็นคุณนายอย่างที่ทิดจุ่นว่า หรืออย่างไรก็เหลือที่จะคาดซึ่งถึงกับกระทำให้ทิดแหวว ตกลงยอมรับ

สนองตามคำขอ ซึ่งทิดเหมย ได้เสนอไว้นั้น อย่างง่าย ๆ

"เย็นตกลงกันละพี่เหมย" เย็นคำสนอง "ตบแต่งกันเมื่อไรก็ได้ จะได้สิ้นห่วงสิ้นใยเสียที มีลูกผู้หญิงกวนใจนี่แหละ__ฮือ__ฮือ!"

"เดือนหน้าก็ดี จะได้ตีสายโทลาเลขไปบอกให้อ้ายแดงมันมา"

"ฉันยินดีด้วย" ทิดจุ่นเสริม "ทิดแหวว กะพี่เหมย จะได้เย็นทองแผ่นเดียวกัน ชะ_ชา"

ทิดเหมยขัดแข้งเก็บเครื่องวิทยุรวมเพื่อจะนำกลับบ้านด้วย

"กลับบ้านทีละนะ จุ่น กลับพร้อมกันเหรอ?"

"พี่เหมย กลับก่อนเถอะ" ทิดจุ่นตอบ.

"เดี๋ยวก่อน พี่เหมย" ทิดแหวว ร้อง.

"นี่จะเอาเครื่องวิทยุไปด้วยไม่ได้นะ เพราะว่าฉันเสียเงินเสียลูกสาวไปแล้ว เครื่องวิทยุนี่ก็ต้องเย็นของฉันซี"

"ชะ ไม่ได้ซี" ทิดเหมยค้าน "เครื่องวิทยุต้องเย็นของข้าถึงจะถูก เพราะข้าคิดราคากะเองโดยไม่ได้ ให้วิทยุนี่ด้วยนี่ ถ้าจะเอาก็ต้องเอาเงินมาให้ข้าอีก ๕๐ บาท!"

ทิดแหวว "ฮือ!___!"

ทิดจุ่น "ก็__ง่า__ง่า__ก็___"

ทิดเหมยไม่รอช้า คว้าเครื่องวิทยุได้ก็ริบลากลับทันที!

ทิดแหวว กับทิดจุ่น นั่งมองดูตากันปริบ ๆ หน้าของทิดแหววแดงก่ำ ส่วนหน้าของทิดจุ่นขาวซีด.

"มันโกง!" ทิดแหวว เอ่ยก่อน "มันโกง ฮึม__ฮือ!"

"เขาฉลาด เย็นคนหัวสมัยนี่" ทิดจุ่นว่า แล้วก็รินเหล้ายื่นให้ ทิดแหวว "แหวว_เหล้า!"

ทิดแหวว ไม่รับแก้วเหล้าเย็นแต่จ้องหน้าทิดจุ่น อย่างน่ากลัว

"แ_ห_ว_ว เหล้า!"

"เหล้า_สุรา!" ทิดแหวว ร้อง "มันเย็นของไม่ดี เย็นของเลว, เย็นโทษ ทำด้วยของบูดเน่า, ไม่กิน!"

ทิดจุ่น หน้าซีด ยิ้มแห้ง ๆ

"ลา__ลาทีละ, แหวว"

ทิดแหวว ไม่พูด !

“แหวว โกรธพี่เหมย เหรอ ?”

ทิดแหวว ไม่ตอบ !

“ลาทินะ ง่า__ง่า พรุ่งนี้ให้เด็กเอานาฬิกาไปซินะ, จะแก้ให้”

“ไป__ไปเถอะ !” ทิดแหวว ทำท่าเหมือนจะออกวิ่ว

“นาฬิกาของข้ายังไม่ต้องการแก้, หนอยแน่ะ, ว่าจะแก้วิทายุก็แก้ไม่ได้ ทำให้ข้าต้องเสียเงินเสียลูกสาว, ไปจากบ้านข้า__ไป__เดียว__เตะ__ !”

ทิดจุ่น เผ่นลงจากเรือนของทิดแหววทันที แล้วหายไปในความมืดแห่งรัตติกาล.

ทิดแหวว ยกขวดเอ้หมิงขึ้นชู “เหล้าเย็นของเลว, ทำด้วย ของ บูด เน่า, อะ__อะ, หนามยอกเอาหนามบ่งชิวะ โฮ__ฮือ”

ทิดแหวว ดื่มเอ้หมิงขวดนั้นจนหมด แล้วก็นอนแผ่อยู่ ณะที่นั้น !

นี่แหละ คือ เรื่องของวิทยุทำเหตุ และถึงแล้ว ซึ่ง___

◎ เราแว้แว้ แต่มิช้า เปลี่ยนหน้าใหม่ เดียวมีลูก มีหลาน เพ่นพ่านนัว

เป็นผู้ใหญ่ ยั้วเยีย มีเมียผัว ต่างเปลี่ยนตัว ตายเกิด เลิศหรือเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

บุรุษเต้นรำคนหนึ่ง “ กะดุมเสื้อข้างหลังของหล่อนเม็ดโตพอใช้ ”

บรุษเต้นรำอีกผู้หนึ่ง “ อย่าพูดไป บ้าจริง นั่นกะดุมสันหลังของเจ้าหล่อนต่างหาก ”

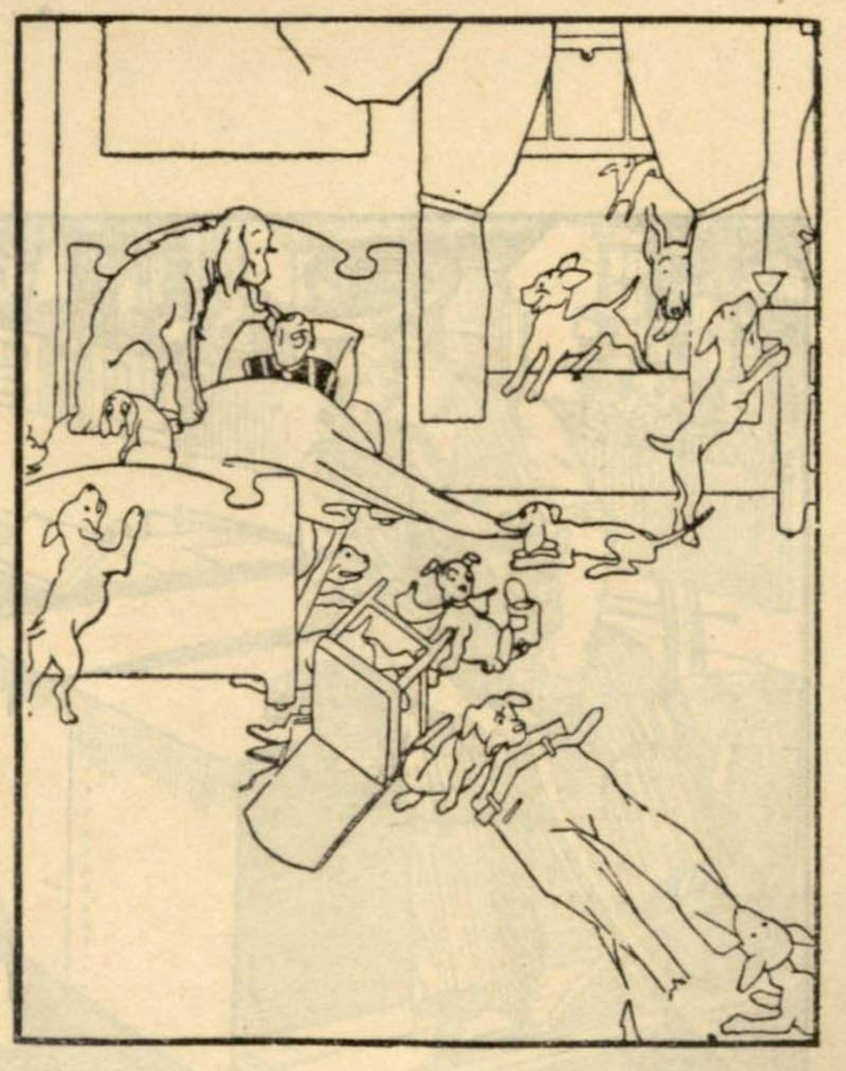

เขาคือผู้ผิวปากเวลาละเมอ

(จากนิวยอร์ก)

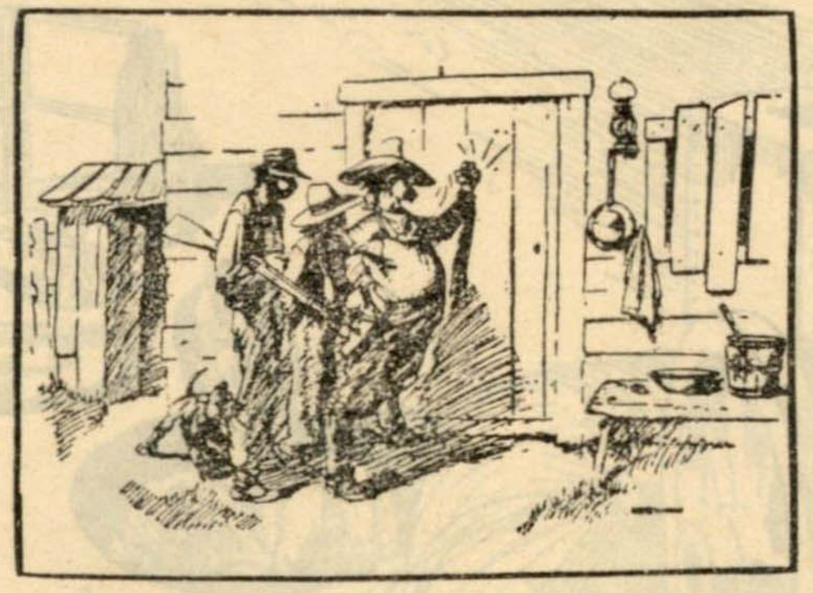

“ เบิดประตูเดี๋ยวนี้ ข้าจะเอาขวาน ถ้าไม่เบิด ข้าจะเอาขวานฟันประตูพังเข้าไป ”

(จากนิวยอร์ก)

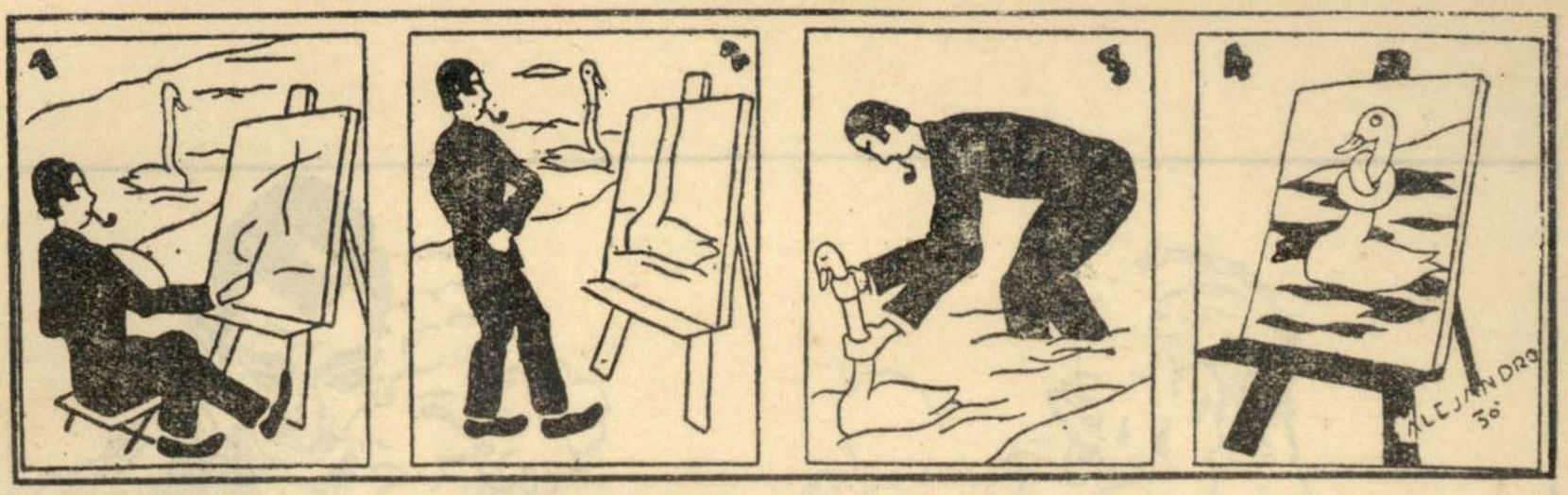

๔
(จากเสปญ)

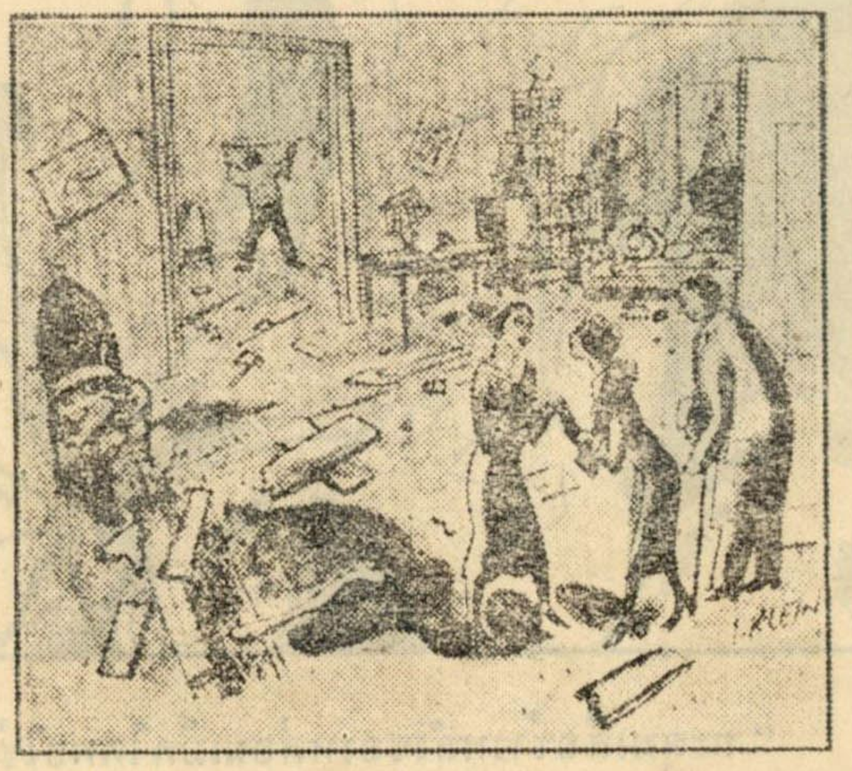

(เจ้าของบ้าน): “อิฉันขอโทษนะคะ ห้อง
กำลังเลอะเทอะ เพราะ
คุณเธอทำหิ้งใหม่ยังไม่แล้ว”
(จากนิวยอร์ก)

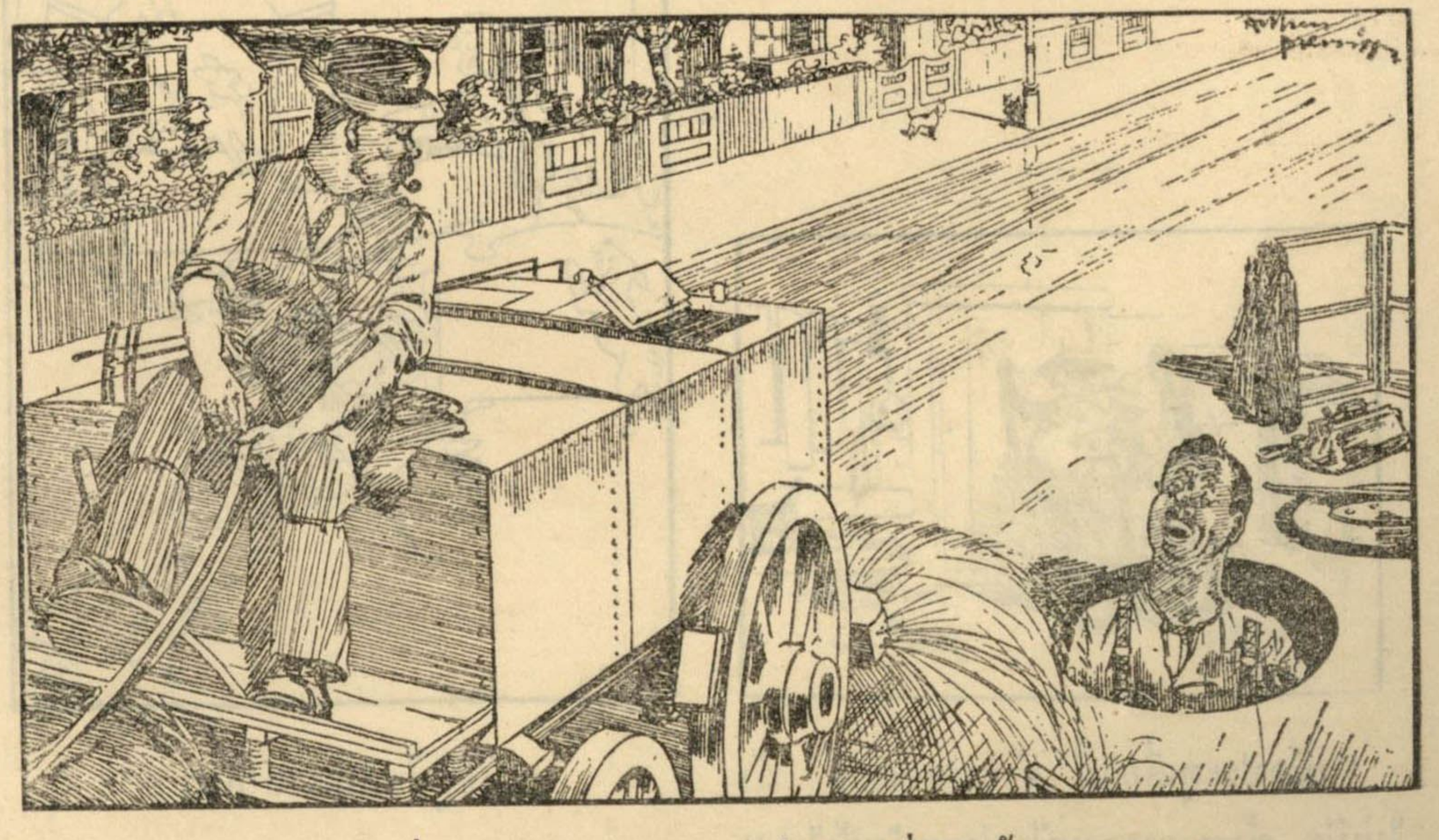

“อุวะ! นี่แกนึกว่าข้าเป็นต้นไม้หรือ แกจึ่งเอาน้ำมารด”

สารดี

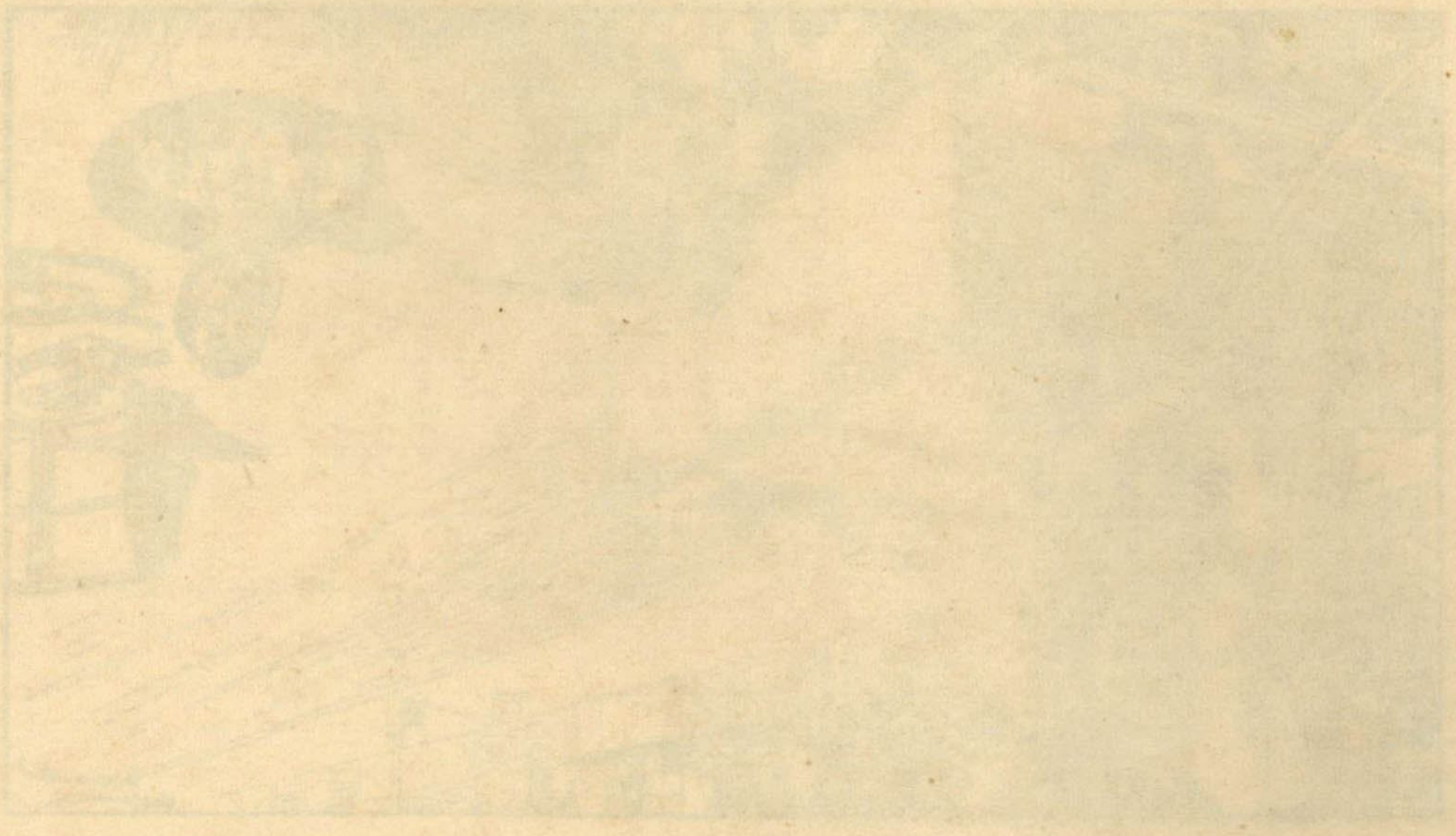

พระพุทธรูปยืน

เรื่องปฏิมาฝ่ายจีน

ของ

เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

แถลงการณ์

True religion must tolerate and unite rather than divide. —Forlong's Faiths of Man.

ในคำนำลัทธิของเพื่อนภาคสี่ตอนที่หนึ่ง หริ่อไทยเขษม พ.ศ. ๒๔๗๑ หน้า ๑๒๘๒ ว่า "ถ้าเข้าไปในวัดจีน จะเห็นรูปปฏิมามีอยู่เย็นอันมาก..... ในชั้นเดิมนึกว่าจะเล่าเรื่องรูปปฏิมาเหล่านี้..... แต่เห็นว่าบรรยายลัทธิศาสนาที่เพื่อนจีนเชื่อถือเสียทีเดียวจะทำให้เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องรูปปฏิมาได้ดี": เย็นอันได้แสดงลัทธิพอเย็นพื้นความเข้าใจไว้แล้ว จึงสมควรกล่าวเรื่องรูปปฏิมาในตอนนี้ตามที่มีในวัดมังกรกมลาวาสเย็นหลัก.

อันลัทธิศาสนาตามธรรมดาไม่ว่าชะนิดอะไร ดูเหมือนจะมีเย็นสองภูมิ คือที่บัณฑิตนับถือ โดยพิจารณาเลือกเพ่นแต่ที่เห็นชอบเรียกว่าภูมิสูง, และอีกอย่างหนึ่งที่ประชาชนชาวบ้านทั่วไปนับถือ ท่านเรียกว่าภูมิสามัญ. แต่การนับถือที่ว่าแบ่งออกเย็นสองภูมินี้ ดูเผินๆ ก็ยากที่จะเห็นว่าเย็นคนละอย่าง เพราะลัทธิศาสนา ย่อมมีกิจพิธีที่จะต้องจัดทำตามจาริตประเพณีร่วมกันหมดทุกอย่าง แม้ภูมิสูงก็ไม่กล้าตัดรอนเลิกได้ง่ายนัก. อันลัทธิที่จะพรรณนาในเล่มนี้ ทำนองเย็นภูมิสามัญในเรื่องรูปปฏิมา อย่างที่สามัญชนจีนนับถือทำพิธีเช่นไหว้กัน.

แท้จริง รูปปฏิมาย่อมมีอยู่ด้วยกันทุกชาติทุกภาษา แทรกแซงในลัทธิต่าง ๆ มากบ้างน้อยบ้าง. แต่สำหรับปฏิมาของจีน อันเย็นมูลปรารภในภาคนี้ ออกจะมีจำนวนมาก แทบจะท่วมของเพื่อนทั้งหมด.

ประชาชนจีนก็เหมือนกับชาติอื่น ๆ ที่เชื่อถือเกรงกลัวผีมาแต่ดึกดำบรรพ์. เด็กกลัวความมืดโดยไม่ทราบว่าจะมีอะไรอยู่ที่ไหนฉันใด, ลักษณะกลัวผีก็คือกลัวความมืดติดมาจากเด็กนั้นเอง โดยไม่ทราบว่าจะมีอะไรมาท่าไร. เพราะสิ่งที่มองไม่เห็นและสัมผัสไม่ถูกทั้งเข้าใจไม่ได้ มนุษย์ย่อมกลัวง่าย.

ตามคตินิยม ผีคือวิญญาณคนตายไปเกิดเร่ร่อนอยู่ เมื่อถึงคราวก็สำแดงร่างให้ปรากฏ

อย่างรูปเดิมที่เย็นคน นั่งนอนยืนเดินอย่างอาการแห่งคน (ถ้าไม่ทำเช่นนี้ คนก็ไม่รู้จัก). ผีนั้นมีสองพวก คือถ้าผู้ที่ตายไป เดิมเย็นคนมีบุญย์, วิญญาณไปเย็น ซัน (ผีข้าว—เทพารักษ์) มีลักษณะโกรธง่าย. เมื่อเราไม่ทำให้โกรธเคือง ข้าวมีน้ำใจยินดีช่วยประเทาทุกข์คุ้มครองมนุษย์ได้. ถ้าผู้ที่ตายนั้นเดิมเย็นคนก่อกรรมทำบาปไว้ วิญญาณไปเย็น กุย (ผีไพร่—ปีศาจ) มีลักษณะตรงกันข้ามจากซัน. ซ้ำผีนี้ตายได้อีกที ไปเกิดเย็นเจียม 蠱 ซึ่งถ้าจะให้กุยเกรงกลัว ก็ต้องเขียนคำนี้ไว้.

เหตุที่คนกลัวนั้น เช่นเมื่อเย็นมนุษย์ เคยเหี้ยมโหดทารุณ หรือตายด้วยอาการร้าย ๆ, เห็นกันว่า ความร้ายนั้นติดไปกับวิญญาณ ด้วย, จะต้องเย็นผีที่ดุร้าย, เมื่อโกรธขึ้นมาก็หลอกหลอนทำให้ตกใจเจ็บไข้ หรือหักคอในที่สุด. มนุษย์จะร้ายปานไร ต้องมาให้เห็นตัวก่อน พอมีโอกาสขัดการ, แต่ผีมาหักคอได้ทั้งที่ไม่เห็นตัว จึงเย็นภูตที่น่ากลัวเหลือล้น, จำเย็นต้องวิงวอนเซ่นบูชาเอาใจไว้ทุกเมื่อ ณวัตถุหรือสถาน ซึ่งเห็นว่าเย็นที่สถิตแห่งวิญญาณนั้น ๆ เช่น ต้นไม้ ป่า เขา แท่งหิน หรือธาตุทั้งสี่ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม อันเย็นประเภทที่ลัทธิฮินดูเรียกว่าสยมภู—เย็นขึ้นเอง เพราะเย็นวัตถุเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ.

ครั้นมาสมัยที่มนุษย์มีความเจริญ ก็สร้างรูปตามเค้าความนึกขึ้น เพื่อเห็นรูปจะได้เตือนความระลึกให้แสดงความยำเกรง กราบไหว้แล้วทำพิธีเชิญวิญญาณเข้าสถิตเช่นในพิธีฮินดู รูปที่สร้างขึ้น ต้องชำระด้วยเบญจคัพย์—ของสำคัญทั้งห้าอันเกิดจากโค คือ มูตร คูถ เนยใส เนยข้น และ นม, แล้วแช่น้ำไว้ชั่วคืนกับคืนหนึ่งเพื่อให้เย็นรูปบริสุทธิ์ แล้วโอมอ่านตามลัทธิ ให้วิญญาณหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าสถิต ทำนองเดียวกับเชิญพระภูมิเจ้าที่. วิธีอย่างนี้ถึงฝรั่งก็มีเหมือนกัน เรียกว่า Consecrate—ทำให้ศักดิ์สิทธิ์ขึ้น.

นี้เห็นจะเย็นต้นเหตุรูปปฏิมา.

ถึงแม้ในกาลต่อมา จะมีมติเย็นภูมิสูงเสียแล้วว่าการสร้างรูปเคารพ ก็ให้เย็นที่ยึดหน่วงในดวงจิตต์ เพื่อการปฏิบัติธรรม หรือเพื่อเย็นอนุสสติดังนี้ก็ดี, ความยึดถือแต่ดั้งเดิมก็ยังคงให้สามัญชนเห็นอยู่ว่า รูปที่สร้างขึ้นย่อมมีอะไร อันเย็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิงสถิต อยู่ข้างในนั้น, จึงอาจให้คิดให้ร้ายยิ่งกว่ามนุษย์เสียอีก. เพราะมนุษย์นึกคิดและเข้าใจเอาเองได้ง่าย ถึงที่สุดเมื่อประสพทุกข์ เลยเข้าใจว่าท่านพิโรธ ต้องไปงอนง้อขอยมา; ถ้าจะให้

ดับทุกข์นั้นหรือต้องการอะไร ก็ไปขนขานขอให้ช่วยเหลือ. ชื่อว่าผู้ได้ทุกข์แก่กล้าหมดทางอื่นแล้ว ไม่มีอะไรจะเย็นทพึงแข่งเขาได้ดีเท่ากับขนขานสิ่งที่ไม่เห็นตัว เพราะไม่รู้ว่าจะได้ แต่เชื่อว่าคงได้ จึงทำให้สบายใจไปพักหนึ่ง.

เมื่อสามัญญชนจีนมีความรู้สึกอย่างนั้นเย็นพื้นอยู่แล้ว (ซึ่งเย็นความรู้สึกทั่วไปไม่ฉะเพาะแต่จีน), ซ้ำในลัทธิศาสนาก็รวมถือปน ๆ กันไปถึงสามอย่าง คือ เต๋า มหายาน และขงจื๊อ เข้ากันได้เย็นอันดี; รูปปฏิมาของจีนจึงมีเพิ่มเติมพอกพูนขึ้นเสมอทุกชะนิด เย็นอันว่าใครมีทุกข์เดือดร้อน หรือจะต้องการติดต่อขนขานกันอย่างไร ก็มีให้เลือกพึงพาได้อยู่ครบครัน (แต่การขนขานนั้น ไม่จำเย็นจะต้องทำตามสัญญาเฉียบขาด อาจขอเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลัง เช่น ขนจะขวชลูก ครั้นสมประสงค์แล้ว จะจัดของไปถวายพระเย็นค่าถ่ายแทนการขวชก็ได้). และที่กล่าวว่าลัทธิทั้งสามเข้ากันได้เย็นอย่างดีนั้น มิใช่เพียงเอารูปปฏิมาทุกลัทธิมาตั้งบูชาร่วมโขสด์กันเท่านั้น, ยังมีการ 'ฝากกอง' กันได้ด้วย, คือ เรื่องราวแห่งรูปต่าง ๆ บางทีก็ขยับเอาในลัทธิเต๋าเข้าชนกับลัทธิมหายานบ้าง เก็บเอาออกจากมหายานไปคลุกแทรกในเต๋าบ้าง, สงท้ายรูปปฏิมาในสามลัทธิอันรวมกันมากมายก่ายกอง จึงมีประวัติสับสนปนกันไม่เย็นสำจะแยก กล่าวฉะเพาะว่าใครเย็นใครออกจากลัทธิไหนได้ยาก. นอกนั้นยังแย้งขัดกันเองตามธรรมดาที่มากมติก็มากความ.

การนับถือดังกล่าวมานี้เคยได้ยินปรามาสว่าเย็นความงมงายป่าเถื่อนในสมัยโน้น, แต่ครั้นตกถึงสมัยนี้แล้ว ก็ไม่เห็นลดลงเท่าไรนัก เย็นแต่ประณีตขึ้นเลือนจากชั้นภูตผีเย็นเทวดา, ส่วนพิธีก็คงต้องทำบำรุงขวัญกันอย่างเคย, แต่ทว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างโน้นอย่างนี้ตามความนิยม. เหตุที่ละทิ้งสิ่งเหล่านี้ไปไม่ได้ขาดนักปราชญ์ชาวตะวันตกอ้างว่า เย็นด้วยเรารับเอาความกลัวเย็นทายาทสืบสันดานมาแต่บรรพบุรุษ เพราะ "บรรดาความคิดความอ่านของมนุษย์ทุกประเภท ย่อมมีเค้าของเดิมครั้งดึกดำบรรพ์เหลือสืบมาเสมอ จะศูนย์สูญไปไม่ได้ง่าย. ถ้าท่านลองสะกิดผิวหนังคนที่เย็นอารยชนดู, ก็จะพบอนารยภาพพื้นป่าเถื่อนซ่อนอยู่ใต้ผิวหนังนั้นเต็ม. มนุษย์เราในชั้นต้นก้นยิ่งก็มีลักษณะเหมือนกันหมดทุกหนทุกแห่ง, แม้จะมีชะนิดเพศผิวพรรณแผกกันบ้างก็จริงแล, แต่ทว่ามันก็มาจาก

ประเภทเดียวกันนั่นเอง. อันอารยธรรมของมนุษย์เปรียบเหมือนยอดต้นไม้ ซึ่งเย็นของหายาก แต่รากแห่งต้นไม้คืออนารยธรรมนั้นฝังลึกอยู่ในดินก้นบึ้ง ส่วนลำต้นและกิ่งศาขาใหญ่น้อย ก็ยังอยู่ต่อเขตต์อนารยธรรมนั่นเทียว" กล่าวตามโวหารของ Edward Clodd.

เพราะฉะนั้น เรื่องราวปฏิมาแห่งเพื่อนจีนในที่นี้ ซึ่งล้วนบรรยายตามความเชื่อถืออันเป็นไปอย่างที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า ภูมิสามัญนั้น ก็อาจให้ประโยชน์ได้เมื่ออ่านด้วยทำในใจโดยถูกทาง, แม้อย่างน้อย ก็ได้ทราบพื้นเพอันสืบมาแต่โบราณกาล.

อนึ่ง การสันนิษฐาน หรือจะพูดให้ตรงก็ว่า—เดา ถ้าได้เหตุผลแวดล้อมแน่นหนา ก็อาจใกล้ชิดข้างถูก. ถ้าหละหลวมหน่อยก็ห่างออกไป อาจไม่ถูกเลยก็ได้. เพราะฉะนั้น ข้อความสันนิษฐานใด ๆ ในที่นี้ ซึ่งไม่ตรงกับก่อน ๆ ก็พึงเห็นว่าเป็นเพราะพึงได้หลักฐานแนบเนียนกว่า, แต่ทว่าคราวต่อไป อาจเปลี่ยนแปลงไปอีกสักกี่ปริยายก็ได้ ในเมื่อได้หลักฐานสนิทกว่านี้. ถ้าถือว่าอ่านไว้สำหรับช่วยกันค้นหาเหตุผลสืบไป พบที่ผิดก็แก้เสีย, เท่านี้ก็จะได้ทราบเรื่องที่ถูกมากขึ้น.

ทิก๊ก ธตรฐ

กวางมัก วิรูบ๊กษ์

ด้าวโท้

หนังสือพิมพ์ชาวไทยเชื้อสายจีน

เล่งเน่ยยี่ 龍蓮寺

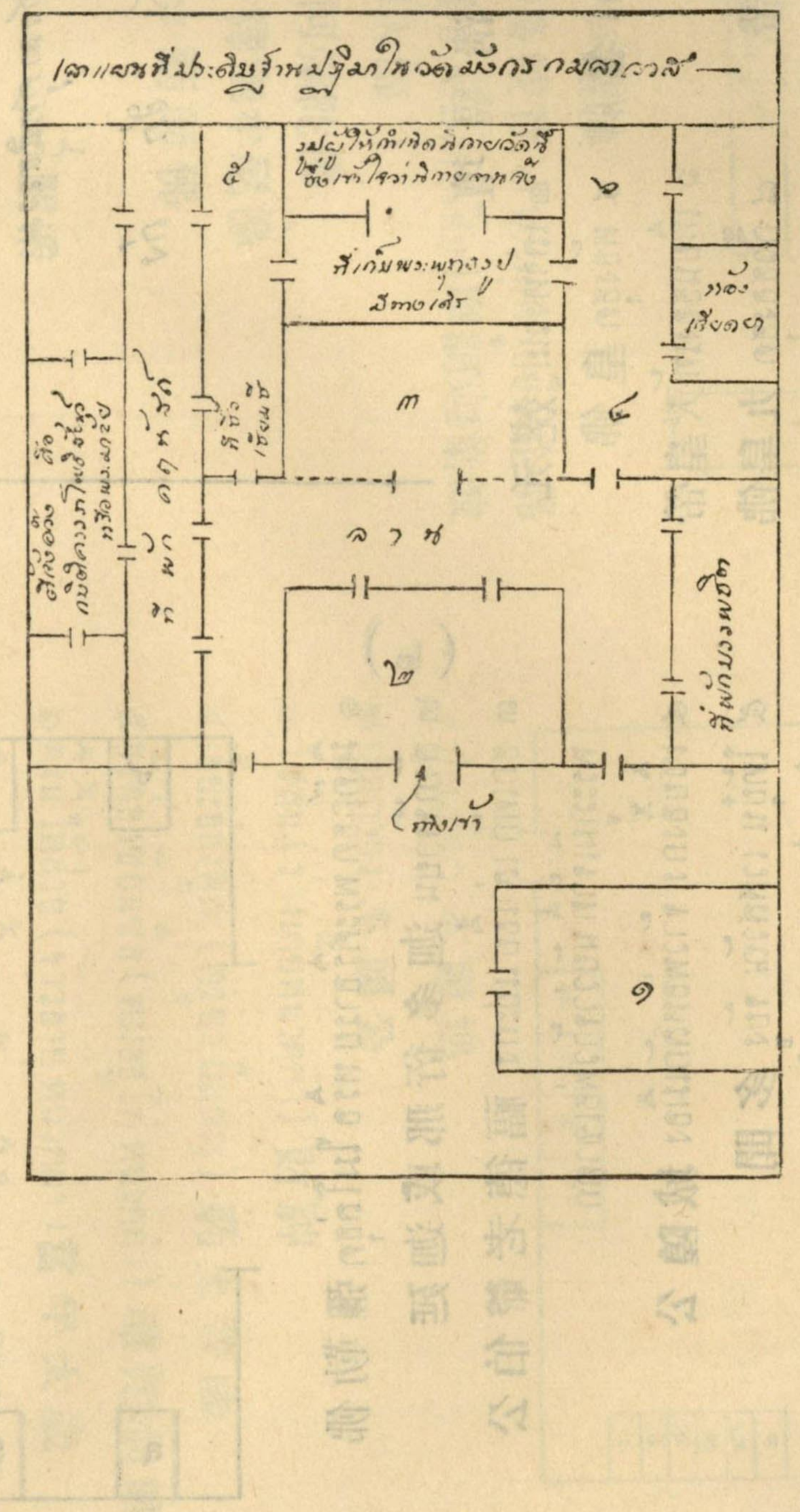

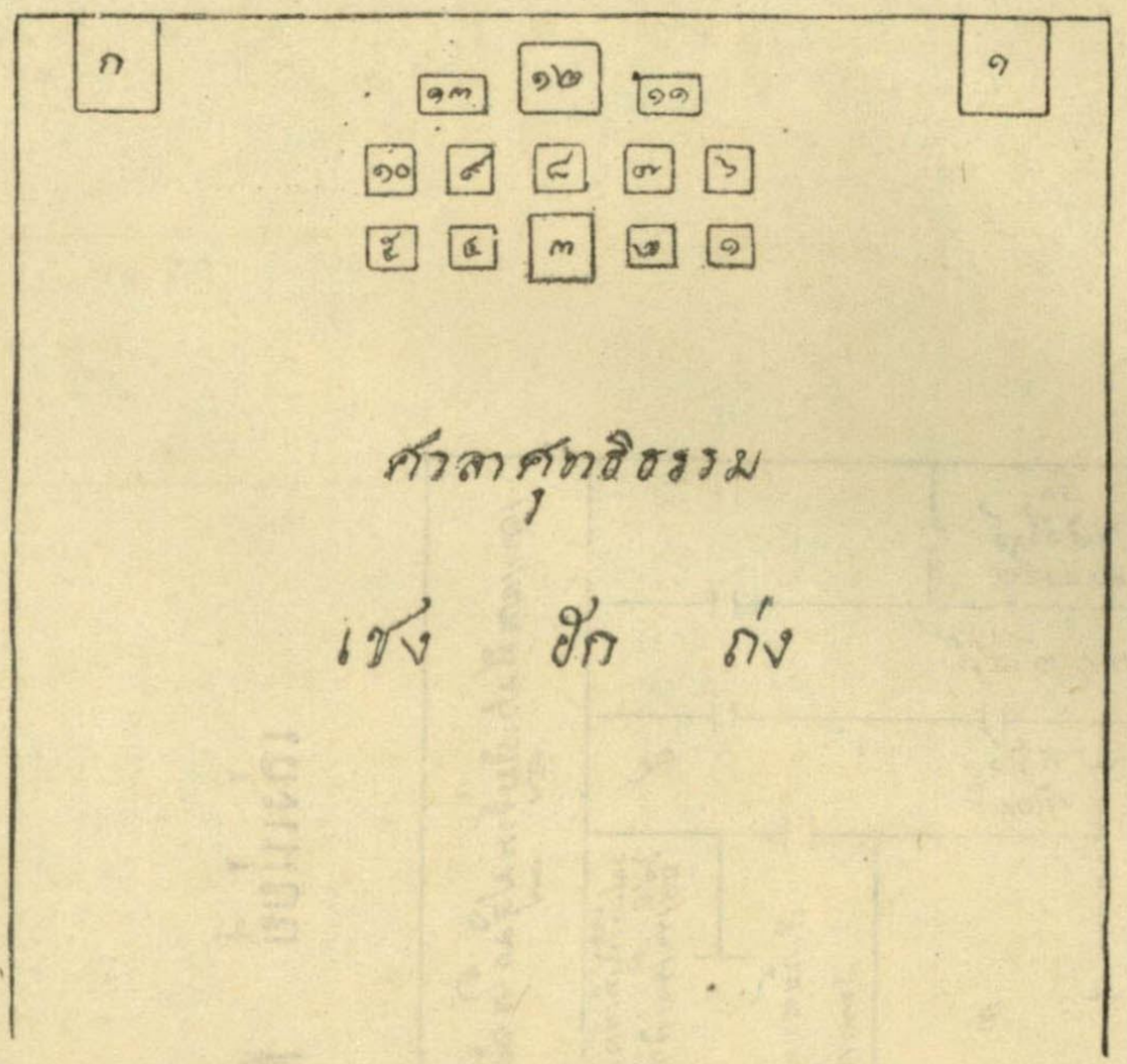

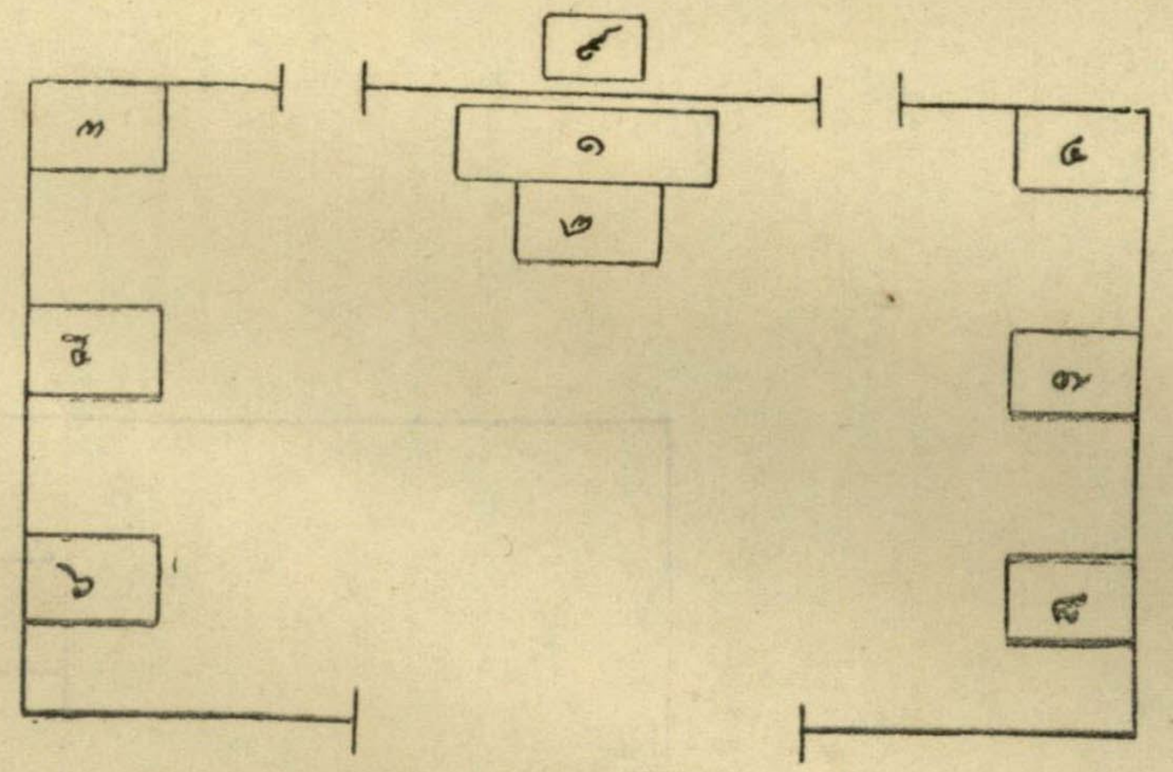

(๑)

清福壇

๑ น่ำเต๋า 南斗　๒ เล่าหงวน 姥元
๓ ป่ายยอกซ่อปฏิมา 名牌　๔ ห้องฮุด 皇佛
๕ ป๊กเต๋า 北斗　๖ เที่ยนฮองเต้ 天皇帝
๗ ตี่ฮองเต้ 地皇帝　๘ กิ๋วฮองฮุด 九皇佛
๙ โง่หยินฮองเต้ 五人皇帝
๑๐ โง่ฮั้งฮองเต้ 五行皇帝　๑๑ ท่งจื้อ 童子
๑๒ เต๋ากิ๋วบ๊อหรือไซอ้วงบ่อ 斗九母　๑๓ ท่งจื้อ 童子
ก กวนอิมน่ำไฮ้ 觀音南海　ข เที่ยนตี้ 天帝

(๒)

๑ มิเต๊กฮุด พระศรีอารย หรือ ไมโล่ฮุด 彌勒佛
๒ สังกัจจายน 迦多衍那或迦延
๓ ฮกเต้ก เล่าเอี๋ยแปะกง 福德老爺伯公
พระภูมิเจ้าที่ นัยว่าข้าวพ่อเขาตก
๔ เซี่ยอ๋งกง ข้าวพ่อหลักเมือง 城隍公
๕ โต้ปุ่น เวสสวัณ ขัยงู 多聞
๖ เตี๋ยงเซี่ยง วิรุฬหก ถือร่ม 增長
๗ กวางมัก วิรูปักษ์ ถือเคี่ย 廣目或醜眼
๘ ทิก๊ก อตรฐ ถือพิณ 持國
๙ อ้วยโท้ วิหารยาล นัยว่าท้าวมหาชมพู 維桃

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

ปฏิมาผายจีน

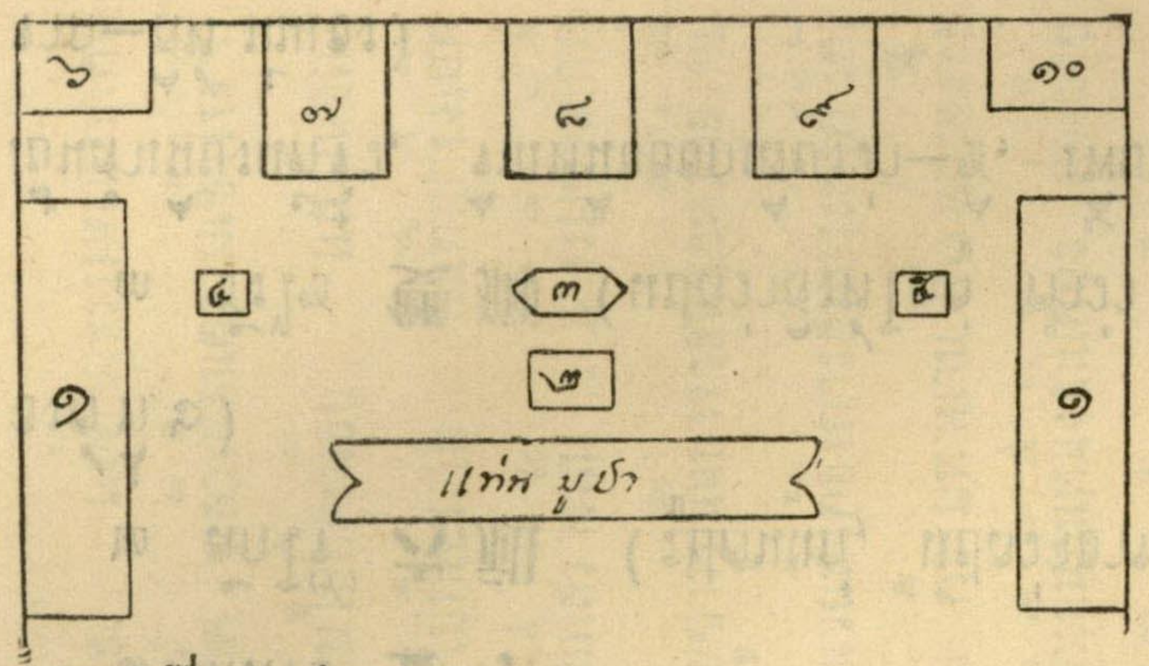

๑ ขับโย่ยล่อหั่น 十八羅漢
๒ น่ำไฮ้ กวนอิม 南海觀音 ๓ พระพุทธรูปยื่น 企佛
๔ พระอานนท์ 阿難 ๕ พระมหากัศยป 摩訶迦葉波
๖ โพธิธรรม 達摩大師
๗ พระอมิตาภะพุทธ 阿彌陀佛
๘ พระศากยมุนีพุทธ 釋迦牟尼佛
๙ พระไภษัชยคุรุพุทธ 葯師佛
๑๐ มี ๔ รูป

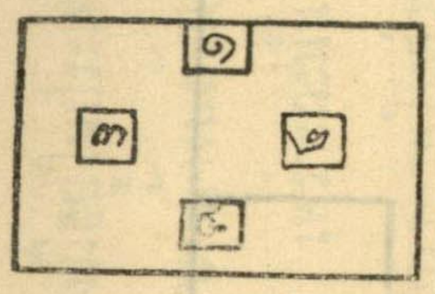

๑ กวนตี่ 關帝
๒ บุ้นเชี่ยง 文昌
๓ กวนกง 關公
๔ เฮียนเทียนเซียงตี่ 玄天上帝
(ข้าวตนนี้สถิตศาลข้าวเก่าสามเพ็ง, และที่ศาลข้าวพ่อเสือ ถนนตะนาว)

พ.ศ. ๒๔๗๔

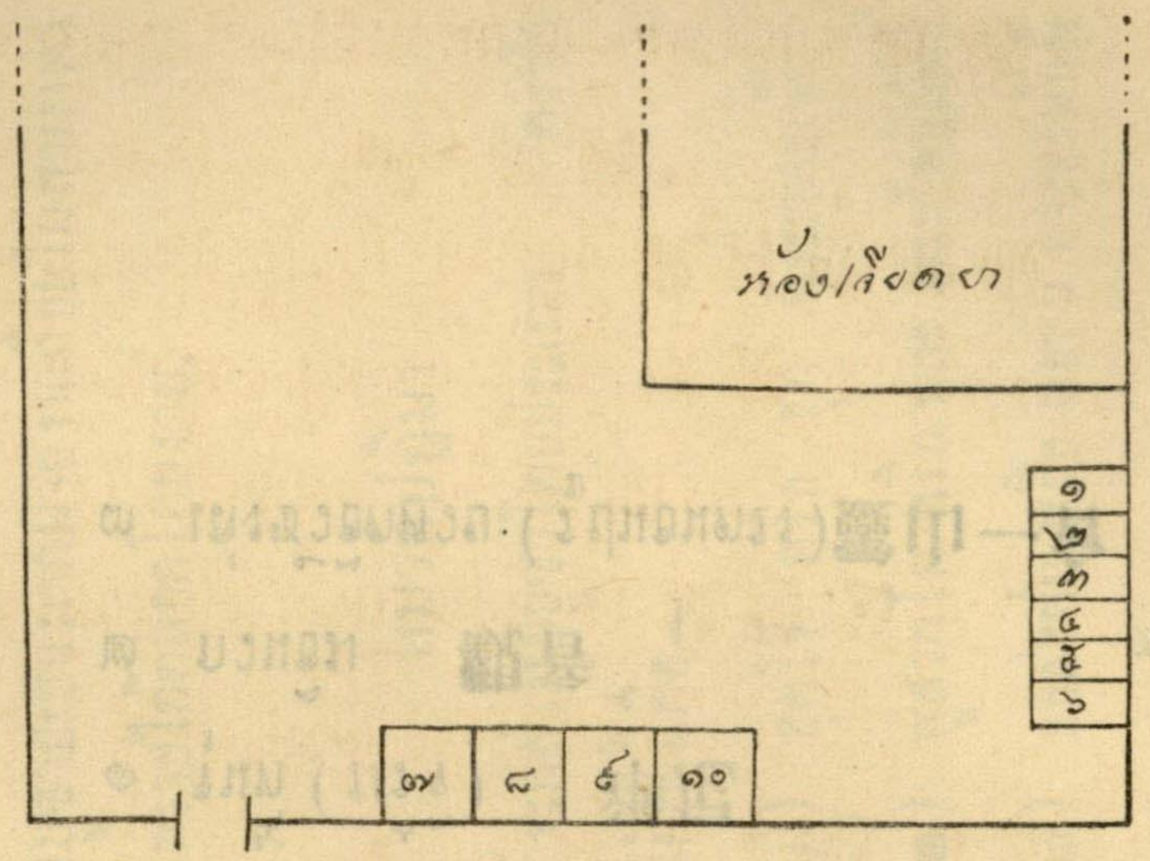

๑ ปุนเถ้ามา 本頭媽
๒ ปุนเถ้ากง 本頭公
๓ ไช่สิน (ร่างเตี้ยหนวดดำ) 財神
๔ เอี๊ยะอ๋องพู่สะ (ครูยา มีแกระ) 葯王菩薩
๕ ฮั่วท่อ เซี่ยนซือ (หมอชูโต๋ หนวดดำ) 華陀仙師
๖ ตั่งนี้ ไท้ส่วย (ข้าวอายุ หนวดดำ) 當年太歲
๗ กิมฮวยเนี่ยเนี้ย (หน้าแดง มีเด็ก) 金花娘娘
๘ เตียวกงเม้ง (มีหนวด) 趙公明
๙ ฮั่วกวง (รูปเล็ก) 華光
๑๐ เซ่งเสี่ยง 丞相

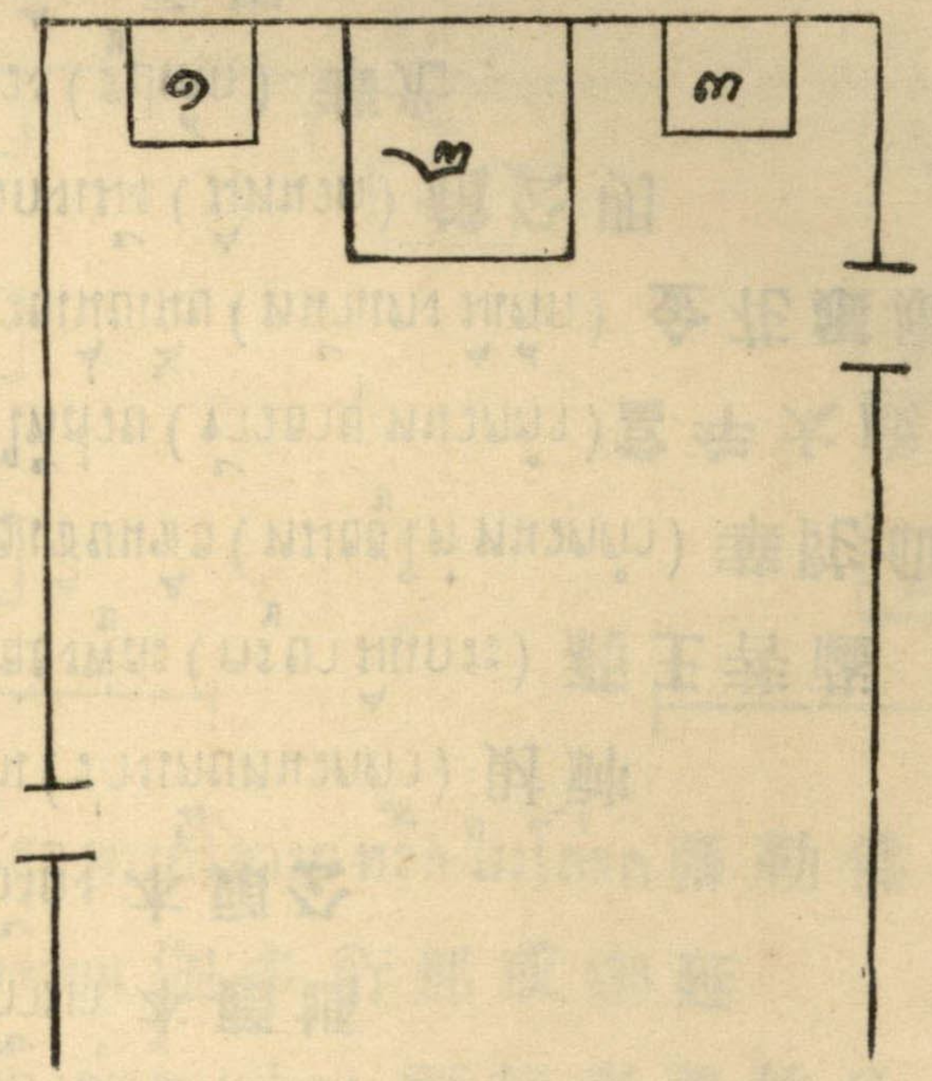

(๑)

๑ จุนที (มริจิ) 準尼

๒ กวนอิม 觀音

๓ เล่งซัวอิดหวย (รูปนอนตรง) 靈山一會

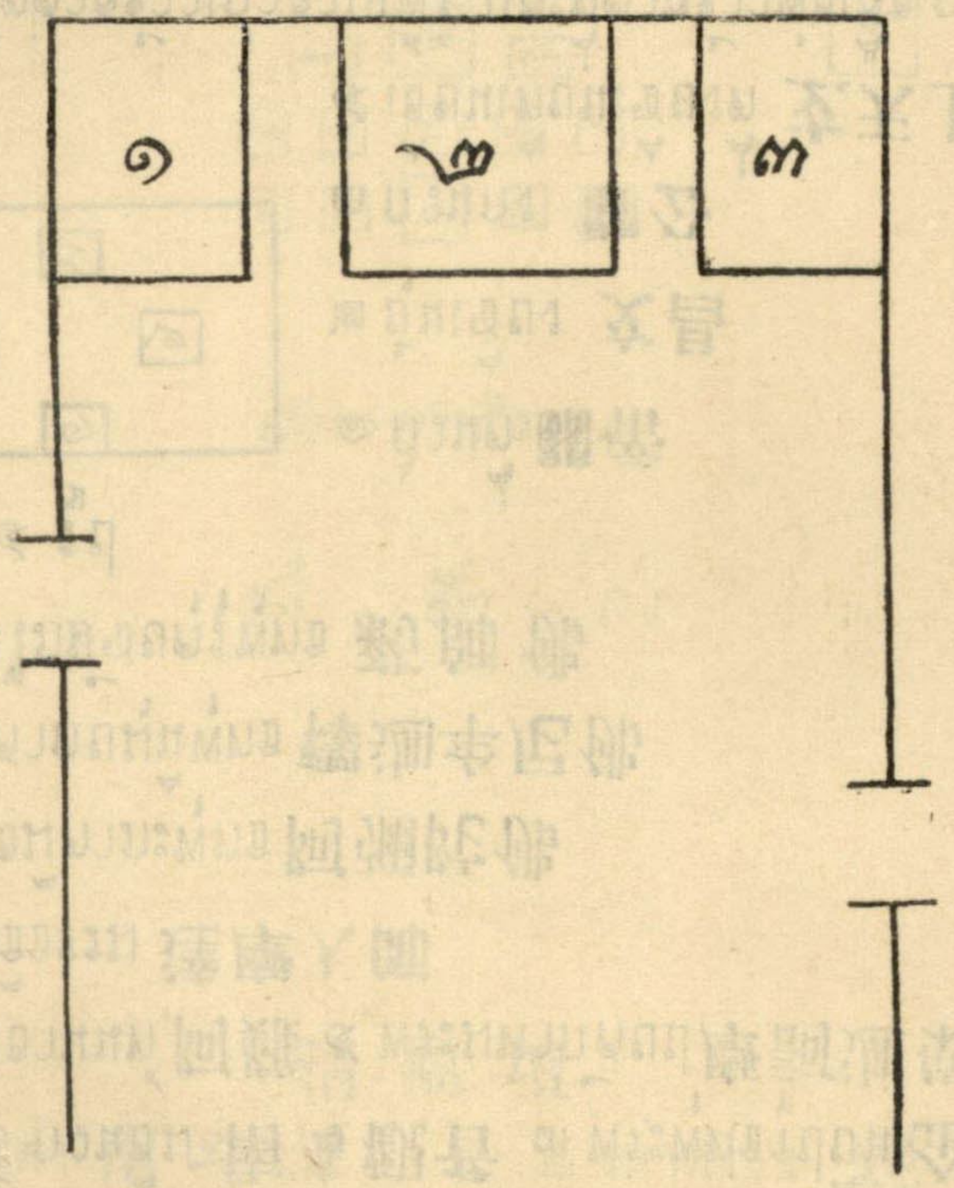

(๒)

๑ กิมจ้อ 金子

๒ ลักโซ๊ 六祖 (รูปคนแก่, แปลว่าอาจารย์องค์ที่ ๖)

๓ ซังไซ 雙獅 (แปลว่าสิงห์โตคู่ คำว่า ไซ เป็นสำเนียงแต้จิ๋ว, จีนเหนือออกเสียงว่า—ซี, เพี้ยนมาจาก—สิห์ นั่นเอง)

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ในลัทธิมหายาน ซึ่งมีอยู่ในประเทศถิเบตและจีน ได้เคยพรรณนามาบ้างแล้วแต่กระจัดกระจายในที่มากแห่ง, เพราะฉะนั้น ในที่นี้จะเก็บรวบรวมและเพิ่มเติมบรรยายในส่วนของจีน ตามควรแก่ความประสงค์.

การสร้างรูป
และลัทธิเบิกเนตร

การสร้างรูปบูชา มีลัทธิเบิกเนตรอย่างพระพุทธรูป เรียกว่า ไคกวง แปลว่า ไขแสงสว่าง และมีพิธีเซ่นสังศักดิสิทธิ์ ถือว่าจะเข้าไปสิงสถิตอยู่ในรูปที่สร้างนั้นด้วย. บางทีเอางูหรือสัตว์เลื้อยคลานที่เย็น ๆ บรรจุไว้ในรูป คือ ทำช่องไว้ในเบื้องหลัง เมื่อบรรจุสัตว์ลงไปแล้วก็อุดรูเสีย; บางทีฆ่าไก่ตัวผู้เอาเลือดทาอกรูป: ชะนิดเนื้องด้วยชีวิตสัตว์นี้มักจะทำฉะเพาะรูปข้าวหรือเทพารักษ์ในลัทธิเต๋า ซึ่งพุทธศาสน์คัมภีร์จีนเอาผนวกเข้าไว้ด้วย. ส่วนพระพุทธรูปหรือพระโพธิสัตว์ไม่ทำเช่นนั้น, เย็นแต่เอาเงินหรือทองแต่งทำเย็นรูปหัวใจ แล้วเอาไหมแดงทำเย็นไส้บรรจุไว้.

การทำรูปปฏิมา ในชั้นเดิมคงประสงค์จะให้เย็นเครื่องหมายสำหรับยึดหน่วงใจในการบูชาและปฏิบัติศักดิสิทธิ์ที่นับถือ. แต่ตามธรรมดามากคนย่อมมากความคิด ความประสงค์เดิมไปทีละน้อย เดี๋ยวกันติความไปทีละมาก มีความเห็นว่ารูปที่สร้างนั้น น่าจะมีชีพศักดิสิทธิ์สิงอยู่, ผู้บูชารูปนั้นอาจวอนขอหรือบังคับเชิงขอ ให้อำนวยสิ่งต้องการสมประสงค์ได้. และลัทธิทั้งสาม คือ มหายาน เต๋า และขงจื๊อ จีนก็รวมนับถือได้เย็นอันหนึ่งอันเดียว ต่างฝ่ายให้เกียรติยศแก่กัน โดยเอารูปไปรวมบูชาไว้ด้วย หาได้มีความรังเกียจเดียดฉันท์เหมือนในลัทธิศาสนาอื่นไม่. เหตุฉะนี้ จีนจึงมีรูปบูชาปะปนมากมาย จนเกือบไม่สามารถจะแยกทรายได้ตลอดโดยง่าย.

หมวดปฏิมา

ถ้าจะกล่าวรูปบูชาโดยประเภท คงจัดหมวดได้ดังนี้คือ—

(๑) ฮุดโจ๊ หรือ ฮุด พระพุทธเจ้า
(๒) พู่สวดโต หรือ พู่สะ พระโพธิสัตว์
(๓) ออล่อหั่น หรือ ล่อหั่น พระอรหันต์
(๔) กาลั้ม เทพธรรมบาล

พระพุทธเจ้า

ลัทธิมหายาน แบ่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายออกเป็นฌานิพุทธ์ และ มานุษิพุทธ์ ดังได้กล่าวไว้ในลัทธิของเพื่อนภาคสองและภาคสาม. แต่ฝ่ายจีนดูเหมือนจะไม่นิยมตามนั้นนัก, ตามปกติย่อมนับถือพระอังคิรสศากยบุตรโดยเจาะจงเหมือนอย่างเรา และฝังใจฉะเพาะพระนามว่าเซ็กเกียมอนฮุด (ศากยมุนิพุทธ์). แต่พระนามที่มีเรียกอยู่เสมออีกว่า ยูไล้ (ตถาคต) มิใช่เรียกฉะเพาะพระศากยมุนิพุทธ์, รวมทั่วไปตลอดถึงพระพุทธเจ้าองค์อื่น ๆ ด้วย. เพราะฉะนั้น ถ้าได้อ่านหรือได้ยินจีนใช้คำว่า ยูไล้, จะฉวยเข้าใจว่าเป็นพระศากยมุนิพุทธ์องค์เดียวนั้นไม่ได้ จะต้องวินิจฉัยต่อไปอีกว่าหมายถึงพระพุทธเจ้าองค์ไร.[1]

ปฏิมาพระศากยมุนิพุทธ์

ตามปกติ ปฏิมากรพระศากยมุนิพุทธ์นิยมสร้างเป็นรูปประทับนั่งสมาธิบัลลังก์บนดอกบัว, กลางนลาฏมักมีแก้วมณีฉายรัศมี, เบื้องพระอุระมีรูปสวัสติกะเรียกว่า ซิมอิม (ตราหัวใจ) หรือ บ้วนยี่ (รูปขอ), รอบพระเศียรมีศิระประภา เรียกว่า ย่วนกวง ซึ่งมักทำด้วยไม้ปิดทองทาบไว้เบื้องหลัง.

พระพุทธรูปยืนไม่ค่อยทำ.[2] ถ้ามีบางทีสร้างเป็นรูปดาบส มีเกศาและมัสสุยาวรุงรัง สวมเสื้อผ้าขาดหลุดลุ่ย. ที่ทำเป็นรูปเข้านิพพานก็เคยมี เรียกว่า โง่ฮุด (พุทธศัยยาสน์). บางคราว สร้างเป็นรูปเด็ก เทียบตอนประสูติที่พระมหาบุรุษเปล่งอาสภิวาจาว่า "นี่เป็นชาติสุดของเรา."

โอนิโท่ฮุด พระอมิตาภะพุทธ์ และรูปร้อยด้ายคล้องคอ หรือ พกเบ้าเสื้อ

พระโอนิโท่ฮุด เป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่สองเคย กล่าวไว้ใน ลัทธิของเพื่อน ภาคสอง หน้า ๑๕๔ แล้ว. ในนิกายเชงโท้ มักสร้างเป็นรูปยืน มีพระเศียรใหญ่กว่าพระกาย พระหัตถ์ข้างหนึ่งทรงดอกบัว อีกข้างหนึ่งแบห้อยตรงลงมา. พระปฏิมาโอนิโท่ฮุด มีลักษณะอย่างนี้ เรียกว่า จี๊เกงฮุด แปลว่า ปางรับไปสุขาวดี

---

[1] ดั่งปรากฏในคัมภีร์ฝ่ายเราก็มี เช่นว่า อกุขาตาโร ตถาคตา: พระตถาคตทั้งหลาย เป็นแต่ผู้บอก.

[2] ในวัดมังกรกมลาวาส มีอยู่องค์เดียว ตั้งไว้หน้าพระประธาน.

พระพุทธรูปปางนี้ประชาชนจีนนับถือมาก มักจะจำลองเป็นรูปขนาดเล็ก หรือเขียนเป็นภาพบูชาไว้ในเรือน หรือประดิษฐานไว้เหนือเตียงนอน; ที่ทำเป็นรูปร้อยด้ายคล้องคอ หรือพกไว้ในกะเป๋าเสื้อ ก็มี, ทำนองเดียวกับชนในลัทธิคริสตังนับถือรูปไม้กางเขน.

เภสัชคุรุ พระไภษัชยคุรุ

ประณิธาน ๑๒ ประการ, ที่สถิต, โพธิสัตว์ผู้ช่วย, ไภษัชยตถาคตเจ็ดองค์

พระเภสัชคุรุ หรือ โห้ยกซือฝัด คือ พระไภษัชยคุรุ เป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่สาม. พระไภษัชยคุรุ เมื่อยังเสวยพระชาติเป็นโพธิสัตว์ ได้ตั้งประณิธานไว้ ๑๒ ประการ เพื่อช่วยสัตวโลกให้พ้นสรรพทุกข์ที่เกิดจากโรคทางกายและทางใจ และให้สัตว์มีชีวิตยืนยาว.

ประณิธาน ๑๒ ประการ มีเค้าความโดยย่อดังนี้—

"เรามาเพื่อช่วยสรรพสัตว์ที่ง่อยเปลี้ยเสียขา มีรูปร่างหน้าตาน่าเกลียด โง่เซอะ ตาบอด หูหนวก หลังค่อม เป็นขี้เรื้อนกุฏฐัง เสียจริต. บรรดาทุกข์ทั้งมวล เมื่อเข้าทุกข์เอ่ยชื่อเรา แล้ว ย่อมจะหายสิ้นเพราะหายโรคและสิ่งพิการนั้น ๆ.

"เรามาเพื่อช่วยผู้มีโรครักษาไม่หาย ผู้ไร้ที่อยู่ ผู้ไม่มีแพทย์หรือยารักษา ผู้ไร้ญาติมิตร ผู้ยากจนเข็ญใจตกทุกข์, ได้ยินชื่อเราแล้ว ย่อมพ้นสรรพทุกข์นั้น ๆ และมีชีวิตเป็นสุขสงบทั้งกายใจ เพื่อตนและครอบครัวจะวัฒนาการ บรรลุความรู้อันสูงสุด.

"เรามาเพื่อให้หญิง ผู้ได้รับทุกข์ต่าง ๆ ถึงกับเบื่อหน่ายทำลายชีวิตตนเอง ไม่อยากอยู่เป็นผู้หญิงต่อไป, ได้ยินชื่อเราแล้ว ย่อมได้ไปเกิดเป็นผู้ชาย และบรรลุความรู้อันสูงสุด.

"เรามาเพื่อให้เหล่าผู้อยู่ในข่ายแห่งกฎหมายบ้านเมืองที่ถูกจำจองเฆี่ยนตี หรือถูกพาตัวไปตะแลงแกง หรือผู้ได้รับพิบัติไม่มีสิ้นสุด และรับความสยประมาทเย้ยหยันแสนขมขื่น จนความทุกข์นั้นเผาไหม้กรอบเกรียมทั้งกายใจ, ได้ยินชื่อเราแล้ว ย่อมได้รับความกรุณาแห่งเรา และพบทางรอดพ้นจากสรรพทุกข์."

ตามประณิธานข้างต้นนี้ พระไภษัชยคุรุมีหน้าที่ช่วยทุกข์สรรพสัตว์ เหลือมล้ำหน้าที่พระอมิตาภะพุทธ์อยู่. ตามคัมภีร์ว่า พระไภษัชยคุรุ ถ้าบุคคลบูชาให้ถูกต้องตาม

เป็นพระไวโรจนพุทธเจ้า.

เหยียนเต็งฮุด พระทีปังกรพุทธ์

พระพุทธเจ้าอีกองค์หนึ่ง ไม่สู้จะมีรูปเห็นได้บ่อย ๆ เหมือนห้าพระองค์ข้างต้น คือ พระทีปังกรพุทธ์ เรียกว่า เหยียนเต็งฮุด แปลว่า พระพุทธ์ผู้ทรงประทีป คือทรงแสงนำสว่างไสว, บางทีก็ขนานพระนามว่า เตียกวงฮุด แปลว่า พระพุทธ์มีแสงสว่างเสมอ. การบูชา มักจุดโคมไฟแขวนไว้ ที่พระปฏิมา เป็นจำนวนร้อยแปดดวง.

บุรพชาติ

มีวัตถุนิทานว่า ณสมัยหนึ่งหญิงภิกขาจารชื่อนันทา เที่ยวขอทานเลี้ยงชีพตามละแวกบ้านกรุงสาวัตถิ, ได้เห็นเศรษฐีนำเครื่องสักการอันมีค่าไปบูชาพระทีปังกรพุทธ์ แล้วก็มาสำนึกว่า อาตมาคงทำอกุศลกรรมไว้มาก จึงต้องเป็นทุคคตะเข็ญใจขอทานเขากิน. นับแต่วันนั้นเมื่อขอทานได้เงินมาเท่าไร นางก็แบ่งซื้อน้ำมันไปเติมลงตะเกียงที่เขาจุดบูชาพระพุทธรูป. คืนวันนั้น บรรดาตะเกียงที่จุดบูชาดับหมด, คงเหลือแต่ดวงเดียวที่ไม่ดับส่งแสงสว่างจ้า ประหนึ่งมีใครช่วยตกแต่งแล้วจุดไว้ใหม่ ๆ. ฝ่ายมักเกียนเหลียน (พระโมคคัลลาน) ซึ่งเป็นผู้รักษาพระอารามในคืนนั้น สังเกตเห็นตะเกียงมีแสงสว่างผิดปกติ ก็เข้าไปดับเอาชายจีวรโยกย้ดไปมา. แต่ไฟในตะเกียงหาดับลงไม่ กลับรุ่งโรจน์โชติช่วง. พระศากยมุนีพุทธ์จึงตรัสกะพระโมคคัลลานว่า ลำพังสามารถของโมคคัลลาน จะดับไฟดวงนั้นหาได้ไม่ เพราะผู้จุดเป็นบุทคลมีอำนาจใจเลื่อมใสศรัทธากล้าแข็งมาก.

ต่อมาไม่ช้า หญิงขอทานได้กลับมาเฝ้าพระศากยมุนีพุทธ์ทำการบูชา. พระองค์มีพุทธทำนายว่า ในกัลป์หน้า หญิงคนนี้จะได้ตรัสเป็นพระพุทธเจ้า. ต่อมาหญิงนั้นออกบรรพชาเป็นภิกษุณี, และในชาติสุดท้ายได้ตรัสเป็นพระทีปังกรพุทธ์.

เรื่องนี้ พุทธกาลกลับกันมากมาย, แต่สัยสนเพียงเท่านี้ยังไม่พอ, ตกไปถึงมือพวกลัทธิเต๋าซึ่งต้องการให้เรื่องในคัมภีร์พุทธ์กลมเกลียวกับลัทธิตน ก็แต่งประวัติไปอีกอย่างหนึ่ง แต่ด้วยอาการยกตนข่มท่าน ว่าพระทีปังกรนี้ เดิมเป็นเต้าหยิน[1] ชื่อกิมเซียงจือ

---

๑ เต้าหยิน หรือ โต้หยิน แปลว่า ชนในลัทธิเต๋า, ใช้หมายความว่า ผู้วิเศษ.

หริอเหยียนเต๋ง[๑] อาศัยอยู่ที่เขาซงซัว. เมื่อพระเซ็กเกียมอนี้ไปประเทศจีน ได้เสด็จเยี่ยมเต้าหยินตนนี้ เพื่อขอให้แนะวิธีทางพ้นทุกข์. พระเซ็กเกียมอนีทรงเริ่มวิชชาพ้นทุกข์จากเต้าหยินตนนั้นสำเร็จแล้ว ก็เสด็จกลับอินเดีย แล้วประกาศพระพุทธศาสนา.

ฝ่ายพวกจีนที่นับถือพระพุทธศาสนา เห็นพวกลัทธิเต๋าประดิษฐ์เรื่องอย่างลบหลู่ดังนี้ ก็โกรธ คัดค้านว่า พระทีปังกรเป็นพระพุทธเจ้าอยู่ในกัลป์ก่อนโน้น ไม่เกี่ยวข้องอะไรกับพวกเต้าหยิน; แท้จริง พระองค์เป็นศาสดาพยากรณ์ของพระศากยมุนีเมื่อยังเสวยพระชาติเป็นโพธิสัตว์อยู่ และยังได้ทรงทำนายว่าพระโพธิสัตว์นั้นจะได้ตรัสเป็นพระศากยมุนีพุทธ์ในอนาคต.

ส่วนพวกเต้าหยินยังไม่ยอมลดละยิ่งเสริมว่าพระโพธิสัตว์ทีปังอ้วง[๒] เมื่อชาติก่อนเกิดเป็นกิมเซียงจือเต้าหยิน เป็นอาจารย์พระทีปังกร แล้วจึงมาเกิดเป็นทีปังอ้วงในภายหลัง, ดังมีเรื่องว่า —

สมัยเมื่อพระศากยมุนีประสูตินั้น กิมเซียงจือเต้าหยินกับฮุนเสียง บุตรคนที่สี่ มีสำนักอยู่ ณ เขาซงซัว. เมื่อพระศากยมุนีมีชนมายุได้ สิบเก้าปี เสด็จไปสู่ตันเตกซัว (ทันตบรรพต) เป็นศิษย์อยู่ในสำนัก โอลั้มกาลั้ม (อาลารกาลามดาบส) ทรงศึกษาอยู่ที่อาจารย์ผู้นี้เป็นเวลาสามปีเต็ม ก็ยังไม่ตรัสรู้ โพธิญาณ, เสด็จไปศึกษาอยู่ในสำนักอ้วยเต้าลั้ม (อุทกรามบุตร) ก็ยังไม่ตรัสรู้อีก. ต่อมา พระองค์ทรงทราบว่ามีเต้าหยินตนหนึ่งชื่อ กิมเซียงจือ เขาเรียกกันว่า เหยียนเต๋ง (ทีปังกร) อยู่ทิศตะวันออก มีวิชชาความรู้สามารถเป็นอัศจรรย์, จึงเสด็จไปประเทศจีน, ต้องดำเนินบกบ้างผ่านการเป็นเวลาช้านานถึงสามปี จึงถึงเชิงเขาซงซัว ซึ่งอยู่ในมณฑลโอ้หนำ ในปีที่สิบเอ็ดแห่งรัชชกาลพระเจ้ามกอ๋อง (ก่อนพุทธศก ๔๓๗ ปี).

เมื่อเสด็จไปถึง เหยียนเต๋งเต้าหยินไม่อยู่ ไปพักชั่วคราวเสียที่เขาเลี่ยงซัว ทางตะวันออกของเขาไท้ไต่ซัว. พระศากยมุนีเสด็จตามไปจนพบ ทรงขอเป็นศิษย์ฟังธรรมคำสั่งสอนของเหยียนเต๋งเต้าหยินเป็นเวลาได้สามสิบวัน. ด้วยพระปัญญาเฉียบแหลม ทรงสามารถรู้แจ้งธรรมของเหยียนเต๋งเต้าหยินได้ตลอด, พระองค์จึงลาอาจารย์เสด็จกลับทางหุบเขา

---

๑ ในห้องสินเรียกว่า เหยียนเต๋งโตหยิน ผู้ที่ให้เจดีย์กายสิทธิ์แก่ลีเจง เพื่อปราบโลเฉีย. ในไซอิ๋วแปลไปว่า มหาพรหม ตอนเห้งเจียไปลักกินยาของท้ายเสียงเล่ากุน คือ เหลาจื๊อ ผู้ต้นลัทธิเต๋า.

๒ กษิติครรภ; ดูลัทธิของเพื่อนภาคสี่ ตอนที่หนึ่ง หรือไทยเขษม พ.ศ. ๒๔๗๑ หน้า ๑๓๑๗

เท่งแล๊ะซิ้ว แล้วประทับแรมราตรี อยู่แถบเขาเซาะซัว (ภูเขาหิมะ) อยู่ทางตะวันตกประเทศจีน อันมีหิมะปกคลุมยอด, ทอดพระเนตรภูมิประเทศอันงาม และทรงชมความเจริญเย็นอารยธรรมแห่งจีน. เมื่อเสด็จกลับอินเดีย แล้วทรงประกาศศาสนธรรม จึงมีพระนามปรากฏว่า ศากยมุนีพุทธ์.

ในเรื่องก่อนที่เล่ามาแล้ว ว่ากิมเซียงจือ คือ พระทีปังกร, แต่เรื่องหลังว่ากิมเซียงจือเป็นอาจารย์พระทีปังกร, ครั้นถึงเรื่องที่จะกล่าวต่อไปนี้ กิมเซียงจือ อวตารเป็น ตังอ๊วงพู่สะ คือ กษิติครรภ.

สมัยหนึ่ง ไซอ้วงบ่อเชิญทวยเทพไปชุมนุมกินเลี้ยง.[1] ยักกงผู้เป็นเชฐบุรุษแห่งเทพดาและเซียน และเป็นสวามีของไซอ้วงบ่อ จัดที่นั่งให้แก่ตังอ๊วงพู่สะ อยู่ในระวางซิ้วแซ (ข้าวดาวประจำอายุ) กับจกเอี๊ยง (ข้าวไฟ).

ขณะนั้น อ๋องฮี่ศิษย์เหลาจื๊อ (ท้ายเสี่ยงเล่ากุน) มองหา ตังอ๊วงไม่พบ, จึงถามเล่าจื๊อว่า เป็นไฉนจึงไม่เชิญ ตังอ๊วงด้วย.

เหลาจื๊อ ตอบว่า มนุษย์ทุกวันนี้ ทำบาปหยาบช้ายิ่งขึ้น จนนรกมีสัตว์บาปเต็มแน่น. ไซจังอ้วงกุนที่เห็นอยู่นี้ จึงอวตารไปเกิดในตระกูลแซ่เฮียะ ประเทศซินหลอ, เมื่อหนุ่มได้บวชเป็นภิกษุ สร้างบุญย์กุศลไว้มาก เพื่อช่วยมนุษยชาติให้พ้นทุกข์ จึงมีนามว่าซิวอิด. กล่าวแล้วก็ชี้ไปที่ไซจังอ้วงกุน, แนะนำยรรดาเทวดาในที่ประชุมว่า: ข้าแต่เทพทั้งหลาย, ท่านอ้วงกุนผู้นี้ คือ ตังอ๊วง. ตังอ๊วงได้ยินเหลาจื๊อพูดเช่นนั้น ก็ประสานมือกัมศรัยะรับรอง. เหลาจื๊อกล่าวต่อไปว่าเพื่อความยุตติธรรม ท่านอ้วงกุนควรได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ครองนรก จะได้ช่วยถอนทุกข์มนุษยชาติ. เหตุฉะนี้ ทวยเทพจึงทราบว่าไซจังอ้วงกุน หรือ กิมเซียงจือ ก็คือ ตังอ๊วง.

(พระถังซัมจั๋ง ชาติก่อนก็เคยเกิดเป็นกิมเซียงจือ คือ กิมเสียนโพธิสัตว์)

เรื่องราวที่เล่ามานี้ ดูออกพ้นวันมากอยู่, และยังมิได้กล่าวถึงพระทีปังกร หรือ กิมเซียงจือ อีกหลายเรื่อง. แต่ที่ยกมาเล่าเพื่อให้เห็นว่าเรื่องฝ่ายจีนสนกเพียงไร เท่านี้ก็พอเป็นอุทาหรณ์แล้ว.

พระพุทธเจ้ามีจำนวนมาก.

อันพระพุทธเจ้าในคัมภีร์จีน มีจำนวนมากมายเหลือคณนา, ที่นำมากล่าวแต่หกองค์

---

๑ ไซอิ๋ว: ตอนเห้งเจีย ลักกินผลท้อ.

ก็เพราะนับถือเป็นพิเศษเด่นกว่าองค์อื่น ๆ. เวลาทำพิธี ถ้าออกพระนามพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์องค์ใด องค์หนึ่ง หรือหมู่ใด หมู่หนึ่ง ที่รู้จักกันดีแล้ว, ก็เสริมท้ายว่า รวมทั้งพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ทุกสวรรค์ชั้นฟ้า ที่ข้าพเจ้าขอถวายอภิวาทบูชาด้วย. ในวัดจีนบางแห่ง มีวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปขนาดเล็กเต็ม เรียกว่าบ้วนฮุดตึง คือวิหารพระพุทธหมื่นรูป.

สรุปความ พระพุทธเจ้าของจีน คือพระมนัสอันบริศุทธ์แล้ว สถิตอยู่ทั่วไปในสกลจักรวาล.

พระโพธิสัตว์

พระโพธิสัตว์ คือพระผู้รู้แจ้ง อาจตรัสเป็นพระพุทธเจ้าเมื่อไรก็ได้, แต่ยังไม่ปรารถนาพุทธภูมิ, เพราะถ้าเข้าสู่พุทธภูมิเสียแล้ว ก็ยากที่สรรพสัตว์จะเข้าถึง; ที่ยังดำรงเพียงโพธิสัตวภูมิ ก็เพื่อช่วยบำบัดทุกข์สรรพสัตว์.

พระโพธิสัตว์มีจำนวนมากไม่แพ้จำนวนพระพุทธเจ้า. แม้แต่เทพที่เป็นธรรมบาลบางองค์ ก็ยังเรียกว่าโพธิสัตว์. แต่ที่นิยมกันมากมีอยู่ห้าองค์ เท่าจำนวนฌานิโพธิสัตว์ในมหายาน, ดังต่อไปนี้.

พระกวนอิม.

พระกวนอิม คือ อวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ของอินเดียและถิเบต, แต่ตกมาถึงจีนกลายเป็นโพธิสัตว์ผู้หญิงตามเหตุผลแจ้งอยู่ในลัทธิของเพื่อนภาคสองแล้ว. พระกวนอิมโพธิสัตว์เป็นที่นับถือแห่งประชาชนจีนยิ่งกว่าองค์อื่นด้วยเห็นว่าสามารถช่วยดับทุกข์ได้ศักดิสิทธิ. เพราะฉะนั้นจึงมีเรื่องราวกล่าวไว้มากมาย และมีตำนานกล่าวถึงกำเหนิดเดิมว่าชื่อเมียวเสียงเป็นธิดาพระเจ้าเมียวจวงผู้ครองประเทศซึ่งมีอาณาเขตต์ด้านเหนือติดประเทศสยาม, ภายหลังออกบวชเป็นภิกษุณีได้สำเร็จเป็นโพธิสัตว์. ประวัติพระกวนอิมเป็นเรื่องราวพิสดารขนาดใหญ่มาก ถ้าจะเล่าให้จบ ก็ต้องเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก. ในที่นี้ขอนำเรื่องเกล็ดมาสู่กันฟัง.

ไต้ซือเอี๊ย.

ในพิธีกงเต๊ก หรือพิธีทิ้งกะจาดในสารทกลางปี คงจะได้เห็นรูปยักษ์ตนหนึ่งในจำพวกวัตถุกระดาษสำหรับเผาเรียกกันว่า ไต้ซือเอี๊ย หรือที่เราเรียกว่าพญายม โดยเข้าใจว่าเป็น

นายผิ. ขนเคียรพญายมนี้ มีรูปเทวดาผู้หญิงขนาดเล็กเสียบอยู่. เคยได้ฟังอธิบายจากเพื่อนจีนว่า รูปเทวดาผู้หญิงนั้นคือ กวนอิมเนี่ย, ที่ไปสถิตอยู่เหนือเตียง ไต้ซือเอี๋ย ก็เพื่อป้องกันไต้ซือเอี๋ย ผู้กินจ ไม่ให้กินเครื่องเซ่นเสียแต่ผู้เดียว. หรืออีกนัยหนึ่งก็ว่า สำหรับดูแลมิให้พวกผีแย่งชิงกันกินเครื่องเซ่น. พวกผีกลัวไต้ซือเอี๋ยมาก เพราะไต้ซือเอี๋ยเคยกินผี. ที่ไต้ซือเอี๋ยไม่กลัวกินผี เพราะกวนอิมเนี่ยคอยคุมอยู่บนเตียร. เรื่องราวอันว่าด้วยไต้ซือเอี๋ย เพื่อนจีนแปลมาให้ เป็นดังนี้:

มีพี่น้องชาวนาสามคน พี่ใหญ่หน้าแดงชาวบ้านเรียกว่า อั้งสือ, พี่ที่สองหน้าดำเรียกว่า โอสือ, น้องสุดท้ายร่างพี่ใหญ่โตเรียกว่า ไต้สือ. อั้งสือ กับ โอสือ เป็นพาล, ไต้สือ เป็นคนสุภาพเรียบร้อย. อยู่มาวันหนึ่ง อั้งสือ กับ โอสือ ไปฆ่าเขาตาย, เจ้าหน้าที่จะมาค้นจับตัวที่บ้าน. ไต้สือ ทราบข่าว, จึงขาย ที่ทาง บ้านช่อง เพื่ออพยพ หนีไป เมืองอื่น. พอออกพ้นประตูบ้านก็พอดีพวกเจ้าหน้าที่มาถึง. แต่ไต้สือ เล็ดลอดหนีเข้าป่าไปได้ ข้ามห้วยเหวเขาเรื่อยไป, พอพลบค่ำลงพบวัดแห่งหนึ่ง เข้าไปขออาศัยที่เต้าสือ.[1] เต้าสือสอบถามเรื่องราว, ไต้สือก็แจงโดยตลอด. เต้าสือเห็นร่างกายไต้สือใหญ่โตและมีลักษณะดี จึงอนุญาตให้อยู่ แล้วยอกวิชชาต่าง ๆ ให้. ไต้สือศึกษาวิชชาอยู่ ๗—๘ ปีก็สำเร็จ. วันหนึ่ง เต้าสือเรียกไต้สือเข้ามาพูดว่า เจ้าก็ได้ศึกษาวิชชาเชี่ยวชาญแล้ว. บัดนี้เจ้าเมืองมีประกาศต้องการคนมีวิชชา. เจ้าควรไปอาสาสมัครเข้ารับราชการ เพราะขืนอยู่ที่นี่ต่อไปก็ไม่ได้ทำวิชชา ความรู้ ให้เป็นผล. ไต้สือ ไม่ใคร่เต็มใจไปเพราะอาลัยอาจารย์, แต่เมื่ออาจารย์ต้องการเช่นนั้นจริง ๆ ก็ต้องจำไปกระทำตามคำสั่ง. เมื่อจากกันนั้นเต้าสือได้ ให้น้ำเต้าสองผล. สีแดงผลหนึ่ง, สีเขียวผลหนึ่ง. ผลสีแดงบรรจุผลไม้เหลืองกับผลไม้ขาว, เมื่อกินผลไม้เหลือง, กายจะแปรเป็นยักษ์สูงใหญ่หน้าเขียวมีเขี้ยวยาว, เมื่อกินผลไม้ขาว กายจะกลับเป็นมนุษย์ตามเดิม. น้ำเต้าเขียวบรรจุของสารพัดนึก, จะนึกเอาอะไรได้ตามความประสงค์. ไต้สือ รับน้ำเต้าสองผลนี้แล้ว ลาอาจารย์ไป. ครั้นถึงเมืองหลวง พบหมายประกาศแจ้งว่า พระเจ้าแผ่นดินประชวรหนัก ผู้ใดรับรักษาให้หายประชวรได้ จะตั้งให้เป็น ฮูม้า ราชบุตรเขย, ก็มีความยินดีฉีก

---

๑ อย่างเดียวกับเต้าหยิน.

ประกาศนั้น. ผู้เฒ่าประกาศเชิญไต้สือ เข้าเฝ้าตรวจพระอาการโรค. แต่ก็ไม่ทรายว่าประชวรโรคอะไร, จึ่งเทน้ำเต้าเขียว พลางพร่ำว่าขอให้ยาศักดิสิทธิ์ออกมารักษาพระเจ้าแผ่นดินให้หาย. ยากลิ้งออกมาสองเม็ด. พระเจ้าแผ่นดินเสวยแล้ว หายประชวรทันที, ออกว่าราชการได้ โดยปกติ, แล้วยกพระอิดาให้ไต้สือ. อยู่มา พวกฮวนยกกองทัพเข้าประชิดติดนคร, แม่ทัพนายกองในเมืองหลวงหมดกำลังที่จะต่อสู้ ยินดีแบ่งปันดินแดนให้ เพื่อสงบการสงคราม. ฝ่ายไต้สือไม่เห็นด้วย ขออาสาออกไปรบ ต้องการ ทหารที่แข็งแรง เพียง ๓๐๐ คน. ชั้นแรกพระเจ้าแผ่นดินไม่อนุญาต เกรงว่าจะเสียที่พวกฮวน ทั้งไต้สือ ก็เป็นราชบุตรเขย. ไต้สือ จึงทูลชี้แจงว่า ตนเคยเรียนวิชชาพิชัยสงครามมาชำนาญ. แต่พระเจ้าแผ่นดินยังไม่ทรงเชื่อ. ไต้สือ จึงกินผลไม้เหลืองที่มีอยู่ในน้ำเต้าสีแดง, ร่างกายกลายเป็นยักษ์ใหญ่สูงกว่ากำแพง มือเท้าใหญ่กว่าถังน้ำ, ภายหลังกินผลไม้สีขาว, ร่างกายกลับเป็นมนุษย์ตามเดิม. พระเจ้าแผ่นดินมีความยินดี, ยอมจัดทหาร ๓๐๐ คน มอบให้ไต้สือ. เมื่อไต้สือเทผลไม้เหลืองจากน้ำเต้าแดงแจกให้ทหารกิน รูปร่างกลายเป็นยักษ์ใหญ่ทุกคน. ไต้สือ สั่งให้ทหารถอนต้นไม้เย็นอาวุธไปรบ. พวกฮวนเห็นก็พ่ายแพ้หนีไปหมด. เมื่อชะนะศึกแล้วกลับเข้าเมือง, ไต้สือ เทผลไม้ขาวให้ทหารกิน ก็กลับเป็นมนุษย์ตามเดิมทุกคน. แต่ส่วน ไต้สือนั้น ผลไม้ขาวหมด กลับร่างเป็นมนุษย์ไม่ได้ ต้องคงเป็นยักษ์สืบไป กินอาหารมากเท่าไร ๆ ก็ไม่อิ่ม: พบคนกินคน, พบผีกินผี. เง็กเซียงฮ่องเต้ได้ทรายเรื่องนี้ มีเทวบัญชาให้ไท้แป๊ะกิมแซ มาห้ามไต้สือ มิให้ประพฤติเช่นนั้นอีกต่อไป และตั้งตำแหน่งให้เป็นไต้ซือเอี๋ย อยู่ใต้อำนาจพระกวนอิมเนี้ย.

พิจารณา ตามเรื่องที่เล่ามา เห็นว่าจะเป็นนิยาย ในลัทธิเต๋าที่แต่งขึ้น ประกอบให้สมเรื่องในภายหลัง. อันที่จริงไต้ซือเอี๋ย คงเป็นกวนอิมเนี้ยแบ่งภาคลงมาเกิดเพื่อบำราบพวกผีต่าง ๆ. เพราะตามมติมหายานมีอยู่ว่า ถ้าเป็นภาคของพระพุทธเจ้าหรือเทพองค์ใด ก็มีรูปขององค์นั้นไว้ที่เศียร, และที่แบ่งภาคลงเป็นยักษ์มีหน้าตาดุร้ายน่ากลัว ก็เพื่อให้พวกผีหวาดสะดุ้งมีความครั่นคร้าม (ลัทธิของเพื่อน ภาคสาม ตอนสอง หน้า ๑๐๑ หรือไทยเขษม พ.ศ. ๒๔๗๑ หน้า ๕๖๙).

ไต้ซีจู มหาสถามะปราปต์

พระโพธิสัตว์องค์ที่สอง ไต้ซีจูพู่สะ คือ พระมหาสถามะปราปต์ หรือเรียกสั้นว่า มหาสถามะ, เป็นโพธิสัตว์ที่นิกายเซงโท้นับถือบูชา ตั้งรูปเรียงไว้กับพระกวนอิม มีพระอมิตาภะพุทธ์อยู่กลาง, และยกว่าเป็นพุทธโอรสองค์ที่สองของพระอมิตาภะพุทธ์ หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นผู้ช่วยพระอมิตาภะ สำหรับบรรเทาทุกข์สรรพสัตว์, เพราะพระอมิตาภะเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว จะมาเกี่ยวข้องกับชั้นสัตวโลกโดยตรงไม่ได้นัก ต้องใช้โพธิสัตว์ออกหน้าเป็นผู้ช่วย. นายเอินเนส เจ อิเตล (Earnest J. Eitel's Handbook of Chinese Buddhism) กล่าวว่า พระโพธิสัตว์องค์นี้สันนิษฐานกันว่าเป็นพระโมคคัลลานอัครสาวกซ้ายพระพุทธเจ้านั่นเอง. ในเรื่องของจีนว่าไต้ซีจู มีฤทธิมาก ปราติหารย์พานายช่างศิลป์ขึ้นไปถึงสวรรค์ชั้นดุสิต เพื่อได้เห็นองค์พระพุทธเจ้า แล้วจะได้สร้างพระพุทธรูปได้ถูกตามพุทธลักษณะ, และยังได้ลงไปช่วยมารดาที่ตายไปเป็นเปรตปรทัตตูปชีวิให้พ้นจากยีตติวิสัย (ดูเป็นเรื่องเดียวกับพระโมคคัลลานไปช่วยมารดาในนรก ซึ่งเล่าไว้ในลัทธิของเพื่อนภาคสี่ตอนหนึ่ง หน้า ๑๐๘ และ ๑๒๗ หรือไทยเขษม พ.ศ. ๒๔๗๑ หน้า ๑๓๒๘ และ ๑๓๓๕).

ประสูติกาลแห่งไต้ซีจู วัน ๑๓ ค่ำ เดือนที่เจ็ด.

มิเตกฮุด พระศรีอารย

และพุทธศาสนายุกาล ๕๐๐๐ ปี

พระโพธิสัตว์องค์ที่สาม มิเตกฮุด หรือมิล่อฮุด (ไม่ใช้คำว่าพู่สะ—โพธิสัตว์—เหมือนองค์อื่น) คือ พระศรีอารยไมเตรย. พวกเราคงเคยเห็นรูปพระทำด้วยกะเบื้องเคลือบ หรือยางที่เป็นลายครามสีต่าง ๆ ทำเข้ามาขาย เป็นรูปพระอ้วนท้องพลุ้ยนั่งหัวเราะ (ฝรั่งเรียกว่า The Laughing Buddha พระหัวเราะ.) มีรูปตั้งแต่ขนาดใหญ่จนเล็กเป็นตุ๊กตา, รูปพระท้องพลุ้ยนี้ คือ มิเตกฮุด. แต่เราเรียกกันว่าพระสังกัจจายน์. ที่เรียกอย่างนี้เพราะรูปไปตรงลักษณะกันเข้า. และฝ่ายจีนก็คงเรียกพระสังกัจจายน์ของเราว่า มิเตกฮุด. ที่วัดมังกรกมลาวาส (แผนที่เลข ๒) เอารูปพระสังกัจจายน์ไปตั้งรวมกันไว้กับมิเตกฮุด ด้วยความประสงค์อย่างไรก็ตาม, จีนเข้าใจว่ามิเตกฮุดทั้งสององค์แล้ว, ฝ่ายเราก็เข้าใจไปว่าพระสังกัจจายน์ทั้งคู่, เป็นความเข้าใจผิดอย่างสนิททั้งสองฝ่าย.

พระศรีอารยนี้ ในคัมภีร์มิลอแอ้แซเกง กล่าวว่า พระศากยมุนิพุทธ์มีพระบรรหาร ให้

มิเตกฮุด

เตียงเชียง วิรูฬหก

โตบุ๋น เวสสวัณ

อวตารมาสืบต่อพระศาสนาของพระองค์เมื่อล่วงห้าพันปีไปแล้ว, เพื่อช่วยมนุษยชาติให้พ้นจากอกุศลกรรมที่ได้ ทำไว้จนถึงที่สุด จะต้องล่มจมไป. รูปลักษณะของพระศรีอารยนั้นมีว่า เมื่อเทพดา และ เซียน ชุมนุม สโมสร กันเลี้ยงกัน, เซียนองค์หนึ่งได้พรรณนาว่า พระศรีอารยนี้ประทับอยู่เบื้องขวาพระศากยมุนีพุทธ์ในสวรรค์ชั้นดุสิต, รูปของเธออาจรู้จักได้ง่าย เพราะมีหน้ายิ้มเย็นสุขอยู่เสมอ[๑] เกศาห้อยลงมาสละสลวย ใบหูยาว, นอกจากลักษณะพิเศษเหล่านี้ ยังมีรูปอ้วนท้วน แก้มเย็นพวง ปากกว้าง อุระและอุทรตอนบนเบิดให้เห็น, เพราะฉะนั้น จึงนับว่าแปลกกว่าบรรดาพระพุทธเจ้าทั้งหลาย, หัตถ์ขวาทรงย่ามกายสิทธิ์ เรียกว่า เคียนคุนแพ บรรจุลมกรด อันเย็นพืชหรือสาระของโลกที่ล่วงมาแล้ว. ท่านผู้นี้เย็นโอรสของท้าวจักรวรรดิราช.

รูปพระศรีอารยที่จีนทำ ก็มีลักษณะดังที่ว่าไปเห็นมานี้ แต่หัตถ์ขวาทรงประคำ. ลูกประคำเม็ดหนึ่ง แสดงระยะกาลพันปีที่พระศรีอารยได้บำเพ็ญบารมีแต่ปางก่อนมาแล้ว. หัตถ์ซ้ายถืออย่ามกายสิทธิ์รวบปากย่ามไว้. ย่ามใบนี้ อิงไปท่องจำ ลูกศิษย์เคยลักเอาไปทำเหตุยุ่งในเรื่องไซอิ๋ว.

รูปพระศรีอารย ประดิษฐานไว้ในวิหารตอนกลาง ซึ่งสองข้างซ้ายขวามีรูปท้าวจตุโลกบาล. ที่เอาไว้ในวิหารแรก คงมีความหมายว่า พระศรีอารย ย่อมเย็นไปในกาลข้างหน้าเสมอ. (ดูได้ที่วัดมังกรกมลาวาส หรือในแผนที่เลข ๒)

บุ้นซู้พู่สะ มัญชุศรี โพธิสัตว์

พระโพธิสัตว์องค์ที่สี่ บุ้นซู้พู่สะ คือ พระมัญชุศรีหรือ มัญชุโฆษ เป็นพระโพธิสัตว์ประจำปัญญา. ตามเรื่องว่ามีกำเหนิดจากรัศมีนลาฏพระศากยมุนีพุทธ์. เพราะฉะนั้น พระมัญชุศรีจึงเป็นผู้บริศุทธิ์มาแต่กำเหนิด เพราะไม่มีบิดา มารดาไม่เคยแปดเปื้อน ด้วยครรภมนทินเหมือนสามัญญชน. เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานล่วงแล้วได้สองร้อยห้าสิบปี, พระมัญชุศรีไปประกาศพระศาสนาที่แคว้นเนปาล และกำจัดสัตว์ร้ายในสระณแคว้นนั้น

---

๑ จะเป็นเพราะลักษณะมงคลนี้กระมัง ในเวลาขึ้นบ้านใหม่หรือเปิดห้างร้านใหม่ จีนมักเอารูปพระศรีอารยไปให้กันเป็นของขวัญ?

เสียหมดสิ้น. หน้าที่พระมัญชุศรี คือ กำจัดอวิชชาความโง่เขลา, เป็นประธานในพระธรรม, และช่วยเหลือผู้ประกาศศาสนาให้แพร่หลายไปในโลกให้เกิด จิตต์ศรัทธา กล้าแข็ง. พระธรรมใดมีข้อความลึกซึ้ง ยากที่จะเข้าใจให้แจ่มแจ้งได้, พระมัญชุศรีก็ใช้พระแสงขรรค์ คือ ปัญญาอันคมกริบ ตัดปม คือ ความมืดมัวมิตกังขานั้นออกเสีย ให้ข้อธรรมอันลึกซึ้งเปิดเผยแจ่มชัดแก่โลกทั้งปวง.

นามที่นิยมใช้เรียกพระมัญชุศรี คือ ไต้ตี่ (มหามติ—มีปัญญาใหญ่), ไทจือ (ราชกุมาร) และเชยบ๋ากู๋ (ธรรมราชผู้มีแขนหนึ่งพัน[๗๗]). รูปพระมัญชุศรีมักทำอย่างนั่งเหนือดอกบัวทรงมาลาโพธิสัตว์ (รูปใบไม้เรียงกันห้าใบ[๑]), หัตถ์ขวาทรงสมุดคัมภีร์ปรัชญาปารมิตา หรือดอกนิลอุบล (บัวขาบ) บางทีมีดวงจินดามณี, พาหนะสิงห์โต ซึ่งเคยหนีไปเป็นบีศาจดักขับพระถังซัมจั๋ง ในเรื่องไซอิ๋ว.

ประสูติกาลแห่งพระมัญชุศรี คือ วัน ๔ ค่ำ เดือนที่ส.

โพเฮียน พู่สะ สมันตภัทร โพธิสัตว์.

พระโพธิสัตว์องค์ที่ห้า ชื่อ โพเฮียน พู่สะ คือ พระสมันตภัทร, ทรงช้างเผือกพาหนะ (ช้างตัวนี้ก็เคยไปเป็นบีศาจทำเรื่องยุ่งในไซอิ๋วเหมือนกัน), มีรูปลักษณะคล้ายคลึงกับพระมัญชุศรี. พระสมันตภัทรนี้ ว่ามีกำเนิดจากพระไวโรจนพุทธ์ เป็นพระโพธิสัตว์องค์ที่เจ็ดในหมู่ฌานิโพธิสัตว์ทั้งแปดของมหายาน ในลำดับก่อนพระมัญชุศรีซึ่งเป็นองค์ที่แปด. ในพุทธตันตระนิกายนับถือพระสมันตภัทรเป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในชุดพระพุทธเจ้าทั้งสี่ของนิกายนั้น และอ้างว่าเป็นผู้ตั้งลัทธินิกายโยคาจาร.

ประสูติกาลแห่งพระสมันตภัทร ตกวัน ๒๑ ค่ำ เดือนที่สอง.

ตี้จังอ๊วง[๒] พู่สะ กษิติครรภ โพธิสัตว์.

พระโพธิสัตว์ที่จีนนับถือมากอีกองค์หนึ่ง คือ ตี้จังอ๊วง พู่สะ ได้แก่พระกษิติครรภ ซึ่งได้เล่าเรื่องไว้ในลัทธิของเพ่อนภาคสุตอนที่หนึ่ง โดยพิสดารแล้ว หรือไทยเขษม พ.ศ. ๒๔๗๑ หน้า ๑๓๑๗. บางทีเขานับตี้จังอ๊วงนี้เป็นโพธิสัตว์องค์ที่ห้าโดยชักเอาพระมิเตกฮุดออกเสียเพราะเห็นว่าพระมิเตกฮุดมิหน้าที่เป็นธรรมบาลอยู่.

---

๑ เครื่องหมายปัญญาบารมีแห่งพระพุทธเจ้าห้าพระองค์

๒ อ๊วง หรือ อ๋อง คำเดียวกัน, สุดแต่จะออกสำเนียงในจีนภาษาไหน

ซิกิมกัง วชิรปาณี โพธิสัตว์.

ในไซอิ๋ว กล่าวถึงเทวดาองค์หนึ่งชื่อซิกิมกัง. เทพองค์นี้คือวชิรปาณีโพธิสัตว์ ซึ่งเป็นฌานิโพธิสัตว์องค์ที่สองของมหายาน ประจำฤทธิ์เดช มีหน้าที่ปราบยักษ์มาร, เพราะฉะนั้น รูปที่สร้างจึงเป็นในทำนองดุร้ายน่ากลัว มีต่าง ๆ กัน. กล่าวว่าคราวพระศากยมุนีพุทธ์เสด็จออกมหาภิเนษกรมณ์ และคราวเสด็จเข้าปรินิพพาน โพธิสัตว์องค์นี้ได้มาช่วยเหลือ. ถ้าจะให้เดา พระวชิรปาณีเค้าเดิมน่าจะเป็นพระอินทร์เสียแหละมาก เพราะชื่อและอาวุธที่ถือก็เหมือนกัน.

จุนทีโพธิสัตว์

ประเทศถิเบต นับถือโพธิสัตว์ผู้หญิงองค์หนึ่ง ชื่อ มริจิ หรือ อุษาเทวี, ตกไปถึงจีน เรียกเพี้ยนเป็น จุนที, มีรูปอยู่ในวัดมังกรกมลาวาส ตอนห้องระเบียงที่สุดทางขวามือเข้าไป (แผนที่เลข ๖) เป็นรูปหญิงหลายมือ, ซึ่งถ้าดูเผิน ๆ ก็เข้าใจว่าเป็นกวนอิมโพธิสัตว์ปางหนึ่ง, แต่ที่จริง รูปนั้นคือจุนที มีแปดมือบางทีก็มากกว่านี้, มือคู่แรกข้างขวาชูวงกลมแดง กลางใจมีอักษรว่าอาทิตย์, มือซ้ายถือวงกลมเหลือง มีอักษรว่าจันทร์. ถ้าเป็นของถิเบต มีรูปหัวสุกรอยู่ที่หลังหู ดั่งแจ้งอยู่ในลัทธิของเพื่อนภาคสาม ตอนที่หนึ่ง หน้า ๑๑๙ แล้ว. ต่อมาลัทธิเต๋ารวมเอาจุนทีนี้ไปไว้และเรียกว่าเทียนเฮา (เทวีสวรรค์), หรือเต๋าบ่อ (มารดาดาวใต้), สามีนางคือเต๋าฮูเทียนจุง, มีโอรสรวมด้วยกันเก้าตน คือดาวใต้เก้าดวง มีรูปตามโรงกินแจ หรือที่ศาลากินแจเชงฮกถ่ง (แผนที่เลข ๑) ในวัดมังกรกมลาวาส ทางขวามือแรกเข้าไป ก่อนถึงวิหารแรกของวัด เป็นรูปวางเรียงกันเก้ารูป. และมีความอธิบายในหมวดต่อไป อันว่าด้วยข้าวประจำปีนักษัตร

เพียงมีเรื่องราวผิดจากของอินเดียถึงบ่านี้นิดหน่อย, แต่ยังไม่เท่าที่มีอยู่ในห้องสินที่จัดให้จุนทีเป็นผู้ชายมีฤทธิ์เดชมาก, ตรงข้ามจากพระกวนอิมซึ่งเดิมเป็นชายภายหลังเป็นหญิง. เรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้ ไม่สู้เหมือนกับห้องสินฉบับไทย จึงได้นำมาเผื่อให้เห็นแปลก ๆ ในที่นี้ด้วย.

(เทียบห้องสินเล่ม ๒ หน้า ๑๒๘ ฉบับโรงพิมพ์พาณิชศุภผล)

เมื่อกองทัพเกียงจุ๋แหยยกเข้าตีด่านเขากิมโกยเนี้ย, ขงสวนผ่ายข้าศึกเป็นผู้ป้องกันด้านทาน, กองทัพเกียงจุ๋แหยตีไม่แตก เพราะ

ขงสวน มิฤทธิ์มาก. ขณะเกียงจูแหย ปรึกษา แม่ทัพนายกองว่า จะทำประการไร จึงจะ ติแตก, ก็พอดี จุนที (ในห้องสินเรียกว่า จุนเถโตหยิน) มาปรากฏกายอยู่ ณ ท่ามกลางกองทัพ. เกียงจูแหย กับ ยันเต๋ง ออกไปต้อนรับ. จุนที ผู้นี้มาจากไซที (สุขาวดี) ต้องการจะเอาตัว ขงสวน ไป, เพราะเป็นผู้มีวิชชาความรู้มาก มีบุญย์กุศลที่สร้างสะสมไว้เต็มเปี่ยม สมควรจะสำเร็จไปสู่ ไซที ได้. แต่ว่า ขงสวน ไปรบเข้าข้างราชวงศ์เสียง จึงยิ่งเป็นการสมควรที่จะพาตัวไปเสียในบัดนี้ ทั้งสงครามก็จะสงบลงเอง, และ ขงสวน ก็จะได้รับ ผล ตอบแทน ตาม บุญย์กุศลที่บำเพ็ญไว้.

จุนที ออก ไปพบกับ ขงสวน ชักชวนให้ไป ไซที. ขงสวน ไม่ยอมไป. ทั้งสองก็รบกันตัวต่อตัว. จุนทีเหาะขึ้นไปแผลงฤทธิ์มีมือสิบแปดข้าง หัวยี่สิบ. มือถือของวิเศษต่าง ๆ ที่สำคัญ มี ประคำหินวิเศษ, ผ้าคลุมร่ม, พวงมาลัย, ไส้ปลา, ไม้เท้ากายสิทธิ์, ถังหินวิเศษ, กะดิ่งทอง, ขวดทอง, ธนูทอง, ตรีเงิน, ธง, ขวาน, กิ่งอโศก. แล้วเอาเส้นไหมคล้องคอ ขงสวน เอาไม้เท้ากายสิทธิ์ตีถูกตัว, ประกาศิตให้คืนร่างเป็นชาติเดิม. ขงสวน ก็กลับร่างเป็นนกยูงแดง มีตาข้างเดียว. จุนที ขึ้นขี่นกยูงลอยขึ้นไปสู่ ไซที ปรากฏเมฆเป็นสายทองตามไปในอากาศตลอดทาง.

เมื่อ ขงสวน ถูก จุนที พาตัว ไปแล้ว, ด่านเขากิมโกยเนีย ก็แตก. กองทัพ เกียงจูแหย เลยยกเข้าประชิดด่านไก๊ ไข่ก๊วน. ด่านนี้มีพวกเซียนและเต้าหยินคอยต่อสู้เป็นอันมาก, ที่เป็นหัวหน้า คือ ท่งเทียนก๊าจู มี วิชชา ความรู้สามารถ.

ฝ่ายเหลาจื๊อ (ท้ายเสียงเล่ากุน), ง่วนสีเทียนจุน และ จิอินเต้าหยิน ก็ลงมาจากสวรรค์เข้าช่วย เกียงจูแหย หักด่านไก๊ ไข่ก๊วน. ด่านนี้มีประตูเข้าสี่ทาง แต่ผู้สามารถจะเข้าไปตีได้นั้นลงมาเพียงสามองค์, จึงตกลงอัญเชิญจุนที มาด้วยเพื่อให้ครบประตูสี่.

จุนที รับหน้าที่เข้าตีทางประตูเจ๊าซัน ซึ่งพวกเซียนมาตายเสียที่นี่เป็นอันมาก. ประตูนี้ท่งเทียนก๊าจู เป็นผู้กำกับ. ผู้ใดกล้ายกเข้าตีทางประตูนี้ ต้องถึงตายนับไม่ถ้วน, เพราะเมื่อข้ามพ้นธรณีประตูเข้าไปแล้ว กิมเสียงฟ้าร้อง สายฟ้าผ่าฟาดผู้ล่วงล้ำเข้าไปตายทันที. จุนที มิได้ มีความกลัว ยกทัพเข้าไปในประตู. ขณะนั้น กิมเสียงฟ้าลั่นเปรี้ยง มีสายฟ้าแล่นมาจะผ่าศีรษะ. จุนที ยกกิ่งอโศกขึ้นป้อง. ก็เกิดเป็นดอกบัวทองนับพันขึ้นรับไว้

ดังโล่ห์ มิให้สายพ่าฟาดได้. ส่วนทางประตู ด้านอื่น ๆ ผู้วิเศษก็ตีแตกเข้าไปได้เหมือนกัน. ท่งเทียนก้าจู๋ขึกระบือ มิศิษย์และบริวารตาม, ยกกะบวนพันจีนเต้าหยิน. ท่านเต้าหยิน เอาแส้รัย เกิดเป็นดอกบัวห้าสีกันกระบี่ไว้. ขณะนี้ เหลาจื๊อก็คุมทัพตีเข้าไปทางด้านหลัง. ส่วนง่วนสีเทียนจุ๊น เอายู่อี่ (จินตามณี) ป้องกันไว้. ในที่สุด จุนที เรียกนกยูงให้มาช่วย. นกยูงกลายร่างเป็นมนุษย์ มีสิบหัว สิบแปดมือ ตรงเข้าปล้ำกอดท่งเทียนก้าจู๋ไว้. เหลาจื๊อก็ติท่งเทียนก้าจู๋ จนมิประกายไฟออกจากกะบอกตา ปาก และจมูก. ส่วนจุนที เอาไม้กายสิทธิ์ตกจากกระบือ. ท่งเทียนก้าจู๋ ตกใจหายตัวเป็นธุลิปลิวไป. ง่วนสีเทียนจุ๊นขอบใจจุนทีที่มาช่วยตีด่านได้, แล้วพวกเซียนต่างกลับไป ไซที.

ฝ่าย ท่งเทียนก้าจู๋ แค้นใจที่พ่ายแพ้ ไปเชิญดาวยี่สิบแปดมาช่วย ยกเข้าตีกองทัพพระเจ้าบู๋อ๋อง. คราวนี้ จุนที มาช่วยอีก รบกันใหญ่จนศัตรูพ่ายแพ้. ขณะนั้นโอฮุ้น พวกท่งเทียนก้าจู๋ เข้ารบกับจุนที ตัวต่อตัว, ได้ที เอากระบี่แทง. แต่จุนที อ้าปาก, เกิดเป็นดอกบัวสีน้ำเงินรับคมกระบี่ไว้. ครั้งที่สอง จุนที เอานิ้วกลางชี้ เกิดเป็นดอกบัวขาวชี้นรับไว้, แล้วจึงสั่งโอฮุ้น ให้วางอาวุธยอมแพ้เสีย, มิฉะนั้น จะลงโทษให้กลับร่างเป็นชาติเดิม. โอฮุ้นกลับโกรธ เอากระบี่วิเศษแทงไป. จุนที ทำให้เกิดดอกบัวขึ้นรับ แล้วเอาแส้ปัดไป. กระบี่โอฮุ้นหักสะบั้นเหลือแต่ด้าม.

โอฮุ้นโกรธมาก คว้ากะบองได้จะตี. จุนที บอกจุ๊ยฮ้วยท่งยี ผู้เป็นศิษย์ ให้ยื่นต้นไผ่กายสิทธิ์ออกไปอย่างตกปลา. โอฮุ้นก็กลับร่างเป็นเต่าติดปลายไม้ไผ่ห้อยมา. จุ๊ยฮ้วยท่งยี กขี่นขี่เต่าเหาะไป ไซที.

ส่วนท่งเทียนก้าจู๋ ยังไม่แพ้. จุนที ต้องแผลงฤทธิ์มากเศียรมากมือใช้อาวุธทุกอย่าง, ขับเคี่ยวรบเป็นเวลาช้านาน, แล้วเอากิ่งอโศกฟาดถูกดาพ ท่งเทียนก้าจู๋ ขาดเป็นชิ้น ๆ. ท่งเทียนก้าจู๋ หมดอาวุธ ก็หายตัวเป็นธุลิปลิวไป. จุนที เห็นว่าท่งเทียนก้าจู๋ยอมแพ้หนีไปแล้วก็ไม่ไล่ติดตามไปอีก.

ศิษย์ ท่งเทียนก้าจู๋ ผู้หนึ่งชื่อปู่เซียน เห็นอาจารย์พ่ายแพ้ถึงสองครั้ง ก็สิ้นทิฐิมานะ, ยอมสมัครไปอยู่กับ จุนที และตามไปไซทีภายหลังได้ตรัสเป็น พระพุทธเจ้า มีนามว่าไวโรจน.

(ในไซอิ๋ว เรียก จุนที โพธิสัตว์เป็นผู้ชายเหมือนกัน)

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ประสูติกาลแห่งจุนทิ วัน ๑๖ ค่ำ เดือน ๗ การพันทุกข์ (ธรรมกถึก) ที่สาม. ผู้เป็นใหญ่ในอรรถาธิบาย

พระอรหันต์.

คำ อรหันต์ สำเนียงจีนว่า ออล่อหั่น หรือย่อลงอีกว่า ล่อหั่น. จีนจัดชั้นพระอรหันต์ไว้มากมายนัก เพราะนอกจากพระขีณาสวะสาวกแล้ว ยังผนวกพระภิกษุในรุ่นหลังที่เป็นชาติต่าง ๆ และชาติจีนเข้าด้วย.

พระอรหันต์ชั้นที่หนึ่ง ได้แก่พระเอตทัคคะมหาสาวกสิบองค์ (จับไต้ตี่จือ) คือ—

๑ เซียหลีฮุด (ศาริบุตร) สาวกผู้มีปัญญา

๒ มักเกี้ยนเหลียน (โมคคัลลาน) สาวกผู้มีฤทธิ์

๓ โมโหเกียเอี๊ยย (มหากัศยป) สาวกผู้เป็นประธานสงฆ์

๔ โอน่าลุด (อนุรุทธ์) สาวกผู้มีทิพยจักษุ

๕ ซู่พูติ (สุภูติ) สาวกผู้แตกฉานลัทธิมหาศูนยตา (มีอธิบายในลัทธิของเพื่อนภาคสามตอนหนึ่ง), และองค์นี้เอง ที่ในไซอิ๋วเรียกว่า (สุ)โผเถโจซือ เป็นอาจารย์ซิเทียนไต้เซีย คือเห้งเจีย

๖ ปูเล่านา (ปูรณ) ผู้ประกาศลัทธิ

๗ เกียกเมียงเอี๊ยง (กัจจายน) ผู้เป็นใหญ่ในอรรถาธิบาย

๘ อิวพัวโล้ (อุปาลี) ผู้ทรงวินัย

๙ ล่อเฮาลี้ (ราหุล) ผู้ใคร่ศึกษาหารหัสยธรรม

๑๐ โอนั้น (อานนท์) ผู้ถาม (พหูสูต)

นอกจากพระมหาสาวกสิบองค์นี้, ยังมีพระอรหันต์อีกสิบองค์ ซึ่งยังไม่บรรลุโพธิอันบริบูรณ์ (เห็นจะหมายความว่ามิใช่เป็นเอตทัคคะ) เรียกว่า อ้วงกัก ไม่สู้มีเรื่องราวหรือรูปปฏิมาในวัดสามัญนัก.

พระมหากัศยปและพระอานนท์ เป็นมหาสาวกที่มีรูปอยู่ข้างพระพุทธปฏิมาเสมอ, อย่างพระโมคคัลลานและพระศาริบุตรของเรา. พระมหากัศยปเป็นรูปพระเถรแก่อยู่ซ้าย, พระอานนท์เป็นภิกษุหนุ่มอยู่ขวา. ที่มีตำแหน่งประจำองค์ เพราะนับถือว่าเป็นประธานสงฆ์และเป็นพหูสูต ทรงธรรมสามารถประกาศพระศาสนาแทนพระองค์ได้. พระอานนท์นั้น มีนามพิเศษอีกว่า เค้งฮี้ เป็นนามแปลเสียแล้วว่าเป็นที่ยินดีทั่วหน้า เพราะพระอานนท์ประสูติในวันพระพุทธเจ้าตรัสรู้ (!). ส่วนพระมหากัศยปมีนามพิเศษว่า อิมกวง เพราะมีแสง

สว่างออกจากกายของท่าน, แสงสว่างนี้เกี่ยวกับปัญญาความรู้แจ้งอันบริบูรณ เพราะเป็นผู้เก่าแก่รู้ราตรีนาน ซึ่งท่านได้เกียรติยศตำแหน่งเอตทัคคะครั้งเมื่อพระพุทธเจ้าประกาศแก่ชุมนุมเทพประจำเขาเล่งซัว.

ยังมีพระอรหันต์อีกชุดหนึ่ง เรียกว่า ขัโย่ยล่อหั่น แปลว่า พระอรหันต์สิบแปดองค์. พระอรหันต์ชุดนี้คงมีผู้เคยเห็นกันมาก เพราะในวัดจีนมักมีปฏิมาไว้ให้ประชาชนบูชาเสียงทายชาตาราศี (แผนที่เลข ๓).. มีเรื่องราวมากอยู่ ควรบรรยายไว้เป็นตอนหนึ่งต่างหาก.

อนึ่ง ถ้าวัดขนาดใหญ่ ก็มีวิหารสร้างไว้เป็นพิเศษอีกหลังหนึ่ง สำหรับเป็นที่ประดิษฐานพระอรหันต์ห้าร้อยองค์ ที่เรียกว่า โง่แป๊ะล่อหั่น วิหารชะนิดนี้ในวัดสามัญไม่ค่อยมี เพราะต้องกินเนื้อที่สร้างมาก. ในประเทศจีนถ้าวัดใดมีวิหารพระอรหันต์ห้าร้อย, ก็ออกจะเป็นวัดมีหน้ามีตาคึกคักมาก, เพราะประชาชนนิยมไปบูชา หรือมิฉะนั้นก็ไปเที่ยวชมด้วยในนั้นเท่ากับเป็นสถานพิพิธภัณฑ์ไว้รูป, ทั้งรูปพระอรหันต์ห้าร้อยก็มีขนาดใหญ่ปิดทองหรือประดับด้วยของมีค่า. ดังนี้ จะเห็นได้ว่าถ้าไม่ใช่พวกมหาศาลมีศรัทธาเลื่อมใสกล้าแข็งสร้างขึ้นไว้ ก็เห็นจะมิได้ยาก. กล่าวตามลัทธิศาสนาพระอรหันต์ห้าร้อยนี้มีหน้าที่ในพิธีน้อย นอกจากบางคราวเช่นวันเกิดของท่านเอง จึงจะมีพิธีบูชากันสักคราวหนึ่งเป็นงานใหญ่. ในสยามที่ได้เคยเห็น ก็ในเวลาทำพิธีกงเต๊ก, ใช้ฉากรูปพระอรหันต์ห้าร้อยตั้งในพิธีมณฑลแทนรูปพระมหากัศยปและพระอานนท์ในบางคราว. รูปพระอรหันต์ห้าร้อยมีลักษณะหน้าตาต่าง ๆ กัน บางรูปสง่าผ่าเผยน่านับถือ บางรูปก็ขี้รวขี้เหร่น่าเกลียด บ้างก็เหี้ยมโหดดุร้ายน่ากลัว.

ในมหายาน นับถือคณาจารย์ผู้ให้กำเนิดลัทธิและผู้เอาภารธุระสืบต่อกันมาเป็นลำดับ. คณาจารย์เหล่านี้มีอัศวโฆษะและนาคารชุนเป็นต้น ติดต่อกันจนถึงโพธิธรรม นับเป็นองค์ที่ยี่สิบแปดที่ไปประกาศลัทธิศาสนาในประเทศจีน. แล้วจึงถึงคณาจารย์ที่เป็นจีนต่อจากโพธิธรรมลงมาอีกหกองค์. คณาจารย์จีนที่กล่าวนี้เรียกว่าโจซือ บางทีเอาเข้ารวมไว้ในพระอรหันต์ห้าร้อย. นอกจากนี้ยังมีพระเจ้าแผ่นดิน ขุนนาง หรือใครต่อใครที่นับถือว่าเป็นอุปถัมภกสำคัญในศาสนา ก็เอามาสมทบไว้ด้วย. พระอรหันต์เหล่านี้จึงเป็นที่รวมใหญ่บางทีจะแยกเรื่องราวฉะเพาะองค์ไม่สำเร็จ จึงรวมเรียกเสียว่าพระอรหันต์ห้าร้อย.

หนังสือพิมพ์ รัชกาลที่ ๖ ไทยเขษม

บางแห่ง คณาจารย์จีน หรือโจซือทั้งหก ที่กล่าวข้างต้น เขาสร้างรูปไว้ในวิหารโดยฉะเพาะก็มี. เมื่อถึงวันเกิดของท่านเหล่านี้ก็มีพิธีบูชาเป็นพิเศษครึกครื้น. ในวัดมังกรกมลาวาส มีรูปโพธิธรรม (ตับโม้โจซือ) อยู่ในตู้ ตั้งมุมสุดซ้ายมือคนดู หลังพระประธานในวิหารกลาง (แผนที่เลข ๓). มีอีกองค์หนึ่งในวิหาร หลังวิหารพระประธาน, สอบถามหลวงจีนในวัด ได้ความเลา ๆ ว่าเป็นผู้ก่อกำเหนิดวัดนี้. ที่จริงก็คงเป็นโจซือองค์ใดองค์หนึ่ง แต่ยังสอบชื่อไม่ออก, เพราะตัวจีนที่เขียนไว้ เป็นไปในทางขนานเกียรติ-นามยกย่องเป็นพิเศษ หาใช่เป็นชื่อตัวของท่านโดยตรงไม่.

กาลัม

กาลัม คือเทพารักษ์ผู้มีหน้าที่เป็นธรรมบาล รักษาและป้องกันพระศาสนา ทำนองเดียวกับของฉิเยต. ตามปกติ มีอยู่ยี่สิบสี่ตน เรียกว่า ยี่จับซีจูเทียน (เทพสถิตทั่วยี่สิบสี่ตน), จัดเอาไว้ในวิหารพระประธานข้างละสิบสองรูป, หรือมิฉะนั้น ก็เอาไว้ในวิหารหนึ่งต่างหาก, มีรายชื่อดังนี้—

๑ เตียงเชียงเทียนอ๋อง (วิรูฬหก)
๒ เง่ยมล่อ เทียนจือ (ยมราช)
๓ กั๊มแจ เทียนซัน (จ้าวเตาไฟ)
๔ แซเกง จุนเทียน (จ้าวดวงดาว)
๕ ปู้ตี เซียนนึ้ง (นางพ้า)
๖ โม่เอี๊ยก เทียนซั้น (จ้าวครองผี)
๗ อ้วยโท้ จุนซั้น (เคยเรียกกันว่าท้าวมหาชมพู)
๘ ยิดเกง เทียนซั้น (จ้าวตะวัน)
๙ ไต้ปั่น ไช่ซั้น (จ้าวรักษาคลังเงิน)
๑๐ กงเต็ก จุนซั้น (จ้าวอวยยศ)
๑๑ ไต้หวน เทียนซั้น (พระพรหม)
๑๒ ทีก๊ก เทียนอ๋อง (ธตรฐ)
๑๓ กวางมัก เทียนอ๋อง (วิรูปักษ์)
๑๔ เล่งอ้วง จุยซั้น (จ้าวมังกร)
๑๕ โฮเกีย ล่ออ๋อง
๑๖ โอนต่นั้ม
๑๗ กุยจือ บ่อซั้น (จ้าวแม่ผี)
๑๘ มอลี บุ้นอ๋อง (จ้าวผีมาร)
๑๙ เกียมโล้ ตีซั้น (จ้าวครองผีนรก)
๒๐ ง้วยเกง จุนเทียน (จ้าวดวงเดือน)
๒๑ ซัวจี เทียนซั้น
๒๒ ยีกจิ จุนซั้น
๒๓ ตีเซก (ท้าวสักกะ)
๒๔ โต้บุ่น เทียนอ๋อง (เวสสวัณ)

ตามรายชื่อข้างบนนี้ มีทั้ง พระอินทร์ พระพรหม พระยม ท้าวจตุโลกบาล, ตลอดจน ข้าวผี ข้าวเตาไฟ รวมกันใหญ่, กับข้าวอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้บอกเป็นภาษาไทยไว้ในจำพวกยี่สิบสี่ ตนนั้น เพราะไม่ทราบว่าข้าวอะไร, และยังรวม ข้าวบุ่นเชียง (ประจำวรรณคดี เป็นดาวดวงหนึ่งในหมู่ดาวระเข้—ศาสนาของจู๊), และข้าวกวนอู, เข้าด้วย. เหลือเพื่อนรูปเหล่านี้ไปซ้ำกันเองในพวกอื่น, เช่นรูปจตุโลกบาลและอ้วยโท้ ซึ่งจัดให้มีอยู่แล้วในวิหารอื่นวัดเดียวกัน ก็มามีรวมในวิหารนี้อีก.

เง็กตี่ (เง็กเซียงฮ่องเต้), และ หวนอ๋อง (พระพรหม)

เง็กเซียงฮ่องเต้ ซึ่งตามที่เคยอ่านพบในเรื่องจีนเป็นมหาเทพปกครองสวรรค์, ส่วนพระพรหม ในลัทธิอินเดียก็เช่นเดียวกัน เป็นมเหสักขเทพครองพรหมโลก. แต่เมื่อไปผะสมอยู่ในลัทธิของจีน บางทีก็ปนกันยุ่ง. เช่นในวัดจีนบางแห่ง มีรูปพระไวโรจนพุทธ์ทรงมาลาโพธิสัตว์ (รูปใบไม้ห้าใบ) นั่งสมาธิอยู่เหนือดอกบัว, ข้างซ้าย มีรูปพระมหากัศยป, ข้างขวา มีรูปพระอานนท์. ในชั้นลด มีรูปข้าวเฮียงซัน อยู่ซ้าย ข้าวฮั่วซัน อยู่ขวา: ข้าวสองตนนี้ มีหน้าที่ปฏิบัติพระพุทธเจ้า. ต่ำลงมาอีกชั้นหนึ่ง มีรูปพระพรหมอยู่ซ้าย รูปเง็กตี่อยู่ขวา, หันหน้าเข้าหาพระพุทธรูป.

พระพรหม ของ อินเดีย เป็นเทพชั้นสูงมีเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาบ้าง. ฝ่ายจีนถือเพียงเป็นเสมอเทวดาสามัญตนหนึ่ง, มักทำเป็นรูปมีหนวดยาว แต่งกายอย่างในหลวงจีนสมัยโบราณ, หัตถ์ซ้ายถือที่ปักธูปบูชามีด้ามยาวเป็นรูปมังกรคายกะถางธูป แสดงว่าบูชาพระพุทธเจ้า. ส่วนเง็กตี่ก็มีรูปคล้ายพระพรหม แต่สวมหมวกยาวท้ายเชิด, หัตถ์ถือป้าย เครื่องหมาย ยศ ที่เรียกว่าไม้เชียวฮด อย่างงิ้วเล่นในตอน จะเข้าเฝ้า ต้องประคองไม้นี้เข้าไป.

ที่ขัดเง็กตี่ไว้เบื้องซ้าย แสดงว่าเป็นรองพระพรหม (จินยกซ้ายเป็นใหญ่). บางทีจะแปลง พระ อินทร์ ให้เป็น เง็กตี่ บ้าง กระมัง. ลักษณะของเง็กตี่ก็คล้ายพระอินทร์. เพราะพระอินทร์ แม้จะมีชื่อข้างจีนโดยฉะเพาะว่าตี้เซก (ท้าวสักกะ) ก็จริง, แต่บางทีก็มีอนุโลมเรียกว่าเง็กตี่ได้ด้วย. บางทีรูปเง็กตี่ทำเป็นผู้หญิง มีอธิบายว่าเมื่อชาติก่อนเกิดเป็นผู้หญิง ต่อมาจึงได้เกิดเป็นผู้ชาย, ทั้งเขียนชื่อรูปว่าตี้เซก เทียนกุง คือพระอินทร์

เสียด้วย, เรื่องสับสนกันดังนี้.

เฮียงซัน—ฮั่วซัน
ซีไต้ เทียนอ๋อง (หรือ ซีไต้ กิมกัง)
จาตุมหาราช.

ลัทธิปรากฏว่า พระพุทธเจ้าทรงมอบพระธรรมไว้แก่ท้าวมหาราชทั้งสี่. ตามคติจีน มิว่า นอกจากเป็นโลกบาลประจำสี่ทิศแล้ว ยังเป็นเจ้าเป็นใหญ่ประจำฤดูกาลด้วย. จาตุมหาราชแต่ละตน มีแม่ทัพสามสิบนาย และมีโอรสเก้าสิบตน.[1] สามสิบ ก็คือหนึ่งเดือน, เก้าสิบก็คือสามเดือน หรือฤดูหนึ่งนั่นเอง. และยังเป็นผู้พิทักษ์ประเทศชาติ ตลอดถึงบุคคลที่เป็นพุทธมามก. ถ้าประเทศชาติใดละเลยหรือหมิ่นแคลนพระธรรม, ก็จะเพิกถอน การพิทักษ์นั้นเสีย, แต่ถ้ามั่นอยู่ในพระธรรม ก็จะอำนวยสุขให้.

จาตุมหาราชมีบริวารสำหรับคอยตรวจตราดูแลทุกข์สุขของประชาโลก และจัดการปราบปรามสัตว์ยาปที่รุกรานพระศาสนา, แบ่งบันหน้าที่กันตามทิศ คือ—

(๑) โต้ปุ่น แปลว่า ผู้ได้ยินทั่วไป (เวสสวัณ) สถิตทิศอุดร มียักษ์เป็นบริวารประจำฤดูสารท (ใบไม้ร่วง) สีกายดำ ถือดวงแก้วและงู.

ของถิเบต หัตถ์ขวาถือธง ซ้ายถือพังพอนคายแก้ว กายสีทองคำ.

ของญี่ปุ่น เรียกว่า พิษมอน เป็นจ้าวประจำโชคลาภ เหยียบอยู่บนกายบีศาจสองตน หัตถ์ซ้ายถือแก้วมณี ขวาถือทวนหรือธง.

(๒) เตียงเชียง แปลว่า งอกงามความสง่า (วิรูฬหก) สถิตทิศทักษิณ มีกุมภัณฑ์เป็นบริวาร ประจำฤดูวสันต์ (ใบไม้ผลิ) สีกายแดง ถือร่ม ถ้ากางขึ้นเมื่อใด จะเกิดพายุฝ่าคะนอง มืดฟ้ามัวฝนไปทั่วสกลโลก. ของถิเบต ถือกระบี่ สวมหมวกวิเศษทำด้วยหนังหัวช้าง, มีสีกายเขียว. ญี่ปุ่นเรียกว่า โกโมก.

---

๑ ในอาฏานาฏิยสูตร ว่ามีเก้าสิบเอ็ดตน, มีชื่ออย่างเดียวกันหมดว่า อินท์.

(๓) ทิก๊ก แปลว่าผู้ทรงเมือง (ธตรฐ) สถิตทิศบูรพา มีคนธรรพ์และยีศาขเป็นบริวาร ประจำฤดูคิมหะ มีสีกายเขียว หัตถ์ซ้ายถือพิณ ขวาในท่าดีดสายให้เกิดเป็นเสียงกังวานหวาน.

ของถิเบต มีสีกายขาว.

ญี่ปุ่นเรียกว่า ชิโกกุ.

(๔) กวางมัก แปลว่ามีตากว้าง (วิรูป์กษ์ ตามพยัญชนะว่า ตาผิดรูป) สถิตทิศประจิม มีนาคเป็นบริวาร ประจำฤดูเหมันต มีสีกายขาว ถือกระบี่.

ของถิเบต หัตถ์ขวาถือเจดีย์ ซ้ายถืองูสีกายแดง.

ญี่ปุ่นเรียกว่า โซจุ.

จาตุมหาราชนี้ มักสร้างเป็นรูปขนาดโตใหญ่ หน้าตาน่ากลัว เรียงไว้ในวิหารต้นของวัดข้างละสองตน. ที่จริง น่าจะมีไว้สี่มุมของวัด จึงจะสมลักษณะที่เป็นโลกบาลประจำสี่ทิศ, แต่คงจะไม่เป็นความสะดวก จึงเอามารวมกันในวิหารแรกไม่ให้เปลืองที่. ส่วนสีกายและอาวุธอาจผิดแผกไปจากที่กล่าวไว้นี้ก็ได้. แม้ในวัดมังกรกมลาวาสเอง (แผนที่เลข ๒) ก็ยังมีผิดจากที่กล่าวแล้วบางอย่าง. อย่างไรก็ดีจะเห็นได้ว่า จาตุมหาราชเป็นของอินเดียซึ่งมีเรื่องราวทรายกันดีอยู่แล้ว, ครั้นไปตกอยู่กับจีน จะต้องมีเรื่องเพิ่มเติมวิจิตรพิสดารขึ้นอีก.

ในจีนกล่าวว่า จาตุมหาราชเมื่อชาติก่อนเป็นพี่น้องสี่คน รับอาสาพระเจ้าติวอ่องไปรบกับเกียงขูแหยจนตัวตาย. เกียงขูแหยให้ไปเกิดเป็นข้าวประจำทิศและฤดูทั้งสี่. ที่เคยกล่าวไว้ในคำนำลัทธิของเพื่อนภาคสี่ตอนที่หนึ่งหรือไทยเขยม พ.ศ. ๒๔๗๑ หน้า ๑๒๘๓ ว่าโตขุ่นองค์ที่หนึ่ง คือตัวหลิเง่ ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง.

ต้นเหตุที่ตกไปอยู่ในเรื่องห้องสิน ได้ความว่า ลัทธิเต๋าเห็นว่าฝ่ายพุทธ์มีจตุโลกบาลชอบกลดี, จึงจัดให้มีขึ้นในลัทธิเต๋าบ้าง โดยเอาจาตุมหาราชมาเปลี่ยนชื่อให้ใหม่ แล้วผูกเรื่องราวประกอบตามนิยม, แต่รูปลักษณะและอาวุธที่ถือ คงไว้ตามเดิมไม่สู้เปลี่ยนแปลงนัก เพื่อสมานสองลัทธิคือเต๋าและพุทธ์, เมื่อเลิกเป็นอริต่อกันแล้ว, ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน. ส่วนประชาชนที่นับถือก็ไม่รังเกียจเดียดฉันท์ เพราะเห็นเสียว่าจะมีชื่ออย่างไรก็ตาม ก็ได้ประโยชน์ในการบูชาอ้อนวอนเท่ากัน เป็นอันเลือกบูชาได้สบายใจ. และยิ่งได้ทรายเรื่องราวเป็นประวัติสนุกสนานชวนฟังด้วย ก็เป็นที่พอใจ; เพราะรู้เรื่องเข้าใจง่าย, ไม่เหมือนกับการฟังอรรถธรรมลึกซึ้ง ซึ่งเข้าใจ

แหวนหยกของมอลิซิงแตกละเอียด. เย็นอันว่าพี่น้องทั้งสี่ต้องพ่ายแพ้ด้วยเสียของวิเศษติด ๆ กันไป. ซ้ำร้ายองเทียนฮั่วที่ถูกอาวุธมอลิซิงก็มีเต้าเต๊กจินกนผ้วิเศษมาช่วยชุบให้พ้นขึ้น และได้อาวุธวิเศษอย่างใหม่เย็นมิดกายสิทธิ์ยาวเจ็ดนิ้วครึ่ง, อาจใช้ไปประหารข้าศึกทะลุถึงหัวใจ. มีดนี้มีแสงสว่างทำให้ตาฟางได้.

เมื่อ มอลิซิงไล่องเทียนฮั่วไป, องเทียนฮั่วชักมีดกายสิทธิ์แทงมอลิซิงถูกหัวใจ, มอลิซิงร้องดังลั่น แล้วล้มลงขาดใจตาย.

มอลิฮังเห็นพี่ชายตาย, มีความโกรธจะแก้แค้น. แต่ยังไม่ทันจะจับอาวุธ, ก็ถูกองเทียนฮั่วเอามีดกายสิทธิ์แทงตาย. ส่วนมอลิไฮก็ถูกมีดกายสิทธิ์ตายเช่นเดียวกัน, ยังเหลือแต่มอลิชิว ซึ่งเห็นเข้าที่คับขัน ก็เอามือล้วงเข้าไปในถุง จะเอาหวยฮู้เจี่ยวออกมากินข้าศึก. พอล้วงมือลงไป ถูกเอี่ยวเจี่ยนที่ปลอมอยู่ในนั้นกัดเอาขาด, ได้รับความเจ็บปวดรวดเร้าจนไม่สามารถจะระวังตัวได้, เย็นโอกาสให้องเทียนฮั่วใช้มีดกายสิทธิ์แทงทะลุหัวใจ, โลหิตไหลออกทั่วกายถึงแก่ความตาย.

ต่อมา เมื่อถึงคราวเกียงจูแหยรับเทวบัญชาว่าจะสถิตย์ขุน (แปลว่าผู้เย็นเอกอันมิเกียรติแห่งสวรรค์) ให้จัดทำพิธีห้องสิน คือหองวิญญาณผู้ตายในสงครามที่ล่วงมาให้เย็นข้าว, ก็ประกาศตั้งพี่น้องแซ่มอทั้งสี่, มีความว่า—

โดยทิพยบัญชา ขอหองท่านทั้งสี่มียศเย็นเทียนอ๋อง กับเย็นที่ปรึกษาในพระพุทธศาสนา เย็นผู้ปกครองสกลจักรวาล บริหารธาตุทั้งสี่คือดินน้ำไฟลม และปกป้กรักษามนุษยนิกรดูแลความสุขทุกข์ ให้ควบคุมลมจัดแบ่งฝนแจกจ่ายไปในมนุษยโลกให้ทั่วถึง.

เตียงเชียง เทียนอ๋อง แต่นี้ไปให้ท่านมีนามว่ามอลิซิง ใช้กระบี่กายสิทธิ์ปกครองลม.

กวางมัก เทียนอ๋อง แต่นี้ไปให้ท่านมีนามว่า มอลิไฮใช้พิณทำให้เกิดพายุ หรือทำให้สงบพายุ.

โต้ยุ่น เทียนอ๋อง แต่นี้ไปให้ท่านมีนามว่า มอลิฮัง ใช้ร่มกายสิทธิ์ทำให้เกิดฟ้าร้องและฝนตก.

ทิก๊ก เทียนอ๋อง แต่นี้ไปให้ท่านมีนามว่ามอลิชิว เย็นผู้แจกจ่ายฝนแก่มนุษย์ และปกครองมังกรทอง คือสัตว์หวยฮู้เจี่ยวไปเกิด.

ตามที่เล่ามานี้ สังเกตชื่อพี่น้องแซ่มอทั้งอาวุธที่ถือเทียบกับมหาราชทั้งสี่ในตอนต้นจะรู้สึกสัยไข้วกัน, สอบกับเรื่องห้องสิน ก็

ยาก จำยาก. เพราะฉะนั้นจึงเป็นความลำบาก: ถ้าจะไปถามว่ารูปปฏิมานี้คือใคร, สหายจีนที่ถูกสอบถามอาจขอกชื่อเป็นอย่างในห้องสินเสียโดยมาก ด้วยจำได้แม่นยำดี, หรือมิฉะนั้นก็ขอกชื่อ ตามที่แปล และ หมายความเอาใหม่ เช่น เวสสวัณ แปลเสียว่า โต้ขุน เป็นต้น ยางทีไม่ทราบว่าจะอธิบายให้เข้าใจได้สถานไร, ก็คิดหาทางแปลโดยอนุโลมอธิบายให้เข้าหากัน. เช่นที่วัดมังกรกมลาวาส ณวิหารที่มีรูปจาตุมหาราชนั้น มุมที่สุดต่อรูปจาตุมหาราชเข้าไป (แผนที่เลข๒) เพื่อนจีนบอกว่า ทางซ้ายมือคือข้าวพ่อเขาตก, ขวามือข้าวพ่อหลักเมือง. ครั้นสอบสวนให้ละเอียดเข้า จึงได้ความว่า ข้างซ้าย คือ ทู้ต์ หรือ พระภูมิเจ้าที่ ซึ่งมีอักษรเขียนไว้ข้างบนว่า ฮกเต้กเล่าเอี๊ยแป๊ะกง, ส่วนข้างขวา คือ เซียอิ๋งกง หรือข้าวประจำเมือง ซึ่งได้เคยอธิบายไว้แล้วในลัทธิของเพื่อนภาคสี่ ตอนที่หนึ่ง หน้า ๗๙ (พิมพ์ใหม่ หน้า ๗๗) หรือไทยเขษม พ.ศ. ๒๔๗๑ หน้า ๑๓๑๖. ที่เขาอนุโลมแปลตามภูมิไทย ๆ เราว่า ข้าวพ่อหลักเมืองหรือข้าวพ่อเขาตก ดูก็เหมาะดี และจำได้ง่ายกว่าภาษาจีนที่เขียนไว้นั้น.

จาตุมหาราชที่ว่ามีอยู่ในเรื่องห้องสิน (แปลว่าเรื่องหอง—คือตั้ง—เป็นข้าว) นั้น ควรนำมาเล่าฟังกันเล่นบ้าง, เพราะมีพลความแปลกจากที่แปลแล้วในฉะบับภาษาไทยเรา ซึ่งผู้อ่านอาจเทียบดูเองได้กับฉะบับโรงพิมพ์พาณิชศุภผล เล่มหนึ่ง หน้า ๒๕๗—๒๖๔.

ตอนเมื่อเกียงจูแหย และ อึงป่วยฮ้อ ต้องทำการต่อสู้กับกองทัพของพระเจ้าติวอ๋อง เพื่อป้องกันเมืองไซกิไว้, แม่ทัพฝ่ายพระเจ้าติวอ๋องได้เชิญพี่น้องแซ่มอสี่คน ซึ่งอยู่ที่ด่านเกียมังกวน (ด่านผันสบาย) มาช่วย. พี่น้องทั้งสี่เกณฑ์ทัพมีจำนวนพลหมื่นหนึ่งยกข้ามห้วยเหวเขามา ไม่ทันล่วงวันก็ถึงเมืองไซกิทางประตูด้านเหนือ, แล้วตั้งค่ายหยุดพักเพื่อเตรียมกำลังทำการรบพุ่งต่อไป.

ฝ่ายอึงป่วยฮ้อ ได้ทราบว่าพี่น้องแซ่มอยกทัพมาจะตีเอาเมืองไซกิ, ก็ตกใจ รีบไปปรึกษาเกียงจูแหย และบอกว่าพี่น้องแซ่มอทั้งสี่คนนี้ มีฤทธิอำนาจมาก ประกอบทั้งมีของวิเศษและอาคมเวทมนตร์ขลังศักดิ์สิทธิ์ เกรงว่าจะไม่สามารถต่อสู้ป้องกันเมืองไซกิไว้ได้.

ผู้พิชื่อมอลิซิง[๑] สูงสามวาสองศอกเศษ

๑ อ่านเป็น มอเล หรือ มอโล ก็ได้ สุดแต่จะออกสำเนียงในจีนภาษาไหน. ได้ความว่า คำนี้ แผลงมาจาก มาโร—มาร.

มีหน้าเหมือนปู ผมและหนวดเคราแข็งกระด้างเป็นเส้นทองเหลืองแหลม ชอบเดินเท้ารบถือทวนกายสิทธิ์ ชื่อว่า เมฆน้ำเงิน มีอักษรจารึกว่าดินน้ำไฟลม. ถ้าแกว่งทวนขึ้น, จะเกิดพายุพัดสิ่งต่าง ๆ ที่ขวางหน้าพินาศ. ทวนเล่มนี้ยังสามารถทำให้เกิดงูไฟเต็มอากาศ. ถ้าเอาทวนกระแทกลงดิน, จะเกิดควันพลุ่งเป็นลำหนา ถูกศัตรูก็ตายอดบรรลัยไม่มีทางรอดได้.

คนที่สอง ชื่อ มอลิฮัง ถือร่มกายสิทธิ์ประดับด้วยแก้ววิเศษและไข่มุก มีอักษรจารึกว่า จวงไจเคี่ยนคุน—ยืดเยื้อฟ้าดิน. เมื่อกางขึ้น, จะบังเกิดความมืดมัวทั่วสกลโลกไม่เห็นเดือนตะวัน. ถ้าเขย่าเพียงเล็กน้อย, ก็เกิดแผ่นดินไหวสะเทือนไปถึงใจกลางพิภพ.

คนที่สามชื่อ มอลิไฮ ถือทวนและกระบี่ซึ่งบังคับดินน้ำไฟลมให้อยู่ในอำนาจได้. ถ้าคิดสายหนึ่ง, จะเกิดพายุอย่างทวนกายสิทธิ์ของมอลิซิง.

คนที่สี่ชื่อมอลิซิว ถือแส้กายสิทธิ์, และมีถุงวิเศษ ข้างในมีตัวสัตว์ชื่อ ฮวยฮู้เจียว (หนูลายชะนิดหนึ่ง มีทางฝ่ายเหนือของจีน). ถ้าหยิบออกจากถุงปล่อยไป, จะกลายเป็นช้างเผือกยักษ์ พบใครขวางหน้าก็อ้าปากกินหมด.

ต่อไปเรื่องเล่าถึงการสงครามระวางพี่น้องแซ่มอ ซึ่งในที่นี้เรียกว่า ซีไต้กิมกัง (สี่มหาเพชร) กับกองทัพเกียงจูแหย. ในชั้นต้นพี่น้องแซ่มอมีชัยเพราะได้อาศัยของวิเศษ. แต่ที่ได้ชะนะอย่างใหญ่ก็ด้วยช้างเผือกยักษ์กินทหารเกียงจูแหยเสียเกือบหมด; กระทำให้ตกใจกันมาก. เกียงจูแหยสิ้นปัญญา ไม่ทราบว่าจะจัดการได้สถานไร.

ฝ่ายมอลิซิวต้องการจะให้พวกข้าศึกพ่ายแพ้เด็ดขาด, ก็ปล่อยช้างยักษ์เข้าไปกินเกียงจูแหยและบู๊อ๋อง. แต่เผอิญไปงับกินเอาเอี้ยวเจี้ยนน้องเขยเง็กเซียงฮ่องเต้. เอี้ยวเจี้ยนเข้าไปในท้องช้าง ก็ฉีกหัวใจออกเป็นชิ้นใหญ่น้อยจนช้างตาย, แล้วจำแลงกายเป็นสัตว์ฮวยฮู้เจียวนั้นกลับไปหามอลิซิว. เจ้าของไม่สงสัยว่าเอี้ยวเจี้ยนแปลงมา, ก็หยิบเอาเข้าถุงหนังเสือดาวไว้ตามเดิม.

ระวางนี้พี่น้องแซ่มอสี่คน กำลังเลี้ยงดูกันร่าเริงฉลองความมีชัย, เสพสุราจนเมามายหมดสติหลับไป. ตกเพลากลางคืน เอี้ยวเจี้ยนออกจากถุง, เที่ยวค้นหาของกายสิทธิ์แห่งพี่น้องแซ่มอ, ได้แต่ของมอลิไฮไปสิ่งเดียวเท่านั้น.

ในคราวรบครั้งต่อไป โลเฉียทำลาย

ผิดกันอีก. แม้ในเรื่องห้องสิน เองก็มีที่แย้งกันอยู่ในตัว. หรือถ้าเทียบกับของอินเดียอันเป็นย่อเกิด (ในฝ่ายพราหมณ์กับพุทธก็ต่างกันแล้ว) จะเห็นว่าของถิเบตใกล้กว่าของจีน. หรือถ้าจะเอาไปสอยกับรูปในวัดมังกรกมลาวาส ก็มีผิดกันอีกในเรื่องอาวุธ. ทั้งนี้เพราะเรื่องท้าวโลกบาล แม้ในคัมภีร์ย่อเกิดก็ยังไม่ลงรอยกันเองอยู่แล้ว, เมื่อตกทอดมาถึงจีนหลายนิกาย ซึ่งต่างปรุงแต่งให้เข้าลัทธิตน, จึงต้องเป็นเรื่องพันเผือหนักขึ้น, จะตรวจนับจับเค้าให้ได้แน่ก็ต้องยอมเสียเวลากัน.

อ้วยโท้ วิหารบาล.

อ้วยโท้ เป็นแม่ทัพของซ้ไต้เทียนอ๋อง (สี่มหาราช) มีหน้าที่พิทักษ์วิหารในพระพุทธศาสนา, หรือถ้าวัดขาดแคลน, เมื่ออ้อนวอนบูชา, อาจอำนวยความมั่งคั่งให้แก่วัดได้. อ้วยโท้ คำนี้ แผลงมาจากคำ เวโท (เวท) ในสังสกฤต ซึ่งในลัทธิอินเดียรุ่นหลังและถิเบตจัดให้เป็นตัวตน มีหน้าที่เป็นวิหารบาล, ตกมาถึงเมืองไทยเราเรียกว่า ท้าวมหาชมพูผู้จุลจักรพรรดิ. ในเวลาทำพิธีกงเต๊ก ย่อมมีฉากรูปท่านผู้นี้ตั้งด้วยเสมอไป โดยหันหน้าเข้าข้างใน.

ในวิหารต้น ที่มีซ้ไต้เทียนอ๋อง อยู่สองข้าง และมีรูปพระศรีอารยอยู่กลางหันหน้าออก, ถ้าเราผ่านพ้นห้องวิหารนั้นถึงลานในจะพบรูปอ้วยโท้หันหน้าเข้าข้างใน ยันกันกับรูปพระศรีอารย (ดูได้ที่ในวัดมังกรกมลาวาสหรือแผนที่เลข ๒). เหตุไฉนจึงต้องหันหน้าเข้า? น่าจะสันนิษฐานได้ว่า เหตุการณ์ภายหน้าเป็นหน้าที่ของพระศรีอารย ซึ่งเทพอ้วยโท้ไม่มีกิจเกี่ยวข้องด้วย. เทพอ้วยโท้คงมีหน้าที่จะป้องกันพระศาสนาและบรรดาภิกษุสงฆ์ให้พ้นภัยเท่านั้น, จึงได้หันหน้าเข้าข้างในตรงไปวิหารกลางซึ่งเป็นตอนสำคัญของวัด.

เรื่องราวของเทพอ้วยโท้มีที่ทรายได้น้อย, บรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ คงปรากฏชื่ออยู่เพียงในคัมภีร์กิมกวงเม่งเกง (สุวรรณประภาสสูตร-คัมภีร์ฝ่ายพุทธตันตระ) เท่านั้น. แต่ไปมีประวัติอยู่ในเรื่องซินเซียนทงกัง (รวมเรื่องเทวดาและเซียน, มีขายในกรุงเทพฯ) ว่าสมัยหนึ่ง พระยู่ไล้อัญเชิญพระพุทธเจ้าไปรับเลี้ยงณลุ่ยอิมกัง (หอรามสูร) แดนไซเทียน (สวรรค์สุขาวดี), ตรัสให้อ้วยโท้เจียงกุนมีหน้าที่สำหรับต้อนรับ. เทพอ้วยโท้สวมเกราะและหมวก ประคองกระบี่ในท่าประณมมือ

เพียงอก เย็นอาการแสดงเคารพเชื่อเชิญผู้แขกมา.

ขณะนั้น พระทีปังกรพุทธเจ้า ตรัสแนะนำแก่ยรรดาพระพุทธเจ้าว่า เทพผู้นี้คืออ้วยโท้ เป็นศิษย์ของพระองค์ได้เคยศึกษาพระธรรมมาแต่เยาว์. บัดนี้ เป็นแม่ทัพใหญ่ของซีไต้เทียนอ๋อง, อาจไปสู่ทวีปต่าง ๆ ในวันเดียวได้ตั้งสามทวีป, และมีอานุภาพหาเขตต์มิได้. ผู้สยทุกข์ถ้าอ้อนวอนบูชา ก็ได้รับความช่วยเหลือ. เพราะฉะนั้นจึงได้นามว่า เทียนจุง ผู้มีเกียรติในสวรรค์. และเป็นผู้กล้าหาญอภิบาลพระพุทธศาสนาในกัลปนี้ตลอดไปในสามทวีป, ซึ่งล้วนมีเสียงแซ่ซร้องสรรเสริญในท่านผู้นี้ที่มีการุณยภาพในมนุษยนิกร. เรื่องเทพอ้วยโท้ที่ทราบมีเท่านี้.

รูปลักษณะเทพอ้วยโท้ สังเกตได้ง่าย เพราะแต่งตัวสวมเกราะ และหมวกอย่างทหาร สองมือประคองกระบี่ในท่าประณม, บางทีไม่ใช้กระบี่ ใช้กระบองกังบี๋มีเหล็กมเป็นปล้อง ๆ ซึ่งล้วนมีเสียงแซ่ซร้องสรรเสริญในท่านผู้นี้ที่มีการุณยภาพในมนุษยนิกร. เรื่องเทพอ้วยโท้ที่ทราบมีเท่านี้.

วิธีเรี่ยไรเงินปฏิสังขรณ์วัด

อนึ่ง เทพอ้วยโท้นี้ ได้กล่าวว่าอาจอำนวยความมั่งคั่งแก่วัดได้ จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรี่ยไรด้วย. เช่นเมื่อวัดต้องการเงินปฏิสังขรณ์ที่ชำรุดทรุดโทรม, หลวงจีนต้องไปขออนุญาตจากเจ้าพนักงานประจำตำบลเสียก่อน, ได้รับอนุญาตแล้ว จึงจะจัดการเรี่ยไรได้. การอนุญาต เจ้าพนักงานเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ว่าหลวงจีนมีชื่อนั้น ๆ อยู่วัดนั้น เป็นผู้รับอนุญาตให้เรี่ยไรเงินปฏิสังขรณ์วัดได้ แล้วประทับตราตำแหน่ง เจ้าพนักงานผู้อนุญาต พร้อมทั้งปีเดือนวันคืน.

หลวงจีนต้องนำใบอนุญาตนั้น ไปให้เจ้าพนักงานโปเที้ย (คือนายตำรวจประจำท้องที่มีตำแหน่งรองตี้กุ้ยนายอำเภอ) ขอความอารักขาช่วยเหลือ. เมื่อดำเนินการตามระเบียบเสร็จแล้ว ก็เอาศาลเทพอ้วยโท้ขึ้นแยกออกเดินไปยังตำบลที่จะเรี่ยไร. ศาลอ้วยโท้นี้เป็นหีบขนาดเล็ก ข้างในเป็นป่ายมีอักษรสมมุติว่าเป็นภาพเทพอ้วยโท้, มีที่สำหรับเสียบธูป และ

มิอักษรบอกแผ่กุศลเรี่ยไรเงิน.

หลวงจีนผู้ไปเรี่ยไร ไม่โกนผม คงปล่อยไว้ให้ยาวแล้วมุ่นขมวด เอาห่วงทองเหลืองรัดไว้ (อย่างรปเต้าหยิน). เมื่อเดินตามทางก็ตีกะโหลกไม้ (เรียกว่าขักฮ้อ ๆ เห็นได้ในเวลาทำพิธีกงเต๊ก) ซึ่งคล้องคอไว้. เมื่อประกาศความประสงค์แห่งการเรี่ยไรให้ทราบทั่วกันแล้ว ก็ขอให้เจ้าพนักงานโปเที้ยพาไปหาผู้มั่งคั่ง หรือร้านโรงที่คะเนว่าคงออกเงินเรี่ยไร. ผู้ออกเงินมากก็บันทึกชื่อและจำนวนเงินไว้ในทะเบียนพิเศษ ทำด้วยกระดาษเหลืองเรียกว่า รายชื่อผู้มีศรัทธากล้า, แล้วรับเงินมอบให้ลูกศิษย์ไว้ในหีบหรือไถ้.

ถ้าการเรี่ยไรไม่ได้ผล, หลวงจีนก็ปลงศาลเทพอ้วยโท้ลงจากบ่า ไปวางไว้ที่หน้าบ้านเจ้าพนักงานโปเที้ยคนใดคนหนึ่ง หรือที่หน้าบ้านผู้มีอันจะกิน, แล้วตนเองนั่งขัดสมาธิขอเรี่ยไรคนละเล็กละน้อยจากผู้สัญจรผ่านไปมา. หากที่ทำนั้นไม่สำเร็จอีก, ก็ใช้วิธีใหม่เรียกว่ายืนยนเหล็กแหลมในหีบ. คือมีหีบต่อฝาโปร่งขนาดสูงกว่าคนยืนนิดหน่อย นำไปตั้งไว้ที่ประชุมชน. มีหลวงจีนตนหนึ่งเข้าไปยืนอยู่ในนั้น ซึ่งตรึงตาปูหีบให้แน่นมิให้ออกได้. หลวงจีนที่อยู่ภายนอก ก็ป่าวประกาศแก่ประชาชนว่าหลวงจีนที่อยู่ในหีบจะต้องทรมานกายไม่บริโภคข้าวและน้ำ จนกว่าจะได้เงินเรี่ยไรพอกับจำนวนที่กะไว้, เพราะฉะนั้น จึงขอให้ผู้ใจบุญได้กรุณาแก่หลวงจีนที่ต้องทรมานเพราะเห็นแก่พระศาสนา. และเพื่อให้มหาชนมีความสงสารยิ่งขึ้น ก็บอกด้วยว่าหลวงจีนที่อยู่ในหีบยืนเหยียบบนปลายเหล็กแหลม.

อีกอย่างหนึ่ง ถ้าวัดขาดแคลนจตุปัจจัย ก็มักมีพิธีพิเศษสวดอ้อนวอนเทพอ้วยโท้ เชื่อถือกันว่าอาจบันดาลให้ได้สมประสงค์.

บางที เทพอ้วยโท้เป็นบริวาร พระกวนอิมโพธิสัตว์. ถ้ารูปกวนอิมโพธิสัตว์ มีรูปนายทหารประคองอาวุธประสานมืออยู่ตรงมุม, ก็คือรูปเทพอ้วยโท้. เพราะฉะนั้นจึงเป็นรูปที่จำง่าย.

วันเกิดของเทพอ้วยโท้ คือวัน ๓ ค่ำ เดือนที่หก.

จ้าวกวนอู

จ้าวกวนอูเป็นเทพประจำสงคราม. เดิมเป็นมนุษย์ชาวเมืองไกเนี้ย ปัจจุบันเรียกว่าไกจิว อยู่ในมณฑลซัวไซ. กวนอูนั้น ชื่อเดิมว่า เชียงแซ, ภายหลังใช้ ซิวเชียง และฮุนเชียง แทน. กวนอู ปรากฏว่ามีสติปัญญา

กล้าหาญมาแต่น้อย มีกำลังมาก, ชอบซุกซน ระรานเย็นที่เกลียดกลัวแก่คนทั่วไป. วันหนึ่ง บิดามารดาลงโทษขังไว้ในห้องหลังบ้าน. พอตกกลางคืน กวนอูเบิดหน้าต่างหนีไปทางตะวันออก, พบหญิงสาวกับชายชรา ร้องไห้คร่ำครวญอยู่, ก็เข้าไปถามถึงเหตุ. ชายชราเล่าว่า หญิงสาวคนนี้เป็นลูกตน มีชายมากล่าวขอแล้ว, แต่ลุงนายอำเภอมาเห็นเข้าชอบใจ ต้องการจะเอาไปเป็นเมียน้อย. ตนได้ไปอ้อนวอนขอความกรุณาที่นายอำเภอก็ถูกด่าว่า, จึงไม่รู้ว่าจะทำประการไร ได้แต่แค้นใจร้องไห้.

กวนอูได้ทราบเรื่องก็มีความโกรธ กลับไปคว้าได้กระบี่ตรงไปบ้านนายอำเภอ, ฆ่านายอำเภอและลุงตายทั้งสองคน, แล้วหนีไปทางทิศตะวันตก ทางด่านท่องกวนในมณฑลซัวไซ. เจ้าพนักงานออกประกาศคอยจับตัวอยู่ทางด่าน. กวนอูไม่ทราบว่าจะหนีอย่างไรพ้น; เมื่อหนีไปตามทางก่อนจะถึงด่าน, ลงไปล้างหน้าที่ลำธาร, มองดูหน้าในน้ำอันใสดั่งกระจก ก็ประหลาดใจที่เห็นเงาหน้าเปลี่ยนแปลกไป คือมีสีแดงเข้มแปลกจนใครๆ จำไม่ได้. ครั้นผ่านด่าน, เจ้าพนักงานด่านถามชื่อเสียง, บอกว่าชื่อกวน(ด่าน); เจ้าพนักงานก็ปล่อยให้ไป. เหตุนี้ กวนอูจึงได้ใช้ชื่อว่ากวน เพราะเห็นเย็นมงคลนาม.

วันหนึ่งกวนอูไปถึงเมืองเต๋าะจิวในมณฑลจิลี, พบชายคนหนึ่งชื่อเตียวเอ็ก เต็ก หรือเตียวหุย (จังไฟ). ชายคนนี้ขายเนื้อมาแต่เช้า, ถึงเวลาเที่ยงก็เอาเนื้อที่ขายยังไม่หมดหย่อนลงไว้ในบ่อ แล้วเอาหินหนักห้าร้อยชั่งทับปากบ่อไว้, และท้าว่า ถ้าใครยกหินแผ่นนี้ขึ้น จะยกเนื้อซึ่งอยู่ในบ่อให้ทั้งหมด. กวนอูได้ยินคำท้า ก็เข้าไปยกหินนั้นได้ง่ายดาย ราวกับว่าเป็นกระเบื้องธรรมดาแผ่นเดียว, แล้วหยิบเอาเนื้อไป. เตียวหุยไล่ตามไป เกิดต่อสู้กันขึ้น, หามีใครๆ กล้าเข้าไปห้ามปรามไม่; จนเล่าง่วนเต็ก หรือเล่าปี่ ชายขายรองเท้าฟางมาพบ ก็ห้ามคนทั้งสองไว้. และโดยเหตุที่มีความเห็นร่วมกัน ในข้อควรอาสาไปปราบโจรโพกผ้าเหลือง, คนทั้งสามจึงทำสัตย์ศาบานเป็นพี่น้องกันที่ในสวนต้นโถ.

ตอนต่อไป ก็มีใจความเหมือนกับที่แจ้งในเรื่องสามก๊ก. กวนอูนี้เมื่อตายแล้ว อาศัยที่มีความกล้าหาญและซื่อสัตย์ ประชาชนจึงนับถือเป็นข้าวสำหรับเซ่นไหว้บูชา, ทั้งพระเจ้าแผ่นดินจีนต่อๆ มาได้เลื่อนยศบรรดาศักดิ์ให้สูงขึ้นเป็นลำดับ. ประชาชนก็ให้เกียรติยศเพิ่ม

สมญายกขึ้นอ้าง เช่นเรียกบูชาข้าวสงคราม), กวนฮูจือ (ท่านปราชญ์กวน), กวนเชียงแซ (กวนผู้มีอายุเพิ่ม), กวนฮุนเชียง (กวนผู้เพิ่มเมฆ), กวนซิวแซ (กวนผู้อายุยืน), เฮียบเทียนไต้ตี่ (ข้าวใหญ่ผู้ช่วยสวรรค์), กวนเส่ยตี่กุน (กวนผู้ปกครองศักดิ์สิทธิ์). รูปกวนอูดูเหมือนไม่จำต้องพรรณนา คงเคยเห็นฉากที่แขวนบูชากันอยู่แล้ว คือทำเป็นรูปนั่ง มีขวัญถือง้าวและกวนเผงถือห่อตรา ยืนประจำซ้ายขวา. ในวัดมังกรกมลาวาส มีข้างกวนอูและข้าวอื่น ๆ ตั้งไว้ในกุฏิเล็ก ๆ ในมุมสุดขวามือของคนดู ในวิหารกลางที่มีพระประธาน (หรือแผนที่เลข ๓), คือมีรูปกวนตี่อยู่กลาง, ถัดออกมาข้างซ้ายของกวนตี่ คือกวนกง, ข้างขวาคือข้าวขุนเชียง, ถัดออกมาเป็นข้าวเฮียนเทียนเชียงตี่ (ยังไม่ทราบว่าข้าวอะไร สถิตที่ศาลข้าวเก่าสามเพ็ง และที่ศาลข้าวพ่อเสือ ถนนตะนาว). ส่วนกวนตี่และกวนกงก็คือข้าวกวนอูทั้งคู่ อาจทำให้เข้าใจผิดว่ามีข้าวอื่นอีกสองตนก็ได้.

กาลี้มชั้นรอง (อารักษ์สังฆาราม)

ยังเทพารักษ์ที่เป็นกาลี้มธรรมบาลชั้นรองลงมา แบ่งออกเป็นหลายพวก. พวกหนึ่งมีหน้าที่เฝ้าประตู และปัดกวาดทำความสะอาดแก่วัด, ไม่ใช่ชะนิดคอยสู้รบยักษ์มาร ซึ่งเป็นหน้าที่ของกาลี้มชั้นสูง. เพราะฉะนั้นเทพารักษ์ชั้นรองจึงมีรูปไว้ตามประตูหรือทางเข้าวิหาร. ในเรื่องกำเหนิดพระกวนอิม, เมื่อเมียวเสียงธิดาพระเจ้าเมียวจวง ออกไปบวชที่วัดแป๊ะเจี๊ยะยี่, ต้องถูกบังคับทรมานให้ปัดกวาดและตักน้ำทำความสะอาด, ร้อนถึงข้าวกาลี้มต้องลงมาช่วยทำแทน. รูปข้าวกาลี้มมักทำเป็นนั่งหรือยืน แต่งตัวอย่างขุนนางพลเรือน มีสามตา, ดวงที่สามอยู่กลางหน้าผาก.

ยังมีข้าวกาลี้มอีกตนหนึ่ง เป็นเรื่องใหม่ประวัติว่าราวเจ็ดร้อยปีล่วงมานี้ หลวงจีนชื่อซินสิ่ว, เมื่อได้ศึกษาพระธรรมในสำนักหลวงจีนห่งยิ้มสำเร็จแล้ว, เดินทางจะไปยังภูเขาลูกข่วยเหลือง (อู่ตั๋วซัว). ตามทางมีงูใหญ่ตัวหนึ่ง เลื้อยออกจากพงรก ตรงเข้าหาหลวงจีนซินสิ่ว. หลวงจีนไม่หนี คงยืนนิ่งเฉย. รุ่งขึ้นก็พบทองคำกองอยู่ใต้ต้นไม้, ได้เอาทองคำนั้นใช้สอยในการสร้างวัดขึ้นแห่งหนึ่ง. ก็และประชาชนในถิ่นนั้น ย่อมนับถือข้าวกวนอู, แต่ถูกหลวงจีนซินสิ่วทำลายศาลเสียแล้ว. ความทรายถึงข้าวกวนอู มีความโกรธมาก, บันดาลเป็นเมฆดำยึดท้องฟ้า, ปรากฏเป็นรูป

กวนอูขี่ม้าเซ็กเทาแกว่งง้าว, รี่เข้ามาตั้งกระทู้ถามหลวงจีนว่า เหตุไฉนจึงมารีอศาลเสีย. หลวงจีนตกใจกลัว รับสารภาพผิด และขัดสร้างศาลข้าวให้ใหม่. ข้าวกวนอูจึงคลายความโกรธ, แต่ลงโทษเพียงศาปหลวงจีนซินสิ่วให้เย็น โทวาริกอารักษ์ (ผู้เฝ้าประตูศาล). เพราะฉะนั้น หลวงจีนซินสิ่วจึงกลายเป็นข้าวกาล้ม.

ข้าวที่เผ่าประตู มีอีกสองตน เป็นยริวารเทพอ้วยโท้ หน้าตาดุร้าย พ่นพิษทางจมูกและปากได้ ชื่อเฮ็งและฮะ รวมเรียกว่า เฮงฮะ ยี่เจียง.

นอกนี้ ยังมีข้าวอีกพวกหนึ่ง เรียกว่า กิมกังซัน มีแปดด้วยกัน, มีหน้าที่พิทักษ์ผู้มีศรัทธากล้าแข็งในพระศาสนา, มีรายชื่อคือ—

(๑) เชงตือไจ (ข้าวปรายโรคระบาด)
(๒) ยีดตัก (ข้าวปรายสรรพพิษ)
(๓) อังซุยคิว
(๔) แบ๊ะเจงจุ๊ย (ข้าวน้ำ)
(๕) เชียเชียฮวย (ข้าวไฟ)
(๖) เตียถ่ไจ (ข้าวตัดสินให้คนตายตามอายุขัย)
(๗) จีเฮียง
(๘) ไต้ซัน (ข้าวใหญ่)

กิมกังพู่สะ โพธิสัตว์กิมกัง

โพธิสัตว์กิมกัง มีจำนวนสี่ คือ

(๑) ก่วง (ครอบครัว), มีลักษณะ ชื่อ (เมตตา)

(๒) เซาะ (ติดต่อ), มีลักษณะ ปุย (กรุณา)

(๓) ไอ่ (รัก), มีลักษณะ ยี้ (มุทิตา)

(๔) หงือ (ภาษา), มีลักษณะ ซิบ (อุเบกขา)

ตามชื่อและลักษณะข้างต้นนี้ แสดงอยู่ในตัวว่า พระโพธิสัตว์ทั้งสี่นี้ไม่มีหน้าที่ป้องกันสัตว์บาปหรือรักษาอาราม เหมือนกับกาล้มที่กล่าวมาแล้ว, แต่ผู้สร้างมีความมุ่งหมายให้สัตบุรุษผู้เข้าไปในวัดได้เห็นตัวตนพรหมวิหารเข้าแล้ว จะได้รำลึกถึงพระพุทธคุณ.

จับยี่ ง่วนก้ะ จ้าวประจำปีนักษัตร

ยังข้าวปลิกอีกชุดหนึ่ง ซึ่งในวัดบางแห่งมีไว้ เป็นข้าวประจำปีนักษัตร, เห็นว่าเป็นรูปมีในวัด จึงนำมากล่าวไว้ด้วย.

การนับปี เป็นอย่างเดียวกับของไทยเรา คือ นับชวดฉลูขาลเถาะ ผะสมกับเลขศกอย่างเอกศกโทศก เวียนไปจนครบหกสิบปีเป็นหนึ่งพฤหัสบดีจักร (รอบใหญ่). การนับปีวิธีนี้

กล่าวว่าได้เริ่มใช้มาแต่ยี่ทหกสิบเอ็ด ในสมัย ตัจิ มีสิบสอง คือ—
พระเจ้าอังเต้ ก่อนพุทธศก ๒๐๙๔ ปี. ยี่ (๑) จือ ชวด
เหล่านี้มีข้าวประจำอยู่สิบสองตน, มีตำนานย้อน (๒) ทิว ฉลู
ถอยหลังขึ้นไปครั้งเรื่องไคเพก (คือ เรื่องไข (๓) อิน ขาล
และเพิก—เบ็ดโลก). แต่เมื่อจะเล่าเรื่องข้าวสิบ (๔) เบ้า เถาะ
สองตนนี้ ต้องกล่าวถึงวิธีนับปีก่อน. (๕) ซัน มะโรง

กำหนดรอบปีถือเอาหกสิบเป็นนิยม. ปีหนึ่ง (๖) จี มะเส็ง
มีอักษรประจำปีและอักษรประจำศกประกอบกัน (๗) โห่ง มะเมีย
เช่นปีชวดสัมฤทธิศก. อักษรประจำศกเรียก (๘) บี มะแม
ว่า เทียนกัน แปลว่า ต้นในสวรรค์ (สิบต้น), (๙) ซิน วอก
อักษรประจำปีเรียกว่า ตัจิ แปลว่า กิ่งใน (๑๐) อิว ระกา
แผ่นดิน (สิบสองกิ่ง). (๑๑) ซุด จอ

(๑๒) ไห กุน

เทียนกัน มีสิบ คือ—

(๑) กะ เอกศก
(๒) อิด โทศก
(๓) เบ่ย ตรีศก
(๔) เตง จัตวาศก
(๕) โป เบญจศก
(๖) กี ฉศก
(๗) แก สัปตศก
(๘) ซิม อัฐศก
(๙) ยิ่ม นพศก
(๑๐) ไห สัมฤทธิศก

ถ้าเอาตัวต้นศกของ เทียนกัน ควบเข้ากับตัวต้นปีของ ตัจิ ก็เป็น กะจือ คือ ชวดเอกศก และต่อไปตามลำดับขนถึงสิบ คือ สัมฤทธิศก แล้วทวนต้นมาเป็นเอกศกใหม่ จนครบห้ารอบก็ได้หกสิบปี และเวียนเข้าอย่างเดิมอีก.

ต้นเหตุที่จะเกิดเทียนกันและตัจิ กล่าวว่าเมื่อพ่วนโกสีสร้างฟ้าและดินแล้ว เกิดกษัตริย์ผู้วิเศษสามองค์ ชื่อ เทียน (ฟ้า) ตี (ดิน) และ อึง (เหลือง). เทียนฮองมีพี่น้องสิบสององค์ ได้เป็นกษัตริย์สิบองค์. ส่วนตีฮอง มี

พี่น้องสิบองค์. พวกพี่น้องกันเสียบเดือนและเวลา. องค์เป็นเทียนกัน, เป็นตัว.

เทียนฮองชวนตั้งฮองให้รวมแล้วกำหนดตั้งชื่อให้ประจำคือให้พี่น้องเทียนฮองสิบและพี่น้องสิบองค์ของตั้งฮองส่วนจำนวนเดือนให้เอาพี่น้องของเทียนฮอง ที่เหลือ อีก สององค์ไป ผะสมให้ครบสิบสอง.

เวลา แบ่งนับเป็นกลางวันสิบสองชั่วโมง, กลางคืนสิบสองชั่วโมงเท่าจำนวนเดือน, และแบ่งวันหนึ่งๆออกเป็นหกส่วนๆละสองชั่วโมง เพราะฉะนั้น ยามหนึ่งจึงเป็นสองชั่วโมง.

ทิศ แบ่งออกเป็นสิบสอง และใช้ชื่อในตัวเป็นการกำหนด เช่น ทิศเหนือใช้อักษรจอ, ตะวันออก—เบา, ทิศใต้—โห้ง, ตะวันตก—อิว ฯลฯ

รายชื่อพี่น้องตัว คือ—

(๑)	คุ่นซุน	ประจำจอ
(๒)	เฉียะห่งเยือก	,, ทิว
(๓)	เนียบทีแกะ	,, อิน
(๔)	ตัวอัน	,, เบา
(๕)	จักชือ	,, ซัน
(๖)	ไต้ฮวงโละ	,, จง
(๗)	ซุนฉั่ง	,, โห้ง
(๘)	เฮียบเจียบ	,, บิ
(๙)	เกียนทัว	,, ซิน
(๑๐)	จักเงียบ	,, อิว

เติมพี่น้องในสิบองค์ของเทียนฮอง—

(๑๑)	ยังหมง	ประจำ ซุด
(๑๒)	ไต้เยียงเหียง	,, ไห

รายชื่อพี่น้องสิบองค์ของเทียนฮอง

(๑)	อันโห้ง	ประจำ กะ
(๒)	เจียงมง	,, อัด
(๓)	ยิ้วเตียว	,, เบีย
(๔)	เกียงฮึ้ง	,, เตง
(๕)	ยุ่งตู่	,, โบ๋
(๖)	ถู่หยุย	,, กิ
(๗)	เสียงเจียง	,, แก
(๘)	ตั้งกวง	,, ซิม
(๙)	เฮียงอัด	,, ยิ่ม
(๑๐)	เจียวยั้ง	,, ไห

ข้าวสิบสององค์นี้ มักทำเป็นรูปขุนนางนั่งประสานมือสิบสองรูป, สร้างศาลไว้เป็นพิเศษอยู่ในบริเวณวัด, และมักจะเรียกว่า ศาลเด็กร้อยคน (แป๊ะจอตึง). ใครอยากได้ลูก ก็ไปบูชาอ้อนวอนขอ. ถ้าเด็กเกิดในปีที่ตกในองค์ใด, ก็ให้บูชาองค์นั้น, นับถือว่าสามารถคุ้มครองภัยแก่เด็กเป็นพิเศษได้.

ที่ศาลข้าวเชงฮกถ่ง, ซึ่งจะขอแปลชื่อว่าศาลาศุทธิธรรม, อยู่ในบริเวณวัดมังกรกมลาวาส ขวามือเมื่อเข้าไป ก่อนถึงวิหาร (แผนที่เลข ๑), มีรูปข้าวชื่อคล้ายข้าวเหล่านี้ หลาย

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

รูปปนอยู่ในหมู่ข้าวอื่น. ในตอนชั้นในมีรูป มีสี่รูป คือ ยักเต่า (ดาวจระเข้), ฮ่วงฮุด, กวนอิมเนียอยู่ข้างซ้ายคนดู, และบ่ายบูชา เล่าหงวน, น่ำเต่า (ดาวใต้). รูปข้าวเหล่านี้ เทียนตี (พ่าดิน) อยู่ทางขวา. แท่นกลาง รวมด้วยกันเก้าตน ล้วนเป็นโอรสของไซอ้วง มีรูปเรียงลำดับลดหลั่นกันลงมาเป็นสามชั้น. บ่อ, ตามศาลากินแจ ย่อมมีไปเสมอ. แต่ ชั้นบนที่สุด เป็นรูปผู้หญิง มีรูปเด็กเป็น รู้สึกว่า เรื่องออกจะยุ่งอยู่, เพราะสอบถาม มหาดเล็ก (ท่งจือ) อยู่ซ้ายขวา. รูปผู้หญิงนี้ เพื่อนจีนที่อยู่ในนั้น ไม่ได้ความรู้อะไรพิเศษ, คือ เต้ากิวบ่อ มารดาดาวทั้งเก้า, หรืออีกนัย ยังค้นหาเรื่องราวไม่ได้ละเอียด จึงขอยุติ หนึ่ง ไซอ้วงบ่อเนี่ยเนี่ย (ไซวังหมูเนี่ยงเนี่ยง) ไว้ก่อน. แต่อย่างไรก็ดี ที่ในศาลาศุทธิธรรม ซึ่งเคยเชิญทวยเทพไปรับสังเวยผลโถวิเศษยน นี้ มีพระพุทธรูปไทยเราเข้าไปตั้งบูชาสมทบอยู่ สวรรค์ประจำปี ดังกล่าวไว้ในตอนท้ายเรื่อง ด้วยหลายองค์. และคราวหนึ่ง ผู้เขียนไป พระที่ยังกรและมีแจ้งอยู่ในเรื่องไซอิ๋ว ตอนที่ เที่ยวที่ศาลากินแจ ตรอกพระยาไกร, พบ เห้งเจียไม่ได้รับเชิญไปกินด้วย น้อยใจเลย หลวงจีนอยู่ในที่นั้น เข้าไปไต่ถามศึกษาความ รังควานสวรรค์กาหลใหญ่. ชั้นที่สองรอง รู้ก็ไม่สู้ได้เรื่องนัก. แต่ออกจะรู้สึกว่า เขา ลงมา มีรูปเรียงจากซ้ายไปขวาห้ารูป คือ รวม ๆ นับถือทั้งเต่าและพุทธ์ โดยสนิทสนมใจ โง่ฮั้งฮ่องเต้, โง่หยินฮ่องเต้, เกิ๋วฮ่องฮุด, เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน, จึงเป็นการณ์ที่จะทราย ตี่ฮ่องฮุด, เทียนฮ่องเต้. ชั้นที่สามถัดลงมา เรื่องหรือแยกออกจากกันได้ยากอย่างยิ่ง.

ปัญหาของชาวเกาหลีในแมนจูเรีย

แปลจากความเห็นของ นาย ว. ห. วัง ในหนังสือ ไชนา คริติค.

โดย "เทพสุคนธ์"

๑ คำนำ—. ในที่ดินทางชายเขตต์แดนแห่งประเทศแมนจูเรีย ซึ่ง ติดต่อกับประเทศเกาหลี มีชนชาติเกาหลี อพยพเข้าไปตั้งภูมิลำเนาทำมาหากินเกือบล้านคน. การที่พวกเกาหลีได้พากันอพยพเข้าไปทั้งนี้ มีเหตุอยู่ ๒ ประการ คือ ๑ ได้รับการกดขี่จากญี่ปุ่น ในประเทศของตน และ ๒ ที่ดินในประเทศแมนจูเรีย ถูกมาก ที่ดินอันอุดมดีในแมนจูเรียนั้น พวกเกาหลีที่อพยพเข้าไปได้ใช้เป็นประโยชน์ในทางทำนาทั้งสิ้น

๒ ชาวเกาหลีเพิ่มจำนวนทุ่มเทเข้าไปในแมนจูเรียมากขึ้น— ประวัติศาสตร์ของประเทศเกาหลี กล่าวว่า พระเจ้าแผ่นดินในราชวงศ์ริ (Ri) ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายปกครองประเทศเกาหลี ได้วางรัฐประศาสโนบายกวดขันอยู่ตั้ง ๕๐๐ ปี ในการที่กีดกันให้ชาวเกาหลีอยู่ต่างหาก ห้ามขาดไม่ให้ชาวเกาหลีอพยพออกไปพ้นชายแดนเลย แต่จะอย่างไรก็ตาม อันลัทธิโบราณข้อนี้ ในที่สุดชาวเกาหลีทั้งหลายก็ได้ทำลายเสียแล้ว. ประมาณ ๖๐ ปี มานี้ในดินแดนภาคเหนือแห่งประเทศเกาหลี ได้เกิดทุพภิกขภัย อดอยากอยู่ถึง ๕ ปี ชาวชนพลเมืองได้ตายไปเสียเป็นอันมาก ที่ยังมีชีวิตอยู่ก็พอใจทำลายลัทธิอันเก่าแก่ของเขาเสีย ดีกว่าที่จะยอมตายเพราะอดอาหาร พวกเขาทั้งหลายจึงได้พากันข้ามแม่น้ำยาลู ตรงไปยังดินแดนของจีนทีเดียว

เวลาที่พวกเกาหลีได้พากันอพยพเข้าไปอยู่ในแมนจูเรียนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น ๔ ระยะ คือ

๑) ก่อนที่พวกญี่ปุ่นจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวในเกาหลี

๒) หลังจากที่ญี่ปุ่นได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวจนถึง ค. ศ. ๑๙๑๖

๓) ระหว่างปี ๑๙๑๖—๑๙๒๐ และ

๔) จาก ค. ศ. ๑๙๒๐ จนกระทั่งทุกวันนี้

การอพยพในระยะเหล่านี้ อาศัยบังคับต่าง ๆ กัน เป็นข้อน่าสังเกต คือ

(๑) ก่อนคริสตศักราช ๑๙๑๐_. พวกที่ได้เข้าไปตั้งภูมิลำเนาเป็นพวกแรกนั้น ได้ทำการอพยพเข้าไปในประเทศจีน ก่อนสมัยที่ได้รับการกดขี่จากญี่ปุ่น พวกเกาหลีทั้งหลายต้องละทิ้งบ้านเกิดเมืองนอนออกไปเพราะความอดอยาก จำนวนแน่นอนของพวกอพยพเข้าไปในแมนจูเรียภาคเหนือ ยุคนั้นเป็นการยากที่จะประมาณให้ถูกต้องได้

การอพยพในสมัยนี้ไปจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือจากตำบลทางทิศเหนือและใต้ของมณฑลกังโย รู้ได้ว่าพวกที่ร้อนรนอพยพเข้าไปนี้ เนื่องจากการเศรษฐกิจแท้ ๆ จำนวนอพยพยุคนี้ ถ้าเปรียบกับยุคหลัง ๆ แล้วนับว่าน้อยมาก พวกเขาทั้งหลายได้อยู่ไปทั่วทางลุ่มแม่น้ำยาลู และกว่าจะตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งมั่นคงได้ ก็ได้เร่ร่อนเสียพักใหญ่ ทั้งนั้น มีชาวเกาหลีน้อยคนได้เข้าไปถึงมณฑลเลียโอนิง ส่วนมากเข้าไปอยู่ในมณฑลกิรินณเมืองกิรินนี้ชาวเกาหลีเป็นจำนวนมาก ได้แปลงชาติเดิมของเขาเป็นพลเมืองจีนเสีย พากันซื้อที่ดินและอาศัยอยู่ด้วยความศานติสุข และเป็นมิตรดีกับจีนเพื่อนบ้านผู้เต็มไปด้วยความกรุณาและช่วยเหลือ นอกจากนั้นยังได้รับเอามรรยาทและขนบธรรมเนียมของจีนไว้ทุกอย่างด้วย จนที่สุดพวกเขาทั้งหลายก็ประดุจได้กลายเป็นจีนไป

ในสมัยที่กล่าวถึงนี้ แมนจูเรีย ยังไม่เป็นประเทศที่มีพลเมืองหนาแน่นดังเดี๋ยวนี้ และชาวเกาหลีผู้เป็นแขกหน้าใหม่เข้าไปนั้น ก็ยังสามารถซื้อหาที่ดินได้ทุกแห่ง ตามความปรารถนา พวกเขาอาจอพยพเคลื่อนที่ไปมาได้อิสสระทุกแห่ง และอาจเลือกการทำมาหากินได้ทุกอย่างด้วย จะเป็นพ่อค้าตั้งร้านขายของหรือจะเป็นชาวนาก็ได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังได้รับความเจริญรุ่งเรืองอย่างยุติธรรมและกลมเกลียวกับชาวพื้นเมืองเป็นอย่างดี ไม่มีปัญหาการเมืองข้อใด ที่จะมารบกวนเป็นอุปสรรคขัดขวาง หรือเป็นภัยต่อชีวิตอันสงบสุขของพวกเขาเลย

(๒) จาก ค.ศ. ๑๙๑๐_๑๙๑๖_. พวกที่อพยพเข้าไปตั้งภูมิลำเนาในเมืองจีนยุคนี้มีทั้งพวกที่ไม่พอใจในการที่ญี่ปุ่นมาได้เกาหลีเป็นเมืองขึ้น และพวกที่ขัดขวางกศโลบายของญี่ปุ่นที่จัดการปกครองเกาหลี บางคนเห็นว่าการปกครองของญี่ปุ่นโหดร้าย และการแข่งขันทางอาชีพกับญี่ปุ่นเขาไม่อาจสู้ญี่ปุ่นได้ พวกไม่พอใจเหล่านี้ได้เข้าไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ทั่วไปในเจียงเตา หรือ ตุงนิง, มูลิน และ

นิงยูตา ในแมนจูเรีย ภาคเหนือ ภายในมณฑลกิรินและตามลุ่มแม่น้ำซุงการี กับแม่น้ำยาลูในแมนจูเรียภาคใต้ ราษฎรเหล่านี้ได้ริบพากันโอนชาติเสีย โดยมีความประสงค์จะหลีกให้พ้นจากข่ายแห่งความคุ้มครอง ของญี่ปุ่น พวกนี้ได้ตั้งสมาคมขึ้นสมาคมหนึ่ง เรียกว่า สมาคมเกาหลีประเทศจีน (Koreans Settlers Union) สมาคมนี้พยายามกู้ชาติทั้งโดยตรงและทางอ้อม

(๓) จาก ค.ศ. ๑๙๑๙—๑๙๒๐—. สมัยนั้น แมนจูเรียขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศทำนาได้ผลดี พวกเกาหลีได้ทราบเรื่องนี้ทั่วกันส่งนี้ดูเหมือนยังความมีหวังให้แก่กสิกรเกาหลี เพราะในเกาหลีเอง ชาวญี่ปุ่นได้เข้าไปซื้อที่ดินทำการเพาะปลูก และตั้งต้นแย่งการงานของกสิกรชาวพื้นเมือง อนึ่ง สงครามโลกทำให้ราคาสิ่งของ และการอยู่กินในเกาหลีแพงมาก แต่บัดนั้นเป็นต้นมา จำนวนชาวเกาหลีที่อพยพเข้าไปในแมนจูเรียก็มากขึ้นทุกที ๆ. ในค.ศ. ๑๙๑๘ พวกเกาหลีได้เข้าไปทำนาปลูกข้าวในตำบล ชิเฟง, เฮลุงเซ็ง, ลูโห, ฮัวเตียน และ อิมู เป็นจำนวนไม่น้อย ในปีต่อมามีชาวเกาหลีประมาณ ๕๐ คน ได้ไปเริ่มทำนาทางทิศตะวันออก ของตำบลโลวยาน ครั้นเมื่อได้มีบริษัทอุตสาหกรรมเอเชียตะวันออก (East Asia Industrial Company) ตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๒ แล้ว พวกชาวนาเกาหลีเหล่านี้จึงได้เข้าไปตั้งภูมิลำเนาอยู่จนถึงทางส่วนเหนือที่สุดของประเทศแมนจูเรีย

ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๑๗ และ ๑๙๒๖ พวกเกาหลีได้พากันตั้งสมาคมขึ้นหลายสมาคม เพื่อขยายกิจการในการทำนาข้าวให้เจริญขึ้น สมาคมเหล่านี้เป็นสมาคมกสิกรรม ตั้งอยู่ที่มุกเด็นและที่เฮลุงเซน และสมาคมเหล่านี้ทำให้จำนวน ชาวเกาหลีผู้อพยพเข้าไปในแมนจูเรียมากขึ้น ๆ จนเป็นสำมะโนครัวตั้ง ๒๐๐,๐๐๐คน จำนวนเท่าที่ว่านี้เป็นอย่างสูงในประวัติการ และเป็นประมาณอย่างต่ำ ซึ่งจำนวนจริงคงจะมากกว่านี้

(๔) จาก ค.ศ. ๑๙๒๐ จนกะทั่งทุกวันนี้—. การอพยพเข้าไปในยุคสุดท้ายนี้มีแต่ชายโสดที่ไม่มีเงิน และไม่มีงานมากมาย ความจริง พวกชายโสดทั้งหลายเหล่านี้ เป็นพวกที่ได้รับการศึกษามาดีกว่าพวกที่อพยพเข้าไปตั้งภูมิลำเนาในยุคก่อน ๆ แต่การหางานทำยาก ซึ่งเนื่องจากเพิ่งเลิกสงครามโลกกับทั้งการที่พวกญี่ปุ่นหลั่งไหลทุ่มเทเข้าไปในเกาหลีมากเข้าด้วย ทำให้เกิดมีการแข่งขัน

กันในทางอาชีพ และการหางานทำยากขึ้น ความรู้สึกเกลียดญี่ปุ่นที่พวกเกาหลีนำติดตัวไปด้วยนั้น เกิดปรากฏขึ้นในดินแดนที่พวกเขาเข้าไปอาศัยอยู่ใหม่ พวกเกาหลีได้เที่ยวโพนทะนาถึงเรื่องราว และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้พวกเขาเจ็บใจ จากการบอกกล่าวอันนี้ว่าเป็นประโยชน์อยู่บ้างนั้น เรารู้ได้ว่ามีจำนวนชายหนุ่มเกาหลีที่เกลียดญี่ปุ่นประมาณ ๓,๐๐๐ คน อยู่ในประเทศแมนจูเรีย จำนวนนี้ย่อมทวีขึ้นเสมอ. แต่พวกเกาหลีกับจีนอยู่ด้วยกันเป็นสุข และมีไมตรีกันดีอยู่

ถ้ากล่าวตามทางเศรษฐกิจแล้ว การอพยพเข้าไปรุ่นใหม่ ๆ นี้ ทำให้ชีวิตของพวกเกาหลีใน แมนจูเรีย ยุ่งมาก เพราะพวกที่เข้าไปใหม่นั้น ล้วนแต่เป็นชายโสดหนุ่ม, ไม่มีงานทำ, และพวกเขาก็ย้ายไปย้ายมาไม่มีหลักแหล่งมั่นคง แต่ถึงอย่างไรก็ดี เพราะเหตุที่พวกเขาทั้งหลาย เต็มไปด้วยความ ปรารถนาเพื่ออิสสรภาพ และเสรีภาพนั้น ทำให้เขาเพาะอาการเหล่านี้ขึ้นในระหว่างชาวประเทศของเขาด้วย พวกเขาทั้งหลายเป็นผู้สว่างด้วยการศึกษาอยู่บ้าง ย่อมดำเนิรตามรอยของคนชั้นเดียวกันในประเทศอื่น ๆ เขาจึงอาจจะนำหน้าให้บรรดาพวกพ้องของเขาได้สู่แสงสว่าง แห่งชีวิต, อิสสรภาพ และความผาสุก

(๕) ฐานะเท่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้—เราอาจอ้างถึงลักษณะของปัญหาเป็น ๒ ข้อได้ คือ:—

(ก) ชาวเกาหลีกับชาวญี่ปุ่นในแมนจูเรีย พวกเกาหลีทั้งหลายเสาะหา และพยการทำมาหากินสมความปรารถนา พวกเขาเข้าคลุกเคล้าปะปนกับชาวจีนได้อย่างเรียบร้อย จนกะทั่งกลายเป็นจีนไปแล้วก็มีมาก ชาวญี่ปุ่นก็ติดตามชาวเกาหลีเข้าไปในแมนจูเรียอีก ทำที่ประหนึ่งว่า เข้าไปเพื่อคุ้มครอง พวกเกาหลีนั้นยอมรับความคุ้มครองของญี่ปุ่นทุกอย่าง ถ้าเขาอยู่ในเกาหลี, แต่ถ้าพวกเขาไปอยู่ในประเทศอื่นแล้ว เขามีความ ตั้งใจ จะหนี ให้ พ้น ความ พิทักษ์ รักษา ของ ญี่ปุ่น เป็น ที่สุด ที่แล้ว การคุ้มครอง พวกเกาหลีนั้น ตามที่พวกเกาหลีแลเห็นก็ คือ การเขียวเข็ญของตำรวจ, การกระทำอย่างข่มขู่และหักหลังของตำรวจลับ ในนครซีอูล (เมืองหลวงของเกาหลี) มีตำรวจลับมากกว่าพันคน กระทำการไม่หยุดหย่อน, เที่ยวจับกุม พวกเกาหลี ที่เขาสงสัย อย่างไม่มีเหตุผลว่าเป็นผู้ก่อการจลาจล ชาวเกาหลีไม่มีเสรีภาพในการพูด กล่าวได้ว่าพวกเขาระวังตัวเสียลิบแทบจะไม่กล้าหายใจที่เดียว จึงไม่น่าประหลาดใจที่พวกเกาหลีพากันอพยพเข้า

ไปอยู่ในเมืองจีน.

กล่าวถึง ความ เกี่ยวข้องในการ ทำมาหา เลี้ยงชีพของพวกเกาหลี และญี่ปุ่น ที่อยู่ใน แมนจูเรียแล้ว เราต้องสังเกตไว้ว่า โดยปกติ ชาวเกาหลีเป็นกสิกร ชาวญี่ปุ่นเป็นพ่อค้าผู้ ลงทุนทำการค้าขาย เพราะฉะนั้นจึงไม่มีเหตุ กะทบกัน หรือไม่ลงรอยกันใน การทำมาหากิน ระหว่างชาวเกาหลีกับญี่ปุ่น

(ข) ชาวเกาหลีกับจีน—. จีนทำนาทำไร่ พวกเกาหลีทำนาอย่างเดียว ต่างฝ่ายต่างก็มี หน้าที่ทำมาหากินของตัว และทำไปด้วยความ พอใจและเป็นสุข ไม่ต้องมีความขุ่นข้องหมอง ใจกันเลย ชาวเกาหลีเป็นกสิกรที่ดี เขาได้ พิสูจน์แล้ว ในประเทศแมนจูเรีย การเพาะ ปลูกที่จีนทำไม่สำเร็จ เขาทำสำเร็จ ชาวจีน รำลึกถึงคุณความดี และความสามารถของ ชาวเกาหลีอยู่เสมอ และนับถือพวกเกาหลี เสมือนว่าเป็นสหายผู้ประเสริฐสุดล้นค่าในการทำ ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ แมนจูเรีย ทุกวันนี้มีชาวนาเกาหลีอยู่ใน แมนจูเรีย ประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ คน ถึงกะนั้น ก็ดีพวกปลูกข้าวเหล่านี้ก็ไม่ทำการขัดขวางต่อ กสิกรจีนทั้งหลายเลย เพราะว่ากสิกรจีนนั้น ในสถานที่ ๑ ร่างกายไม่สามารถทำงานและ อาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่ลุ่มชื้นแฉะ สถานที่ ๒ พวกเขาสู้ความอดทนของชาวเกาหลีไม่ได้จึง ทำการไม่สู้ล่วง ต้องทิ้งเสียกลางคัน การเป็น ดังนี้จึงเห็นได้ชัดว่าชาวเกาหลีเป็นชาวนาปลูก ข้าวที่แท้จริง และขยันขันแข็ง สามารถพันดิน ซึ่งชาวจีนไม่ปรารถนาแล้วให้กลับดีขึ้นได้ ยิ่ง กว่านี้การทำนาข้าวเป็นการลำยากยากเย็นที่จีน ไม่อยากทำนัก.

ถึงอย่างไรก็ดี, เท่าที่เคยปฏิบัติมา บรรดา กสิกรจีนทั้งหลายที่อยู่ในมณฑลกิรินและเฮลุง เกียงนั้น เคยช้างกรรมกรจีนชาติเดียวกัน ให้ช่วยทำการเพาะปลูกในนาของพวกเขา แต่ เนื่องด้วย ความไม่เพียงพอใน กรรมกร ที่ดี ๆ และประกอบทั้งชาวเกาหลีเป็นผู้อดทนและขยัน ขันแข็งเหมาะแก่งานดังได้กล่าวมาแล้วแต่ข้าง ต้น พวกกสิกรนายช้างจึงหันไปช้างกรรมกร ชาวเกาหลีเข้าทำงาน แต่ก็คงไม่เลิกช้างจีน เสียทีเดียว แต่ตามที่ได้มีพวกจีนทุ่มเทเข้า ไปอย่างมากมายช้างเมื่อเร็ว ๆ นี้นั้น เกิดมี กรรมกร ราคา ถูก ๆ เหลือเฟือ ล้น งาน ชั่วคราว ทั้งนี้ทำให้ชาวเกาหลีบางพวกได้รับ ความลำยากและถูกบีบคั้นมาก. อันความกะทบ หรือร้าวรานกันจากเรื่องนี้ก็คือว่า ได้มีการ กำหนดเขตต์ให้ ฉะเพาะแต่ กรรมกรชาวนาอยู่

หอสมุดหนังสือพิมพ์ไทยเชษม

ทั้งชาวเกาหลีและชาวจีน. ถึงอย่างไรก็ดีเรื่องที่ชาวเกาหลีได้พื้นดินที่ลุ่มแฉะในมณฑลเจียงเตา จนทำผลประโยชน์ได้นั้น รัฐบาลจีนก็ซึมทราบดีอยู่ จึงเป็นที่หวังอย่างมั่นใจได้ว่า ความแตกร้าวกับพวกอพยพผู้พึงปรารถนาและสามารถเช่นชาวเกาหลีนี้จะไม่มีอยู่ได้นาน.

๔ ปัญหาการแปลงชาติ (Notionalization Problems)

(๑) การเป็นเจ้าของที่ดินภายใต้กฎหมายจีน—. ชาวเกาหลีทั้งหลายไม่มีความประสงค์ที่จะเป็นกสิกรลูกมืออยู่เสมอไป โดยอาศัยที่พวกเขาขยันทำงาน, รู้จักเก็บเงินและด้วยความเจริญรุ่งเรืองของเขา ชาวเกาหลีได้สะสมเงินทองไว้จนพอซื้อที่ดินจากชาวจีนผู้ถือกรรมสิทธิ์อยู่ก่อน ประการฉะนี้พวกเกาหลีก็ได้เปลี่ยนฐานะเป็นเจ้าของที่ดินเสียมากต่อมาก

กฎหมายของจีนห้ามชาวต่างประเทศมิให้เป็นเจ้าของที่ดิน เมื่อเช่นนี้ชาวเกาหลีที่อพยพเข้าไปตั้งทำมาหากินและปรารถนาที่จะเป็นเจ้าของที่ดินก็ต้องแปลงชาติเป็นพลเมืองของจีนเสียก่อน แล้วจึงจะมีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดินได้อย่างบริบูรณ์ ชาวเกาหลีเป็นส่วนมากได้ยอมแปลงชาติเป็นพลเมืองจีนแล้ว แต่บางพวกที่ยังไม่ได้ทำเช่นนั้นก็มีบ้าง ยังมีญี่ปุ่นกำลังเอาธุระและพะนอชาวเกาหลีพวกน้อยที่ยังไม่ได้แปลงชาตินี้อย่างยกใหญ่.

(๒) ชาวเกาหลีเป็นเสมือนหนึ่งเบี้ยบนกะดานหมากรุกแห่งอำนาจกรพรรดิของญี่ปุ่น รัฐบาลญี่ปุ่นมักจะคัดค้านอย่างเข้มงวดต่อชาวเกาหลีที่ถูกจีนเก็บภาษี และถือเอาการเก็บภาษีเป็นเหตุสำหรับก่อให้เกิดเรื่อง เรียกว่าเป็นการกดขี่เพื่อยั่วให้เกลียดจีน ญี่ปุ่นได้อ้างเอาชาวเกาหลีที่ยังไม่ได้แปลงชาติเป็นจีนว่าเป็นพยานแห่งความไม่ยอมให้กดขี่ แต่ที่ชาวเกาหลีเป็นจำนวนมากมายได้แปลงชาติเป็นจีนโดยเต็มใจของพวกเขานั้น ญี่ปุ่นทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้เสียเลยทีเดียว รัฐบาลญี่ปุ่นยังได้ต่อว่าเจ้าหน้าที่ทีมุกเด็นย่อย ๆ ในเรื่องที่เขาแกล้งหาว่าจีนกดขี่ชาวเกาหลี.

จีนเชื่อว่าพวกเกาหลีได้อุทธรณ์เรื่องเหล่านี้ขึ้นไปยังรัฐบาลญี่ปุ่น จีนเลยออกกฎห้ามชาวต่างประเทศไม่ให้เช่าที่ดินจากจีนเสียทีเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้ ชาวเกาหลีที่ยังมิได้แปลงชาติก็ตกอยู่ในฐานะที่ลำบาก เขารู้สึกตัวว่าพวกเขาเป็นเสมือนหนึ่งเบี้ยบนกะดานหมากรุกการเมืองของญี่ปุ่น พวกเขาเลยเพิ่มความแค้นใจในญี่ปุ่นมากขึ้น ญี่ปุ่นได้ขว้างอาวุธ

เกาหลีจึงถูกเร่งรัดให้เข้าเป็นพลเมืองจีน.

เป็นธรรมดา ญี่ปุ่นได้โต้แย้งเรื่อง การที่ชาวเกาหลีโอนชาติเป็นพลเมือง ของ ประเทศจีน ถ้าญี่ปุ่นไม่มีข้ออ้างว่าต้องการเข้ามาปกครองชาวเกาหลี ญี่ปุ่นก็ไม่สามารถที่จะเข้าไป เป็น นักเลงโตในแมนจูเรียได้ตามความคิด

๓ ประเทศจีนต้อนรับชาวเกาหลี—. ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่ ของ ประเทศจีนไม่ ปรารถนาให้ชาวเกาหลีเข้ามาในแมนจูเรียก็ดี รัฐบาลจีนก็ทราบดีอยู่ว่า ถ้าไม่ได้ชาวเกาหลีมากู้บ้าลุ่มร้างให้เป็นเรือกสวนไร่นา แมนจูเรียก็จะเต็มที่ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า ที่ดินอันเป็นลุ่ม ๆ และชันแฉะเหล่านั้น ชาวจีนทั้งหลายไม่ปรารถนา ที่จะทำการ เพาะปลูก แต่อย่างไรเลย ในความสัมพันธ์กับชาวจีนทั้งหลายนั้น ชาวเกาหลีไม่เคย แสดง อุปนิสัยที่ชั่วร้ายออกมาเหมือนดังที่ญี่ปุ่นได้หาเหตุนั้น นอกจากไม่ได้เป็นผู้ก่อการจลาจลขัดขืนต่อ กฎหมายบ้านเมืองทำลายความสงบ ชาวเกาหลีในประเทศแมนจูเรีย กลับเป็นพลเมืองที่สงบเสงี่ยมยากที่จะปลุกให้ตื่นตัวขึ้นเสียอีก

ไม่มีใครเสียใจยิ่งกว่ารัฐบาลจีน ที่ต้องวางบทบัญญัติลงไปว่า ชาวเกาหลีต้องเป็นพลเมืองจีน หรือมิฉะนั้นก็ต้องออกนอกประเทศจีนเสีย รัฐบาลย่อมยินดีต้อนรับชาวเกาหลีให้เข้ามาในประเทศ เพราะว่าชาวเกาหลีทั้งหลาย อพยพเข้าไปสู่ ประเทศจีนโดยพลการตนเอง แล้วและสามารถทำการงานให้เจริญ ตั้ง หลักฐาน มั่นคง สำหรับ พวกเขาทั้งหลาย ผนวกความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศ แทนที่จะมาเป็นภาระให้บ้านเมืองต้องเลี้ยงดูเหมือนคนรกโลก แต่การที่จีนได้ขัดขวางการกระทำของญี่ปุ่น ตามที่ใช้ให้เกาหลีเป็นเสมือนเครื่องมือเข้าไปจับจองที่มั่นมีกำลังแข็งแรงอยู่ในประเทศแมนจูเรียนั้นก็นับว่าเป็นการยุติธรรมแล้ว ด้วยประการ ฉะนั้น ปัญหาเรื่องเกาหลีก็เป็นที่หนักใจแก่ รัฐบาลจีนอยู่อย่างมีรู้สึกสุด พวกเกาหลีได้หนีเข้าไปอยู่ในประเทศแมนจูเรียนับด้วยจำนวนพัน ๆ ในขณะที่ญี่ปุ่นได้เข้าไปครอบครองประเทศเกาหลี และไม่ว่าที่ใดก็ตาม ถ้าแม้นว่ามีพวกเกาหลีได้อพยพเข้าไปรวมกันอยู่เป็นหมู่ ๆ จนประหนึ่งว่าเป็นโคโลนีเล็ก ๆ ขึ้นแล้ว ญี่ปุ่นก็ได้ไปตั้งสถานกงสุลขึ้นที่นั่น นัยว่าเพื่อป้องกันคนในบังคับที่รักของเขา การคุ้มครองป้องกันของญี่ปุ่นนี้หมายความถึงการคุ้มครองอย่างมีกงสุล, มีสถานีตำรวจพร้อมทั้งตำรวจ จน

Boomerang ออกไป และตามธรรมดาของ
อาวุธชะนิดนี้ มันได้ย้อนกลับไปหาผู้ที่ขว้าง
มันอีก — ให้ทูตแก่ท่านทุกข้อนั้นก็มาถึงตัว
รัฐบาลจีนได้ ออก กฎหมาย ห้ามมิให้ ชาวต่าง
ประเทศเข้าไปเป็นเจ้าของที่ดินแล้ว ยังซ้ำแนะ
นำ ชาวเกาหลีผู้ ซึ่ง ปฏิเสธ ไม่ยอม แปลงชาติ
เป็นจีน, ให้ออกไปเสียให้พ้นจากดินแดนของจีน
ด้วย ประการนี้ ชาวเกาหลีผู้ ไม่แปลงชาติ ก็ได้
อพยพ ถอยร่นไป ยัง เฮลุงเกียง ซึ่งเป็นที่ ๆ ยัง
ไม่กวดขันกฎหมายข้อนี้เคร่งครัดนัก———

อันที่จริงเป็นที่เข้าใจกันอยู่ว่า เมื่อชาว
เกาหลียอมรับเป็นพลเมืองจีนแล้ว พวกเขา
ก็พ้นจากความคุ้มครองของญี่ปุ่น. คำที่ว่า
ชาวเกาหลีต้องการความคุ้มครองนั้น มักจะมี
อยู่แต่ในวงความคิดของชาวญี่ปุ่นผู้ ซึ่งคอยเอา
ใจใส่เสมอว่า ชาวเกาหลีจะเป็นผู้ทำความ
ลำบาก และชาวเกาหลีทั้งหลายนั้นอยู่หมิ่นเหม่
ต่อการที่จะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อการจลาจลใน
การเมืองหรืออื่น ๆ เสมอ แต่ก่อนนั้นรัฐบาล
ญี่ปุ่นจะให้ไล่ชาวเกาหลี กลับบ้านเมือง ของตน
ให้จงได้ ถึงแก่ได้ส่งตำรวจไปไล่ในเขตต์
ชิเนเตา มาบัดนี้รัฐบาลมีกุศโลบายอันฉลาด
กว่าเก่าขึ้นไปอีก คือ ปล่อยให้ชาวเกาหลี
กระจาย แผ่ ซ่าน เข้า ไป ทั่ว ประเทศ แมนจูเรีย
และได้เข้าไปปกป้องรักษาเป็นเจ้าของที่ดินใน
ประเทศนั้น แล้วญี่ปุ่นก็ตามเข้าไปคุ้มครอง
เป็นการเมือง ชั้นทันที ชาวเกาหลีทั้งหลาย
มีความเจริญ รุ่งเรือง อยู่ใน ประเทศแมนจูเรีย
เขาได้รับความคุ้มครองจากญี่ปุ่น ส่วนชาว
เกาหลีทางบ้านมีแต่ความเดือดร้อนและยากจน
การคุ้มครองเห็นจะไม่พูดถึง ทั้งนี้อาจเป็น
ความคิดที่ฉลาด แต่ทำให้กสิกรเกาหลี
ผู้มั่งคั่งทั้งหลายในแมนจูเรียขยขันมิใช่น้อย

จนกะทั่งหนังสือข่าวญี่ปุ่น พากันออก ความ
เห็นกล่าวว่า เนื่องแต่การมีตำรวจลับคอย
สอดแนมต่าง ๆ นั้น ชาวเกาหลีในเกาหลี
เลยเป็นคนหมดหวัง และค่าที่พวกเกาหลี
ทั้งหลายพอใจที่จะหนีออกไปพึ่งพาอาศัยประเทศ
อื่นอยู่ ดีกว่าที่จะอยู่ ทนรับการกดขี่จากญี่ปุ่นใน
ประเทศของตน ชาวเกาหลีเลยไม่ยอมรับ
ว่าตนเป็นสัปเยกต์ของญี่ปุ่น, ส่วนจีนเล่าก็มี
ได้ชักชวนให้ชาวเกาหลีแปลงชาติเป็นชาวจีน
จนกะทั่งเมื่อเร็ว ๆ นี้ ชาวเกาหลีเคยถูก
กล่าวหาว่าชอบก่อการจลาจลทั้งต่อจีน และต่อ
ญี่ปุ่น จีนจึงต้องระวังตัวไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง
ยุ่งเหยิงด้วยชาวเกาหลี แต่สงครามกลาง
เมืองของจีนทำให้เหตุการณ์เปลี่ยนไป แมนจู-
เรียต้องการเงินมาใช้ในทางยุทธกิจ พวก

กะทั่งเสมือนหนึ่งว่า เมืองญี่ปุ่นได้เข้าไปตั้งอยู่ในพื้นดินของประเทศแมนจูเรียฉะนั้น จีนยินดีต้อนรับชาวเกาหลี แต่ไม่ใช่ต้อนรับอย่างนี้ การกระทำเช่นนั้น ย่อมเป็นการเสื่อมเสียอิสสรภาพของประเทศจีนยิ่งนัก

ชาวเกาหลีที่คิดแปลงชาติ พากันกล่าวว่าความเดือดร้อน ของพวกเขา อยู่ที่พวกเขาเป็นคนอยู่ในบังคับญี่ปุ่น และก็มีอยู่หนทางเดียวเท่านั้น ที่พวกเขาจะหนีให้พ้น ความเดือดร้อนเหล่านั้นได้ ก็คือ เลิกเป็นคนในบังคับญี่ปุ่นเสีย

สรุปความในเรื่องนี้ว่า เป็นหน้าที่ของเอกชนชาวเกาหลีที่จะต้องตัดสินใจเอาเอง ถ้าแม้นเขามีความปรารถนา ที่จะเป็น พลเมืองของจีน ก็ให้เขาแปลงชาติ และถ้าเขาไม่ปรารถนาเช่นนั้น ก็จงให้เขาออกนอกประเทศแมนจูเรียเสียโดยเร็ว

๔ กุศโลบาย ของ ประเทศจีน ยุตติธรรมแล้ว—. ในมณฑลภาคตะวันออก ๓ มณฑล มีชาวเกาหลี อพยพ เข้าไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ด้วยกันทั้งหมดประมาณ ๒ ล้านคนเศษ พวกเขาแทบ ทั้งหมดได้เข้าไป ถึงทางตะวันออก สุดทางชายฝั่งซึ่งมีชาวจีนอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในมณฑลเจียงเตา มีชาวเกาหลี ประมาณร้อยละ ๘๕ ของพลเมืองทั้งหมด โดยอุทาหรณ์ อันหนึ่ง แห่ง กุศโลบาย ข่มหมู ของประเทศญี่ปุ่น มีว่า เมื่อ ๒—๓ ปีมานี้ ญี่ปุ่นได้ส่งกองทหารเข้าไปในมณฑลเจียงเตานี้กองหนึ่ง เพื่อไปล้อมจับพวกเกาหลีซึ่งมีนัยเรียกว่าเป็นพวกกบฏ เมื่อเช่นนั้นแล้วไม่จำเป็นที่น่าสงสัยเลยว่าบรรดาชาวเกาหลีที่ยังไม่ได้แปลงชาติเป็นจีน กลับเป็นภัยแก่อิสสรภาพของจีนยิ่งนัก โดยที่ไม่ใช่ความผิดของเขา หนังสือข่าวญี่ปุ่นฉบับหนึ่งกล่าวว่า การกบฏนี้จะจริงหรือไม่นั้น กว่าจีนจะสำนึกตัวได้ก็สายเกินการเสียแล้ว

ในเวลาติด ๆ กัน ที่ญี่ปุ่นได้นำกุศโลบายของเขาตามหลังพวก เกาหลี เข้าไปในโคโลนีของพวกเกาหลีนั้น ได้จัดการคมนาคมขึ้นทุกอย่าง แต่ตัดมิให้ชาวเกาหลีได้มีการคมนาคมติดต่อกับชาวจีน ได้สร้างสะพานสำหรับการทหาร (Military Bridge) ข้ามแม่น้ำตูเมนในเมืองนารามีขึ้นสะพานหนึ่ง และทางรถไฟอีกสายหนึ่ง ถึงเมืองกิริน เชื่อมกับตำบลต่าง ๆ ที่มีชาวเกาหลีอยู่มาก ๆ

มีชาวเกาหลีบางพวกที่ปฏิเสธไม่ยอมเสียภาษีให้แก่จีน เพราะเขาอ้างว่าพวกเขาไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจกฎหมาย (Jurisdiction) ของจีน การที่เป็นเช่นนี้ก็อาจเนื่องมาจาก

ความกดขี่ที่ต้องจำทนโดย พวกมิทุนให้กู้ยืม เพราะปรากฏว่ามิกสิกร เกาหลีในแมนจูเรีย บางพวกมีเงินของชาวญี่ปุ่นหนุนหลังอยู่มาก

เราขอยกตัวอย่างอันหนึ่งถึงเรื่องการอตสาหกรรมของญี่ปุ่นในแมนจูเรีย โดยล่อลวงว่าเพื่อขยายกิจการของพวกเกาหลี: บริษัทของญี่ปุ่นบริษัทหนึ่ง ชื่อ เฟ่งเตียน ชุน เยห์ (Fengtien Chun Yeh Company) ได้ตั้งขึ้นอย่างเปิดเผยในนครมุกเด็น เพื่อจะให้ชาวเกาหลีอพยพเข้าไปใน แมนจูเรีย นั้นมีงานทำ บริษัทได้จัดการทำไหมในมณฑลภาคตะวันออก ๓ มณฑล และได้จับจองที่ดินของรัฐบาลที่ตำบล ซันซูโก ไว้มากกว่า ๑,๕๐๐ เอเคอร์ ที่นั้นได้ปลูกต้นหม่อน กับ เพาะตัวไหม และโรงงานทอไหมก็ได้ตั้งขึ้น

๕ สรุปความ—. เหตุสำคัญในการที่ชาวเกาหลีต้องอพยพเข้าไป ตั้งภูมิลำเนาทำมาหากินในประเทศแมนจูเรียนั้น คืออะไร ? การที่ชาวเกาหลีได้อพยพเข้าไปตั้งภูมิลำเนาทำมาหากิน คือเนื่องจากการที่พวกเขาได้รับการปกครองอย่างกดขี่ไม่ยุติธรรมจากชาวญี่ปุ่น ฉะนี้แล้ว ชาวเกาหลีจึงจำเป็นต้อง อพยพจากบ้านเกิดเมืองนอน ของเขาไปอยู่ที่อื่น ถึงแม้ว่าความหวังอันใหญ่ยิ่งของเขาคือ การเรียกร้องให้เกาหลีกลับเป็นประเทศอิสระขึ้นเช่นเดิม เมื่อพวกเขาอยู่ในบ้านเกิดเมืองนอนของเขา ๆ ได้รับการเบียดเบียนแย่งที่โดยชาวญี่ปุ่น. โซเวียตรัสเซียได้เปิดประตูคอยรับพวกเขาอยู่นานแล้ว แต่พวกเขาไม่มีเงินเพื่อจะเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปให้ถึงและไม่มีหนังสือเดินทาง —แมนจูเรียอยู่ใกล้แค่นั้นจึงเป็นสวรรค์แล้ว

ชาวเกาหลีทั้งหลายผู้ปรารถนาจะตั้งบ้านเรือนให้อุ่นหนาฝาคั่งมั่นคง และปลอดภัยสำหรับครอบครัว, ในชั้นแรกจำเป็นต้องเป็นผู้เช่านาเขาทำไปพลางก่อน แล้วในที่สุดด้วยความพากเพียร จึงได้เป็นเจ้าของที่ดินเอง เขาไม่มีจีนกลับเห็นใจจีนในการที่ออกกฎหมายว่าผู้ที่มีสิทธิซื้อที่ดินในแมนจูเรียได้นั้นต้องแปลงชาติเป็นจีนเสียก่อน พวกเขาทั้งหลายยอมเป็นพลเมืองจีนด้วยความเต็มใจ เพื่อแลกสิทธิแห่งการเป็นเจ้าของที่ดิน และความเป็นอิสสระที่ได้จากจีน จีนจำต้องก้าวต่อไปอีกขั้นหนึ่ง และบังคับว่า ชาวเกาหลีต้องยอมเป็นพลเมืองจีนโดยแปลงชาติเป็นจีน หรือมิฉะนั้นก็ออกไปเสียจากประเทศจีน. จะเป็นการโง่อย่างที่สุดของจีนที่จะยอมให้คนในบังคับญี่ปุ่นนับด้วยจำนวนพันจำนวนแสน เข้าไปได้ทุกหนทุกแห่งในประเทศแมนจูเรีย และมีวิธี

การอันหนึ่ง ซึ่งมีนัยเรียกกันอย่างชาวญี่ปุ่น อยู่ในแมนจูเรีย จึงต้องอยู่เหนือสิทธิของ
ว่า “เพื่อคุ้มครอง” ตามเข้าไปด้วย ทีนี้เรา ชาวต่างประเทศที่จะขอเข้ามาพักอาศัย ถ้า
ยกเรื่องการรุกรานของญี่ปุ่นไว้ หันมาพูด แม้ว่าชาวเกาหลีใคร่สมัคร ที่จะยังคง เป็นคน
ถึงเรื่องชาวจีนแท้ ๆ ที่ทุ่มเทจากมณฑล ในบังคับญี่ปุ่นอยู่อีก เขาจะต้องออกจาก
ซานตุง และโฮเป เข้าไป ใน ประเทศ แมนจูเรีย แมนจูเรีย เพื่อให้พลเมืองจีนได้เข้ามาแทนที่
อย่างมากมายบ้าง พวกเหล่านี้เป็นพลเมือง ทางการเช่นนี้ จะให้ประเทศจีน ปฏิบัติ เป็นอย่าง
ชาติจีนแท้ ๆ สิทธิของพวกเขาที่จะอาศัย อื่นไปก็จะไม่มีใครเข้าใจได้เลย.

◎ ธรรมะชาติ กับปรารถ นามนุษย์ เดิรสะดุด เดิดหวัง กันทั้งสอง
ใครองค์อาจ น้อมปรารถ นาปรอง คล้อยตามคลอง ธรรมะชาติ ฉลาดเอย ฯ

พระศรีนิพนธ์

บทนำบางเรื่อง

ญี่ปุ่นกับแมนจูเรีย

(บางกอกเดลิเมล์ วันที่ ๒๒ กันย์.)

ญี่ปุ่นจะทำอะไรกับแมนจูเรียหนอ ? นี่แหละเป็นความสนเท่ห์อยู่ทั่ว ๆ กัน ข้างฝ่ายกรุงโตกิโอโทษว่าจีนก่อเหตุก่อน ข้างฝ่ายจีนก็ว่าญี่ปุ่นเป็นผู้ยิงกระสุนนัดแรก แต่จะเป็นใครก่อก่อนก็ตาม ดูเป็นการแน่นอนว่าญี่ปุ่นคงจะทำจนสำเร็จ ญี่ปุ่นได้เข้ายึดกรุงมุกเด็น, นครของจางโซเหลียง และกองทหารของญี่ปุ่น เข้าตั้งอยู่ในที่สำคัญ ๆ ทั่วทุกแห่ง ในทะเลเหลืองก็มีเรือรบญี่ปุ่นเข้ามาแล่นอ้าวอยู่.

ไม่ต้องสงสัยเลย ญี่ปุ่นย่อมต้องการจะได้แมนจูเรียไว้ไว้เป็นส่วนหนึ่ง แห่งจักรวรรดิญี่ปุ่น ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นชาติแข็งแรงได้กระทำการรุกเงียบ ๆ เข้ามาในดินแดนแมนจูเรียนานแล้วจนกล่าวได้ว่า ทุนและแรงของญี่ปุ่นนั้นเองได้ทำให้แมนจูเรียจำเริญ สมควรเป็นที่ทำมาหากินของจีนอดอยากผู้อพยพกันเข้าไปจากทางใต้ ดุจเดียวกับสำหรับประชาสามัญญี่ปุ่นผู้ข้ามทะเลไปจากญี่ปุ่น. ประเทศญี่ปุ่นต้องการดินแดน เป็นที่ เพาะปลูก อันญาหารสำหรับเลี้ยง ชาวญี่ปุ่นตั้ง ๘๐ ล้านคน กับเป็นที่สำหรับเผยแผ่อารยธรรม ซึ่งเขาได้บ่มตัวเจริญขึ้นรวดเร็วในไม่กี่ปีนัก แต่ใครจะนึกออกว่าญี่ปุ่น ซึ่งเป็น ชาติ ใหญ่ มี ฐานะ สำ คัญ อยู่ในระหว่างนานาชาติทุกวันนี้ จะเดินลอยชายเข้าไปแย่งเอาแมนจูเรียได้อย่างหน้าเฉยตาเฉย ดังข่าวโทรเลข เมื่อ วานนี้ ทำให้ เรา เข้าใจเช่นนั้น ? เพราะไม่ปรากฏ ว่าจีนได้ยั่วให้ โกรธจนถึงแก่ญี่ปุ่นจะอดทนไม่ได้. แต่ถ้าญี่ปุ่นอยากจะได้แมนจูเรียจริง ๆ แล้ว โอกาสเวลานี้เป็นเหมาะที่สุด ที่จะหาให้เหมาะกว่านี้ยากนัก ในวันที่ จะเข้า ตะครุบเอา แมนจูเรีย ตามปรารถนา อเมริกากำลังหวั่นไหวด้วยการเงิน การซื้อขายหุ้นต้องหยุด อังกฤษกำลังปลดตัวจากมาตราทองคำปริวรรต ในเวลาเช่นนี้หรือเหตุการ เช่นญี่ปุ่นทำแก่จีน จะมีน้ำหนักพอที่จะให้ กระทรวงการ ต่างประเทศในตะวันตกสนใจได้.

ฐานะ ของ นายพล จางซูเหลียง จอม แสนยานุภาพแห่งแมนจูเรีย จะกระทบกระเทือนอย่างไรบ้าง เป็นข้อน่าสังเกต ข่าวครั้งสุดท้าย

ว่าเขาอยู่ที่กรุงไปยิ่งกำลังเจรจาขอร้องให้เจียไกเจี๋ยะลาออก ดูเขาแน่ใจว่า เขาจะทำสำเร็จ จนปรากฏตามโทรเลขรอยเตอร์ เมื่อวันเสาร์ว่าเขาได้บอกแก่พวกกบฏทางใต้ ให้รอการเดิรทัพไว้ก่อน เพื่อเขาจะได้ทำความตกลงกับเจียไกเจี๋ยะ ให้สำเร็จเด็ดขาด. บัดนี้ดินแดนของเขาตกอยู่ในเงื้อมมือของญี่ปุ่นเสียแล้ว เสียงของเขาที่เจรจากับเจียไกเจี๋ยะ จะไม่อ่อนไปตามด้วยหรือ ? บางทีเหตุนี้จะเป็นข้ออธิบายการกระทำอย่ารวดเร็วของญี่ปุ่นก็เป็นได้ ถ้าเจียไกเจี๋ยะลาออกตามคำขอร้องของจอมแสนยานุภาพ แห่งแมนจูเรียไซร้ เดชานุภาพแห่งท่านผู้นั้นก็จะแผ่พ่านไปทั่วอาณาจักรจีน ญี่ปุ่นคงไม่ปรารถนา ให้เป็นเช่นนั้น ด้วยเหตุทั้งลับและทั้งแจ้งหลายประการ

◎ ◎ ◎

ทองเปานดุ

(บางกอกเดลิเมล์ วันที่ ๒๒ กันย์.)

ข่าวจาก นิวยอร์ค, ลอนดอน, ปาริส, และเยรูลิน เมื่อวานนี้ ไม่ว่าจะพิเคราะห์จากแง่ไหน ดูเป็นน่าหนักใจไปทั้งนั้น ในเวลาที่เขียนอยู่นี้ยังทายไม่ถูกว่าข่าวพรุ่งนี้จะเป็นอย่างไร แต่ทั้งโลกพากันตื่นเต้นด้วยทองเปานดุ โดยมีความหวังบ้าง กลัวบ้าง ต่าง ๆ นานา. ในเวลาขั้นแค้นเช่นนี้ ถ้าทองเปานดุ ซึ่งเป็นเงินตราของตลาดโลก ต้องอับปางลงไปจริง ๆ ตลาดโลกของเราจะเย็น อย่างไรบ้างไม่มีใครอยากได้เห็น.

แต่เราสงสัยหรือเราหวังว่า ข่าวเมื่อวานนี้ที่มาถึงเราโดยไม่รู้ตัว คงจะไม่ทำให้พสกนิกรที่กรุงนิวยอร์ค, ลอนดอน, ปาริสหรือเยรูลิน ตกใจมาก เท่าที่ทำให้ชาวเราตะลึงลานทางไกลกล่าวกันว่า ทำให้น้ำใจรักกันมากขึ้น แต่ทางไกลนี้ย่อมทำให้แลไม่เห็น และคาดไม่ถูก ด้วยเหมือนกัน. ข่าวที่เราได้รับนี้เป็นแต่หัวข้อใจความแท้ ๆ เท่านั้น แต่พวกธนาคาร และชาวกรุงเทพ ฯ ที่มีกิจการเกี่ยวข้องกับการเงินทั่วโลก คงจะไม่ประหลาดใจนัก. อาการที่อังกฤษจะปลดจากมาตราทองคำได้ปรากฏมาหลายเวลาแล้ว ดูเหมือนนิวยอร์ค, ปาริส และเยรูลิน จะทราบระแคะระคายดี เขาจึงจะไม่ตกตะลึงเหมือนเช่นเราชาวกรุงเทพ ฯ.

อนึ่ง ความตกลงเรื่องปลดจากมาตราทองคำของอังกฤษนี้ หาได้กระทำในเวลาที่ทองเปานดุกำลังตกราคาไม่ ได้กระทำในเวลาที่เพียงแต่ถูกความกระทบกระเทือนหวั่นไหวมา

จากประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ค่าซวนเซไปบ้าง แต่วันเสาร์สุดท้ายนั้นเองค่าของทองเปานดุก็ยังตั้งตัวได้ตามเดิม นี้เป็นสำคัญส่วนหนึ่ง. ยังสำคัญอีกส่วนหนึ่งนั้น คือ รัฐบาล คณะชาติของอังกฤษเวลานี้ มีคะแนนความเห็นสนับสนุนในรัฐสภา เพียงพอที่จะปฏิบัติการ ตามเห็นสมควรได้ ในเวลาฉุกละหุก นอกจากนี้ ถ้าประเทศทั่วโลกไม่ต้อง ลำบากยากใจมาแล้วด้วยราคาเงินแฟรงค์ (ฝรั่งเศส) เงินรูบลฺ (รุสเซีย) เงินมาร์ค (เยอรฺมนี) หรือเย็น (ญี่ปุ่น) ทุก ๆ ประเทศ ก็คง จะพร้อม เพรียง กัน ตั้งใจให้ ทองเปานดเป็นสวัสดิภาพในเวลานี้. เพราะฉะนั้นพึงเห็นได้ว่า ทองเปานดฺ นี้ไม่แต่ได้รับความอุปถัมภ์จากจักรวรรดิอังกฤษเท่านั้น ยังได้รับสนับสนุนจากสากลโลก ทั้งในส่วนน้ำใจและส่วนกิจการด้วย.

◎ ◎ ◎

ข้าวกับมะลายูอังกฤษ

(สยามออบเซอรฺฟเวอรฺ วันที่ ๒๔ กรกฎ.)

เมื่อ ๓๐ ปีมาแล้ว ครั้งนายปลอตัสเย็นกงสุล หรือเมื่อเสอรฺ แฟรงคฺ สเวตเตนแฮม เย็นผู้สำเร็จราชการ สเตรตสฺ เซตตลเมนตสฺ ได้มีความตื่นเต้นกันขึ้น เนื่องจากมีใครคนหนึ่งดูเหมือนจะเย็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารปรารภขึ้นว่า ถ้าเกิดศึกสงคราม จะไม่มีข้าวเลี้ยง กันพอในสิงคโปร์ตลอดเวลา ๓ สัปดาห์ นอกจากนั้นเพราะเหตุที่อากาศร้อน จะเก็บข้าวไว้นานนักไม่ได้. ผลที่สุดเมื่อได้ปรึกษาหารือกันแล้วจึงตกลงกันว่า มะลายูอังกฤษต้องทำข้าวได้พอกินตลอดปี แต่แล้วก็ยังหาได้จัดการจริงจังลงไปไม่ เพราะเวลานั้น เกิดชอกันขึ้นในเรื่องสินค้ายาง การทำนาข้าวก็คงเป็นอยู่อย่างเสียไม่ได้เหมือนเช่นเดิม การกสิกรรมกะพือขึ้นทางทำสวนยางทั่วไปทุกหนทุกแห่ง จนกะทั่งเสนาบดีว่าการเมืองขึ้นของอังกฤษได้มาตรวจสิงคโปร์ เมื่อเสร็จมหาสงครามแล้ว ปัญหาเรื่องทำนาข้าวจึงรอตัวขึ้นอีกหนหนึ่ง ในที่สุดกรรมการพิจารณาเรื่องการทำนาในมะลายูอังกฤษ ได้เสนอรายงานเล่มใหญ่แนะนำให้จัดการทดน้ำระบายน้ำ เป็นการใหญ่โต ให้จัดการสหกรณ์ เพื่อประโยชน์แก่ชาวนาเป็นการรวมแรง และให้ใช้เครื่องมือสมัยใหม่ในการทำนา เท่าที่สามารถจะให้ใช้กันได้.

โครงการนี้ดูก็ดีอยู่. อาศัยเหตุที่ว่าในเวลาปกติมะลายูอังกฤษก็อาจซื้อข้าวจากประเทศอื่นมากินได้ แต่เมื่อถึงเวลาข้าวแพง เช่น

ระหว่าง ศก ๑๙๑๙—๒๑ ก็หาข้าวซื้อยาก ครั้นเมื่อถึงคราวข้าวราคาถูกเช่นเดี๋ยวนี้ ความได้เปรียบในเรื่องราคาก็ไปลบล้างกันกับความเสียเปรียบในเรื่องกำลังสามารถที่จะซื้อน้อยลง เพราะคนขนลง พอพ้นเวลาอัตคัดขาดแคลนเช่นนี้ไปแล้วราคาข้าวก็จะเขยิบขึ้นไปอีก โดยไม่ต้องสงสัย. สิ่งเหล่านี้ไม่มีอะไรเป็นความรู้ใหม่ มะลายูอังกฤษต้องซื้อข้าวจากประเทศอื่นไปกินอยู่เสมอ แต่ข้อควรสังเกตนั้น คือรายงานของกรรมการนี้กล่าวว่า ไม่มีสกิมใดที่จะบำบัดความไม่แน่นอนได้เด็ดขาด ในเรื่องทำนาข้าว หนทางรอดตัวมีอยู่แต่ที่ต้องใช้วิธีการต่าง ๆหลายอย่างเป็นส่วนเล็กบ้างส่วนใหญ่บ้างระคนกันแล้วแต่เหมาะกับพื้นที่ เพื่อให้ได้ผลดีด้วยกัน. ในเรื่องโครงการทำนาข้าวของมะลายูอังกฤษนี้ สยามไม่น่าจะต้องวิตก เพราะรายงานนั้นกล่าวอยู่ข้อหนึ่งว่า จำนวนนาในประเทศทำนาข้าวที่ทวีขึ้นนั้น ยังเป็นส่วนน้อยกว่า ความ ต้องการ ข้าว ของโลกที่ทวีขึ้น ถ้าความจริงเป็นเช่นนี้ไซร้ก็จะต้องไปกลัวอะไรเล่า ?

◎ ◎ ◎

ตั้งปฏิทินใหม่

(สยามออบเซอร์เวอร์ วันที่ ๕ ตุล.)

ทุกวันนี้ บางที จะไม่มีพ่อค้า สักคนเดียวในโลกที่ไม่ต้องเดือดร้อน เป็นครั้งคราวด้วยเรื่องความยุ่งของปฏิทิน ความยุ่งนี้เกิดแต่เดือน (สั้นบ้างยาวบ้าง) มี ๒๘ ถึง ๓๑ วัน ..... และวันประจำสัปดาห์ไม่ตรงกับ วันที่ ของเดือน เว้นแต่ ๒๘ วันต้นของมีนาคมที่ต่อเดือนกุมภาพันธ์อันมี ๒๘ วัน. เหล่านี้ทำให้ยากลำบากไม่สิ้นสุด ในการกำหนดวันกิจธุระ เช่นการประชุมต่าง ๆ ตั้งแต่ประชุมกฎหมายลงมาจนถึงประชุมการกีฬา. อนึ่งเล่าวันหยุดอีสเตอร์ซึ่งตกระหว่างมีนาคม ๒๒ กับเมษายน ๒๕ ก็ยุ่งไม่ใช่เล่น เพราะฉะนั้น การที่สันนิบาตชาติจะประชุมปรึกษาด้วยเรื่องนี้ ในเดือนนี้ เพื่อพิจารณาว่า จะควรแก้ ไขปฏิทินใหม่ให้ง่ายเข้าได้อย่างไร จึงเป็นการที่มีผู้พอใจทั่วกัน. มีรัฐบาลนานาประเทศมากกว่า ๕๐ รัฐบาลได้สนใจ และ ได้ ตั้ง กรรมการ พิจารณา เรื่อง นี้ด้วย ฉะเพาะ วันหยุด อีสเตอร์ นิกายใหญ่ ๆ ทั้ง ๓ แห่งศาสนา คริสต์ คือ โรมนิกาย, นิกาย

โปรเต๊สแตนตสุ กับนิกายออธอด๊อกซ ได้ตกลงกันยอมให้ อิสเตอร ตกเป็นวันอาทิตย์ต่อวันเสาร์ที่ ๒ ในเดือนเมษายน. ความยุ่งยากฉะเพาะข้อนี้ก็เป็นอันระงับไปแล้วแต่ต้นมือ.

กรรมการที่สันนิบาตชาติตั้งขึ้น ประชุมกันครั้งแรกเมื่อเดือนมิถุนายนก็ได้ ทำความตกลงกันไว้มาก เช่นตกลงว่า จะแบ่งปีออกเป็น ๑๓ เดือน ๆ ละ ๒๘ วันเท่า ๆ กัน. ประโยชน์แห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ก็คือ เดือนมีวันเท่า ๆ กัน และวันแห่งสัปดาห์ก็ตรงกันทุก ๆ เดือน ทางดาราศาสตร์ก็ลงกันดี ทางการสมาคมและเศรษฐกิจก็สะดวกง่ายดาย ที่จะไม่สะดวกก็เพราะปี ๑๓ เดือน แบ่งเป็นครึ่ง หรือเป็นส่วนต่าง ๆ ไม่ลงตัว และการงบบัญชีหรือการจ่ายเงินเดือนก็จะต้องเปลี่ยนเป็นปีละ ๑๓ เดือนแทน ๑๒ อย่างเดียวนี้ เพิ่มงานให้มากขึ้นอีกเล็กน้อย.

ทางแก้อีกทางหนึ่งที่มีผู้แนะขึ้น คือ แบ่งปีเป็น ๑๒ เดือน ให้มีเดือนละ ๓๐ หรือ ๓๑ วัน ประโยชน์แห่งการแบ่งเช่นนี้ ก็เพื่อจะได้ไม่ต้อง แก้ไข เปลี่ยนแปลงวิธีการ ที่เราเคยชินกันมาจนเป็นประเพณีแล้ว..... ในที่ประชุมกรรมการที่สันนิบาตชาติตั้งขึ้นนั้น ผู้นั่งประชุมเห็นข้างปี ๑๓ เดือน ถึงร้อยละ ๗๐ ของจำนวนผู้เข้าประชุม มี ๓ ชาติ รวมทั้งอังกฤษกับเยอรมนี ซึ่งยังไม่ตกลงว่าจะเอาทางไหน แต่ก็ต้องการให้เปลี่ยนแปลงอยู่เหมือนกัน เบลเยี่ยมกับสวิตเซอรแลนด อยากให้ใช้ปี ๑๒ เดือน แต่ให้ภาคเสี้ยวของปีมีวันเท่ากัน อิตาเลี่ย เนเดอรแลนด กับฮังการี ไม่ปรารถนาให้เปลี่ยนแปลงอะไรเลย เพราะฉะนั้น การก็ยังค้างอยู่เพียงแค่นี้ แต่ได้มีข้อตกลงกันอย่างหนึ่งว่า ถ้าปฏิทินแก้ไขใหม่แล้ว วันเกี่ยวกับศาสนาเป็นอันให้ต่างลัทธิต่างกำหนดเอาตามความพอใจ... การประชุมต่อไปคงจะถึงผลสำเร็จได้สักวันหนึ่ง แต่ใน ๒ วิธีนั้น จะตกลงใช้วิธีไหน ในเวลานี้ก็ทรายไม่ได้อยู่เอง การแก้ปฏิทินนี้ได้พูดกันมานานแล้ว แต่คราวนี้เป็นครั้งแรก ที่ได้ประชุมกันเป็นกิจลักษณะระหว่างนานาชาติจริง ๆ จึงน่าจะสนใจว่าผลที่สุดจะเป็นอย่างไร.

◎ ◎ ◎

จีนกับญี่ปุ่น

(จาก สยามออบเซอรฟเวอร วันที่ ๘ ตุล.)

ประวัติการ ชวนจะ ทวนต้น อยู่บ่อย ๆ ชาวเกาหลี ถูก ฆ่าตาย ที่ เซียงไฮ้ เป็นเหตุให้เกิดสงครามจีนกับญี่ปุ่นเมื่อศก ๑๘๙๔. นายทหาร

ญี่ปุ่น คนหนึ่ง ถูกทหารจีน ฆ่าตายในแมนจูเรีย เป็นต้นเหตุให้เกิดพิพาทกันระหว่างจีน กับญี่ปุ่น คราวนี้... เมื่อสงครามครั้งโน้น ถ้าหากญี่ปุ่นไม่จงใจรบ เรื่องก็อาจตกลงกันได้ ในทางสงบ แต่น้ำใจของ ชาวญี่ปุ่น ฟุ้งซ่านมากเสียแล้ว รัฐบาลซึ่งท่านขุนนาง อิโต เป็นอัครมหาเสนาบดี ก็จำต้องผ่อนตาม เลยต้องถึงเกิดเป็นสงครามขึ้น. แต่คราวนี้ เหตุการณ์ได้เปลี่ยนไปบ้าง เสนาบดีคลังของจีน กล่าวว่า ชนชาติจีนโกรธเคืองมาก การที่จะห้ามมิให้จีนกระทำตอบจึงเป็นการยากนัก แต่จีนก็หวังว่าสันนิบาตชาติ ซึ่งได้ความเห็นโลกหนุนอยู่ คงจะห้ามปราม ข้าง ฝ่าย ญี่ปุ่น มิให้ ทำแต่ตามอำเภอใจ. ทั้งจีนและญี่ปุ่นย่อมเป็นภาคีแห่งสันนิบาตชาติอยู่ ต่างฝ่ายต่างก็ร้องว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ทำผิดก่อน เผอิญในระหว่างนี้ที่โลกกำลังยุ่นข่วนด้วยการเงิน สันนิบาตชาติก็กำลังมีกิจการ ที่ต้องทำอยู่ เป็นความยากลำบากมาก. ญี่ปุ่น อาจทำความรุกรานเกินไปก็ได้ แต่เรากทราบกนอยู่วาญี่ปุ่นพยายามรักษาสัญญา ซึ่งจีนร้องเบ่ง ๆ ว่าจะเลิกมาแต่ ๒—๓ ปีที่แล้วมานี้ เลิกทุกชาติไม่ฉะเพาะแต่ญี่ปุ่นชาติเดียว (เพราะเหตุว่า เป็นสัญญาไม่เสมอภาค). ความยุ่งยากในเรื่องสงครามที่เกี่ยวกับโลก ก็คือ สัมพันธ์ระหว่างนานาชาติ ที่จะต้องกระทบกระเทือน เพราะเหตุ สงครามจีนกับญี่ปุ่น ทั้งเป็นการน่าเสียดายที่ปัญหาเรื่องการปลดอาวุธของโลก ในขณะนี้ก็ใกล้ความสำเร็จเข้ามามากกว่าคราวไหน ๆ หมด. จริงอยู่โดยมากชาติที่เป็นภาคีแห่งสันนิบาตชาติ คงนึกอยู่ในใจว่า อยากจะรบก็รบกันไปแต่ลำพังเรามีธุระของเรายุ่งเต็มมืออยู่แล้ว อย่ามารบกวนเรา. แต่ถึงน้ำใจจะเป็นเช่นนั้น เมื่อเป็นภาคีแห่งสันนิบาตชาติอยู่ ก็จะกล่าวออกมาเช่นนั้น อย่างไรได้? อนึ่งสงครามระหว่างจีนกับ ญี่ปุ่น ก็ย่อมต้อง กระเทือน ถึงผลประโยชน์ของทุกชาติไม่มากก็น้อย. เพราะฉะนั้นทุกชาติคงจะพยายามไกล่เกลี่ยให้พอ สงบกันไป ความพยายามเช่นนี้ เพียงเท่านี้ เดียวนี้ก็ยากพออยู่แล้ว.

◎ ◎ ◎

ข้าว

(จากบางกอกไทมส์ วันที่ ๑๙ สิงห์.)

หนังสือ เรวิล์ เอโกโนมิ (แห่งอินโดจีน) ลงเรื่องอธิบายว่า ทำไมประเทศญี่ปุ่นจึงเลิกเป็นตลาดสำคัญของประเทศขายข้าวดั่งได้เคยเป็นมาแต่ก่อน ถึงแม้ญี่ปุ่นยังซื้อข้าวสยาม

อยู่บ้างเล็กน้อย ญี่ปุ่นก็นับว่าทำนาของตัวเองพอกินแล้ว บางคราวยังมีข้าวส่งไปขายต่างประเทศเสียอีก. ดูเหมือนว่าญี่ปุ่นได้ถึงผลสำเร็จ ซึ่งเรากำลังตั้งต้นมุ่งหมายจะให้สำเร็จ. ตามคำอธิบายของหนังสือฉะบับนั้นว่า ญี่ปุ่นทำสำเร็จได้ด้วยแก้ ไขวิธี เพาะปลูกให้ดีขึ้นจนได้ผลมากขึ้นเป็นสองเท่า ในเนื้อที่เท่าเดิม และได้ลดค่าโสหุ้ยการทำนาให้น้อยลงด้วย. ถ้าว่าด้วยจำนวนข้าวที่ทำได้ต่อ เฮคแตร์ เดี๋ยวนี้ญี่ปุ่นทำได้เท่ากับอิตาเลี่ย และอเมริกาแล้ว. หนังสือ ฉะบับนั้น อธิบายว่า ข้าวที่ทำได้ ใน ประเทศ ฝรั่งเศส ทาง ป่าก แม่น้ำ โรน นั้น เฮคแตร์หนึ่งได้ข้าว ๕ ถึง ๖ ตัน คิดเป็นไร่ละ ๑๖.๒๖ ถึง ๑๓.๕๗ หาบ. ตัวเลขหลังที่สุดของเราแสดงว่า เมื่อ พ. ศ. ๒๔๗๒ มณฑลทั้ง ๗ ของเราที่ทำนาข้าวเป็นพื้น ทำได้ข้าวถัวเป็นไร่ละ ๔.๒๑ หาบ. ในศก ๒๔๗๓ ดีขึ้นกว่านั้น ได้ข้าวไร่ละ ๔.๒๖ หาบ. เมื่อตรวจดูสถิติทุกปีก็น่าเสียดายที่เห็นจำนวนข้าวต่อไร่ลดลงแทนที่จะทวีขึ้น. ถึงแม้จะยอมให้ว่าชาวนาแต่ก่อนนี้เป็นคนที่เป็นสุขที่สุดในโลก บัดนี้เวลาได้มาถึงเข้าแล้วที่เราจะต้องรู้สึกว่า การได้เปลี่ยนไปจากแต่ก่อนเสียแล้ว. ผลที่ได้งดงามในยุโรปและอเมริกานั้น เนื่องด้วยการไถนา, ทั้งการเลือกพันธุ์ข้าวปลูก กับการใช้ปุ๋ยคอก. หนังสือฉะบับนั้นรับว่าการใช้ปุ๋ยในอินโดจีน ยังเป็นการแพงอยู่ แต่เจ้าหน้าที่ได้ทดลองให้เห็นว่า มีหนทางที่จะทำนาใช้ปุ๋ยให้พอมีกำไรได้. ในตลาดยุโรปข้าวไซ่ง่อนราคาตกต่ำกว่าข้าวอิตาเลี่ยหรืออเมริกามาก เพราะเป็นข้าวปนหลายพันธุ์ และมักเป็นข้าวหักเสียมาก. ชาวนาในอินโดจีนไม่ค่อย เลือก พันธุ์ข้าวปลูก แต่ความยกพร่องข้อนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลอาจแก้ ไขสำเร็จได้ การทำนาของอินโดจีนยังจะต้องแก้ ไขกันอีกมากมาย และเขาพากันท้อที่ราคาข้าวตกต่ำสมัยนี้ หากจะดีขึ้นได้ ก็เพียงพ้นตัวขึ้นถึงราคาก่อนมหาสงคราม. แต่ถ้าชาวนาไม่เป็นผู้มักมาก เขาคงพอใจเพียงให้ฐานะของเขามั่นคงขึ้น ด้วยทำข้าวได้มากขึ้นต่อคนต่อไร่โดยมิต้องเพิ่มรายจ่ายอีก.

◎ ◎ ◎

ทองคำเข้าออก

(จากบางกอกไตมส์ วันที่ ๑๗ กันย์.)

ทองคำได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสินค้าข้าวเข้าแล้ว ในเวลาที่ขายข้าวได้มาก ชาวนาต้องการซื้อทองมาก. เมื่อศก ๑๙๒๖—๒๗ ทองใบ ได้เข้ามาสู่ประเทศสยามเป็นราคาถึง ๑๐

ล้านบาท รายฎรสยามไม่มีธนาคารจะฝากเงิน ก็เก็บเงินไว้เอง เขาชอบซื้อทองคำเก็บไว้ ไม่เหมือน ชาว อินเดีย และจีน ซึ่งชอบเก็บเงิน.

ทองใบที่เป็นสินค้าเข้ามาในสยามระหว่าง ๕ ปี นับถึงศก ๑๙๑๘–๒๙ คิดถัวตกเป็นปีละ ๘ ล้านบาท ต่อแต่นั้นมาการทำนาได้ข้าวน้อยลง. จำนวนข้าว ที่สยาม ส่งออกไปขาย ต่างประเทศ ก็ลดลง. จำนวนทองใบที่เป็นสินค้าเข้ามายังสยาม เมื่อศก ๑๙๒๙–๓๐ ตกลงไปเป็น ๓.๕ ล้านบาท และในศก ๑๙๓๐–๓๑ ตกลงไปเป็น ๑.๓ ล้านบาท. ต่อจากนั้นมานับแต่ต้นศกนี้ ถึงสิงหาคมเป็นเวลา ๕ เดือน ทองใบเข้ามา ๓๙,๐๐๐ บาทเท่านั้น. ระหว่าง ๕ เดือนเดียวกัน ในศกหลังยังมีทองเข้ามาถึง ๗๖๒,๐๐๐ บาท. สถิติเหล่านี้แสดงให้เห็นชัดว่า ความสามารถซื้อทอง ของราษฎรเราลดลงเป็นอันมาก.

พึงกล่าว ถึงทองคำที่ออกไป จาก ประเทศด้วยทุกเที่ยวเมล์ฮ่องกง ว่าทำให้อาการหนักขึ้น. ทองที่ออกไปนั้น คือ ทองรูปพรรณต่าง ๆ ที่พ่อค้าส่งคนไปเที่ยวซื้อจากชาวนา. ในมณฑลนครราชสีมา ราษฎรได้ ขายทองแล้ว เกือบหมด แต่เวลาตกต่ำยังหาสุดสิ้นลงเพียงนี้ไม่. คนจนต้องการเงินจึงยอมขายทองถูกกว่าราคาตลาดมาก น่าเสียดายจริง ๆ ภาวะเช่นนี้ก็เป็นอยู่ในอินโดจีน เช่นเดียวกัน ดังที่เราได้แจ้งข่าวเมื่อเร็ว ๆ นี้ และดูไม่มีทางจะแก้ไขเสียเลย.

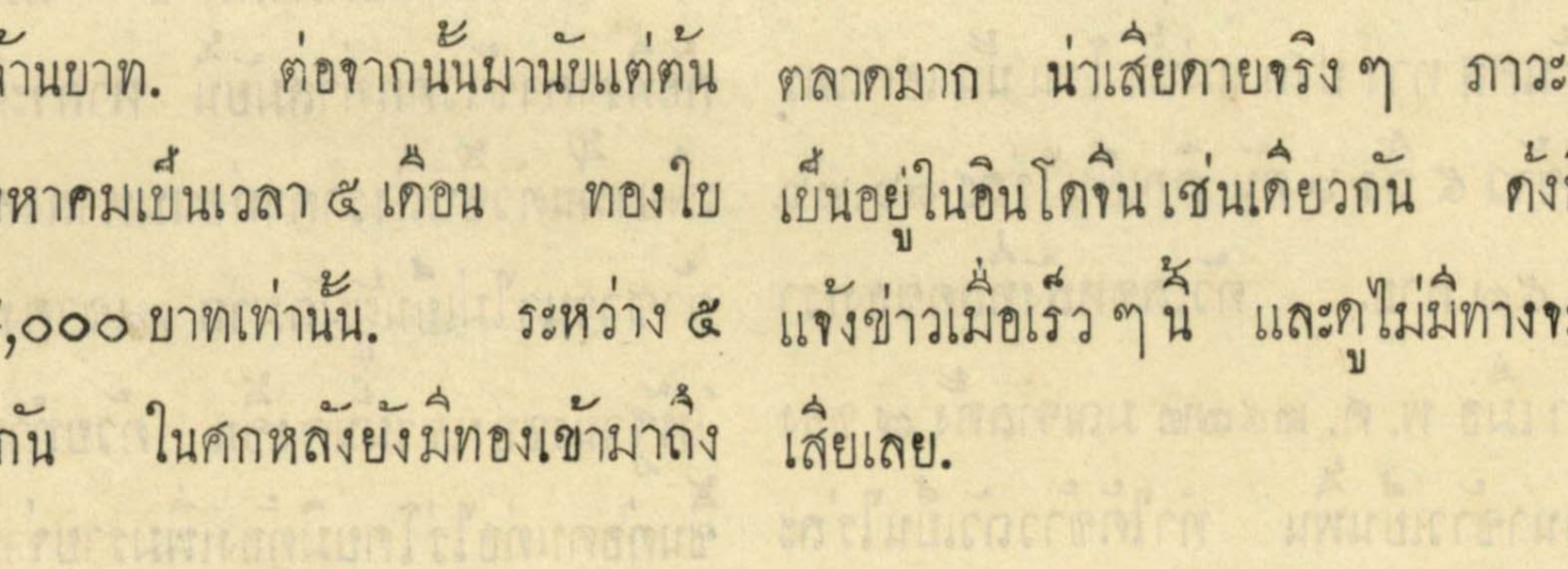

ความดำเนินของโลก

เรื่องสำคัญที่สุดครั้งนี้ก็คือ **เสด็จกลับคืนพระนคร** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระบรมราชินี ได้เสด็จพร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิวัดนวิศิษฏ์ กับ พระชายาและราชบริพารผู้ตามเสด็จทั้งหลาย การเสด็จประพาสอเมริกาครั้งนี้ ได้ผลทางการเมืองมากกว่าที่จะพึงได้ด้วยการกระทำอย่างอื่น. ถึงแม้กระทรวงการต่างประเทศ หรือแม้รัฐบาลเองจะดำเนินกุศโลบายใด ๆ ตั้งปี ก็ไม่อาจยังผลให้แก่ประเทศสยามถึงเพียงนี้. แต่นี้ไป ชาวอเมริกันผู้มั่งมีจะไม่นึกว่าสยามยังมีเสือเข้ามาเดินอยู่ตามถนน หรือสยามอยู่ในอินเดียหรือจีนแถบตะวันออกไกลนี้แห่งหนึ่งเหมือนแต่ก่อน. ชาวอเมริกันผู้มั่งมีจะตีราคาอารยธรรมแห่งสยามเท่ากับที่เขาได้แลเห็นพระราชาธิบดีและพระราชินีของสยาม รวมทั้งที่เขาได้อ่านข่าวคราวในหนังสือข่าวของเราด้วย. ต่อไปนี้สยามควรจะได้มีการค้าขายติดต่อกับอเมริกามากขึ้น และได้นักท่องเที่ยวจากอเมริกามาสู่สยามมากขึ้น ล้วนเป็นรายได้และเป็นกำไรของสยาม. นอกจากประโยชน์ทางการเมืองเรายังได้ประโยชน์ทางส่วนพระองค์ที่ได้ทรงบำบัดพระโรคที่พระเนตรให้หายสนิท คงจะทรงพระสำราญในพระราชกรณียกิจทั้งหลายยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน. และสิ่งทั้งหลายที่ได้ทรงตรวจตรา ย่อมจะได้เป็นประโยชน์แก่ราชการสยามต่อไปในเบื้องหน้า. ขออำนาจพระรัตนตรัยจงคุ้มครองรักษา พระองค์พระยาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี เทอญ.

การเงิน ข้อสำคัญถัดมาก็คือการเงินที่กำลังปั่นป่วนอยู่ทั่วโลกเวลานี้ เนื่องแต่หนี้สินมหาสงคราม ทองคำได้เข้าไปกองเป็นภูเขาอยู่ใน ส. ป. ร. อเมริกา และฝรั่งเศส จนตลาดโลกไม่มีเงินตราพอใช้ในการแลกเปลี่ยน พากันรู้สึกเงินขันตลาดไปตามกัน. ส่วนประเทศที่ต้องใช้หนี้มากที่สุดคือเยอรมนีก็เท่ากับถูกสูบเลือดเนื้อจนซูบซีดเหลือแต่หนังหุ้มกะดูก แทบทรงตัวไม่รอด. มหาประเทศทรายดีว่าธนภัยครั้งนี้จะรอดได้ ก็

ด้วยเข้าช่วยกันร่วมมือให้พร้อมเพรียงเย็นสหกรณ์โลก. ทั้งรู้ ๆ อยู่เช่นนี้ก็ทำไปไม่สำเร็จ. การประชุมที่ปารีสและลอนดอนไม่ได้ผล ไม่มีใครกล้าให้เยอรมนีกู้เงินไปทำทุน ต้องปล่อยให้เยอรมนีพะยงตัวเองไปตามยถากรรม ทั้งนี้เพราะเหตุรู้อยู่ว่าหนี้เย็นปมยุ่ง จึงไม่อาจแก้ยุ่งด้วยยอมให้ทำหนี้ใหม่เย็นปมยุ่งต่อไป.

ธนภัยเล่นงานเยอรมนีเข้าแล้ว ในเวลาติด ๆ กัน ก็มาคุกคามประเทศอังกฤษเข้าด้วย. อเมริกากับฝรั่งเศสนับถือเครดิตอังกฤษอยู่มาก และได้ให้เงินกู้ประเทศละคูเหมือน ๒๕๐ ล้านดอลลา รวมทั้ง ๒ ประเทศเย็น ๕๐๐ ล้านดอลลา. เงินนี้หรือถ้าจะให้ถูกควรเรียก ว่าทองนี้ได้มาไม่กี่วัน ผู้อำนวยการธนาคารหลวงของอังกฤษก็รายงานต่ออัครมหาเสนาบดีแม็คโดแนลด์ ว่าได้จ่ายไปจวนจะหมดอยู่แล้ว. นี้เองทำให้อังกฤษต้องปลดตัวจากมาตราทองคำปริวรรต ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ งดการขึ้นธนบัตรเย็นเงินตรา ไม่ยอมให้ใครเอาธนบัตรมาแลกเอาทองเปานดุไป เพื่อจะรักษาทองคำเท่าที่มีอยู่ในธนาคารหลวงมิให้ไหลออกไปจนหมดเกลี้ยงเสียทีเดียว. แต่นั้นมาทองเปานดุก็ได้ตกราคาลงแทบทุกวัน แล้วจึงค่อยทรงตัวได้บ้างเล็กน้อย ในเวลาที่เขียนเรื่องนี้ทอง เปานดุราคา ๓.๘๒ ดอลลา. ธนภัยเช่นนี้ไม่น่าจะมีแก่ประเทศอังกฤษอันเย็นประเทศเก่าเย็นยิ่งแผ่น แต่อธิบายกันว่าเหมือนเศรษฐีที่กำลังขัดเงิน ต้องวิ่งขอยืมคนอื่น. อัครมหาเสนาบดีแม็คโดแนลดกับนายสโนวดอน เสนาบดีคลังชาแพงในปาเลียเมนต์ ว่า จำเย็นต้องออกจากมาตราทองคำชั่วคราว เพราะประเทศทั้งหลายหวั่นไหวต่างพากันเตรียมตัว จึงพากันถอนเครดิต ของตัวจากตลาดกลาง ที่ลอนดอนทำให้ลอนดอนไม่มีทองคำพอจะหมุนได้ทัน อันที่จริงหลักฐานของอังกฤษยังมั่นคง เพราะเครดิตของอังกฤษมีอยู่ทั่วไปในโลกเย็นจำนวนมากมายนักหนา อังกฤษยังไม่เซซวนในเรื่องหลักทรัพย์เลย หากแต่คนอื่นพากันตกใจถอนเงินมากมายเกินไปเท่านั้น.

เงินยาทของสยามหึ้งอยู่กับทองเปานดุ เมื่อทองเปานดุซวนเซเช่นนี้ จึงเกิดปัญหาว่าเราจะหึ้งอยู่กับทองเปานดุต่อไป คือพลอยปลดจากทองคำปริวรรตด้วย หรือจะไปหาที่เกาะใหม่? เพื่อรักษา Stability คือความยุติแห่งค่าไว้ รัฐบาลได้ตกลงเลือกเอาทางหลัง และหึ้งเงินยาทเข้ากับดอลลาอเมริกัน ซึ่งยังเย็นทองคำ และเย็นยุติที่สุดในเวลานี้. กระทรวงพระคลังฯ ได้ประกาศออกมาว่าจะรับขายดอล-

ลานั้นเหรียญละ ๒.๓๐ บาท และจะรับซื้อในราคาเหรียญละ ๒.๒๒ บาท. ปฏิปทาแห่งรัฐบาลนี้อาจเป็นกำไรของรัฐบาล ในการโอนใช้และแลกเปลี่ยนหุ้นสิน Securities และเครดิตต่าง ๆ เพราะทองเปานดุตกไปเป็นราคาราว ๙ บาทเท่านั้น แต่กำไรของรัฐบาล (ถ้าหากจะมีจริง) เป็นความขาดทุนของประเทศ เพราะฮ่องกงและสิงคโปร์ จะซื้อข้าวสยามแพงขึ้นกว่าเก่าไม่ได้ โรงสีในกรุงเทพ ฯ ต้องยืดประตู และปล่อยคนงานออกจากงาน เพิ่มจำนวนคนไม่มีงานทำให้มากขึ้น ตัดการขายข้าวของชาวนา และทนอู่ข้าวของสยามให้เต็มอยู่ ระบายไม่ออกไปชั่วคราว. การหยุดขายข้าวของสยาม เป็นโอกาสดีของพะม่าผู้เป็นคู่แข่งในการขายข้าวด้วยกันกับเรา. เงินตราของพะม่ายังหิ้งอยู่กับทองเปานดุ ได้ตกลงไปกับราคาทองเปานดุด้วย ข้าวพะม่าขายเท่าราคาเดิมในตลาดฮ่องกง พะม่าจึงได้เงินมากขึ้นกว่าเก่า ยิ่งราคาเหรียญฮ่องกงถีบสูงขึ้นไปมาก ข้าวพะม่าก็ยิ่งจะได้ราคาคิดเป็นเงินพะม่าทวียิ่งขึ้นอีก ดังนี้อาการของพะม่าในเรื่องค้าข้าวกลับตรงกันข้ามกับเรา เราขึ้นขายขาดทุน พะม่ายิ่งขายยิ่งได้กำไร การค้าข้าวของเราต้องหยุดพักอยู่ชั่วคราว การค้าข้าวของพะม่าได้โอกาสแย่งตลาดจากเราหมด. ดังนี้ถ้าราคาเปานดุไม่ขึ้นไปเท่าเดิม ไหน ๆ เราได้เปลี่ยนมาหิ้งกับดอลลาอเมริกันแล้ว รัฐบาลอาจต้องลดราคาซื้อขายเงินบาทกับเหรียญดอลลาให้ต่ำลงมา พอให้พ่อค้าข้าวซื้อข้าวส่งไปขายฮ่องกง มีกำไรได้บ้าง โรงสีในกรุงเทพ ฯ จะได้เปิดเห็นควันขึ้นที่ปล่องมาก ๆ พอให้ชื่นใจกัน.

จีน กับ ญี่ปุ่น

คดีวิวาทของจีนกับญี่ปุ่นคราวนี้ต่างฝ่ายก็ต่างอ้างว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รุกรานก่อน ตนเป็นแต่เพียงสู้รบเพื่อป้องกันตัวเท่านั้น อาการที่ญี่ปุ่นได้กระทำไปแล้ว ตั้งแต่เข้ายึดที่สำคัญ ๆ ในแมนจูเรีย, ระดมยิง, ทิ้งลูกระเบิดจากเครื่องบิน, ส่งทหารเพิ่มเติมมาจากญี่ปุ่น, และระดมกำลังทัพเรือเข้าช่วย, เหล่านี้เป็นอาการของสงครามทั้งสิ้น. ถ้าหากจีนต่อสู้ สงครามก็จะเป็นอันได้เกิดขึ้นจริงทุกประการ แต่นี่ไม่ปรากฏว่าจีนต่อสู้. การตายมือข้างเดียวจะดังไม่ได้ฉันใด สงครามจะเป็นสงครามไปด้วยรบข้างเดียวก็ไม่ได้ฉันนั้น. จีนได้ร้องขอให้สันนิบาตชาติช่วย ระงับเหตุ และเรียกค่าเสียหายจากญี่ปุ่น สันนิบาตชาติก็

เข้าช่วยแข็งแรง เพราะเป็นหน้าที่อยู่แล้ว แต่ญี่ปุ่นปฏิเสธว่าไม่ได้ทำความรุกราน แก่จีนเลย เท่าที่ได้กระทำไปแล้ว ก็เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น. ญี่ปุ่น มีชีวิต และ ทรัพย์สมบัติอยู่ ใน แมนจูเรีย มาก ถ้าจีนรับป้องกันชีวิตและทรัพย์สมบัติของญี่ปุ่นให้ปลอดภัยได้ ญี่ปุ่นก็จะถอนทหารออกจากแมนจูเรียทันที ญี่ปุ่นมิได้มีความปรารถนาจะแย่งชิงดินแดน. ต่อมามีอาการที่จีนเกลียดญี่ปุ่นหนักขึ้น รัฐบาลฮ่องกงถึงต้องประกาศใช้บทอัยยการศึกชั่วคราว เพื่อป้องกันจีนมิให้ทำร้ายชีวิตและทรัพย์สมบัติของญี่ปุ่น. จีนโกรธแค้นและเกลียดชังญี่ปุ่นหนักขึ้นทุกที จนมีเสียงประกาศออกมาว่าญี่ปุ่นเป็น The Untouchable คือ ตัวเสนียดที่จะแตะต้องมิได้. คำนี้มาจากอินเดียที่พวกตระกูลพราหณ์ถือว่าพวกศูทร กรรมกร เป็นตระกูลต่ำช้าน่ารังเกียจ จะแตะต้องถูกเนื้อตัวมิได้, แต่การที่จีนไม่ยอมแตะต้องญี่ปุ่นครั้งนี้เห็นจะไม่ยอมแตะสินค้าญี่ปุ่นมากกว่าตัวญี่ปุ่นเอง. บัดนี้เสียงของญี่ปุ่นในสันนิบาตชาติจึงลามปามออกไปอีก เป็นขอให้จีนระงับการขอยคอตสินค้าญี่ปุ่น ๆ จึงจะถอนทหารได้ ถ้ามิฉะนั้นก็จำเป็นต้องใช้ กำลัง เพื่อ รักษา และป้องกัน ผลประโยชน์ของญี่ปุ่นไว้. สันนิบาตชาติจะขอส่งเจ้าหน้าที่ คือ ทูตทหารที่ประจำสำนักรัฐบาลอยู่ใกล้ๆ ประเทศจีน ไปตรวจดูเหตุการณ์ในแมนจูเรียให้เห็นแน่แก่ตา ว่าใครผิดถูกตรงไหน จะได้ไกล่เกลี่ยตัดสินให้เป็นที่เลิกแล้วกันไป แต่ญี่ปุ่นไม่ยอม ร้องว่าการทำเช่นนั้นอาจเกิดเหตุลุกลามมากไปก็ได้ ญี่ปุ่นจะขอพูดจากับจีนทำความตกลงกันเองดีกว่า.

โซเวียตรุสเซีย เป็นผู้เกี่ยวข้องอยู่กับแมนจูเรียมาก ได้กีดขวางเข้ามาว่า ถ้าญี่ปุ่นยึดทำแก่แมนจูเรีย รุสเซียก็จะต้องถือว่าไม่ใช่การกระทำของมิตร คือ รุสเซียอาจเข้ากับจีน ช่วยต่อสู้ญี่ปุ่น. ยังมีอเมริกาอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งมิได้เป็นภาคีแห่งสันนิบาตชาติ แต่มีความสนใจในตลาดจีนอยู่มาก จึงจะนิ่งดูดายไม่ได้ ได้แจ้งแก่สันนิบาตชาติว่า ขอรับรองสนับสนุนสันนิบาตชาติทุกอย่าง ในทางที่จะไกล่เกลี่ยเหตุวิวาทระหว่างจีนกับญี่ปุ่นนี้. กับได้ห้ามทั้งสองประเทศนั้น มิให้ทำผิดสัญญาเค็ลล็อก ก่อให้เกิดสงครามขึ้นด้วย. บัดนี้อเมริกาได้ตั้งผู้แทนไป เข้าประชุม ที่ สันนิบาตชาติ แล้วญี่ปุ่นได้คัดค้านเหมือนกันว่า ไม่ควรเชิญอเมริกาเข้ามา แต่สันนิบาตชาติย่อมปรารถนาให้อเมริกาเข้าเกี่ยวข้อง คำคัดค้านของญี่ปุ่นจึงค้านไม่ไหว.

เราผู้เย็นกลาง ย่อมจะเห็นใจจีนกับญี่ปุ่น อยู่ข้าง. จีนเย็นเจ้าของบ้าน ญี่ปุ่นเย็นคนอื่น เข้ามารุกรานในบ้าน ทำไมจีนจะไม่โกรธ ? ถ้าเย็นเราบ้าง เราก็โกรธ ต่อไปนี้จีนกับญี่ปุ่น อาจเย็นฝรั่งเศสกับเยอรมันในตะวันออก ผูกใจเจ็บกันไปมิรู้จืดจาง ก็เย็นได้. เราเห็นใจญี่ปุ่นที่มีคนล้นประเทศ จำต้องหาทางระบายคนออกไปที่อื่นบ้าง. แมนจูเรียเย็นถิ่นใกล้และเหมาะที่สุด เพราะมีที่ดินกว่า ๒ เท่าของประเทศญี่ปุ่น แต่มีคนโหรง เดียวนี้นับว่าสำมะโนครัวก็เพียง ๒๘ ล้านเท่านั้น ถ้าจัดให้ดีจะเย็นที่อยู่สบายของมนุษย์ได้ตั้ง ๒๐๐ ล้านคน ความจำเย็นจึงบังคับให้ญี่ปุ่นทุ่มเททุนและคน รวมทั้งชาวเกาหลีด้วย เข้าไปหักร้างถางพงในแมนจูเรีย และปลูกสร้างขึ้นเย็นบ้านเมือง จนจีนที่หนาแน่นอยู่ในมณฑลชานตุง ก็ไหลบ่าเข้าไปในแมนจูเรียด้วยมากมาย. วิทยาศาสตร์กล่าวว่า “ชีวิตย่อมพยายามยังชีวิต” เพราะฉะนั้นจึงน่าเห็นใจญี่ปุ่นในเรื่องที่ต้องขวนขวายหาที่ยังชีวิตให้เย็นไป เมื่อประเทศของตนล้นแล้ว.

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศจีนคราวนี้เย็นเพียงนโยบายอย่างหนึ่งของญี่ปุ่นเท่านั้น. คือ ญี่ปุ่นมีคณะการเมืองอยู่สองคณะ คณะมินไซโต เห็นข้างควรเอาน้ำเย็นเข้าลูบ เพื่อผูกไมตรีกับจีน ให้เห็นแก่ชาวตะวันออกด้วยกัน และยอมให้ญี่ปุ่นได้ประโยชน์พิเศษต่าง ๆ ในแมนจูเรียสมความปรารถนาโดยจะมิต้องมีการแย่งดินแดนกันเลย แต่คณะไซยูไค เห็นข้างทำการแตกหัก ถึงจะต้องใช้น้ำร้อนก็ควร. เมื่อครั้งญี่ปุ่นตั้งคำขอ ๒๑ ข้อ เมื่อ ค. ศ. ๑๙๑๕ ไปยังกับจีน อันจีนจะลืมมิได้เลย และเพื่อส่งทหารเข้าไปทำการกีดขวางที่จังหวัดสิแนนเมื่อ ค. ศ. ๑๙๒๘ เย็นนโยบายใช้น้ำร้อน ในสมัยที่คณะไซยูไคมีอำนาจปกครองบ้านเมืองทั้งนั้น ตั้งแต่ยารอนตานากา อัครมหาเสนาบดีคนเก่าของคณะไซยูไค ถูกประทุษร้ายจนถึงต้องมรณภาพไป คณะมินไซโต ได้มีอำนาจในราชการ รัฐประศาสโนบายระหว่างสองประเทศนี้จึงเปลี่ยนรูปไปเย็นเจรจากันด้วยไมตรีจิตต์ แต่จะหาผลสำเร็จตามปรารถนาของญี่ปุ่นสักอย่างเดียวก็มิได้ ข้างฝ่ายคณะไซยูไคจึงได้ติเตียนอยู่ว่า รัฐบาลเดรนโยบายอ่อนไปจีนจึงได้ใจ. มายัดนี้คณะไซยูไคมีอำนาจเราจึงได้เห็นอาการ วางยาร้อนปรากฏขึ้นบัดนี้. ผลจะเย็นอย่างไรต่อไป ยากที่ใครจะทายล่วงหน้ามิให้ผิดได้ แต่อาการปรากฏอยู่แล้วอย่างหนึ่ง ว่า ยาร้อนนี้กำลังจะให้ญี่ปุ่นกับจีนกลาย

เย็นเยอรมนิกับฝรั่งเศสในภาคบูรพทิศ ผูกใจ นั้น จะ “โยก” สันนิบาตชาติได้แค่ไหน ก็เจ็บกันต่อไปในอนาคตอีกเย็นเวลาช้านาน. อนึ่ง โยกแค่นั้น ถึงเวลาจะทำยอมอย่างงดงามได้ เมื่อเราทราบแล้วว่าการกระทำของญี่ปุ่นครั้งนี้ เมื่อไร ก็จะทำยอมเมื่อนั้น. ดังนี้ อันตรายที่เย็นเพียงเปลี่ยนวิธีจากวางยาเย็นมาเย็นวางยาร้อนเท่านั้น เราก็พึงเข้าใจต่อไปได้ว่า ญี่ปุ่นไม่ต้องการสงครามจริง ญี่ปุ่นเย็นแต่เพียง “ปาหัวเจ็ก” จะสมหมายแค่ไหน ก็เอาแค่ ญี่ปุ่นจะต้องรบโลกก็ไม่มี เพราะญี่ปุ่นเองไม่โง่พอที่จะรบโลก และญี่ปุ่นฉลาดพอที่จะเลือกกระทำการในเวลาที่โลกเออมอยู่ด้วยธนภัยไม่มีใครอยากรบกันเลย.

ความเห็นแพทย์ไม่ลงรอยกัน

(แพทย์ฝรั่งเศส) " ข้าพเจ้าคิดว่า เพื่อเห็นแก่มนุษย์ เราต้องพะยุงเขา ไว้ให้ **พอมีชีวิต** อยู่เท่านั้น ขอให้คุณหมอแซม วางยา **พอให้** เขามีชีวิตอยู่เท่านั้น

พักการใช้หนี้สงคราม

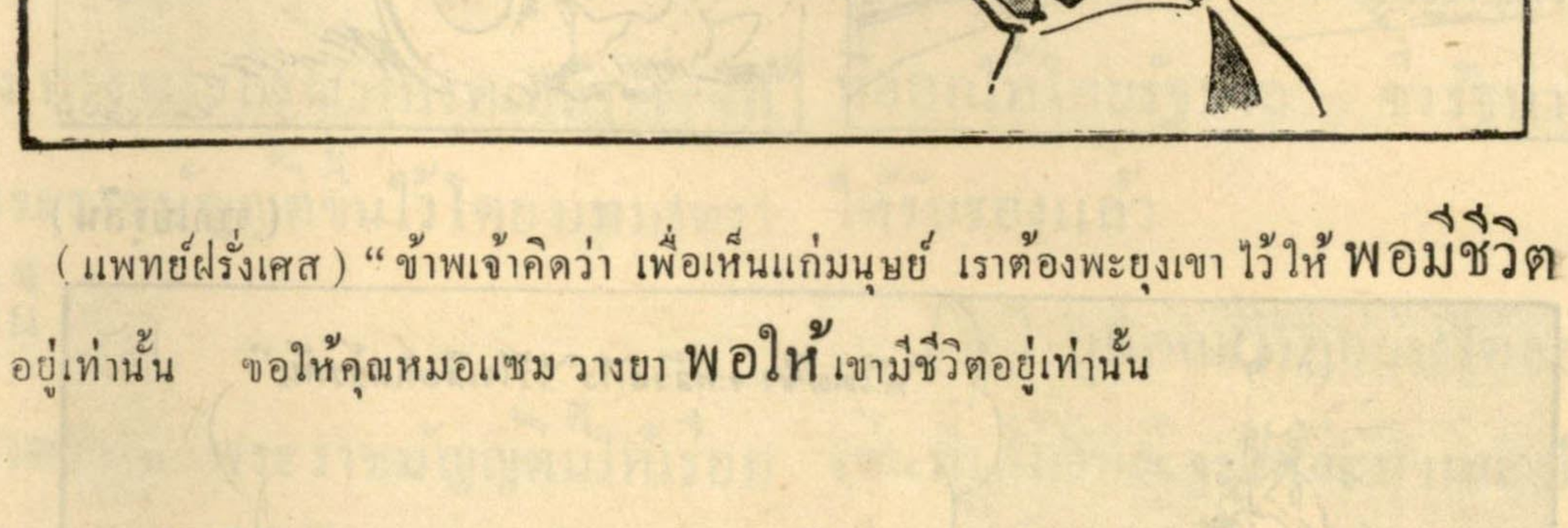

อเมริกากำลังข้ามมา

(จากอเมริกา)

อเมริกาช่วยเยอรมนี

(จากเบรลิน)

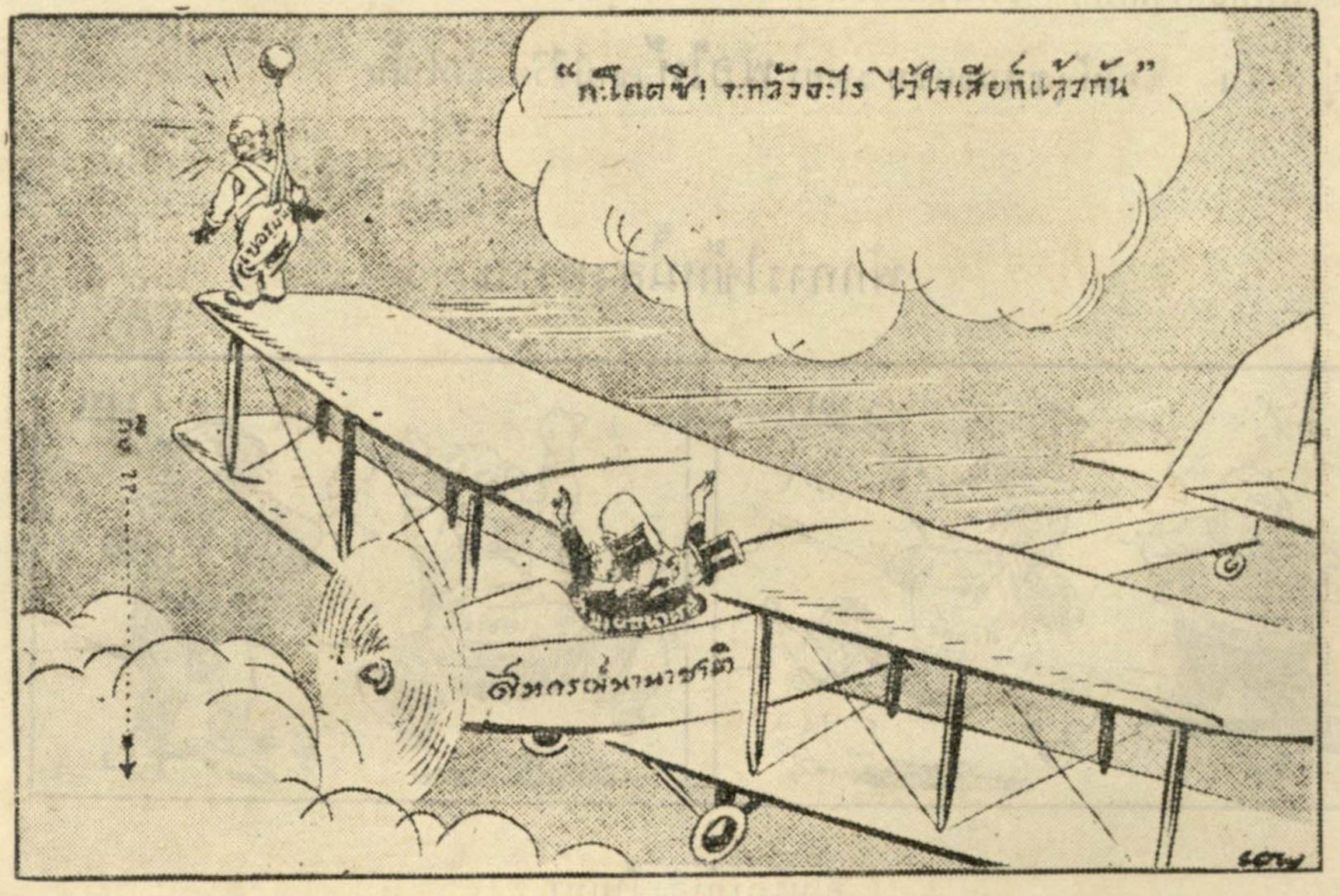

แสดงการกะโดดจากเครื่องบิน โดยไม่ต้องมีร่มชูชีพ

(จากลอนดอน)

พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแก้ไขบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เมื่อครบกำหนดสามเดือน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ และใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๖ คนต่างด้าวเช่นที่จะกล่าวต่อไปนี้ ห้ามมิให้เข้ามาในประเทศสยาม คือ

(๑) บุคคลซึ่งไม่มีหนังสือเดินทางหรือใบสำคัญแสดงสัญชาติอันถูกต้องที่ออกให้โดยรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลสยามได้รับรองแล้ว

(๒) บุคคลมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งเช่นที่เสนาบดีจะได้ระบุและประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อความประสงค์แห่งมาตรานี้

(๓) บุคคลซึ่งยังมิได้ปลูกฝีป้องกันทรพิษ และไม่ยอมให้ปลูกฝีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

(๔) บุคคลซึ่งไม่มีรายได้พอเลี้ยงตัวเอง หรือไร้อุปการะจากผู้อื่น และ

เป็นบุคคลซึ่งพนักงานแพทย์ได้ตรวจลงความเห็นว่ามีร่างกายพิการ หรือจิตต์ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคซึ่งทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถที่จะประกอบการหาเลี้ยงชีพได้

(๕) บุคคลซึ่งเป็นคนอันธพาล หรือ เป็นคนน่าจะก่อเหตุร้าย หรืออันตราย ต่อความปลอดภัยของประชาชน หรือพระราชอาณาจักรสยาม

(๖) บุคคลซึ่งไม่สามารถเสียเงินค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือในกฎเสนาบดีซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

บุคคลใดไม่มีหนังสือเดินทางหรือใบสำคัญแสดงสัญชาติตามที่บังคับไว้ ในอนุมาตรา (๑) แห่งมาตรานี้ เจ้าพนักงานจะออกใบสำคัญแสดงรูปพรรณแล้วอนุญาตให้บุคคลนั้นเข้ามาในประเทศสยามก็ได้

บทบัญญัติแห่งอนุมาตรา (๑) ว่าด้วยหนังสือเดินทางและใบสำคัญแสดงสัญชาตินั้น มิให้ใช้แก่พนักงานทูตหรือพนักงานกงสุลต่างประเทศซึ่งอยู่ในประเทศสยาม หรือแก่ครอบครัวของบุคคลจำพวกนั้น ๆ หรือแก่บุคคลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศได้แจ้งแก่รัฐบาลสยามตามระเบียบแล้ว ว่าบุคคลนั้น ๆ มาในราชการของรัฐบาลต่างประเทศ หรือแก่ลูกเรือของเรือต่างประเทศ หรือคนประจำอากาศยานที่แวะเข้ามายังเมืองท่า หรืออ่าว หรือสถานีท่าอากาศยานแห่งประเทศสยาม

ให้เสนาบดีมีอำนาจที่จะยกเว้นการปฏิบัติตามความในอนุมาตรา (๑) และ (๖) แก่

(ก) คนโดยสารรถไฟหลวงถือตั๋วทอดเดียวตลอด เพียงแต่ผ่านอาณาเขตต์ประเทศสยามไปนอกพระราชอาณาเขตต์เท่านั้น

(ข) บุคคลซึ่งอยู่ในประเทศใกล้เคียงติดต่อกัน เดินทางข้ามพรมแดนอันเป็นการผ่านไปมาชั่วคราวเท่านั้น”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้า

เมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ และใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๗ บรรดาคนต่างด้าวนอกจากเด็กอายุต่ำกว่าสิบสองปี ซึ่งมากับบิดามารดาหรือผู้อนุบาล เมื่อเข้ามาในประเทศสยาม จะต้องได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่จากเจ้าพนักงาน

บทบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) คนต่างด้าวซึ่งมีใบสำคัญถิ่นที่อยู่แล้ว และหนังสือสำคัญเช่นนั้นยังสมบรณ์อย่าง และ

(๒) คนต่างด้าว ที่อยู่ในประเทศสยาม ในวันที่ออกประกาศพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อจะออกจากประเทศสยามไป ได้รับใบอนุญาตให้กลับจากพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่เมื่อกลับเข้ามาในประเทศสยามอีก ต้องนำใบอนุญาตนั้นออกแสดง ใบอนุญาตนั้นเป็นที่เรียบร้อย และเจ้าพนักงานสลักหลังให้เป็นสำคัญ คนต่างด้าวเหล่านี้จะเลือกขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่จากเจ้าพนักงานแทนใบอนุญาตให้กลับก็ได้ คนต่างด้าวผู้ได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบอนุญาตให้กลับแล้วนั้น ถ้ารัฐบาลเห็นเป็นผู้มีอันตรายต่อสันติภาพและความสงบเรียบร้อยของประชาชนไซร้ ท่านว่าเสนาบดีมีอำนาจเพิกถอนใบสำคัญหรือใบอนุญาตนั้น ๆ ได้"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ และใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๙ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๖ อนุมาตรา (๖) และบทบัญญัติแห่งมาตรา ๗ และมาตรา ๘ หรือคำสั่งที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัตินั้น ๆ มิให้ใช้แก่บุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้

(๑) คนต่างด้าวเข้ามาในประเทศสยามในการทูต หรือการกงสุล หรือในราชการของรัฐบาล

(๒) คนต่างด้าวเดิรทางซึ่งแสดงให้เป็นที่พอใจของเจ้าพนักงานว่า ตนเข้ามาสู่ประเทศสยามแต่เพียงชั่วคราว หรือเพื่อความประสงค์จะผ่านไปเท่านั้น

และไม่มีความประสงค์ที่จะตั้งเคหสถานเป็นหลักแหล่ง หรือตั้งทำการงาน การค้าขาย หรือการอุตสาหกรรมใด ๆ อันเป็นปกติกิจ”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ และใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔ คนต่างด้าวคนใดเข้ามาในพระราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินพันบาท”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ และใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๘ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎเสนาบดีตั้งเจ้าพนักงานกำหนดวิธีการ อันจะต้องปฏิบัติในการออกใบสำคัญแสดงรูปพรรณ หรือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ หรือใบอนุญาตให้กลับ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับใบสำคัญหรือใบอนุญาตนั้น ๆ และกำหนดอายุแห่งเอกสาร และเงื่อนไขการต่ออายุแห่งเอกสารนั้น ๆ และว่าด้วยกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎเสนาบดีนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

กฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ออกตามความในมาตรา ๑๘ แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔

ฉะบับที่ ๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง แก้ไข เพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยออกกฎไว้ดั่งต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๗ แห่งกฎเสนาบดี พ.ศ. ๒๔๗๐ และใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๗ คนต่างด้าวคนใดซึ่งเจ้าพนักงานเห็นว่าเป็นผู้ต้องห้ามมิให้เข้ามาในประเทศสยาม ตามความในมาตรา ๖ อนุมาตรา (๕) และ (๖) แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔ แล้ว ก็ให้ส่งตัวบุคคลนั้นไปควบคุมไว้ ณ สถานที่ใด ๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อการที่จะตรวจต่อไป หรือจะให้ส่งกลับออกไปโดยพาหนะที่โดยสารเข้ามานั้นก็ได้"

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๘ แห่งกฎเสนาบดี พ.ศ. ๒๔๗๐ และใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๘ ถ้าปรากฏว่า จำนวนผู้โดยสารที่เป็นคนต่างด้าวมีเข้ามาโดยยานพาหนะใด เป็นจำนวนมากมายจนเจ้าพนักงานมิสามารถที่จะจัดการตรวจตราให้แล้วเสร็จไปได้โดยเร็ว ให้เจ้าพนักงานจัดการควบคุมผู้โดยสารที่ไม่มี

หนังสือเดินทาง หรือใบสำคัญแสดงสัญชาติ ดั่งที่ได้กล่าวไว้ในมาตรา ๖ อนุมาตรา (๑) แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔ หรือผู้โดยสารที่ไม่มีใบสำคัญแสดงรูปพรรณ ซึ่งออกให้ตามความในพระราชบัญญัตินั้นไว้ณสถานที่ใดที่หนึ่งตามสมควร หรือเจ้าพนักงานจะออกใบอนุญาตชั่วคราว ตามแบบหมาย (ข) ท้ายกฎนี้ให้ยึดถือไว้ชั่วคราวก็ได้

คนต่างด้าวที่มีหนังสือเดินทาง หรือใบสำคัญแสดงสัญชาติ ดั่งที่กล่าวไว้ในมาตรา ๖ อนุมาตรา (๑) แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔ หรือคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญแสดงรูปพรรณ ซึ่งออกให้ตามความในพระราชบัญญัตินี้ แต่ไม่มีใบอนุญาตให้กลับ หรือใบสำคัญถิ่นที่อยู่นั้น เจ้าพนักงานจะสลักหลังหนังสือเดินทาง หรือใบสำคัญแสดงสัญชาติ หรือใบสำคัญแสดงรูปพรรณนั้นๆ โดยประทับตราและลงลายมือชื่ออนุญาตให้คนต่างด้าวนั้นเข้ามาในประเทศสยามชั่วคราวก็ได้ โดยมีเงื่อนไขว่าเมื่อถึงที่ที่จะไปแล้ว ต้องขอใบสำคัญถิ่นที่อยู่ต่อเจ้าหน้าที่ภายใน ๔๘ ชั่วโมง”

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๙ แห่งกฎเสนาบดี พ. ศ. ๒๔๗๐ และใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๙ ในการออกใบอนุญาตชั่วคราว หรือการสลักหลังดั่งกล่าวไว้ในข้อ ๘ นั้น ให้เจ้าพนักงานทำต่อเมื่อมีประกันหลักฐานเพียงพอว่าคนต่างด้าวผู้นั้นจะกลับมาให้เจ้าพนักงานตรวจอีกครั้งหนึ่ง ตามกำหนดวันเวลาที่เจ้าพนักงานจะได้แจ้งให้ผู้นั้นทราบ และทั้งคนต่างด้าวผู้นั้นสามารถเสียเงินค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง หรือในกฎเสนาบดีซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินั้นด้วย”

ข้อ ๔ ให้เติมความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของข้อ ๑๑ แห่งกฎเสนาบดี พ. ศ. ๒๔๗๐

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

“คนต่างด้าวผู้ที่จำต้องขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ ดั่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔ นั้น เมื่อเข้ามาในประเทศสยาม จะต้องยื่นคำร้องสองฉะบับ มีความต้องกันตามแบบหมาย (ฌ) ต่อเจ้าพนักงานพร้อมด้วยรูปถ่ายขนาดกว้าง ๖ ยาว ๗ เซ็นติเมตร สองรูป (รูปนี้ต้องไม่ผนึกกระดาษแข็ง) ถ้าเจ้าพนักงานเห็นเป็นที่พอใจว่า คนต่างด้าวผู้นั้นชอบที่จะได้รับอนุญาตตามคำร้อง ก็ให้เจ้าพนักงานออกใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามแบบหมาย (ฌ) ให้”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎเสนาบดี พ.ศ. ๒๔๗๐ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎเสนาบดี พ.ศ. ๒๔๗๑ และใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒ ก. ให้เรียกค่าธรรมเนียมการออกใบสำคัญแสดงรูปพรรณ เป็นเงินสิบบาท ในการเข้ามาในประเทศสยามนั้น จะใช้ใบสำคัญแสดงรูปพรรณแทนหนังสือเดินทาง หรือแทนใบสำคัญแสดงสัญชาติก็ได้ แต่ใบสำคัญแสดงรูปพรรณนี้ให้ใช้ได้เป็นกำหนดสองปี นับแต่วันที่ออกให้

ข. ให้เรียกค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาตให้กลับเป็นเงินห้าบาท ใบอนุญาตนี้ให้ใช้ได้เป็นกำหนดสองปี นับแต่วันที่ออกให้

ค. ให้เรียกค่าธรรมเนียมการออกใบสำคัญถิ่นที่อยู่เป็นเงินสามสิบบาท”

ข้อ ๖ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๗ แห่งกฎเสนาบดี พ.ศ. ๒๔๗๐ ตั้งแต่วันใช้กฎนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๗ ให้เติมข้อ ๑๗ และข้อ ๑๘ ใหม่ต่อไปนี้เข้าในกฎเสนาบดี พ.ศ. ๒๔๗๐

“ข้อ ๑๗ คนต่างด้าวผู้ใดมีความประสงค์จะรับใบอนุญาตให้กลับ ดั่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๐ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔ ให้ยื่นคำร้องสองฉะบับมีความต้องกันตามแบบหมาย (ซ) ต่อนายอำเภอประจำตำบลในที่ที่ตนอยู่ พร้อม

กับรูปถ่ายขนาดกว้าง ๖ ยาว ๗ เซ็นติเมตรสองรูป (รูปนี้ต้องไม่ผนึกกระดาษแข็ง) ถ้านายอำเภอเห็นเป็นที่พอใจว่าคนต่างด้าวผู้นั้นชอบที่จะได้รับอนุญาตตามคำร้อง ก็ให้ออกใบอนุญาตให้กลับตามแบบหมาย (ซ) ให้

ข้อ ๑๘ เมื่อตำรวจฯ มีเหตุควรสงสัยว่า คนต่างด้าวคนใดไม่มีเอกสารตามที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองหรือตามกฎเสนาบดี ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินั้นบังคับไว้ ก็ให้หมายเรียกคนต่างด้าวนั้นให้ไปยังนายอำเภอและให้นำเอกสารนั้น ๆ ออกแสดง"

ข้อ ๙ ให้ใช้กฎนี้ตั้งแต่วันที่ ๑๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

กฎให้ไว้ณวันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

จอมพล บริพัตร

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ประกาศการรับเสด็จฯ

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ผู้สำเร็จราชการรักษาพระนคร มีรับสั่งให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระบรมราชินีจะเสด็จกลับมาถึงพระนคร ณวันจันทร์ที่ ๑๒ ตุลาคมนี้ และทรงตระหนักพระหฤทัยอยู่ว่า บรรดาชาวพระนครทุกชาติทุกชั้นบรรดาศักดิ์ตั้งใจคอยรับเสด็จอยู่โดยความชื่นชมยินดีที่เสด็จไปทางไกลกลับมาโดยสวัสดิภาพ ทั้งได้ทรงบำบัดพระโรคที่ประชวรหายขาดได้ดั่งประสงค์ สมควรจะทรงนัดแนะชาวพระนครให้จัดการรับเสด็จโดยพร้อมเพรียงเป็นเอกฉันท์อันเดียวกัน แต่การที่จะจัดรับเสด็จนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัวได้ทรงแสดงพระราชประสงค์มาว่า อย่าให้เกิดสิ้นเปลือง เพราะเป็นเวลาบ้านเมืองมีความอัตคัด สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ ฯ ผู้สำเร็จราชการรักษาพระนคร จึงทรงพระดำริว่า การรับเสด็จครั้งนี้ ควรให้ปรากฏความพร้อมเพรียงด้วยน้ำใจที่มีความยินดี และจงรักภักดีเป็นสำคัญ ได้โปรดให้กำหนดระเบียบการรับเสด็จ ดั่งจะกล่าวต่อไปนี้คือ

วันจันทร์ที่ ๑๒ ตุลาคม เวลาบ่าย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเรือพระที่นั่งมหาจักรี ออกจากเมืองสมุทรปราการขึ้นมายังกรุงเทพ ฯ ถึงท่าราชวรดิตถ์ เวลา ๑๖ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับ สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จขึ้นประทับณพระที่นั่งราชกจวนจัณฑ์ ผู้สำเร็จราชการรักษาพระนคร กราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคล แทน พระบรมวงศานุวงศ์ กับทั้งข้าราชการ และประชาราษฎรทั้งปวง มีพระราชดำรัสตอบแล้ว เสด็จเข้าสู่พระบรมมหาราชวัง เสด็จประทับณพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงสักการะบูชา สมเด็จ พระบุรพ มหาราชเจ้า แล้วเสด็จออกไปวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ประทับที่ในพระอุโบสถ ทรงสักการะบูชา พระมหามณีรัตนปฏิมากร แล้วพระราชาคณะสงฆ์ทั้งหลาย มีสมเด็จพระสังฆราชเจ้า เป็น ประธาน ถวายพระพรชัยมงคล

เวลาบ่าย ๑๗ นาฬิกา เสด็จทรงรถพระที่นั่ง มีกระบวนทหารม้าแห่นำตาม เสด็จออกจากพระบรมมหาราชวังไปยังพระราชวังดุสิต ทั้งสองข้างถนนหลวงทางที่เสด็จไปนั้น ตั้งแต่ประตูวิเศษชัยศรีไปจนถึงพระราชวังดุสิต ตั้งแถวทหาร แถวลูกเสือ และสมาชิกอุสภากาชาดกับนักเรียนทั้งปวง ส่วนพ่อค้าพาณิชย์ และประชาราษฎรชาวพระนครทุกชาติทุกภาษาบรรดาที่มารับเสด็จ ก็จะมีที่ให้ได้โอกาสเฝ้ารับเสด็จในสองข้างทางนั้นทั่วทุกจำพวก เมื่อเสด็จถึงพระราชวังดุสิต พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการฝ่ายในรับเสด็จณที่นั้น

ถึงวันที่ ๑๓ ตุลาคม เวลา ๑๗ นาฬิกา พระบรมวงศานุวงศ์ กับ ข้าราชการ ทั้งปวง อัญเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับ สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จออก ณพระที่นั่งอนันตสมาคม และพร้อม กันเวียนเทียนสมโภชถวายสิริมงคลตาม โบราณประเพณีแล้วเป็นเสร็จการ

ส่วนรายการทั้งปวงนั้น เจ้าหน้าที่จะได้จัดวางระเบียบและบอกโฆษณาให้ทราบกันตามธรรมเนียม

ประกาศมา ณวันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

(ราชกิจจา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๒๒)

พระราชบัญญัติจำกัดแร่ดีบุก

พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระบาทสมเด็จ พระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยเหตุที่รัฐบาลบางประเทศ ซึ่งมีการทำเหมืองแร่ดีบุก ได้ตกลงร่วมกันตั้งโครงการจำกัดการขุดหาแร่ดีบุกและการจำหน่ายแร่ดีบุก ออกนอกประเทศขึ้นชั่วคราว และรัฐบาลสยามได้ตกลงเข้าร่วมเป็นภาคีในโครงการจำกัดนั้นด้วยแล้ว

จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติจำกัดแร่ดีบุก พุทธศักราช ๒๔๗๔

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย หรือกฎข้อบังคับใด ๆ ในเรื่องการทำเหมืองแร่ หรือเงื่อนไขข้อความใด ๆ ซึ่งมีอยู่ในประทานบัตร หรือใบอนุญาตพิเศษอันขัดกับความในพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นอันงดเว้นใช้บังคับ ระวางเวลาที่ใช้พระราชบัญญัตินี้อยู่

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า

"แร่" หมายความว่าแร่ดีบุกที่ถลุงแล้ว หรือยังมิได้ถลุงทั้งปวง และหมายความตลอดถึงแร่อื่น ๆ ซึ่งมีแร่ดีบุกเจือปนอยู่เกินกว่า ๔ ส่วนใน ๑๐๐ ส่วนของแร่นั้น ๆ

"ผู้ขุดหาแร่" หมายความว่าผู้ถือประทานบัตร หรือผู้ถือใบอนุญาตพิเศษกระทำการขุดหาแร่ตามความในพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พุทธศักราช ๒๔๖๑ ผู้ถือใบอนุญาตร่อนหาแร่ไม่เป็นผู้ขุดหาแร่ตามความในพระราชบัญญัตินี้

"ผู้ซื้อแร่" หมายความว่าผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ซื้อแร่ ตามความในพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔

"จำนวนแร่ขุดได้" หมายความว่าจำนวนแร่ซึ่งเหมืองแร่รายหนึ่ง ๆ พึงขุดหาได้ในปีหนึ่ง ๆ ตามที่กรรมการประเมินกำหนดโดยพิจารณาถือหลักเกณฑ์ดังเสนาบดีจะได้กำหนดไว้ในกฎเสนาบดี

"กรรมการประเมิน" หมายความว่ากรรมการคณะหนึ่งซึ่งเสนาบดีจะได้ประกาศตั้งเป็นคราว ๆ มีสมาชิกไม่ต่ำกว่า ๓ คน และมีหน้าที่ประเมินกำหนดจำนวนแร่ขุดได้ของเหมืองแร่เหมืองหนึ่ง ๆ

"โควตา" หมายความว่าจำนวนส่วนจำกัดแร่ซึ่งจะได้กำหนดให้พึงขุดหาได้ในเหมืองหนึ่ง ๆ เป็นส่วนร้อยของจำนวนแร่ขุดได้ภายในกำหนดระยะเวลา

"ระยะเวลาโควตา" หมายความว่ากำหนดระยะเวลาซึ่งในเหมืองแร่เหมืองหนึ่ง ๆ จะพึงทำการขุดหา และจำหน่ายตามโควตา

"ใบสุทธิแร่" หมายความว่าเอกสารตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ให้อำนาจกระทำการขุดหาแร่ ขายแร่ และส่งแร่

ไปนอก พระราชอาณาเขตต์ ตาม โควตา ภายในกำหนดระยะเวลาโควตา ดั่งระบุไว้ในใบสุทธิแร่นั้น

"แบบพิมพ์ ที่กำหนดให้" หมายความว่าแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ โดย กฎเสนาบดี

มาตรา ๕ แร่ดีบุกที่ขุดหามาได้ ยังมิได้ถลุง มีสิ่งอื่นเจือปนอยู่ ตามปกติให้พึงถือเกณฑ์ว่า มีเนื้อดีบุกล้วนอยู่เพียง ๗๒ ส่วนในร้อยส่วน

มาตรา ๖ ใน กรณีพิพาท ว่า แร่ชะนิดหนึ่ง ๆ มีเนื้อดีบุกเจือปนอยู่เป็นจำนวน เกิน กว่า ร้อย ละ ๔ หรือ ไม่นั้น ให้ถือความเห็น ของ ศาลา แยก ธาตุ รัฐ-บาลสยามเป็นเกณฑ์

มาตรา ๗ ให้ เสนาบดี มี อำนาจ ประกาศกำหนดโควตา และระยะเวลาโควตาเป็นคราว ๆ การกำหนดโควตาให้ ผู้ขุดหาแร่นี้ ให้เสนาบดีมีอำนาจสงวน ส่วน โควตา ของ ประเทศ สยาม ไว้ตามแต่จะเห็นสมควรเพื่อกันไว้ สำหรับจำนวนแร่ในครอบครอง ของผู้ซื้อแร่ใน วันใช้พระราชบัญญัตินี้ และจำนวนแร่ซึ่งผู้ถือใบอนุญาตร่อนหาแร่ ได้ร่อนหา มาได้

ระยะเวลาโควตานั้นห้ามมิให้กำหนด ระยะหนึ่ง ๆ เกินกว่า ๖ เดือน และระยะเวลาโควตาครั้งแรกนี้ ให้เริ่มใช้แต่ วันที่ ๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นต้นไป

มาตรา ๘ พระราชบัญญัติ การ ทำเหมืองแร่ พุทธศักราช ๒๔๖๑ มาตรา ๓๒ ว่าด้วยค่าเช่าที่ทำเหมืองแร่ และมาตรา ๓๗ ว่า ด้วย กำหนด เวลา และจำนวนคนงานทำการเหมืองแร่ ให้เสนาบดีมีอำนาจผ่อนผันหรือ ยกเว้นใช้บังคับได้ ตาม แต่ จะ เห็น สม ควร เป็นราย ๆ ไป

หมวดการขุดหาแร่

มาตรา ๙ ห้ามมิให้ผู้ขุดหาแร่กระทำการขุดหาแร่ เว้นแต่จะได้รับใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาต ทำ การ พลาง จาก เจ้า พนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ก่อน และจะทำการ ขุด หา แร่ ได้ ฉะเพาะ ภายในกำหนดเงื่อนไขซึ่ง ระบุไว้ ใน เอกสาร ที่ว่ามานั้น

มาตรา ๑๐ ผู้ขุดหาแร่ผู้ใดประสงค์จะทำการขุดหาแร่ในเขตต์ประทานบัตรหรือใบอนุญาตพิเศษของตน ให้ทำเรื่องราวตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ขอรับใบสุทธิแร่ยื่นต่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ เมื่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ได้รับเรื่องราวไว้แล้ว ให้รายงานมายังกรรมการประเมิน เพื่อประเมินจำนวนแร่ขุดได้ของเหมืองนั้น ๆ การประเมินจำนวนแร่ขุดได้นี้ กรรมการประเมินจะได้ส่งไปยังเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่เพื่อแจ้งให้ผู้ขอทราบเป็นลายลักษณอักษร

ถ้าผู้ขอไม่คัดค้านการประเมินของกรรมการประเมิน ก็ให้เจ้าพนักงานกรอกข้อความคำนวณระบุโควตา และระยะเวลาโควตาลงในแบบพิมพ์ใบสุทธิแร่ที่กำหนดให้ และลงลายมือชื่อออกใบสุทธิแร่ให้รับไปได้

มาตรา ๑๑ ถ้าผู้ขอใบสุทธิแร่ไม่พอใจในการประเมินของกรรมการประเมินดั่งที่เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ได้แจ้งให้ทราบตามความในวรรคต้น มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้ขอใบสุทธิแร่มีสิทธิที่จะทำเรื่องราวอุทธรณ์การประเมินนั้นต่อเสนาบดีได้ แต่ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ภายใน ๗ วัน นับแต่วันได้รับแจ้งความการประเมินนั้นเป็นต้นไป ผู้อุทธรณ์ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามจำนวนที่ระบุไว้ในกฎเสนาบดีให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่รวบรวมสำนวนอุทธรณ์ ส่งผ่านไปยังสมหเทศาภิบาล เพื่อจะมีความเห็นประการใด แล้วส่งสำนวนเรื่องนั้นพร้อมด้วยความเห็นมายังเสนาบดี เมื่อเสนาบดีได้พิจารณาสั่งการประการใดแล้ว ให้เป็นอันยุติเด็ดขาดเพียงนั้น

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่ผู้ขอรับใบสุทธิแร่อุทธรณ์การประเมินของกรรมการประเมินต่อเสนาบดีดั่งที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้ขอประสงค์จะทำการขุดหาแร่ระวางที่เสนาบดีกำลังพิจารณาอุทธรณ์อยู่นั้น ก็ให้ทำเรื่องราวตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ ขอรับใบสุทธิแร่ชั่วคราวยื่นต่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

และให้เจ้าพนักงานมีอำนาจออกใบสุทธิแร่ให้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยเขียนคำว่า (ชั่วคราว) ไว้ในใบสุทธิแร่ที่ออกให้นั้น การคำนวณโควตาและกำหนดระยะเวลาโควตาซึ่งจะต้องระบุไว้ในใบสุทธิแร่ชั่วคราวนี้ ให้ถือเกณฑ์คำนวณตามการประเมินของกรรมการประเมินเช่นเดียวกับเรื่องที่ไม่มีอุทธรณ์การประเมิน

ใบสุทธิแร่ชั่วคราวนี้มีผลใช้ได้เหมือนกับใบสุทธิแร่

ใบสุทธิแร่ชั่วคราวซึ่งได้ออกให้ตามความในวรรคต้นแห่งมาตรานี้เพื่อผ่อนผันให้ทำการขุดหาแร่ระวางเสนาบดีพิจารณาอุทธรณ์อยู่นั้น เมื่อเสนาบดีได้พิจารณาอุทธรณ์และมีคำสั่งประการใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานเรียกใบสุทธิแร่ชั่วคราวนี้คืน และจัดการหรือออกใบสุทธิแร่ให้ตามคำสั่งเสนาบดี การออกใบสุทธิแร่ให้แทนใบสุทธิแร่ชั่วคราวเช่นนี้ รายการบันทึกใด ๆ ที่มีอยู่ในใบสุทธิแร่ชั่วคราวนั้น ให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ยกมาบันทึกลงไว้ในใบสุทธิแร่ที่ออกให้ใหม่ทั้งสิ้น

เมื่อเจ้าพนักงานได้มีคำสั่งเป็นลายลักษณอักษรเรียกใบสุทธิแร่ชั่วคราวคืน ผู้ถือใบสุทธิแร่ชั่วคราวจะต้องส่งคืนให้ภายใน ๗ วันนับแต่วันได้รับคำสั่งนั้น ถ้าผู้นั้นมีแร่จะส่งไปนอกพระราชอาณาเขตต์ค้างอยู่ที่ด่านภาษีใด ให้เจ้าพนักงานศุลกากรกักแร่นั้นไว้ ในเมื่อได้รับแจ้งความจากเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่

มาตรา ๑๓ ระวางเวลาที่กรรมการประเมินยังมิได้ประเมินจำนวนแร่ขุดได้และทางการยังมิได้ออกใบสุทธิแร่ หรือใบสุทธิแร่ชั่วคราวให้ เหมืองแร่รายใดซึ่งได้เบิดทำการอยู่แล้วตลอดมาจนวันใช้พระราชบัญญัตินี้จะเบิดทำการขุดหาแร่ต่อไปพลางก่อนได้โดยขอรับหนังสืออนุญาตทำการพลางตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้จากเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ และผู้ได้รับอนุญาตให้ทำการพลางนี้ต้องปฏิบัติการเก็บรักษาและกรอกสมุดบัญชีต่าง ๆ ฯ ล ฯ เช่นเดียวกับผู้ถือใบสุทธิแร่

หรือผู้ถือใบสุทธิแร่ชั่วคราวดั่งได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

เมื่อกรรมการประเมินได้ทำการประเมินจำนวนแร่ขุดได้แล้ว และผู้ทำการพลางนี้ได้รับแจ้งความการประเมินนั้นจากเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่แล้ว ให้ผู้ทำการพลางนำหนังสืออนุญาตทำการพลางที่กล่าวมานี้ไปให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ภายในกำหนด ๗ วัน เพื่อขอรับใบสุทธิแร่ หรือใบสุทธิแร่ชั่วคราวแทน รายการบันทึกใด ๆ ที่มีอยู่ในหนังสืออนุญาตทำการพลางนั้น ให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ยกมาบันทึกลงไว้ในใบสุทธิแร่ หรือใบสุทธิแร่ชั่วคราวแล้วให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่เก็บหนังสืออนุญาตทำการพลางนั้นไว้ และออกใบสุทธิแร่ หรือใบสุทธิแร่ชั่วคราวให้ไป

ส่วนแร่ที่ขุดหาได้ระวางนั้นให้คิดรวมในจำนวนโควตานั้น

หมวดการซื้อขายแร่ภายในประเทศ

มาตรา ๑๔ การซื้อขายแร่จะต้องอยู่ภายในบังคับต่อไปนี้ คือ

(ก) แร่ที่จะขายนั้น

(๑) เป็นแร่ที่ขาย ตามสิทธิที่มีอยู่ในใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาตทำการพลาง และภายในบังคับเงื่อนไขดั่งระบุไว้ในเอกสารนั้น ๆ หรือ

(๒) เป็นแร่ที่ผู้ซื้อแร่นำมาขาย หรือ

(๓) เป็นแร่ที่ผู้ถือใบอนุญาตร่อนหาแร่นำมาขาย มีจำนวนแร่พอเชื่อได้ว่า ได้ร่อนหามาได้

(ข) แร่ที่จะซื้อนั้น ผู้ซื้อจะต้องซื้อฉะเพาะ

(๑) แร่ของผู้ขุดหาแร่ซึ่งมีใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาตทำการพลาง หรือ

(๒) แร่ของผู้ซื้อด้วยกัน หรือ

(๓) แร่ของผู้ถือใบอนุญาตร่อนหาแร่ มีจำนวนพอเชื่อได้ว่า ได้ร่อนหามาได้

มาตรา ๑๕ เมื่อผู้ขุดหาแร่ขายแร่ ครั้งหนึ่ง ๆ ผู้ซื้อจะต้องขอตรวจดูใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาตทำการพลาง และบันทึกรายการซื้อขายที่ได้ทำกันนั้น ลงไว้ในเอกสารนั้น ๆ ของผู้ขุดหาแร่ และนอกจากจะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔ แล้ว ผู้ซื้อจะต้องบันทึกเลขที่เอกสารนั้น ๆ ของผู้ขายแร่ลงในบัญชีของผู้ซื้อด้วย

ส่วนการซื้อแร่จากผู้ถือใบอนุญาตร่อนหาแร่ ผู้ซื้อจะต้องบันทึกรายการซื้อแร่นั้น ลงในสมุดรายการซื้อแร่ต่างหากอีกเล่มหนึ่ง

หมวดการส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์

มาตรา ๑๖ ผู้ขุดหาแร่ผู้ใดประสงค์จะขอให้เจ้าพนักงานรับจดทะเบียนเป็นผู้ส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ ให้ทำเรื่องราวตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ เมื่อปรากฏว่าผู้บอกชื่นทะเบียนนั้นเป็นผู้ขุดหาแร่ มีใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาตทำการพลาง และด่านภาษีที่ผู้นั้นประสงค์จะส่งแร่ผ่านออกไปนั้นเป็นด่านภาษีที่ระบุไว้ในกฎเสนาบดี ให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่รับจดทะเบียนไว้ในสมุดทะเบียน และออกใบสำคัญคู่มือตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้

มาตรา ๑๗ การส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ จะต้องอยู่ภายในบังคับดั่งต่อไปนี้ คือ

(ก) สำหรับผู้ซื้อแร่เป็นผู้ส่ง

(๑) ก่อนส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ ผู้ส่งจะต้องแจ้งความให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ทราบเป็นลายลักษณอักษรล่วงหน้า ๕ วัน เพื่อตรวจสอบบัญชีซื้อขายและใบสำคัญจำหน่ายแร่ และ

(๒) จะต้องมีใบผ่านด่านภาษีตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้กำกับไปกับแร่ที่จะส่งนั้น ยื่นต่อเจ้าพนักงานศุลกากร

เพื่อตรวจสอบ ใบผ่านด่านภาษีของผู้ส่ง ซึ่งเป็นผู้ซื้อนั้น จะต้องมีลายมือชื่อของเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่รับรอง และ

(๓) ผู้ส่งจะส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ ฉะเพาะผ่านด่านภาษี ซึ่งจะระบุไว้ในกฎเสนาบดีเท่านั้น

(ข) สำหรับผู้ขุดหาแร่เป็นผู้ส่ง

(๑) ก่อนที่จะส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ได้ ผู้ขุดหาแร่จะต้องมาบอกขึ้นทะเบียนเป็นผู้ส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ และได้รับใบสำคัญคู่มือจากเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ไว้เป็นสำคัญตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และ

(๒) ผู้ส่งจะต้องส่งแร่ผ่านฉะเพาะด่านภาษีใดด่านภาษีหนึ่งซึ่งระบุไว้แล้วในกฎเสนาบดี และที่เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่รับรองอนุญาตให้ และ

(๓) จะต้องมีใบผ่านด่านภาษีตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้กำกับไปกับแร่ที่ส่งไปนั้น พร้อมด้วยใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาตทำการพลางและใบสำคัญคู่มือเป็นผู้ส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ยื่นต่อเจ้าพนักงานศุลกากรเพื่อตรวจสอบ

ในกรณีที่ผู้ขุดหาแร่ยังมิได้รับใบสุทธิแร่หรือใบสุทธิแร่ชั่วคราว และนำหนังสืออนุญาตทำการพลางดั่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ นั้น ให้เจ้าพนักงานศุลกากรปฏิบัติการดั่งบัญญัติไว้ในมาตราต่อไปนี้เสมือนหนึ่งว่าผู้ขุดหาแร่นั้นมีใบสุทธิแร่ หรือใบสุทธิแร่ชั่วคราว เว้นไว้แต่ข้อจำกัดการตรวจโควตาของผู้ขุดหาแร่นั้น

มาตรา ๑๘ หน้าที่เจ้าพนักงานศุลกากรประจำด่านภาษีต่าง ๆ ซึ่งระบุไว้ในกฎเสนาบดี เมื่อได้รับใบผ่านด่าน

ภาษีของผู้ส่งแล้ว จะต้องตรวจดูตามใบผ่านด่านภาษีว่า แร่ที่จะส่งผ่านด่านไปนั้นเป็นแร่ของผู้ส่งซึ่งเป็นผู้ซื้อ หรือเป็นแร่ของผู้ส่งซึ่งเป็นผู้ขุดหาแร่ โดยมีใบสำคัญคู่มือเป็นผู้ส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์

(ก) ถ้าเป็นแร่ของผู้ส่งซึ่งเป็นผู้ซื้อ

(๑) ให้ตรวจดูตามใบผ่านด่านภาษีว่า มีลายมือชื่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่รับรองไว้หรือไม่

(๒) ให้ตรวจชั่งแร่ที่จะส่งไปนั้นว่า มีจำนวนน้ำหนักเท่ากับจำนวนหรือไม่ หรือไม่เกินกว่าจำนวนที่ปรากฏในใบผ่านด่านภาษี

(๓) เมื่อปรากฏว่ามีลายมือชื่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่รับรองในใบผ่านด่านภาษี และจำนวนแร่ถูกต้องไม่เกินจำนวนที่ปรากฏในใบผ่านด่านภาษีแล้ว ให้อนุญาตให้ส่งแร่ผ่านออกนอกพระราชอาณาเขตต์ได้ ถ้าปรากฏว่าไม่มีลายมือชื่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่รับรองในใบผ่านด่านภาษี ห้ามมิให้ส่งแร่นั้นผ่านไป แต่ถ้ามีลายมือชื่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจรับรองไว้ในใบผ่านด่านภาษี แต่จำนวนแร่ที่ส่งไปมีน้ำหนักมากกว่าจำนวนแร่ที่ปรากฏในใบผ่านด่านภาษี ก็อนุญาตให้ส่งแร่ผ่านไปได้ฉะเพาะเท่าจำนวนที่ปรากฏในใบผ่านด่านภาษีเท่านั้น

(๔) เมื่อได้อนุญาตให้ส่งแร่ผ่านออกนอกพระราชอาณาเขตต์ไป ให้กรอกข้อความลงในใบผ่านด่านภาษี ในใบคู่ฉีกตอน ๓ และ ๔ มอบใบคู่ฉีกตอน ๔ คืนให้กับผู้ส่งแร่หรือผู้แทน ฉีกตอน ๒ เก็บรักษาไว้ ส่งตอน ๓ ไปยังเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่

(๕) ถ้าขัดข้องไม่อนุญาตให้ส่งแร่ผ่านออกนอกพระราชอาณาเขตต์ด้วยเหตุประการใดก็ดี ให้แจ้งให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ซึ่งปรากฏในใบผ่านด่านภาษีนั้นทราบ

(ข) ถ้าเป็นแร่ของผู้ส่งซึ่งเป็นผู้ขุดหาแร่

(๑) ให้ตรวจดูใบผ่านด่านภาษีว่าแร่ที่จะส่งไปนั้นมีจำนวนน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนคงเหลือที่จะส่งได้ตามโควตา

(๒) ให้ตรวจชั่งแร่ที่จะส่งไปนั้นว่ามีจำนวนเท่ากับจำนวนหรือไม่เกินจำนวนที่ปรากฏในใบผ่านด่านภาษี

(๓) ถ้าแร่ที่จะส่งไปมีจำนวนไม่เกินจำนวนคงเหลือจะส่งได้ตามโควตา ให้ผ่านออกนอกพระราชอาณาเขตต์ไปได้ แต่ถ้าจำนวนแร่ที่จะส่งไปมีน้ำหนักมากกว่าจำนวนคงเหลือจะส่งได้ตามโควตา ก็อนุญาตให้ส่งแร่ผ่านไปได้ ฉะเพาะเท่าจำนวนคงเหลือจะส่งได้ตามโควตาเท่านั้น

(๔) เมื่อได้อนุญาตให้ส่งแร่ผ่านออกนอกพระราชอาณาเขตต์ไป ให้กรอกข้อความลงในใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราวหรือหนังสืออนุญาตทำการพลาง และในใบผ่านด่านภาษี ใบคู่ฉีกตอน ๓ และ ๔ และมอบใบคู่ฉีกตอน ๔ คืนให้กับผู้ส่งแร่ หรือผู้แทนพร้อมด้วยใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราวหรือหนังสืออนุญาตทำการพลาง ฉีกตอน ๒ เก็บรักษาไว้ ส่งตอน ๓ ไปยังเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่

(๕) ถ้าขัดข้องไม่อนุญาตให้ส่งแร่ผ่านออกนอกพระราชอาณาเขตต์ ด้วยประการ

ใด ๆ ก็ดี ให้แจ้งให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ ซึ่งปรากฏในใบผ่านด่านภาษีนั้นทราบ

ในวันสุดท้ายของทุกเดือน ให้เจ้าพนักงานศุลกากรประจำด่านภาษีซึ่งระบุไว้ในกฎเสนาบดีรวบรวมทำงบเดือนจำนวนแร่ที่ส่งผ่านออกนอกพระราชอาณาเขตต์ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ ส่งไปยังเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่แห่งหนึ่ง ๆ ตามท้องที่ซึ่งปรากฏในใบผ่านด่านภาษีนั้น ๆ

หมวดแร่ในครอบครองในวันใช้พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๙ จำนวนแร่ของผู้ใดนอกจากผู้ขุดหาแร่ในหน้าที่ ผู้ขุดหาแร่ ซึ่งมีอยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้เสนาบดีมีอำนาจจำกัดให้ส่งออกนอกพระราชอาณาเขตต์ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

มาตรา ๒๐ ผู้ใดนอกจากผู้ขุดหาแร่ในหน้าที่ผู้ขุดหาแร่ ซึ่งมีแร่ในครอบครองในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ทุกคนเมื่อได้ยื่นบัญชีแสดงจำนวนน้ำหนักแร่ซึ่งอยู่ในครอบครองของตนตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔ แล้วให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ออกหนังสือสำคัญตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ เพื่อเจ้าของแร่ยึดถือไว้เป็นหลักฐาน

มาตรา ๒๑ ห้ามมิให้ซื้อขายแร่ส่วนหนึ่งส่วนใดในครอบครองดั่งกล่าวไว้ในหมวดนี้ เว้นแต่เจ้าของแร่จะขายแร่นั้นให้แก่ผู้ซื้อแร่อีกผู้หนึ่ง ผู้ซื้อแร่นั้นจะต้องกรอกรายการจำนวนแร่นั้น ลงในหนังสือสำคัญ และลงชื่อผู้ซื้อแร่และผู้ขายพร้อมด้วย วัน เดือน ปี ที่ขายไว้ให้ชัดเจน ถ้าผู้ซื้อซื้อแร่คงเหลือทั้งหมด ให้ผู้ซื้อปฏิบัติการดั่งกล่าวแล้ว และให้ผู้ซื้อยึดหนังสือสำคัญไว้จากผู้ขาย

มาตรา ๒๒ นอกจากผู้ขุดหาแร่ในหน้าที่ผู้ขุดหาแร่ผู้ใดมีแร่ในครอบครองดั่งกล่าวไว้ในหมวดนี้ และได้รับหนังสือสำคัญไว้เป็นหลักฐานแล้ว ผู้นั้นมีอำนาจขายแร่ฉะเพาะที่อยู่ในครอบครองนั้นได้ เสมือนว่าผู้นั้นเป็นผู้ซื้อแร่ แต่จะซื้อขายแร่นอกจากที่อยู่ในครอบครองของตนไม่ได้

มาตรา ๒๓ การส่งแร่ในครอบครองดั่งกล่าวไว้ในหมวดนี้ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ ให้อนุโลมปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดว่าด้วยการส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ ในพระราชบัญญัตินี้ และจะส่งได้เพียงจำนวนจำกัด ซึ่งเสนาบดีจะได้อนุญาตไว้ตามความในมาตรา ๑๙

ผู้ใดที่มีแร่ในครอบครองดั่งกล่าวนี้ เมื่อได้ส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ครบตามจำนวนที่ตนมีอำนาจส่งได้แล้ว แร่ที่คงเหลือนั้นจะส่งออกนอกพระราชอาณาเขตต์ไม่ได้อีก ทั้งนี้แม้จะเปลี่ยนมือไปยังผู้อื่นต่อไปอีกก็ดี ผู้นั้นก็ไม่มีอำนาจส่งออกนอกพระราชอาณาเขตต์เช่นเดียวกัน

มาตรา ๒๔ แร่ในครอบครองของผู้ขุดหาแร่ในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่ขุดหามาได้นั้น ให้คิดคำนวณรวมไปในโควตาซึ่งจะได้อนุญาตให้ผู้ขุดหาแร่ผู้นั้น ขุดหาและขายได้ในระยะเวลาโควตา

มาตรา ๒๕ ผู้ขุดหาแร่ผู้ใดมีแร่อยู่ในครอบครองของตนในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ทำบัญชีแสดงจำนวนน้ำหนักแร่ซึ่งอยู่ในครอบครองนั้น ยื่นต่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป

หมวดระเบียบปฏิบัติการ และระวางโทษ

มาตรา ๒๖ เมื่อเป็นที่น่าสงสัยว่าในที่ใดมีผู้กระทำผิด หรือพยายามกระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมวิธีพิจารณาความอาชญา พุทธศักราช ๒๔๗๒ มีอำนาจเข้าตรวจค้นในสถานที่นั้น และมีอำนาจ

เข้าครอบครองยึดแร่ และ บรรดา เอก-สารหลักฐาน ต่าง ๆ อัน เกี่ยว กับ การกระทำผิดนั้น

มาตรา ๒๗ ผู้ขุดหาแร่ผู้ใด เมื่อครบกำหนดระยะเวลาโควตาครั้งหนึ่ง ๆ มีแร่ไว้ ใน ครอบ ครอง ของ ตน เอง ก็ดี หรือในครอบครองของผู้แทน หรือลูกจ้างก็ดี เป็นจำนวนเกินกว่าจำนวนถัวของโควตาในเดือนหนึ่ง ๆ ในระยะเวลาโควตา (เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย) ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษปรับครั้งหนึ่งไม่เกินสองพันบาท และจะริบแร่ที่มีอยู่เกิน จำนวน นั้น เสียด้วยก็ได้

จำนวนแร่ซึ่งผู้ขุดหาแร่มีอยู่เกินนั้น ถ้าไม่ถูกริบ ให้ยกมารวมเป็นส่วนของโควตาสำหรับระยะ เวลาโควตา ต่อเนื่องกันนั้น

มาตรา ๒๘ ผู้ซื้อแร่ผู้ใดมีแร่ไว้ในครอบครองของตนเองก็ดี หรือในครอบครองของผู้แทน หรือลูกจ้างก็ดี เป็นจำนวน เกิน กว่า จำนวนที่ จะ ซื้อ มา ได้โดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แร่ที่มีอยู่เกินจำนวนนั้นจะริบเสียก็ได้ และใบอนุญาตซื้อแร่ซึ่งได้ออกให้ตาม พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔ นั้น เสนาบดีมีอำนาจที่จะเพิกถอนเสียด้วยก็ได้

มาตรา ๒๙ ผู้ขุดหาแร่ ผู้ใด กระทำการขุดหาแร่โดยมิได้รับใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราวหรือ หนังสือ อนุญาตทำการพลางก็ดี หรือกระทำการขุดหาแร่โดยฝ่าฝืน เงื่อนไขใด ๆ อัน ระบุ ไว้ในใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาตทำการพลางก็ดี หรือทำการขุดหาแร่ภายหลัง เมื่อ ใบ สุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาตทำการพลางได้ถูกเพิกถอนหรือหมดสิ้นอายุแล้วก็ดี ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้อง ระวาง โทษ จำคุก ไม่ เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ขุดหาแร่หรือ ผู้ซื้อแร่ผู้ใด กระทำการ จำหน่าย แร่ ภาย ใน พระ ราชอาณาเขตต์ หรือส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ โดยมิได้รับใบสุทธิแร่ ใบสุทธิ

แร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาตทำการพลาง หรือใบอนุญาตซื้อแร่ก็ดี หรือกระทำการจำหน่ายแร่ภายในพระราชอาณาเขตต์ หรือส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ภายหลัง เมื่อเอกสารเหล่านี้ได้ถูกเพิกถอนหรือหมดสิ้นอายุแล้วก็ดี หรือกระทำการจำหน่ายแร่ภายในพระราชอาณาเขตต์ หรือส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ โดยฝ่าฝืนเงื่อนไขระบุไว้ในเอกสารเหล่านี้ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา ๓๐ ผู้ขุดหาแร่ผู้ใดละเว้นไม่นำส่งใบสุทธิแร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาตทำการพลางต่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ดั่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ ในพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๓๔ (๒) แห่งกฎหมายลักษณะอาญา

ผู้ซื้อแร่ผู้ใดละเว้นไม่ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามความใน มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา ๓๑ การซื้อหรือจำหน่ายแร่ซึ่งอยู่ในครอบครองของผู้ใดในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้ใดมิได้ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามบทมาตราที่บัญญัติไว้ใน “หมวดแร่ในครอบครองในวันใช้พระราชบัญญัติ” ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การซื้อหรือจำหน่ายแร่ทั้งปวงนอกจากที่กล่าวไว้ในวรรคต้น ถ้าผู้ใดมิได้ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา ๓๒ การฟ้องขอให้ศาลลงโทษต่อผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยยการฝ่ายเดียว

หมวดเบ็ดเตล็ด

มาตรา ๓๓ กรรมการประเมินนี้ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า ๓ คน จึงจะเป็นองค์ประชุมพิจารณาได้ ถ้ามีความเห็น

แตกต่างกัน ให้ถือเอาความเห็นส่วนมาก

มาตรา ๓๔ ถ้าผู้ขุดหาแร่คนหนึ่งหรือหลายคนมีความประสงค์จะรวมจำนวนแร่ขุดได้ ซึ่งกรรมการประเมินได้กำหนดให้สำหรับประทานบัตรหรือใบอนุญาตพิเศษหลายแปลงไว้เป็นก้อนเดียว และทำการขุดหาแร่โดยมีใบสุทธิแร่หรือใบสุทธิแร่ชั่วคราวฉะบับเดียว ในเขตต์ประทานบัตรหรือใบอนุญาตพิเศษแปลงเดียวหรือหลายแปลงได้ แต่จะต้องได้รับอนุญาตจากกรมราชโลหกิจและภูมิวิทยาก่อน และเมื่อได้รับอนุญาตให้ดั่งนี้แล้ว ภายหลังกรมราชโลหกิจและภูมิวิทยาประสงค์จะแยกจำนวนแร่ขุดได้เป็นรายเหมืองหนึ่ง ๆ ให้กรมราชโลหกิจและภูมิวิทยาแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า ๓ เดือน และใบสุทธิแร่รวมจำนวนแร่ฉะบับนั้นเป็นอันยกเลิก ให้ออกใบสุทธิแร่เป็นรายเหมืองให้ไป

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่ผู้ถือใบสุทธิแร่ตาย ถ้ามีผู้มาขออนุญาตรับโอนทำการขุดหาแร่ในเขตต์ประทานบัตรหรือใบอนุญาตพิเศษของผู้ถือใบสุทธิแร่นั้น เมื่อได้ปฏิบัติครบถ้วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พุทธศักราช ๒๔๖๑ และได้รับโอนประทานบัตรหรือใบอนุญาตพิเศษของผู้ตายทำเหมืองแร่ต่อไปแล้ว ให้ผู้นั้นนำใบสุทธิแร่ของผู้ตายพร้อมด้วยประทานบัตร หรือใบอนุญาตพิเศษไปให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ตรวจสลักหลังใบสุทธิแร่ให้

มาตรา ๓๖ ผู้ขุดหาแร่ซึ่งเจ้าพนักงานได้รับจดทะเบียนเป็นผู้ส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ ผ่านด่านภาษีใด ๆ ถ้ามีความประสงค์จะส่งแร่ผ่านด่านภาษีอื่น ที่ระบุไว้ในกฎเสนาบดีต่างหากจากที่ได้รับอนุญาตไว้ ให้เจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่มีอำนาจที่จะอนุญาตให้จัดทำได้ภายในจำนวนโควตาของผู้ส่ง

มาตรา ๓๗ เรื่องราวของประทานบัตรที่ยื่นไว้ก่อนประกาศกระทรวงเกษตราธิการ ลงวันที่ ๑๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๓ และเรื่องราวขอ

ประทานบัตรที่ยื่นไว้ตามในวงเงื่อนไขแห่งประกาศนั้น แต่ยังมิได้รับประทานบัตรในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ เมื่อเจ้าพนักงานได้ออกประทานบัตรให้แล้ว ห้ามมิให้ออกใบสุทธิแร่ ใบสุทธิแร่ชั่วคราว หรือหนังสืออนุญาตทำการพลางให้ เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรมีเครื่องจักรสำหรับจะทำการเหมืองแร่ในที่ประทานบัตรแปลงนั้น อยู่พร้อมแล้ว ในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ หรือ

(๒) ฉะเพาะในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรพิสูจน์ได้ว่า ได้สั่งเครื่องจักรทำการขุดหาแร่สำหรับทำการเหมืองแร่ในที่ประทานบัตรแปลงนั้นไว้ก่อนวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ หรือ

(๓) ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรจะเบิดการทำเหมืองแร่โดยไม่ใช้เครื่องจักร แต่พิสูจน์ได้ว่าเป็นความจำเป็นยิ่งในการที่ต้องทำการเหมืองแร่เพื่อเลี้ยงชีวิต

ในกรณีทั้งสามประการนี้ เป็นหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตรจะต้องพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจของกรรมการประเมินและจะต้องแจ้งข้อพิสูจน์มาให้ทราบเป็นลายลักษณอักษรภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันรับประทานบัตรเป็นต้นไป ในการนี้จะต้องแจ้งมาให้ทราบด้วยว่าจะพร้อมที่จะเบิดทำการเมื่อใด

ผู้ยื่นเรื่องราวดังกล่าวไว้ในวรรคต้นแห่งมาตรานี้ ถ้าประสงค์จะขอถอนเรื่องราวขอประทานบัตรที่ค้างพิจารณาอยู่นั้นเสียทีเดียวก็ได้ แต่ให้ยื่นขอถอนเรื่องราวนั้นเสียภายในสามเดือน นับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ และให้เจ้าพนักงานคืนเงินค่าธรรมเนียมที่เหลือจากการใช้จ่ายให้ทั้งสิ้น เมื่อพ้นกำหนดสามเดือนแล้วไม่ขอถอนเรื่องราวดังกล่าวนี้ ให้ถือว่าผู้ยื่นเรื่องราวนั้นพอใจจะรับประทานบัตรต่อไป และไม่ต้องคืนเงินค่าธรรมเนียมให้เลย

ผู้ยื่นเรื่องราวที่จะขอถอนไปตามวรรคก่อนนี้ ถ้ามีประสงค์จะสงวนสิทธิไว้สำหรับการยื่นขอประทานบัตรใหม่ในเมื่อเลิกใช้พระราชบัญญัตินี้แล้ว ก็ให้ถอนได้โดยไม่ต้องคืนเงินค่าธรรมเนียม แต่ในการยื่นขอใหม่นั้นจะต้อง

ยื่นขอภายในกำหนดหนึ่งเดือน นับแต่วันยกเลิกใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป ในกรณีเช่นนี้ผู้ยื่นเรื่องราวจะมีสิทธิที่จะขอประทานบัตรใหม่ดีกว่าผู้อื่น

มาตรา ๓๘ ผู้ขุดหาแร่ผู้ใดซึ่งได้รับใบสุทธิแร่ทำการขุด หาแร่ อยู่แล้ว ในที่ประทานบัตร หรือใบอนุญาตพิเศษแปลงใด เมื่อทำการขุดหาแร่ หมดที่ในประทานบัตรหรือใบ อนุญาต พิเศษนั้นแล้ว ถ้าประสงค์จะขอรับใบสุทธิแร่ทำการขุดหาแร่ในที่ประทานบัตรอื่น ซึ่งตนได้รับอนุญาตไว้แล้วต่อไป ให้ยื่นขอใบสุทธิแร่ใหม่ได้ แต่โควตานั้นให้ถือตามเกณฑ์เดิม

มาตรา ๓๙ ให้เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการเป็นเจ้าหน้าที่รักษาการให้ดำเนินไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีอำนาจตั้งกรรมการประเมินและเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ดำเนินการ และออกกฎเสนาบดีกำหนดค่าธรรมเนียม และวางทางการเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

กฎนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ประกาศมาณวันที่ ๒๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

ออกตามความในมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติ

จำกัดแร่ดีบุก พุทธศักราช ๒๔๗๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติจำกัดแร่ดีบุก พุทธศักราช ๒๔๗๔ เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ ออกกฎเสนาบดีไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การประเมินกำหนดจำนวนแร่ขุดได้ของเหมืองแร่เหมืองหนึ่ง ๆ ให้กรรมการประเมินพิจารณาตามหลัก

เกณฑ์ดั่งต่อไปนี้ คือ

(ก) ฉะเพาะเหมืองแร่ดีบุกที่ได้เบิดการขุดหาแร่ในปี ค.ศ. ๑๙๒๙ หรือปี ค.ศ. ๑๙๓๐ และยังคงเบิดการขุดหา หรือพร้อมที่จะเบิดการขุดหาในปี ค.ศ. ๑๙๓๑ ให้ประเมินตามหลักวิธีการทำเหมือง ที่เหมือง และรายงานการทำเหมืองแร่ใน ค.ศ. ๑๙๒๙ และ ค.ศ. ๑๙๓๐ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของปีทั้งสองนี้

(ข) ฉะเพาะเหมืองแร่ดีบุกที่ได้เบิดการขุดหาแร่ในปี ค.ศ. ๑๙๓๐ หรือ ค.ศ. ๑๙๓๑ และยังคงเบิดการขุดหาแร่หรือพร้อมที่จะเบิดการขุดหาแร่ในปี ค.ศ. ๑๙๓๑ ให้ประเมินตามหลักวิธีการทำเหมือง ที่เหมือง และรายงานการทำเหมืองแร่ใน ค.ศ. ๑๙๓๐ และ ค.ศ. ๑๙๓๑ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของปีทั้งสองนี้

(ค) เหมืองแร่ที่เริ่มเบิดการขุดหาแร่ในปี ค.ศ. ๑๙๓๑ และยังเบิดการขุดหาแร่หรือพร้อมที่จะเบิดการขุดหาแร่ในวันใช้พระราชบัญญัติที่กล่าวนามมาข้างต้น ให้ประเมินตามหลักวิธีการทำเหมือง ที่เหมือง และรายงานการทำเหมืองแร่ในปี ค.ศ. ๑๙๓๑

(ง) ถ้าจะถือหลักรายงานการทำเหมืองแร่ในปี ค.ศ. ๑๙๒๙ หรือ ค.ศ. ๑๙๓๐ หรือ ค.ศ. ๑๙๓๑ ซึ่งปีใดมิได้ทำการครบตลอดปี ให้คิดถัวเป็นปีแล้วแต่กรรมการประเมินจะเห็นสมควร แต่จะต้องพิจารณาถึงวิธีการกระทำเหมืองแร่ของเหมืองหนึ่ง ๆ เป็นราย ๆ ไปด้วย

(จ) เหมืองแร่ที่มิได้เบิดการขุดหาแร่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัติที่กล่าวนามมาข้างต้น ถ้าผู้ขุดหาแร่พิสูจน์ให้เป็นที่พอใจแก่กรรมการประเมินว่า ได้เตรียมการไว้พร้อมแล้ว ก่อนวันนั้นและได้ยื่นพิสูจน์การนี้ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันใช้พระราชบัญญัติ ให้กรรมการประเมินประเมินจำนวนแร่ขุดได้ให้แต่ใบสทธิแร่นั้นจะออกให้ต่อเมื่อผู้ขุดหาแร่ได้แจ้งล่วงหน้า ๑๕ วัน ก่อนที่จะลงมือเบิดทำการขุดหาแร่จริงเท่านั้น การประเมินในเรื่องชะนิดนี้ จะต้องพิจารณาถึงลักษณะพื้นที่ดิน เครื่องจักรและวิธีทำการ

ข้อ ๒ การทำเหมืองแร่ในประทานบัตรหรือใบอนุญาตพิเศษรายใด ถ้าจะเริ่มทำการภายหลังวันต้นของโควตา ให้กำหนดโควตาให้ฉะเพาะเวลาคงเหลือเท่านั้น

ข้อ ๓ ค่าธรรมเนียมอุทธรณ์การประเมินของกรรมการประเมินที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑ ให้มีกำหนด ๑๐๐ บาท

ข้อ ๔ (ก) เรื่องราวขอใบสุทธิแร่ในมาตรา ๑๐ คือ แบบหมายเลข ๑ ท้ายกฎนี้

(ข) ใบสุทธิแร่ในมาตรา ๑๐ คือแบบหมายเลข ๒ ท้ายกฎนี้

(ค) เรื่องราวขอใบสุทธิแร่ชั่วคราวในมาตรา ๑๒ คือ แบบหมายเลข ๓ ท้ายกฎนี้

(ง) หนังสืออนุญาตทำการพลางในมาตรา ๑๓ คือ แบบหมายเลข ๓ ท้ายกฎนี้

(จ) ใบผ่านด่านภาษีในมาตรา ๑๗ คือ แบบหมายเลข ๕ ท้ายกฎนี้

(ฉ) เรื่องราวขอจดทะเบียนเป็นผู้ส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ในมาตรา ๑๖ คือ แบบหมายเลข ๖ ท้ายกฎนี้

(ช) ใบสำคัญคู่มือให้เป็นผู้ส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ในมาตรา ๑๖ คือ แบบหมายเลข ๗ ท้ายกฎนี้

(ซ) บัญชีงบเดือนแร่ส่งออกนอกพระราชอาณาเขตต์สำหรับเจ้าพนักงานศุลกากร ทำส่งเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ในมาตรา ๑๘ คือ แบบหมายเลข ๘ ท้ายกฎนี้

(ญ) หนังสือสำคัญในมาตรา ๒๐ คือ แบบหมายเลข ๙ ท้ายกฎนี้

ข้อ ๕ ด่านภาษีซึ่งผู้หนึ่งผู้ใดจะส่งแร่ออกนอกพระราชอาณาเขตต์ได้ คือ

๑. ด่านภาษีภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
๒. ด่านภาษีระนอง จังหวัดระนอง
๓. ด่านภาษีกันตัง จังหวัดตรัง
๔. ด่านภาษีตะกั่วป่า จังหวัดตะกั่วป่า

๕. ด่านภาษีพังงา จังหวัดพังงา
๖. ด่านภาษีสงขลา ด่านภาษีปาดังเบซาร์ จังหวัดสงขลา
๗. ด่านสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
๘. ด่านภาษีเบตง จังหวัดยะลา

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

เจ้าพระยาพิชัยญาติ
เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่แก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า อาชีพการทำเหมืองแร่ เวลานี้ได้ทวีขึ้นกว่าแต่ก่อน เป็นการสมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติ ในกฎหมาย การทำเหมืองแร่บางข้อ เพื่อควบคุมการซื้อขายแร่ไว้

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และให้ใช้บังคับได้ในท้องที่ที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พุทธศักราช ๒๔๖๑ แล้ว

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป ให้ยกเลิกบรรดาบทบัญญัติใน พระราชบัญญัติ การทำเหมืองแร่ พุทธศักราช ๒๔๖๑ และกฎ

ข้อบังคับใด ๆ ในเรื่องการทำเหมืองแร่อันขัดกับพระราชบัญญัตินี้เสีย

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า

"ซื้อ" หมายความว่าซื้อ แลก เปลี่ยน รับให้หรือได้มาจากบุคคลอื่น

"เจ้าพนักงานผู้ตรวจ" หมายความว่า เจ้าพนักงาน ผู้ซึ่ง เสนาบดีได้ตั้ง ขึ้นเพื่อทำการ ตรวจ ตาม ความใน พระราช บัญญัตินี้

"แบบพิมพ์ที่กำหนดให้" หมายความว่าแบบพิมพ์ที่กำหนดให้โดย กฎเสนาบดี

มาตรา ๕ ผู้ใดจะกระทำการดั่งระบุไว้ในมาตรานี้ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน คือ

(๑) ซื้อแร่ชะนิดใด ๆ

(๒) ตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่

การตั้งสถานที่ในที่ใด ๆ เพื่อเก็บรักษาแร่ซึ่งขุดหาได้ภายในเขตต์ประทานบัตร หรือในเขตต์ใบอนุญาตพิเศษของตนเองโดยฉะเพาะ ไม่อยู่ในข้อจำกัดนี้

ผู้ใดได้รับอนุญาตให้ซื้อแร่ ผู้นั้นพึงตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ในบริเวณที่ทำการซื้อแร่ได้ด้วย แต่ถ้าผู้รับอนุญาตให้ซื้อแร่ประสงค์จะตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ต่างหาก จากบริเวณที่ทำการซื้อแร่ผู้รับอนุญาตให้ซื้อแร่ จะต้องขออนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่อีกส่วนหนึ่ง

ผู้อื่นใดซึ่งมิได้รับอนุญาตให้ซื้อแร่จะขออนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ดั่งบัญญัติไว้ในมาตรานี้หาได้ไม่

มาตรา ๖ ผู้ใดได้ซื้อแร่และมีแร่เก็บไว้ในความรักษาของตน โดยมิได้เป็นผู้ถือประทานบัตร ใบอนุญาตพิเศษหรือใบอนุญาตร่อนหาแร่ ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ทำบัญชีแสดงจำนวน น้ำหนักแร่ซึ่งอยู่ในความรักษาของตนนั้น ยื่นต่อ เจ้าพนักงาน ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป

มาตรา ๗ ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตทำการดั่งกล่าว แล้วใน มาตรา ๕ ให้ทำเรื่องราวตามแบบพิมพ์ที่ กำหนดให้ ยื่นต่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ และในขณะยื่น เรื่องราว นั้น ต้อง นำเงินมาชำระเป็นค่าธรรมเนียม และฉะเพาะ

ขออนุญาตซื้อแร่ต้องนำเงินมาวางเป็นทรัพย์ หรือผู้แทนผู้รับอนุญาตยื่นเรื่องประกันด้วย ตามจำนวนซึ่งจะได้กำหนดไว้ในกฎเสนาบดี เมื่อผู้ขออนุญาตได้ปฏิบัติครบถ้วนตามที่กล่าวนี้แล้ว ให้เจ้าพนักงานออกใบอนุญาตซื้อแร่ หรือใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ให้ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ แล้วแต่กรณี

ใบอนุญาตทุกฉะบับที่ออกให้ตามความในวรรคต้นแห่งมาตรานี้ มีกำหนดสิ้นอายุในวันที่ ๓๑ มีนาคมของปีที่ออกให้นั้น ใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ซึ่งได้ออกให้เนื่องแต่คำขอของผู้รับอนุญาตซื้อแร่ฉะบับใด เมื่อใบอนุญาตฉะบับนั้นได้ถูกเพิกถอนหรือหมดอายุด้วยประการใด ๆ ก็ดี ใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ที่ออกให้นั้นเป็นอันหมดอายุใช้ไม่ได้ต่อไป ใบอนุญาตเหล่านี้ให้ใช้ได้ในสถานที่ และสำหรับการฉะเพาะที่กล่าวไว้ในใบอนุญาตนั้นเท่านั้น และจะโอนให้ผู้หนึ่งผู้ใดไม่ได้

ในกรณีที่ผู้รับอนุญาตตาย ถูกศาลสั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือล้มละลาย และผู้รับมฤดก ผู้จัดการมฤดก ผู้อนุบาล เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ หรือผู้แทนของผู้รับอนุญาตเดิม ต่อเจ้าพนักงาน ให้เจ้าพนักงานสลักหลังใบอนุญาต ให้ผู้นั้นกระทำการแทนต่อไปได้จนครบกำหนดอายุใบอนุญาตนั้น

มาตรา ๙ ใบอนุญาตซื้อแร่ซึ่งได้ออกให้ตามความในพระราชบัญญัตินี้ ต้องเก็บแขวนรักษาไว้ในที่เปิดเผยในสถานที่ทำการซื้อแร่ พร้อมทั้งบัญชีรายนามผู้ถือใบอนุญาตช่วง ซึ่งออกให้ตามความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ บัญชีรายนามผู้ถือใบอนุญาตช่วงนี้จะต้องมีลายมือชื่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่รับรองเป็นหลักฐาน

เจ้าพนักงานผู้ตรวจมีอำนาจเข้าตรวจสถานที่ทำการนี้ได้ในวันทำการงานตามปกติ ผู้รับอนุญาตจะต้องชี้แจงและแสดงว่าแร่ที่อยู่ในที่นั้นมีจำนวน

น้ำหนักมากน้อยเท่าใด จำนวนน้ำหนักแร่ที่อยู่ท้อน ซึ่งผู้รับ

มาตรา ๙ ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตซื้อ อนุญาตเป็นเจ้าของ ทั้งนี้ให้บันทึกลง

แร่ทำการซื้อแร่ในที่ใด ๆ นอกจากใน ทุก ๆ วันก่อนปิดทำการซื้อขายแร่ และ

บริเวณที่ทำการซื้อแร่ ซึ่งมีใบอนุญาต ถ้า

ซื้อแร่แขวนไว้โดยเปิดเผย ผู้รับ (ง) ในกรณีที่ผู้รับ อนุญาต เป็นผู้

อนุญาต ให้ซื้อแร่ จะ ทำการ ซื้อแร่ในที่ ถือประทานบัตร หรือใบอนุญาตพิเศษ

อื่น ๆ ได้ โดยขอรับใบอนุญาตช่วงออก ทำการขุดหาแร่ด้วย ต้องมีบัญชีเพิ่ม

ให้ตามความในมาตรา ๑๓ แห่ง พระราช ขึ้นอีกฉะบับหนึ่ง คือ “บัญชีแร่ขุดได้”

บัญญัตินี้ บัญชีนี้สำหรับจดรายการจำนวนน้ำหนัก

มาตรา ๑๐ อันจะดำเนิรการ ตามใบ แร่ซึ่งขุดหาได้ในที่ดินภายในเขตต์ประ-

อนุญาตซื้อแร่นี้ ผู้รับอนุญาตจะต้อง ทานบัตร หรือใบอนุญาตพิเศษของผู้

เก็บรักษา และกรอกบัญชี ตาม แบบ รับอนุญาต น้ำหนักแร่ที่กล่าวนี้ต้องเป็น

พิมพ์ที่กำหนดให้ คือ น้ำหนักแร่ที่ได้ล้างสะอาดและแห้งแล้ว

(ก) “บัญชีซื้อ” สำหรับจดราย ให้บันทึกรายการตาม บัญชีนี้ ในเมื่อนำ

การซื้อแร่ ให้บันทึกลงเมื่อมีการซื้อแร่ แร่มาเก็บรักษาไว้ในสถานที่ทำการ

ทุกครั้ง และ บัญชีเหล่านี้จะต้อง บันทึก ข้อความ

(ข) “บัญชีจำหน่าย” สำหรับจด ลงให้ได้ความชัดเจน เจ้าพนักงานผู้

รายการขายหรือจำหน่ายแร่ ให้บันทึก ตรวจมีอำนาจ ตรวจได้ ในวัน ทำการงาน

ลงเมื่อมีการขายหรือจำหน่ายแร่ ทุกครั้ง ตามปกติ

และ มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ผู้รับอนุ-

(ค) “บัญชีจำนวนแร่ คงเหลือ” ญาตซื้อแร่ขอถอนเงินประกันซึ่งได้มอบ

สำหรับจดรายการจำนวนน้ำหนักแร่ของ ไว้ ตามความใน มาตรา ๗ ใบอนุญาตที่

ผู้รับอนุญาต และของผู้อื่นซึ่งมีอยู่ใน ได้ออกให้แล้วนั้น ให้เป็นอันยกเลิก

สถานที่ทำการ และสำหรับจดรายการ มาตรา ๑๒ เมื่อผู้รับอนุญาต ซื้อแร่

มีความประสงค์ขอถอนเงินประกันซึ่งได้นำมาวางไว้ต่อเจ้าพนักงานตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ถ้ามีคดีเกิดขึ้นเกี่ยวกับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจงดจ่ายเงินประกันนี้ไว้ จนกว่าคดีนั้นจะสิ้นสุดลง

มาตรา ๑๓ ถ้าผู้รับอนุญาตประสงค์จะขอรับใบอนุญาตช่วงเพื่อตนเองหรือผู้แทนนำไปจัดการซ่อแซ่ ก็ให้ทำเรื่องราวตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ ยื่นต่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ ในขณะยื่นเรื่องราวนั้น ต้องนำเงินมาชำระเป็นค่าธรรมเนียมตามจำนวนซึ่งจะได้กำหนดไว้ในกฎเสนาบดี

เมื่อผู้ขอรับใบอนุญาตช่วงได้ปฏิบัติครบถ้วนตามวรรคต้นแห่งมาตรานี้แล้ว ให้เจ้าพนักงานออกใบอนุญาตช่วงให้ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ ใบอนุญาตช่วงนี้ให้มีรูปถ่ายของผู้ถือในอนุญาตช่วงผนึกติดไว้ด้วย รูปถ่ายนี้ผู้ถือใบอนุญาตช่วงจะต้องนำมาให้ ๒ ฉะบับ ผนึกไว้บนใบอนุญาตช่วงฉะบับหนึ่ง อีกฉะบับหนึ่งเก็บไว้ในที่ทำการรัฐบาล

ใบอนุญาตช่วงซึ่งได้ออกให้เนื่องแต่คำของผู้รับอนุญาตซ่อแซ่ฉะบับใด เมื่อใบอนุญาตซ่อฉะบับนั้นได้ถูกเพิกถอนหรือหมดอายุด้วยเหตุประการใดๆ ก็ดี ใบอนุญาตช่วงที่ออกให้นั้นเป็นอันใช้ไม่ได้ต่อไป

ในขณะที่ทำการซ่อแซ่ ผู้ถือใบอนุญาตช่วงจะต้องแสดงใบอนุญาตช่วงนั้นต่อเจ้าพนักงาน ผู้ตรวจหรือผู้ขายให้ตรวจสอบได้ และใบอนุญาตช่วงนี้จะโอนให้ผู้หนึ่งผู้ใดไม่ได้

มาตรา ๑๔ ถ้าเห็นว่าจะเป็นการกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกใบอนุญาตซ่อแซ่ ใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแซ่ และใบอนุญาตช่วง จะไม่ออกใบอนุญาตหรือไม่สลักหลังใบอนุญาต หรือเพิกถอนใบอนุญาตดั่งกล่าวแล้วนี้ได้ แต่เมื่อไม่ออกไม่สลักหลัง หรือเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว ให้มีคำสั่งเป็นลายลักษณอักษรแจ้งไปให้ผู้ถือใบอนุญาต หรือผู้ร้องขอ ทราบ

ถ้าผู้ถือใบอนุญาต หรือผู้ร้องขอไม่พอใจในคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งได้

สั่งไปตามความในวรรคต้นแห่งมาตรานี้ ให้ผู้นั้นยื่นเรื่องราวอุทธรณ์ต่อเสนาบดีภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับคำสั่งของเจ้าพนักงาน เรื่องราวอุทธรณ์ให้ยื่นตรงต่อเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำท้องที่ แต่คำสั่งของเจ้าพนักงานที่ได้สั่งไปแล้วนั้น ผู้ถือใบอนุญาต หรือผู้ร้องขอต้องปฏิบัติตามจนกว่าเสนาบดีจะได้มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น และให้เป็นอันยุติเด็ดขาดเพียงนี้

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาต หรือผู้แทน หรือผู้ถือใบอนุญาตช่วงทำการซื้อแร่ เว้นแต่

(ก) ผู้ขายได้แสดงใบสำคัญจำหน่ายแร่ ซึ่งต้องมีรายการว่าแร่ที่จะขายนั้นเป็นแร่ที่ขุดหาได้จากที่ดิน ภายในเขตต์ประทานบัตร หรือใบอนุญาตพิเศษหมายเลขที่เท่าใด และมีลายมือชื่อของผู้ถือประทานบัตร หรือใบอนุญาตพิเศษ นั้น ในท้ายใบสำคัญจำหน่ายแร่ด้วย ลายมือชื่อในท้ายใบสำคัญที่กล่าวนี้ จะเป็นลายมือชื่อของผู้แทนผู้ถือประทานบัตร หรือใบอนุญาตพิเศษนั้นก็เป็นอันใช้ได้ หรือ

(ข) ผู้ขายได้แสดงใบสำคัญจำหน่ายแร่ซึ่งต้องมีรายการว่า แร่ที่จะขายนั้นเป็นแร่ของผู้รับอนุญาตซื้อแร่โดยใบอนุญาตเลขที่เท่าใด และต้องมีลายมือชื่อของผู้รับอนุญาตซื้อแร่ หรือผู้แทนในใบอนุญาตสำคัญจำหน่ายแร่ด้วย หรือ

(ค) ผู้ขายได้แสดงใบอนุญาตร่อนหาแร่ มีจำนวนพอเชื่อได้ว่า แร่ที่ซื้อขายกันนั้น เป็นแร่ที่ผู้ขายร่อนหามาได้

ใบสำคัญจำหน่ายแร่ต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในข้อ (ก) และ (ข) แห่งมาตรานี้ ผู้ซื้อแร่เมื่อได้ซื้อแร่ไว้แล้วจะต้องเรียกเอาใบสำคัญไว้จากผู้ขาย และเก็บรักษาไว้จนพ้นกำหนด ๑๒ เดือน นับแต่วันได้ซื้อแร่นั้น ใบสำคัญเหล่านี้เจ้าพนักงานผู้ตรวจมีอำนาจตรวจได้ในวันทำการงานตามปกติ

มาตรา ๑๖ ห้ามมิให้ผู้ขายขายแร่ให้แก่ผู้ใด นอกจากผู้ที่จะซื้อนั้นเป็นผู้รับอนุญาตซื้อแร่ หรือผู้ถือใบอนุญาตช่วง โดยมีใบอนุญาตซื้อ หรือใบอนุญาต

ช่วงแสดงไว้

มาตรา ๑๗ แร่ทั้งปวงนอกจากแร่ที่ร่อนหาได้โดยผู้ถือใบอนุญาตร่อนหาแร่ ถ้าจะต้องการนำเคลื่อนที่ออกจากบริเวณเขตต์ที่ขุดหาแร่ หรือนำออกจากสถานที่ทำการซื้อแร่ในที่หนึ่ง ไปยังสถานที่ทำการซื้อแร่อีกที่หนึ่ง ต้องให้มีหนังสือกำกับนำแร่เคลื่อนที่ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ ติดไปกับแร่นั้นระวางทาง หนังสือกำกับนำแร่เคลื่อนที่นี้จะต้องมีข้อความสำคัญดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

(ก) ชื่อเจ้าของแร่

(ข) จำนวนน้ำหนักแร่

(ค) อาการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในแร่นั้น คือ ถ้าขุดหาได้ให้บอกเครื่องหมายเลขที่ประทานบัตร หรือใบอนุญาตพิเศษ ถ้าซื้อมาให้บอกเครื่องหมายเลขที่ใบอนุญาตซื้อแร่ หรือใบอนุญาตช่วงของผู้ซื้อ

มาตรา ๑๘ ผู้ใดนำแร่ออกจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยฝ่าฝืนข้อความในมาตรา ๑๗ เจ้าพนักงานผู้ตรวจมีอำนาจเข้าครอบครองและกักแร่ที่นำไปนั้นไว้ในสถานที่อันสมควร จนกว่าจะปรากฏว่าใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ถ้าไม่มีผู้ใดเข้ามารับว่าเป็นเจ้าของภายใน ๑๕ วัน นับแต่เริ่มทำการกักแร่นั้น แร่นั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐบาล ถ้ามีบุคคลหลายคนต่างโต้เถียงอ้างว่ามีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของแร่ ให้เจ้าพนักงานแจ้งเป็นลายลักษณอักษรให้ผู้โต้เถียงกรรมสิทธิ์พ้องร้องว่ากล่าวกันตามกระบิลเมืองภายใน ๓๐ วัน ถ้าไม่พ้องร้องกันภายในกำหนด ให้ถือว่าแร่นั้นไม่มีใครมีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของ

มาตรา ๑๙ ผู้ใดเขียนข้อความเท็จหรือให้ผู้อื่นเขียนข้อความเท็จในหนังสือสำคัญใด ๆ อันพระราชบัญญัตินี้บังคับให้ทำ เช่นในเรื่องราว รายงาน บันทึกสมุดบัญชี ฯ ล ฯ ก็ดี หรือจงใจละเว้นไม่เขียนข้อความที่พระราชบัญญัตินี้บังคับให้ทำให้ครบถ้วนก็ดี ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๐ ผู้ใดซื้อหรือขายแร่หรือตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ หรือนำแร่

มาตรา ๒๔ การพ้องขอให้ศาลลงโทษต่อผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือต่อพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พุทธศักราช ๒๔๖๑ ก็ดี ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยยการฝ่ายเดียว

มาตรา ๒๕ ให้เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการเป็นเจ้าหน้าที่รักษาการให้ดำเนินไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีอำนาจตั้งเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ดำเนินการ และออกกฎเสนาบดีกำหนดค่าธรรมเนียม และวางทางการเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

กฎนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ประกาศมาณวันที่ ๒๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

ออกตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔ เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการออกกฎเสนาบดีไว้ดั่งต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้รักษาราชการในตำแหน่งนั้น เป็นเจ้าพนักงานออกใบอนุญาตซื้อแร่ ใบอนุญาตตั้งสถานที่สำหรับเก็บรักษาแร่ และใบอนุญาตช่วง ใบอนุญาตเหล่านี้ใช้ได้ฉะเพาะเขตต์จังหวัดนั้น

ข้อ ๒ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต มีกำหนดดั่งนี้

(๑) ใบอนุญาตซื้อแร่ ๑๐๐ บาท

(๒) ใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ ๒๐ บาท

(๓) ใบอนุญาตช่วง ๕ บาท

ฉะเพาะในปี พุทธศักราช ๒๔๗๔ ให้เก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ดั่งที่บัญญัติไว้ในข้อ ๒ นี้แต่เพียงครั้งเดียวทุกราย

เคลื่อนที่ออกจากที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่ง โดยมิได้รับอนุญาตก็ดี หรือเมื่อใบอนุญาตนั้นถูกเพิกถอนแล้วก็ดี หรือมิได้ มีใบสำคัญจำหน่ายแร่หรือหนังสือสำคัญกำกับนำแร่เคลื่อนที่ก็ดี อันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๑ ผู้ใดได้รับอนุญาตให้ซื้อแร่ ทำการซื้อแร่นอกสถานที่ซื้อแร่โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ ในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือซื้อแร่จากผู้ขายซึ่งมิได้ปฏิบัติการ ให้ถูกต้องต่อบทบัญญัติ ในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดขายแร่ให้แก่บุคคลที่มิใช่เป็นผู้ถือใบอนุญาตซื้อแร่ดังได้ระบุไว้ในมาตรา ๑๖ ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในวรรคต้นแห่งมาตรานี้

มาตรา ๒๒ ผู้ใดได้รับใบอนุญาตซื้อแร่ หรือใบอนุญาตช่วงซึ่งโอนไม่ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ทำการฝ่าฝืนขืนโอนใบอนุญาตซื้อแร่หรือใบอนุญาตช่วงให้ผู้อื่น ท่านว่าผู้นั้นกระทำผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดใช้ใบอนุญาตซื้อแร่ หรือใบอนุญาตช่วง ซึ่งได้รับโอนมาโดยไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้ ไปทำการซื้อแร่ ท่านว่ากระทำผิด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในวรรคต้นแห่งมาตรานี้

มาตรา ๒๓ ผู้ใดละเลยไม่ทำบัญชีแสดงจำนวนน้ำหนักแร่ยื่นต่อเจ้าพนักงานตามความในมาตรา ๖ ก็ดี หรือละเลยไม่แขวนใบอนุญาตซื้อแร่ไว้ในที่เปิดเผยพร้อมทั้งบัญชีรายนามผู้ถือใบอนุญาตช่วง ตามความในมาตรา ๘ ก็ดี หรือละเลยไม่กรอกบัญชีให้ครบถ้วนบริบูรณ์ตามกำหนด ตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

ข้อ ๓ ผู้ขออนุญาตซื้อแร่ต้องวางเงินประกัน ๕๐๐ บาท

ข้อ ๔ (๑) เรื่องราวขออนุญาตซื้อแร่ตามแบบพิมพ์ในมาตรา ๗ นั้น คือ เรื่องราวขออนุญาตซื้อแร่หมายเลข ๑ ท้ายกฎนี้

(๒) เรื่องราวขออนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ตามแบบพิมม์ในมาตรา ๗ นั้น คือเรื่องราวขออนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่หมายเลข ๒ ท้ายกฎนี้

(๓) ใบอนุญาตให้ซื้อแร่ตามแบบพิมพ์ ซึ่งเจ้าพนักงานจะออกให้แก่ผู้ขออนุญาตซื้อแร่ตามความในมาตรา ๗ นั้น คือใบอนุญาตซื้อแร่หมายเลข ๓ ท้ายกฎนี้

(๔) ใบอนุญาตให้ตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ตามแบบพิมพ์ซึ่งเจ้าพนักงานจะออกให้แก่ผู้ขออนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่ตามความในมาตรา ๗ นั้น คือใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บรักษาแร่หมายเลข ๔ ท้ายกฎนี้

(๕) บัญชีซื้อแร่ตามแบบพิมพ์ในมาตรา ๑๐ คือ บัญชีซื้อแร่หมายเลข ๕ ท้ายกฎนี้

(๖) บัญชีจำหน่ายแร่ตามแบบพิมพ์ในมาตรา ๑๐ คือ บัญชีจำหน่ายแร่หมายเลข ๖ ท้ายกฎนี้

(๗) บัญชีจำนวนแร่คงเหลือ (สต๊อก) ตามแบบพิมพ์ในมาตรา ๑๐ คือ บัญชีสต๊อกหมายเลข ๗ ท้ายกฎนี้

(๘) บัญชีแร่ขุดได้ตามแบบพิมพ์ในมาตรา ๑๐ คือ บัญชีแร่ขุดได้หมายเลข ๘ ท้ายกฎนี้

(๙) เรื่องราวขออนุญาตช่วงตามแบบพิมพ์ในมาตรา ๑๓ คือ เรื่องราวขอใบอนุญาตช่วง หมายเลข ๙ ท้ายกฎนี้

(๑๐) ใบอนุญาตช่วงตามแบบพิมพ์ในมาตรา ๑๓ คือ ใบอนุญาตช่วงหมายเลข ๑๐ ท้ายกฎนี้

(๑๑) หนังสือกำกับนำแร่เคลื่อนที่ตามแบบพิมพ์ในมาตรา ๑๗ คือ หนังสือกำกับนำแร่เคลื่อนที่หมายเลข ๑๓ ท้ายกฎนี้

กฎให้ไว้ ณวันที่ ๒๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

เจ้าพระยาพิชัยญาติ
เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

(ราชกิจจา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๒๓)

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเก็บรักษา น้ำมันเชื้อเพลิง

พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระบาทสมเด็จ พระปรมินทรมหาประชาธิปกพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรจัดให้มีระเบียบควบคุมการเก็บรักษาตลอดถึงการบรรจุขนถ่ายและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อป้องกันอัคคีภัย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

ความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง พุทธศักราช ๒๔๗๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๔

หมวด ๑
บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"เสนาบดี" หมายความว่า เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

"เจ้าพนักงาน" หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้ซึ่งเสนาบดีได้ตั้งขึ้นให้มีหน้าที่ทำการตามพระราชบัญญัตินี้

"นายช่าง" หมายความว่า นายช่างผู้ซึ่งเสนาบดีได้ตั้งขึ้นให้มีหน้าที่ทำการตามพระราชบัญญัตินี้

"น้ำมันเชื้อเพลิง" รวมความว่าของเหลวทั้งปวงที่เรียกกันว่า ร็อคออยล เกโรซิน (น้ำมันก๊าด) ปาราฟิน เปโตรเลียม กาโซลิน เบนโซล เบนโซลิน เบนซิน นัฟธา และสิ่งอื่น ๆ ตามที่เสนาบดีจะได้ประกาศเพิ่มเติมภายหลังว่าเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง ไม่ว่าเกิดโดยธรรมดา หรือทำขึ้นจากเปโตรเลียม

ถ่านศิลา ซีสต์เซลบีต ฯ ล ฯ และสิ่งซึ่งทำขึ้นจากสิ่งนั้น ๆ อีกต่อหนึ่ง

"ขั้นเกิดไฟ" หมายความว่า เขตต์ความร้อนเมื่อน้ำมันเชื้อเพลิงได้กะทบแล้ว อาจมีไอลุกเป็นเพลิงได้

"หีบ" หมายความว่า ที่บรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงมีปริมาณไม่เกินสองบีบ

"บีบ" หมายความว่า ที่บรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงมีปริมาณไม่เกิน ๒๐ ลิตร

มาตรา ๔ น้ำมันเชื้อเพลิงตามที่ใช้ในพระราชบัญญัตินี้ ได้แบ่งเป็นสามจำพวก คือ

๑. "ชะนิดไม่น่ากลัวอันตราย" หมายความว่า ชะนิดที่มีขั้นเกิดไฟสูงกว่า ๖๖ ดีกรีเซ็นติกราดขึ้นไป

๒. "ชะนิดธรรมดา" หมายความว่า ชะนิดที่มีขั้นเกิดไฟในระวางตั้งแต่ ๖๖ ลงมาจนถึง ๒๓ ดีกรีเซ็นติกราด

๓. "ชะนิดน่ากลัวอันตราย" หมายความว่า ชะนิดที่มีขั้นเกิดไฟต่ำกว่า ๒๓ ดีกรีเซ็นติกราดลงมา

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ ท่านว่ามิให้ปรับใช้แก่น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในราชการทหารโดยฉะเพาะ

หมวด ๒
ใบอนุญาต

มาตรา ๖ การเก็บและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงทุกชะนิด ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงาน เว้นไว้แต่จะได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๗ สถานที่สำหรับเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงดั่งที่ได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำสยามนั้น ต้องได้รับใบอนุญาตและปฏิบัติตามความในพระราชบัญญัตินี้ด้วย

มาตรา ๘ การขออนุญาตนั้น ต้องยื่นใบขอต่อเจ้าพนักงาน เมื่อเจ้าพนักงานได้พิจารณาเห็นเป็นการถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ก็ให้ออกใบอนุญาตให้ คำร้องขอและใบอนุญาตให้ใช้ตามแบบ ซึ่งจะได้กำหนดไว้ในกฎเสนาบดี

มาตรา ๙ บรรดาสถานที่ที่รับอนุญาตให้เก็บน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องมีป้ายตามชะนิด และขนาด ซึ่งเจ้าพนักงานจะได้กำหนดให้ แสดงไว้ณที่ที่เห็นได้ง่าย ป้ายนั้นให้มีคำว่า "สถานที่รับอนุญาต

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ไทยเขษม

เก็บน้ำมันเชื้อเพลิง ใบอนุญาตที่..."

มาตรา ๑๐ ใบอนุญาตทุกฉะบับหมดอายุในวันที่ ๓๑ มีนาคม ถ้าขออนุญาตต่อใหม่ ต้องยื่นใบขออนุญาตก่อนวันที่ ๑๕ มีนาคม

มาตรา ๑๑ การขออนุญาตต่อใหม่ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกันกับเมื่อขออนุญาตชั้นต้น

หมวด ๓

น้ำมันเชื้อเพลิงที่ไม่ได้จำหน่ายขาย

ก. น้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดไม่น่ากลัวอันตราย

มาตรา ๑๒ การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดไม่น่ากลัวอันตรายนั้น ถ้ามีปริมาณไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ ลิตร ไม่ต้องรับใบอนุญาต

ข. น้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดา

มาตรา ๑๓ การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดานั้น

(ก) ถ้ามีปริมาณไม่เกิน ๒๐๐ลิตร ไม่ต้องรับใบอนุญาต

(ข) ถ้ามีปริมาณเกิน ๒๐๐ ลิตร แต่ไม่เกิน ๒,๕๐๐ ลิตร ต้องได้รับใบอนุญาตก่อน และต้องเก็บในสถานที่ซึ่งอยู่ไกลจากเรือนคนหรือเตาไฟ หรือที่สำหรับทำ หรือเก็บสินค้าต่าง ๆ อย่างน้อย ๕ เมตรโดยรอบ

ห้ามมิให้เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดามีปริมาณเกิน ๒,๕๐๐ ลิตร

ค. น้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตราย

มาตรา ๑๔ การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตรายนั้น

(ก) ถ้ามีปริมาณไม่เกิน ๒๐๐ลิตร ไม่ต้องมีใบอนุญาต แต่ต้องบรรจุไว้ในสิ่งที่ทำด้วยแก้วซึ่งบิดไว้เรียบร้อย หรือโลหะซึ่งบิดไว้เรียบร้อย ทั้งต้องมีบ้ายหรือตัวอักษรดุนบิดไว้ให้อ่านได้ง่ายบอกชะนิดน้ำมันและให้มีคำว่า "ไวไฟ" เขียนเติมลงด้วย ถ้ามีของหุ้มห่อชั้นนอกหรือหีบก็ดี ต้องบิดบ้ายไว้อย่างเดียวกันกับชั้นใน

(ข) ถ้ามีปริมาณเกิน ๒๐๐ ลิตร แต่ไม่เกิน ๒,๕๐๐ ลิตร ต้องได้รับใบอนุญาตก่อนและต้องปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (ก) และต้องเก็บในสถานที่ ซึ่งอยู่ไกลจากเรือนคนหรือ

เตาไฟ หรือที่สำหรับทำหรือเก็บสินค้าต่าง ๆ อย่างน้อย ๑๐ โดยรอบ

ห้ามมิให้เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตรายมีปริมาณเกิน ๒,๕๐๐ ลิตร

มาตรา ๑๕ เมื่อเจ้าพนักงานพิจารณาเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดา หรือชะนิดน่ากลัวอันตรายไว้ในที่ใกล้กับสถานที่ซึ่งต้องใช้น้ำมันนั้นเพื่อประโยชน์หรือสะดวกแก่อุตสาหกรรมหรือการค้าขายอย่างใด เมื่อไม่มีที่เก็บซึ่งมีระยะห่างไกลโดยรอบดั่งกำหนดไว้ในเบื้องต้นนี้แล้ว ก็จะอนุญาตให้เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีปริมาณไม่เกิน ๒,๕๐๐ ลิตร ไว้ได้ แต่

(ก) ต้องเก็บไว้ในบ่อซึ่งทำด้วยคอนกรีตมีโครงเหล็ก หรือถังเหล็กฝังลงไปในพื้นดินและมีที่บิดมิดชิด บ่อหรือถังต้องให้มีปล่องอากาศสูงจากพื้นดินอย่างน้อย ๔ เมตร และให้มีตะแกรงบิดปล่อง ตะแกรงให้ใช้ขนาดมีรูไม่น้อยกว่า ๑๔๔ รู ต่อ ๑ ตารางเซ็นติเมตร หรือ

(ข) เก็บไว้ในห้องที่สร้างด้วยอิฐหรือคอนกรีต หรือหิน หลังคาและเพดาน (ถ้ามี) ทำด้วยวัตถุที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง ถ้าก่อด้วยอิฐหรือหิน ผนังห้องทุกด้านต้องหนาไม่ต่ำกว่า ๒๓ เซ็นติเมตร ก่อด้วยซิเมนต์ และมีประตูบิดมิดชิดทำด้วยคอนกรีต หรือเหล็ก หรือวัตถุอย่างอื่น ตามที่เจ้าพนักงานจะเห็นชอบ

บ่อ ถังหรือห้องที่กล่าวนี้ ต้องบิดไว้เสมอทุกเวลา เว้นไว้แต่เมื่อเอาน้ำมันเข้าไว้ หรือเอาน้ำมันออกเท่านั้น

บ่อ ถังหรือห้องที่กล่าวนี้ จะต้องทำให้เป็นที่พอใจของนายช่าง

มาตรา ๑๖ ภายในที่เก็บน้ำมันตามที่บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา ๑๒ ถึง ๑๕ นั้น ห้ามมิให้ใช้ไฟที่มีเปลวแลบได้ โดยไม่มีวัตถุบิดบังหรือมีเตาไฟ หรือทำการหุงต้ม หรือมีวัตถุที่อาจลุกเป็นเพลิง

หมวด ๔

น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับจำหน่ายขาย

ก. น้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดไม่น่ากลัวอันตราย

มาตรา ๑๗ การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดไม่น่ากลัวอันตรายนั้น ถ้ามีปริมาณไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ ลิตร ไม่ต้องรับใบอนุญาต

ข. น้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดา

มาตรา ๑๘ การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดามีปริมาณไม่เกิน ๕๐๐ ลิตร จะเก็บและจำหน่ายได้โดยไม่ต้องรับใบอนุญาต แต่ต้องเก็บและจำหน่ายในสถานที่ซึ่งได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎเสนาบดี

มาตรา ๑๙ การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดามีปริมาณเกิน ๕๐๐ ลิตร แต่ไม่เกิน ๕,๐๐๐ ลิตรนั้น ต้องได้รับใบอนุญาตก่อน และต้องเก็บในสถานที่ดั่งต่อไปนี้

(ก) ห้องที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น ผนังและพื้นต้องทำด้วยหิน ซีเมนต์ คอนกรีต เหล็กหรืออิฐ หลังคาและเพดาน (ถ้ามี) ต้องทำด้วยวัตถุที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง และห้องที่เก็บน้ำมันนั้นจะต้องตั้งอยู่ห่างจากเตาไฟ หรือที่ทำการหุงต้มอย่างใด ๆ ภายในระยะอย่างน้อย ๓ เมตรโดยรอบ หรือ

(ข) ถ้าจะอนุญาตให้เก็บไว้ในโรงเรือนที่สร้างด้วยไม้หรือจาก หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดนอกจากที่กล่าวไว้ในอนุมาตรา (ก) ที่เก็บน้ำมันนั้นจะต้องอยู่ไกลจากเรือนคนหรือเตาไฟ หรือที่สำหรับทำหรือเก็บสินค้าต่าง ๆ อย่างน้อย ๒๕ เมตรโดยรอบ

ในการจำหน่ายขาย ต้องปฏิบัติตามกฎเสนาบดี

มาตรา ๒๐ การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดาที่มิได้เก็บในถังใหญ่ มีปริมาณเกิน ๕,๐๐๐ ลิตรขึ้นไป ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงาน และต้องปฏิบัติการตามบทบัญญัติในมาตราต่อไป

มาตรา ๒๑ การที่จะขอใบอนุญาตทำที่สำหรับเก็บน้ำมัน ตามความในมาตรา ๒๐ นั้น ต้องทำแผนผังสถานที่นั้นติดมาด้วย พร้อมทั้งแผนที่แสดงฐานะและลักษณะของโรงเรือน ซึ่งอยู่ภายในระยะ ๕๐ เมตรโดยรอบ แผนที่และแผนผังนั้น จะต้องใช้มาตราส่วนไม่ย่อมกว่า ๑ ใน ๑๐๐๐

มาตรา ๒๒ ที่เก็บน้ำมันนั้น จะต้อง

กระทำให้ต้องตามแผนผัง ที่นายช่างได้พิจารณาเห็นชอบแล้ว และจะต้องเป็นไปตามลักษณะ คือ

๑. ผนัง และพื้นก่อด้วยหินหรืออิฐหรือทำด้วยซีเมนต์คอนกรีต หรือเหล็ก และต้องทำเป็นพื้นชั้นเดียว ผนังนั้นถ้าก่อด้วยอิฐหรือหิน จะต้องหนาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๓๕ เซ็นติเมตร

๒. ระวางฝาผนังกับหลังคาโดยรอบต้องเว้นไว้ให้โปร่ง เป็นตารางไม่ต่ำกว่า ๕๐ เซ็นติเมตร ผนังที่ต่อติดริมพื้นต้องมีช่องลมเดิรได้

๓. หลังคาและเพดาน (ถ้ามี) ต้องทำด้วยวัตถุที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง

๔. ประตูถ้าทำด้วยไม้ ต้องมีขนาดหนาไม่น้อยกว่า ๖ เซ็นติเมตร

๕. บรรดาหน้าต่าง ต้องใช้บานเปิดออกภายนอก

๖. ธรณีประต ต้องสงจากพื้นดินไม่น้อยกว่า ๒๕ เซ็นติเมตร ธรณีหน้าต่างต้องสูงไม่น้อยกว่า ๑ เมตร

มาตรา ๒๓ รอบที่เก็บน้ำมันนั้น ระยะห่างไม่น้อยกว่า ๓ เมตร ต้องพูนดินยกขึ้นเป็นคัน ส่วนหนาของยอดคันดินนั้นต้องไม่ต่ำกว่า ๗๕ เซ็นติเมตร ที่ภายในคันดินนี้ จะต้อง บรรจุน้ำมันได้ทั้งหมด ตาม ปริมาณ ที่ได้รับ อนุญาตให้เก็บไว้ และภายในคันดิน ห้ามมิให้ทำพื้นด้วยวัตถุที่อาจเป็นเชื้อเพลิง

มาตรา ๒๔ คันดินรอบที่เก็บน้ำมันนั้น ต้องมีระยะไกลจากเรือนคนหรือเตาไฟ หรือที่สำหรับทำหรือเก็บสินค้าต่าง ๆ อย่างน้อย ๒๐ เมตรโดยรอบ

มาตรา ๒๕ บรรดา ท่อน้ำ ทั้งหลายที่ทำออกมาจากคันดินนั้น ต้องให้มีบานกั้นหรือประตู ซึ่งจะให้เปิดฉะเพาะต่อ เมื่อเวลา จำเป็นให้น้ำไหล ออกเท่านั้น

มาตรา ๒๖ ห้ามมิให้ ทำ การ บัด กรี หรือทำการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยต้องใช้เพลิงหรือความร้อน เว้นไว้แต่จะทำในสถานที่หนึ่งต่างหาก ซึ่งจะต้องจัดให้มีไว้สำหรับการเหล่านี้ สถานที่นั้น ต้อง อยู่ นอก แต่ ใกล้ ชิด กับคันดิน และต้อง เป็น สถานที่ ทำด้วย วัตถุ ดังที่กล่าวไว้ในมาตรา ๒๒ อนุมาตรา ๑ ถึง ๓ ในสถานที่ทำการที่กล่าวนี้ ห้ามมิให้เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงไว้

มาตรา ๒๗ ห้ามมิให้เก็บสิ่งของอย่างใดที่เป็นเชื้อเพลิง (นอกจากน้ำมันเชื้อเพลิงและสิ่งที่ทำขึ้นจากน้ำมันเชื้อเพลิง และวัตถุที่จำเป็นต้องใช้ประกอบ) ไว้ภายในคันดิน

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ใช้แสงไฟอย่างหนึ่งอย่างใดภายในคันดิน กิจการทุกอย่างที่จะกระทำภายในคันดินนั้น จะทำได้ ฉะเพาะแต่เวลากลางวันเมื่อยังมีแสงอาทิตย์อยู่ เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตพิเศษ

มาตรา ๒๙ ห้ามมิให้มีสิ่งใดกีดกั้นช่องลมที่กล่าวไว้ในอนุมาตรา ๒ แห่งมาตรา ๒๒

ค. น้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตราย

มาตรา ๓๐ การเก็บและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตรายมีปริมาณไม่เกิน ๓๐๐ ลิตร ให้บังคับตามความในมาตรา ๑๘ และต้องปฏิบัติตามความในมาตรา ๑๙ ด้วย

ผู้จำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงจะต้องเตรียมทรายให้มีไว้สำหรับดับเพลิงได้ทันที ทรายนี้ต้องเก็บไว้ในที่ใกล้หยิบได้สะดวกและให้เพียงพอตามส่วนสัมพันธ์คือ ทราย ๒ ปี๊บ ต่อน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตราย ๑๐ ปี๊บ

มาตรา ๓๑ ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตให้เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตรายมีปริมาณเกิน ๓๐๐ ลิตร แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐ ลิตรไว้ นอกจากในที่ซึ่งทำเป็นถังเล็กฝังจมอยู่ใต้ดินหรือทำเป็นห้องแยกเก็บอยู่ ฉะเพาะแต่น้ำมันเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก ห้องที่ว่านี้จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขดั่งต่อไปนี้ คือ

๑. พื้นผนังและเพดาน ต้องทำด้วยวัตถุที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง

๒. ประตูต้องเป็นประตูบิดมิดชิดทำด้วยคอนกรีตหรือเหล็ก หรือวัตถุอย่างอื่นตามที่เจ้าพนักงานจะเห็นชอบ

๓. มีระยะห่างจากเรือนคนหรือเตาไฟ หรือที่สำหรับทำหรือเก็บสินค้าต่าง ๆ อย่างน้อย ๕ เมตรโดยรอบ

๔. ต้องมีช่องลมบนหลังคาและมีช่องที่ฝาตอนใกล้พื้น เพื่อถ่ายอากาศ

มาตรา ๓๒ ถ้าจะอนุญาตให้เก็บน้ำมันชะนิดน่ากลัวอันตรายไว้ในโรงเรือนที่สร้างด้วยไม้หรือจาก นอกจากที่กล่าว

ไว้ในมาตรา ๓๑ ต้องปฏิบัติตามความในอนุมาตรา (ข) แห่งมาตรา ๑๕

มาตรา ๓๓ ในที่เก็บน้ำมันซึ่งทำเป็นห้องแยกอยู่ส่วนหนึ่ง ต่างหากตามความในมาตรา ๓๑ และ ๓๒ นั้น ห้ามมิให้ขายย่อย เว้นไว้แต่จะขายทั้งบึบหรือหีบ ถ้าเก็บอยู่ในถังซึ่งฝังจมอยู่ใต้ดินจึงยอมให้ขายย่อยได้ แต่ถังเช่นว่านี้ จะต้องมีท่อสำหรับไขบีด และเบิดได้ให้เรียบร้อยโดยมิให้น้ำมันรั่วไหล

มาตรา ๓๔ การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตราย มีปริมาณเกิน ๑,๐๐๐ ลิตรที่มิได้เก็บในถังใหญ่ดั่งระบุไว้ในตอน ง. แห่งหมวดนี้ ท่านให้ปฏิบัติตามบทบัญญัติ แห่งมาตรา ๒๐ ถึง ๒๘ เว้นแต่ระยะที่กล่าวไว้ในมาตรา ๒๔ นั้น ให้เพิ่มขึ้นเป็น ๓๐ เมตร

มาตรา ๓๕ การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตราย มีปริมาณไม่เกิน ๕,๐๐๐ ลิตรในถังใต้พื้นดินนั้น ต้องยื่นแผนผังโดยละเอียดแสดงการตั้งถัง การวางท่อ การตั้งเครื่องสูบ และต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน จึงจะบรรจุน้ำมันในถังนั้นได้

มาตรา ๓๖ ให้เจ้าพนักงานออกใบอนุญาตให้ต่อเมื่อได้ตรวจเห็นเป็นที่พอใจแล้ว เป็นต้นว่า

๑. ถังและเครื่องสูบน้ำมันได้จัดทำเรียบร้อยแล้ว

๒. ถังบรรจุน้ำมันได้ฝังลงในพื้นดิน และส่วนบนของถังต่ำกว่าระดับพื้นดินไม่น้อยกว่า ๕๐ เซ็นติเมตร

๓. ถังบรรจุน้ำมันมีท่อช่องลมติดไว้ส่วนปลายของท่อ มีตะแกรงบิดกั้นไว้ด้วย และอยู่สูงจากระดับพื้นดิน

ง. การเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดา และชะนิดน่ากลัวอันตรายในถังใหญ่

มาตรา ๓๗ การตั้งถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงมีปริมาณเกิน ๕,๐๐๐ ลิตร ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน

มาตรา ๓๘ การที่จะขอใบอนุญาตทำถังเก็บน้ำมันตามความในมาตรา ๓๗ นั้น ต้องทำแผนผังมาแสดงตามความในมาตรา ๒๑

มาตรา ๓๙ ถังที่เก็บน้ำมันนั้น จะต้องทำตามแผนผังที่นายช่างได้พิจารณาเห็นชอบแล้ว และอยู่ในบังคับดั่ง

กล่าวต่อไปนี้

๑. ถังบรรจุน้ำมันต้องทำด้วยเหล็กเหนียวชะนิดอ่อน ตรึงด้วยหมุดให้แน่นมิให้น้ำมันรั่วไหลได้ จนเป็นที่พอใจของเจ้าพนักงาน

๒. ช่องลมหรือท่อสำหรับถ่ายอากาศจากถัง ต้องมีตะแกรงลวด ๒ ชั้น ตะแกรงต้องใช้ขนาดมีรู ไม่น้อยกว่า ๑๔๔ รูใน ๑ ตารางเซ็นติเมตร ถ้าจะไม่ใช้ตะแกรงลวดในที่กล่าวนี้ก็ต้องมีช่องลมหรือท่อสำหรับถ่ายอากาศอย่างปิดเปิดได้ตามที่เจ้าพนักงานเห็นชอบ

๓. หลังคาคลุมถัง ต้องทำด้วยเหล็กหรือวัตถุที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง

๔. การตั้งถังที่เก็บน้ำมันนั้น ต้องมีระยะดังนี้ คือ

(ก) ระวางถังต่อถัง ต้องห่างกันอย่างน้อย เท่าเส้นผ่าศูนย์กลางของถังกลมอันใหญ่ที่สุดที่สร้างขึ้นในหมู่เดียวกัน หรือถ้าเป็นถังยาวรี ต้องห่างกันอย่างน้อยเท่าขนาดยาวของถังที่ได้สร้างขึ้นในหมู่เดียวกัน

(ข) ถังต้องห่างจากเรือนคนหรือเตาไฟ หรือที่สำหรับทำหรือเก็บสินค้าต่าง ๆ อย่างน้อย ๒๐ เมตรโดยรอบ

(ค) ถังต้องห่างจากรั้วบริเวณที่เก็บน้ำมันอย่างน้อย ๙ เมตร

๕. โดยรอบถังหรือหมู่ถังที่เก็บน้ำมัน ต้องทำเขื่อนหรือกำแพงล้อมไว้ มีขนาดให้พอที่จะขังน้ำมันไว้ได้ภายในเขื่อนหรือกำแพงที่ล้อมนั้น เมื่อมีเหตุวิบัติเกิดแก่ถัง คือ

(ก) ถ้าเป็นถังที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดา ต้องพอที่จะขังน้ำมันไว้ได้ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของปริมาณน้ำมันในถังทั้งหมด

(ข) ถ้าเป็นถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตราย ต้องพอที่จะขังน้ำมันไว้ได้ทั้งหมดมิให้ล้นไหลออกจากเขื่อนหรือกำแพงได้เลย

๖. เขื่อนหรือกำแพงนั้น ต้องทำเครื่องป้องกันมิให้น้ำมันรั่วไหลไปตามทางท่อหรือรางน้ำได้

๗. บริเวณที่เก็บน้ำมันนั้น ต้องทำรั้วล้อมรอบด้วยวัตถุที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง และต้องมีขนาดสูงไม่น้อยกว่า ๓ เมตร ทั้งต้องมีประตูทำด้วยคอนกรีต หรือเหล็ก หรือวัตถุอย่างอื่น ตามที่เจ้าพนัก

งานจะเห็นชอบ

๘. ภายในบริเวณที่เก็บน้ำมัน ต้องมีสายล่อฟ้าตามความเห็นชอบของนายช่าง

๙. ต้องมีเครื่องดับไฟ ไว้ประจำในบริเวณตามที่เจ้าพนักงาน จะได้กำหนดและเห็นชอบ

หมวด ๕
การขนถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิง

มาตรา ๔๐ ผู้ควบคุมยานพาหนะที่เข้ามาในพระราชอาณาจักร ถ้ามีน้ำมันเชื้อเพลิง มาในยานพาหนะเข้าลักษณะที่บังคับว่าต้องมีใบอนุญาตเก็บตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ก่อนที่จะถ่ายน้ำมันจากยานพาหนะ ต้องแสดงด้วยหนังสือต่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ว่าจะถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น ขึ้นไว้ยังสถานที่ได้รับอนุญาตเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงแห่งใด

มาตรา ๔๑ ผู้นำไปซึ่งน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดา หรือชะนิดน่ากลัวอันตรายมีปริมาณเกิน ๒๐๐ ลิตรนั้น

๑. ถ้านำไปโดยทางน้ำ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขว่าด้วยการบรรทุก หรือนำไปดั่งที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ การเดินเรือในน่านน้ำสยาม และ

(ก) พาหนะที่บรรทุกต้องมีธงแดงขนาดยาว ๘๐ เซ็นติเมตร กว้าง ๔๕ เซ็นติเมตร บักเป็นเครื่องหมาย ถ้าเป็นเวลากลางคืนต้องมีโคมไฟสีแดงจุดไว้เป็นเครื่องหมายในที่เห็นถนัด

(ข) เมื่อเป็นน้ำมันชะนิดน่ากลัวอันตรายต้องบรรจุในโลหะซึ่งบิดไว้เรียบร้อยทั้งต้องมีป้ายหรือตัวอักษรดุนบิดไว้ให้อ่านได้ง่าย บอกชะนิดน้ำมันและให้มีคำว่า “ไวไฟ” เขียนเติมลงด้วย แต่ถ้าภาชนะนั้นมีของหุ้มห่อชั้นนอกหรือหีบแล้ว ท่านว่าเพียงแต่มีป้ายบิดไว้ภายนอกของหุ้มห่อหรือหีบนั้น ๆ ก็เป็นการเพียงพอ

๒. ถ้านำไปโดยรถไฟ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขว่าด้วยการบรรทุกหรือนำไปซึ่งน้ำมันเชื้อเพลิง ดั่งที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวงกับกฎข้อบังคับ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินั้น

๓. ถ้านำน้ำมันชะนิดน่ากลัวอันตรายไปโดยทางอื่น นอกจากทางน้ำหรือ

ทางรถไฟ ท่านว่าให้บรรจุไว้ในภาชนะที่สมควรดั่งระบุไว้ต่อไปนี้ คือ

(ก) บรรจุในบึบ

(ข) บรรจุในถังเหล็ก และถังใบหนึ่งๆ บรรจุน้ำมันไม่เกิน ๓๐๐ ลิตร หรือ

(ค) บรรจุในรถถัง ตามแบบที่ได้รับอนุมัติแล้ว รถคันหนึ่ง ๆ บรรจุน้ำมันไม่เกิน ๕๐๐๐ ลิตร ถ้ามีรถถังพ่วงอยู่กับรถถังคันหน้าด้วยแล้ว จำนวนบรรจุรวมกันทั้ง ๒ คัน ต้องไม่เกิน ๕๐๐๐ ลิตร

ท่านให้ปิดป้ายที่อาจเห็นได้ชัดแจ้งวิธีเดียวกับที่กล่าวไว้ในอนุมาตรา ๑ (ข) นั้น

หมวด ๖

อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

มาตรา ๔๒ ให้เจ้าพนักงานผู้รับตั้งแต่งตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจเข้าตรวจตราในสถานที่เก็บ หรือที่จำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ได้ทุกเมื่อในเวลากลางวัน ส่วนเวลากลางคืนให้ตรวจได้แต่เมื่อมีเหตุสงสัยว่าจะมีภัยเกิดขึ้น

มาตรา ๔๓ ถ้าปรากฏแก่เจ้าพนักงานว่า สถานที่เก็บน้ำมันแห่งใดมีลักษณะไม่ต้องตามบทแห่งพระราชบัญญัติก็ดี หรือสมควรซ่อมแซมแก้ไขก็ดี เจ้าพนักงานจะสั่งโดยหนังสือ ให้ผู้ถือใบอนุญาต จัดการแก้ไขเปลี่ยนแปลงซ่อมแซมเสีย ภายในเวลาสมควรที่เจ้าพนักงานจะกำหนดให้ก็ได้ ถ้าผู้ถือใบอนุญาตละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นไซร้ นอกจากโทษที่ผู้กระทำการฝ่าฝืนจะพึงได้รับตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะสั่งถอนใบอนุญาตคืนเสียได้

เมื่อได้สั่งถอนใบอนุญาตแล้ว ถ้าน้ำมันมีอยู่เกินกว่าปริมาณที่จะเก็บไว้ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ก็ให้

๑. ผู้ที่ถูกถอนใบอนุญาต ขนน้ำมันเชื้อเพลิงไปไว้ในสถานที่แห่งอื่นซึ่งได้รับใบอนุญาต และต้องขนไปภายในเวลาที่เจ้าพนักงานจะกำหนดให้ หรือ

๒. ถ้าจำเป็น เจ้าพนักงานจะขนไปและเก็บไว้ ณ ที่แห่งหนึ่งแห่งใด โดยผู้ถือใบอนุญาตที่ถูกถอนคืนนั้นต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

มาตรา ๔๔ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดกระทำผิดพระราชบัญญัตินี้สองครั้งภายในสิบสองเดือน เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะถอนคืนใบอนุญาตนั้นเสียได้ ในกรณีเช่นนี้ ถ้าน้ำมันมีอยู่เกินกว่าปริมาณที่จะเก็บไว้ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้ปฏิบัติตามความในมาตรา ๔๓

มาตรา ๔๕ ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่รักษาระยะและเว้นที่ว่างไว้ตามกำหนดในมาตรา ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๒๔, ๓๑, ๓๔, และมาตรา ๓๕

ถ้าปรากฏขึ้นว่าระยะที่กำหนดไว้ไม่เป็นไปตามกำหนดเดิม ต้องถือว่าเป็นความผิดของผู้รับใบอนุญาต และให้ถือว่าสถานที่เก็บน้ำมันแห่งนั้นมีลักษณะไม่ต้องตามพระราชบัญญัติ เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งการได้ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๔๓

มาตรา ๔๖ เจ้าพนักงานมีอำนาจทุกเมื่อที่จะทดลองน้ำมันเชื้อเพลิง ด้วยเครื่องทดลองชะนิดที่ระบุไว้ในกฎเสนาบดี

ถ้าบริษัทหรือบุคคลประสงค์จะตรวจเทียบเคียงเครื่องทดลองของตนกับเครื่องของรัฐบาลที่กำหนดไว้นั้น ก็ให้รับตรวจเทียบเคียง ณสถานที่อันระบุไว้ในกฎเสนาบดี

มาตรา ๔๗ ผู้ใดได้รับคำสั่งตามความในมาตรา ๔๓ ก็ดี หรือใบอนุญาตถูกเพิกถอนตามความในมาตรา ๔๔ ก็ดี ถ้าผู้นั้นเห็นว่าคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้ จะร้องขอความวินิจฉัยต่อเสนาบดีอีกชั้นหนึ่งก็ได้ เมื่อเสนาบดีได้วินิจฉัยอย่างใด ให้ถือเป็นคำสั่งเด็ดขาด

แต่ในระวางรอคำวินิจฉัยของเสนาบดีนั้น ผู้ที่ได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานต้องปฏิบัติไปตามคำสั่งนั้น เว้นไว้แต่เสนาบดีจะได้มีคำสั่งให้รอการบังคับนั้นไว้ชั่วคราว

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงไว้หรือทำการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงโดยมิได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้ามิใช่จำหน่ายขาย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท ถ้าปรากฏ

ว่าเป็นน้ำมันที่มีไว้จำหน่ายขาย ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองร้อยบาทถึงพันบาท ส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ไม่ได้รับอนุญาตนั้น ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะสั่งให้จัดการ ตามความที่กล่าวไว้ในมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๙ ผู้ใดเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ละเลยไม่ปิดป้ายเครื่องหมายที่ได้รับอนุญาตตามชะนิดและขนาดซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตรา ๙ ให้ปรับเป็นเงินไม่เกินสิบสองบาท กับทั้งให้ปรับเพิ่มอีกเป็นรายวัน วันละห้าบาท ทุกวันไปตลอดเวลาที่ไม่ได้กระทำตามข้อความในมาตรานั้น นับตั้งแต่วันสุดท้ายแห่งเวลาที่เจ้าพนักงานได้กำหนดให้

มาตรา ๕๐ ผู้ใดเมื่อได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานให้ซ่อมแซมที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิง หรือให้ขนย้ายน้ำมันเชื้อเพลิงตามความในมาตรา ๔๓ หรือ ๔๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ละเลยไม่กระทำตามคำสั่ง ภายในเวลาที่ได้กำหนดไว้ ให้ปรับเป็นเงินไม่เกินห้าสิบบาท กับทั้งให้ปรับเพิ่มอีกเป็นรายวันวันละสิบสองบาท ทุกวันไป ตลอดเวลาที่ไม่ได้กระทำตามคำสั่งนั้น นับตั้งแต่วันสุดท้ายแห่งกำหนดเวลาที่เจ้าพนักงานได้กำหนดให้ทำนั้น

มาตรา ๕๑ ผู้ควบคุมยานพาหนะผู้ใดละเลยไม่แจ้งความเป็นหนังสือ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ปรับเป็นเงินไม่เกินร้อยบาท

มาตรา ๕๒ ผู้ใดกระทำผิดต่อใบอนุญาต หรือต่อกฎเสนาบดีที่บังคับไว้หรือขนย้ายน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตรายไปมา หรือยอมให้ขนย้ายไปมาโดยมิได้กระทำให้ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ปรับเป็นเงินครั้งหนึ่งไม่เกินห้าสิบบาท

มาตรา ๕๓ ผู้ใดกระทำความผิดอย่างอื่น ๆ นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว

(ก) ถ้าเป็นความผิดต้องด้วยข้อห้ามตามบัญญัติในหมวด ๓ ต้องระวางโทษปรับเป็นเงินไม่เกินครั้งละห้าสิบบาท

(ข) ถ้าเป็นความผิดต้องด้วยข้อห้ามตามบัญญัติในหมวด ๔ ต้องระวางโทษปรับเป็นเงินไม่เกินครั้งละร้อยบาท

หมวด ๙

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๕๔ ห้ามมิให้เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดน่ากลัวอันตรายรวมไว้ในสถานที่ซึ่งได้รับใบอนุญาตสำหรับเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดา ส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงชะนิดธรรมดาจะเก็บรวมไว้ในที่ซึ่งได้รับใบอนุญาตให้เก็บน้ำมันชะนิดน่ากลัวอันตรายนั้นก็ได้ แต่เมื่อรวมน้ำมันทั้งสองชะนิดเข้าแล้ว ต้องมิให้เกินกว่าปริมาณที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

มาตรา ๕๕ สถานที่ที่ใช้เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่ก่อนออกพระราชบัญญัตินี้ ท่านให้ผ่อนผันให้เจ้าของมีเวลาจัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมีกำหนดต่อไปนี้ คือ

การเก็บตามหมวด ๓ และตามมาตรา ๑๗ แห่งหมวด ๔ ผ่อนเวลาให้สามเดือน

การเก็บตามมาตรา ๑๘, ๑๙ มาตรา ๓๐ ถึงมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ แห่งหมวด ๔ ผ่อนเวลาให้หกเดือน

การเก็บตามมาตรา ๒๒ ถึงมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๗ ถึงมาตรา ๓๙ แห่งหมวด ๔ และตามมาตรา ๕๔ แห่งหมวด ๘ ผ่อนเวลาให้หนึ่งปี

การผ่อนเวลาทั้งนี้ให้นับตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป

มาตรา ๕๖ ให้เสนาบดีมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎเสนาบดีตั้งเจ้าพนักงาน นายช่าง กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและว่าด้วยกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎเสนาบดีนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ประกาศ มา ณ วันที่ ๒๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๒๔)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ห้ามการค้าขายแป้งเชื้อเข้าหมักในมณฑลพายัพ

อาศัยอำนาจในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติภาษีชั้นในแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๖๗ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติเห็นเป็นการสมควรที่จะห้ามการค้าขายแป้งเชื้อเข้าหมักในมณฑลพายัพ ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติและมาตราที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว จึงประกาศให้ทราบทั่วกันดังต่อไปนี้

เมื่อครบกำหนดเดือนหนึ่ง นับแต่วันที่ประกาศมานี้เป็นต้นไป ห้ามไม่ให้ผู้ใดค้าขายแป้งเชื้อเข้าหมักในมณฑลพายัพ นอกจากจะมีใบอนุญาตของเจ้าพนักงาน

การออกใบอนุญาตที่กล่าวนี้ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานภาษีสุราประจำตำบล อันเป็นภูมิลำเนาของผู้ค้าขายแป้งเชื้อเข้าหมักออกให้

ใบอนุญาตนี้ให้ใช้ได้ฉะเพาะปีที่ออก

ค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาต ให้เรียกฉะบับละ ๑๐ บาท

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมา ณวันที่ ๒๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระยาโกมารกุลมนตรี

เสนาบดี

(ราชกิจจา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๒๖)

ประกาศให้ใช้อนุสัญญาระวางประเทศ

ว่าด้วยการปฏิบัติการตามคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ

ฉะบับ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ค.ศ. ๑๙๒๗ (พ.ศ. ๒๔๗๐)

มีพระบรมราชโองการ ใน พระบาทสมเด็จ พระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า

โดยที่สันนิบาตชาติได้ทำอนุสัญญาระวางประเทศ ว่าด้วยการปฏิบัติการตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศขึ้นฉะบับหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ค.ศ. ๑๙๒๗ (พ.ศ. ๒๔๗๐)

โดยที่ได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ ผู้แทนรัฐบาล ณ สันนิบาตชาติ ลงนาม และพระราชทานพระราชสัตยาบันอนุสัญญาฉะบับนี้ ทั้งผู้แทนรัฐบาล ณ สันนิบาตชาติ ได้เชิญพระราชสัตยาบันสารนั้น ไปมอบแก่เลขาธิการสันนิบาตชาติแต่วันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ แล้ว

และโดยที่บทบัญญัติ แห่ง อนุสัญญานี้ มีว่า ให้ใช้ แก่รัฐภาคี ๓ เดือน ภายหลังวันที่รัฐภาคีนั้น ๆ ได้มอบสัตยาบันสารแก่เลขาธิการเป็นต้นไป

ฉะนั้น อนุสัญญาที่ว่านี้ จึงเป็นอันใช้ระวางกรุงสยามกับประเทศ ที่ระบุไว้ในบัญชีข้างท้ายนี้แต่วันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นต้นไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกัน และให้กระทรวงทะบวงการที่เกี่ยวข้องกับข้อความในอนุสัญญานั้น ถือตาม กระทำตามความในอนุสัญญานั้น จงทุกประการ

ประกาศมา ณ วันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

บัญชีรายชื่อประเทศ และอาณาเขตต์ที่เป็นภาคี ร่วมกับกรุงสยาม แห่งอนุสัญญาระวางประเทศ ว่าด้วยการปฏิบัติการตามคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการต่างประเทศ

ออสเตรีย	(มอบสัตยาบันวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๓—ค. ศ. ๑๙๓๐)
เบลเยียม	(มอบสัตยาบันวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒—ค. ศ. ๑๙๒๙ และทำข้อสงวนสิทธิ ตามความในข้อ ๑ แห่งอนุสัญญาให้เป็น อันใช้แต่สำหรับข้อตกลงซึ่งตามกฎหมายพื้นเมือง นับว่าเป็นข้อตกลงทางพาณิชย์)
กองโกเบลเยียม และ อาณาเขตต์รุอันดา—อุรุนดิ	(มอบภาคยานุวัตติสารวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๓—ค. ศ. ๑๙๓๐)
เกรตบริเตน และ ไอร์แลนด์เหนือ	(มอบสัตยาบันวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๓—ค. ศ. ๑๙๓๐)
นิวเฟานด์แลนด์	(มอบภาคยานุวัตติสารวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๓—ค. ศ. ๑๙๓๑)
นิวซีแลนด์	(มอบสัตยาบันวันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒ — ค. ศ. ๑๙๒๙ รวมทั้งซามัวตะวันตก)

ประกาศ

บาฮามาส

เกียนาอังกฤษ

ฮอนดุราสอังกฤษ

เกาะฟอล์คแลนด์

ยิบรอลตา

โกลด์โคสต์

(ก) ประเทศราช

(ข) แอสชันติ

(ค) อาณาเขตต์ฝ่ายเหนือ

(ฆ) โตโกแลนด์ ใน อาณัติ ของอังกฤษ

ชาไมคา (รวม ทั้ง เกาะ เตอรกส และไคคอส และเกาะเคยแมน)

เกนยา

ปาเลสไตน (ไม่รวมทรานสชอร์แดน)

อาณาเขตต์ตังกันยิกา

อุกันดาในอารักขา

เกาะวินด์วารด์

เกรนาดา

เซนต์ ลูเศีย

เซนต์ วินเศนต์

แซนซิบาร์

(มอบ ภาค ยา นุวัตติสาร วันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ค.ศ. ๑๙๓๑)

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

พ.ศ. ๒๔๗๔	ประกาศ
เดนมาร์ก	(มอบสัตยาบันวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๒—ค.ศ. ๑๙๒๙ และแถลงว่า ตามกฎหมายเดนมาร์กนั้น คำพิพากษาของศาลอนุญาโตตุลาการไม่เป็น อันบังคับใช้ได้ทันที เพื่อบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษานั้นจำเป็น จะต้อง ยื่นคำร้องต่อศาลยุตติธรรมธรรมดาอีกชั้นหนึ่ง โดยทั่วไปศาลยุตติธรรมที่ว่านี้ ก็ย่อมจะรับเอา คำพิพากษา ของ ศาล อนุญาโตตุลาการนั้นเป็น มูลฐาน สำหรับ การตัดสินคดีนั้นโดยมิต้องทำการไต่สวนต่อไปอีก)
เอสโทเนีย	(มอบ สัตยาบัน วันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๒—ค.ศ. ๑๙๒๙ และทำข้อ สงวน สิทธิ ตาม ความ ใน ข้อ ๑ แห่งอนุสัญญา ให้เป็นอันใช้แต่สำหรับข้อตกลง ซึ่งตามกฎหมายพื้นเมืองนับว่าเป็นข้อตกลงทางพาณิชย์)
ฝรั่งเศส	(มอบ สัตยาบัน วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๔—ค.ศ. ๑๙๓๑ และทำข้อ สงวน สิทธิ ตาม ความ ใน ข้อ ๑ แห่งอนุสัญญา ให้เป็นอันใช้แต่สำหรับข้อตกลงซึ่งตามกฎหมายพื้นเมืองนับว่าเป็นข้อตกลงทางพาณิชย์)

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ประกาศ

เยอรมนี	(มอบสัตยาบัน วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๓—ค. ศ. ๑๙๓๐)
อิตาเลีย	(มอบ สัตยาบัน วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ. ศ. ๒๔๗๓—ค. ศ. ๑๙๓๐)
ลุกซัมบุรค	(มอบสัตยาบัน วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๓—ค. ศ. ๑๙๓๐ และทำข้อสงวนสิทธิ ตามความในข้อ ๑ แห่งอนุสัญญาให้เป็นอันใช้แต่สำหรับข้อตกลงซึ่งตามกฎหมายพันเมืองนับว่าเป็นข้อตกลงทางพาณิชย์)
โปรตุเกส	(มอบสัตยาบัน วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๓—ค. ศ. ๑๙๓๐ และทำข้อสงวนสิทธิ ตาม ความในข้อ ๑ แห่งอนุสัญญาให้เป็นอันใช้แต่สำหรับข้อตกลง ซึ่งตามกฎหมายพันเมืองนับว่าเป็นข้อตกลงทางพาณิชย์ ทั้งให้ถือว่าการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้ ไม่รวมถึงประเทศราชของโปรตุเกส ด้วย)
สเปน	(มอบสัตยาบัน วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๒—ค. ศ. ๑๙๓๐)
สเวเดน	(มอบสัตยาบัน วันที่ ๘ สิงหาคม พ. ศ. ๒๔๗๒—ค. ศ. ๑๙๒๙)
สวิตเซอร์แลนด์	(มอบสัตยาบันวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๓—ค. ศ. ๑๙๓๐)

กฎเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม

ออกตามความในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๔๗๔

(ฉะบับที่ ๑)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๖ แห่ง พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๔๗๔ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ออกกฎไว้ ดั่งต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ตั้งหอทะเบียนเครื่องหมายการค้าขึ้นในกรมทะเบียนการค้า มีนายทะเบียน เครื่องหมาย การค้า เป็นผู้ดำเนิรการ

ให้นายทะเบียนมีหน้าที่ดั่งนี้

(ก) ยังให้ รายการ ทั้ง หลาย อันเกี่ยว กับ เครื่อง หมาย การ ค้า ที่ ขอ จด ทะเบียนลงไว้ในสารบบและเก็บบรรดาเอกสาร ซึ่งเกี่ยวด้วยการนั้นแยกกันไว้รายละแฟ้ม

(ข) ออก หนัง สือ จด หมาย เหตุแสดงรายการเครื่องหมายการค้า เพื่อประกาศคำ ขอ จด ทะเบียน ซึ่ง นายทะเบียน พิจารณา แล้ว เห็น ควร รับจดทะเบียน

(ค) ยังให้ใช้ เครื่องหมาย การค้า อันรับจดทะเบียนแล้วลงไว้ใน ทะเบียน เครื่องหมายการค้า และเก็บแบบ เครื่อง หมาย การค้า นั้น ไว้ ใน ทะเบียน แบบเครื่องหมายการค้า

การขอจดทะเบียน

ข้อ ๒ คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้น ให้ใช้แบบ ค.ม. ๑

ข้อ ๓ ถ้าผู้ขอจด ทะเบียน เป็นห้าง หรือหุ้นส่วน ซึ่งมิได้เป็น นิติบุคคล คำขอต้องลงลายมือชื่อบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจให้เป็น ผู้แทน ของห้าง หรือ หุ้นส่วนนั้น

หนังสือพิมพ์ไทยเขษมราษฎร์

ถ้าผู้ขอเป็นห้างหุ้นส่วน จดทะเบียนหรือบริษัทจำกัด คำขอต้องลงลายมือชื่อบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจให้เป็นผู้แทนของห้นส่วนจดทะเบียนหรือบริษัทจำกัดนั้น

เจ้าพนักงานอาจให้ผู้ขอจดทะเบียนเสนอพะยานหลักฐานในเรื่องชื่อ สัญชาติ ตราสารจัดตั้งตามพระราชกำหนดกฎหมายหรือกฎหมายต่างประเทศ และให้เสนอข้อความในเรื่องอันเกี่ยวกับตัวกรรมการ ผู้จัดการ ผู้เป็นห้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น และตัวแทนหรือสถานที่ส่งบัตรหมายถึงได้ในประเทศสยาม ถ้ามี

ข้อ ๔ นอกจากแบบเครื่องหมายการค้าซึ่งจดทะเบียนนั้นเองที่พิมพ์ไว้หรือติดอยู่ในคำขอตามแบบ ค. ม. ๑ นั้นแล้ว ผู้ขอต้องส่งแบบเครื่องหมายการค้าเดียวกันต่อนายทะเบียนอีก ๔ ชั้น แยกพิมพ์ไว้หรือติดไว้ในแบบ ค. ม. ๒ ชั้นละแผ่น

แบบเครื่องหมายการค้าเหล่านี้ต้องตีพิมพ์หรือพิมพ์ถอนลาย โดยวิธีซึ่งจะอยู่ได้ทนและแสดงรูปเครื่องหมายชัดเจน ข้อ ๕ เครื่องหมายการค้านั้น ถ้าจะพึงทำได้ให้ส่งตามขนาดที่เป็นจริง เครื่องหมายการค้าซึ่งมีขนาดเล็กกว่าช่องว่างในแบบ ค. ม. ๑ และ ค. ม. ๒ นั้น จะทำแบบตัวอย่างขยายขนาดให้ใหญ่ขึ้นก็ได้

เครื่องหมายการค้าซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าช่องว่างดั่งกล่าวแล้ว จะย่อส่วนให้เล็กลงก็ได้ หรือผนึกบิดบนผ้าลินินหรือผ้าถอนลายหรือสิ่งอื่น ๆ ซึ่งนายทะเบียนเห็นสมควรก็ได้ ผ้าซึ่งติดแบบเครื่องหมายการค้าไว้นั้นให้บิดในช่องว่างซึ่งกล่าวมาแล้ว ถ้าเหลือให้พับเข้าไป

ข้อ ๖ ถ้านายทะเบียนเห็นสมควรจะเรียกให้ผู้ขอจดทะเบียนส่งแม่พิมพ์เพื่อประกาศในหนังสือจดหมายเหตุแสดงรายการเครื่องหมายการค้า แม่พิมพ์นั้นจะต้องกว้างยาวไม่เกินด้านละ ๕ เซ็นติเมตร ถ้าผู้ขอจดทะเบียนส่งแม่พิมพ์เกินขนาดนี้ไซร้ นายทะเบียนจะสั่งให้ลดขนาดแม่พิมพ์ลงจนเท่าขนาดที่กำหนดไว้ก็ได้ ถ้าผู้ขอจดทะเบียนลดขนาดแม่พิมพ์ลงให้ไม่ได้ก็ดี หรือถ้านายทะเบียนยอมรับแม่พิมพ์

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

เกินขนาดด้วยเหตุอื่นก็ดี ผู้ขอจดทะเบียนจะต้องเสีย ค่า ธรรมเนียม เพิ่ม ฉะเพาะส่วนที่เกิน ขนาด ตาม อัตรา ซึ่ง กำหนดไว้ท้ายกฎเสนาบดีนี้

ข้อ ๗ การขอแก้คำผิด หรือการขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมคำขอจดทะเบียน หรือเอกสารอันเกี่ยว กับการ ขอ จดทะเบียนให้ใช้แบบ ค. ม. ๓ คำแสดงปฏิเสธให้ใช้แบบ ค. ม. ๔

การจดทะเบียน

ข้อ ๘ เมื่อ นาย ทะเบียน พิจารณาเห็นควรรับจด ทะเบียนเครื่องหมายการค้ารายใด นายทะเบียนพึงยังให้คำขอจดทะเบียน นั้น ประกาศในหนังสือจดหมาย เหตุ แสดง ราย การ เครื่อง หมาย การค้า

ในประกาศนั้นให้แสดง

(ก) เลขที่และวันเดือนปีในคำขอ

(ข) เครื่องหมาย การค้า ที่ขอ จดทะเบียน

(ค) จำพวกสินค้าและชะนิดสินค้าแห่ง จำพวกซึ่งจะใช้เครื่องหมายการค้า

(ฆ) ชื่อ สำนัก และ อาชีวะกับสำนักงาน การค้า หรือ สถาน ที่ ส่ง บัตรหมาย ถึง ได้ ใน ประเทศสยาม แห่ง เจ้าของหรือตัวแทน ถ้ามี และ

(ง) ข้อไขหรือข้อจำกัด และรายการอื่น ๆ ที่นายทะเบียนเห็นจำเป็นแสดง

ข้อ ๙ คำร้องคัดค้านการขอ จด ทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้ใช้แบบ ค.ม. ๕ คำโต้แย้งคำร้องคัดค้านให้ ใช้แบบ ค. ม. ๕ ก. คำขอจดทะเบียนตามข้อสัญญาให้ ใช้แบบ ค. ม. ๕ ข. คำแจ้งว่า ได้ พ้อง คดี ใน ศาล แล้ว ให้ ใช้ แบบ ค. ม. ๕ ค.

อทธรณ์จากนายทะเบียนต่อ เสนาบดีให้ ใช้แบบ ค. ม. ๖

ข้อ ๑๐ ใน การ จด ทะ เบียน เครื่องหมายการค้า ให้นายทะเบียนจดรายการดั่งต่อไปนี้ลงในทะเบียน คือ

(ก) เลขที่ และ วัน เดือน ปี ในคำขอ

(ข) เครื่อง หมาย การ ค้า ที่ จด ทะเบียน

(ค) จำพวกสินค้า และชะนิดสินค้าแห่ง จำพวกซึ่ง จะใช้ เครื่องหมายการค้า

(ฆ) ชื่อ สำนักงาน และ อาชีวะของเจ้าของตัวแทนถ้ามี และสำนักงานการค้า หรือสถานที่ส่งบัตรหมายถึงผู้

นั้น ๆ ได้ในประเทศสยาม

(ง) ข้อไข ข้อจำกัด การแสดงปฏิเสธ และสาร สำคัญ อื่น ตามที่ นายทะเบียนเห็นจำเป็นแสดง

(จ) เลขที่และ วัน เดือน ปี ที่จดทะเบียน

(ฉ) ทะเบียนแบบตัวอย่าง เล่มที่เท่าใด หน้าเท่าใด

ข้อ ๑๑ หนังสือคู่มือรับ จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ให้ใช้แบบ ค. ม. ๗ และอธิบดีกรมทะเบียนการค้าเป็นผู้ลงนามและประทับตรา กรม ทะเบียน การค้า

การเปลี่ยนแปลงและการโอนเครื่องหมายการค้า

ที่จดทะเบียน

ข้อ ๑๒ คำขอจดทะเบียนการเปลี่ยนแปลงหรือการโอนเครื่องหมาย การค้าที่ได้จดทะเบียนแล้วให้ใช้แบบ ค. ม. ๘, ๘ ก. หรือ ๘ ข. แล้วแต่เรื่อง

เมื่อผู้ขอยื่นคำร้องแล้ว เจ้าพนักงานจะออกใบรับให้

ต่ออายุการจดทะเบียน

ข้อ ๑๓ คำขอ ต่อ อายุ เครื่องหมายการค้านั้น ให้ใช้แบบ ค. ม. ๙

เมื่อผู้ขอยื่นคำร้องแล้ว เจ้าพนักงานจะออกใบรับให้ และออกหนังสือคู่มือต่ออายุให้เป็นสำคัญ

เพิกถอนการจดทะเบียน

ข้อ ๑๔ ถ้าเพิกถอน เครื่อง หมาย การค้าจากทะเบียน นายทะเบียนพึงยังให้หมายเหตุการเพิกถอนและเหตุที่เพิกถอนนั้นไว้ในทะเบียน

การขอตรวจดูทะเบียน

ข้อ ๑๕ การขอตรวจดูทะเบียนและขอคัดสำเนา รายการจดทะเบียน ให้ใช้แบบ ค. ม. ๑๐

ค่าธรรมเนียม

ข้อ ๑๖ ค่าธรรมเนียม ที่จะต้อง เสียตามความในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ให้ใช้ตามอัตราที่กำหนดไว้ท้ายกฎเสนาบดีนี้

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๔

นายพลเอก บุรฉัตรไชยากร

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม

(เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๒๗)